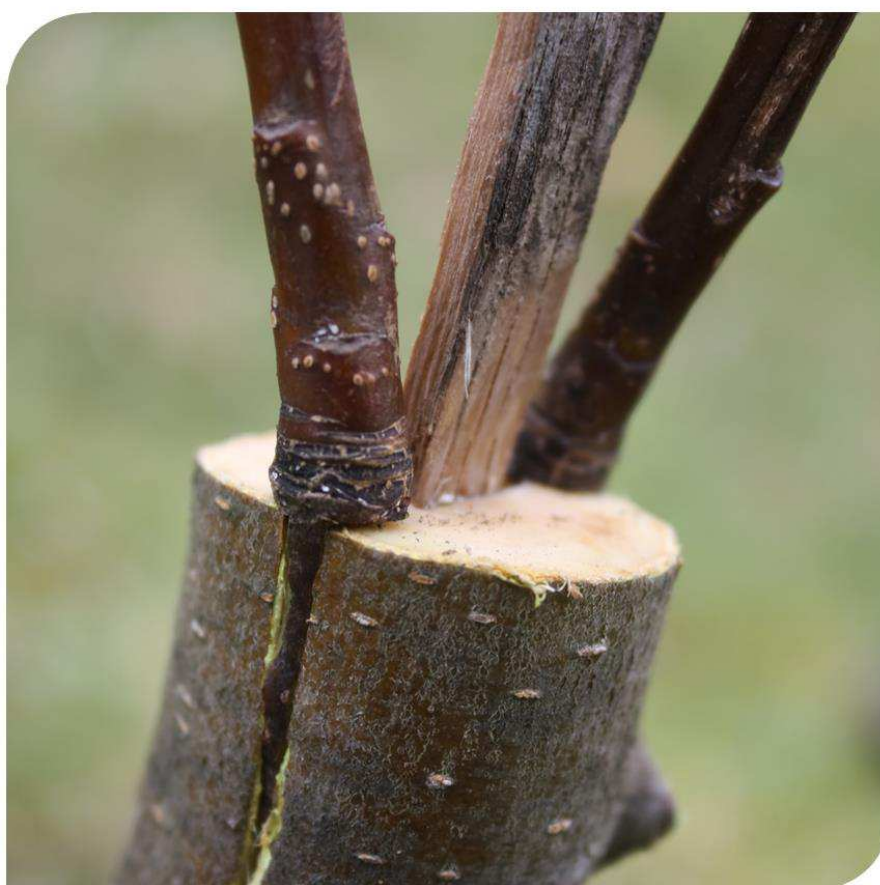

Begroting

2017 - 2020

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Inhoudsopgave	Bladzijde
1. Inleiding	6
2. Programmaplan	
Programma 1 - Bestuurlijke zaken	18
Programma 2 - Veiligheid en handhaving	25
Programma 3 - Dienstverlening	31
Programma 4 - Ruimte, cultuurhistorie, monumenten en natuur	37
Programma 5 - Transformatie in het sociaal domein	49
Programma 6 - Welzijn, Cultuurhuizenbeleid en Nieuwkomers	61
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), jeugdbeleid en kinderopvang	66
Programma 8 - Economische zaken, recreatie en toerisme	75
Programma 9 - Sport, inclusief sportaccommodaties, kunst en cultuur	82
Programma 10 - Verkeer en vervoer	86
Programma 11 - Openbare ruimte en Milieu	90
Programma 12 - Middelen en ondersteuning	99
BBV Overzichten	
▪ Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	108
▪ Overzicht Overhead	108
▪ Bedrag voor heffing VPB	110
▪ Bedrag voor onvoorzien	110
3. Paragrafen	
Paragraaf lokale heffingen	112
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	120
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	131
Paragraaf financiering	141
Paragraaf bedrijfsvoering	147
Paragraaf verbonden partijen	150
Paragraaf grondbeleid	165
4. Overzicht van baten en lasten	
Overzicht van baten en lasten 2017-2020	169
Overzicht van baten en lasten per taakveld	171
Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten	174
Berekening Materieel Saldo	176
5. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting	
Investeringsplan	178
Reserves en Voorzieningen	183
Geprognosticeerde Balans	185
6. Bijlagen	
1. Subsidiestaat	187
2. Uitgangspunten Kadernota	190

Voorwoord begroting 2017-2020

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is een mooie gemeente in een prachtige omgeving en heeft een aantal in het oog springende kenmerken; bosrijk, karakteristieke dorpen en historische landgoederen in een glooiend landschap. Goed bereikbaar met de trein, diverse N-wegen en de A12. Met bijna 50.000 inwoners behoort de gemeente tot de middelgrote gemeenten van Nederland. Het Nationaal Park Heuvelrug biedt de garantie dat de unieke kwaliteiten van het landschap en de cultuurhistorische waarden behouden blijven voor toekomstige generaties. Onze gezamenlijke inspanningen zijn gericht op het behouden en versterken van deze kwaliteiten.

Voor u ligt de programmabegroting 2017-2020 van de Utrechtse Heuvelrug. Ondanks de pittige periode die achter ons ligt kunnen wij een materieel meerjarig sluitende begroting presenteren. We hebben samen met de inwoners kunnen zorgen voor het behoud van een schone, veilige en prettige leefomgeving die kansen en voorzieningen biedt voor alle inwoners. Daarnaast blijft de gemiddelde belastingdruk gelijk. De begroting is een vertaling en financiële onderbouwing van alle activiteiten die wij samen met de samenleving ontplooiën om onze maatschappelijke doelen te bereiken en onze voorzieningen in de dorpen te behouden. In dit voorwoord schetsen wij hoe wij verder gaan met het raadsprogramma. Op de thema's uit het raadsprogramma zien wij een beweging ontstaan in de richting van meer participatie en meer verbinding. Wij streven ernaar dit als leidraad voor ons handelen te houden.

Ook in 2017 gaan wij verder met het optimaliseren van de passende hulp en ondersteuning, inclusief werk en inkomen voor onze inwoners. Hierbij zien wij ook innovatiemogelijkheden net als bij onderwijs en sport. Vanuit de transities in het sociale domein komt er een onafhankelijke stichting voor hulp en ondersteuning en er komt een ombudsman/vrouw. Deze elementen dragen bij aan het bieden van zorg en ondersteuning dicht bij de inwoners. Voor de specifiek doelgroep nieuwkomers werken we de komende jaren aan de uitvoering van het actieplan nieuwkomers.

Het Revijs, de Kameleon en de Ontdekkingsreis kunnen zich verheugen in de nieuw cq verbouw van hun accommodatie. Dit betekent mooie kansen voor het toepassen van innovaties in het aanbieden van onderwijs. Daarnaast is in het integrale huisvestingsplan onderwijs rekening gehouden met onze milieu ambities (BENG). Onze sportvoorzieningen zijn op een hoog niveau en deels aangepast aan de huidige tijd met nieuwe velden. We denken nog verder na over de zwemvoorzieningen in onze gemeente. Samen met de provincie kunnen we verder met het cultuurpact en we hebben geborgd dat er in alle dorpen een bibliotheek blijft, ook een wens uit het raadsprogramma. Binnen het thema Jeugd ligt de nadruk de komende jaren op het verder inhoudelijk vormgeven.

Met de komst van de nieuwe omgevingswet ligt de focus steeds meer op het wegnemen van beperkende regelgeving en het bieden van ruimte voor maatschappelijke initiatieven en ondernemerschap.

Door de herijking van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) kunnen wij de komende jaren duidelijkheid bieden over de zo gewenste veiligheidsinvesteringen. Daarvoor zijn twee belangrijke projecten in Driebergen-Zeist en Maarsbergen in gang gezet. Voor het stationsgebied Driebergen-Zeist is in 2016 de aanbesteding voltooid, dit betekent dat de komende jaren de onderdoorgang en de P&R wordt gerealiseerd. Verder komt de ongelijkvloerse kruising in Maarsbergen in 2017 tot besluitvorming. Beiden dragen bij aan goede verkeersveiligheid voor onze inwoners.

Duurzaamheid en duurzaam leven krijgt een enorme vlucht. Wij willen onze aarde in een goede staat aan de volgende generaties meegeven. Dit doen wij onder anderen door de ambitie klimaatneutraal in 2035 gestalte te geven. Met de actualisatie van het uitvoeringsprogramma Milieu en de routekaart 'klimaatneutraal grondgebied 2035' krijgt die uitvoering vorm. En ook hierbij is participatie en coproductie cruciaal, dit gebeurt mede door de inrichting van de duurzaamheidsraad.

De woningmarkt trekt weer aan en dat is direct merkbaar. Naast de instroom van nieuwkomers zijn er meer mensen die een verhuisbeweging willen maken. Soms leidt dit tot een mismatch tussen het aanbod en de vraag. Dit vraagt van ons dat wij gericht nadenken over maatregelen om die mismatch te verminderen. Met de corporaties is een woningbehoefte onderzoek gedaan dat zal leiden tot het bepalen van de bouwopgave. Om dit te realiseren 'halen we alles uit de kast'.

Veiligheid is iets dat opvalt als het misgaat. Het door de gemeenteraad vastgestelde integrale veiligheidsprogramma "Vasthouden en versterken" blijft de leidraad voor ons handelen. Hierin wordt integraal naar veiligheidsvraagstukken gekeken, dit loopt uiteen van veiligheid bij de organisatie van evenementen tot veiligheid in wijken en bij de mensen thuis. Ook is het gelukt om de inzet van de huidige BOA capaciteit meerjarig te continueren en er wordt in 2017 gewerkt aan een integraal handhavingsbeleid.

Het aantrekken van de economie biedt kansen de centra in de dorpen vitaal en levendig te houden. Daarnaast is het van belang in de spelen op ontwikkelingen als de deel- en leeneconomie en de verdergaande digitalisering in de bestedingen (internetwinkelen). Het programma economische ontwikkeling wordt binnenkort vastgesteld en speelt in op deze ontwikkelingen, dit programma is samen met ondernemers en andere sleutelfiguren gemaakt.

In 2016 is het hele proces van de reorganisatie afgerond, door de inrichting in thema's focussen we op een slagvaardige organisatie met verantwoordelijkheden laag in de organisatie. En omdat wij weten dat een verandering pas echt tot stand komt als de betrokkenen zich erin herkennen, hebben wij onze medewerkers volop laten participeren in dit traject en blijft ontwikkeling van de organisatie op de agenda.

Tot slot kunnen wij ons de eerste dementievriendelijke gemeente noemen van Nederland. Wij blijven samen met onze ondernemers en maatschappelijke organisaties inzetten op deze belangrijke aspecten van onze samenleving. Al met al is er veel bereikt in de afgelopen twee jaar, gaan we door met realiseren van het raadsprogramma en zijn we klaar voor de toekomst!

Inleiding

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2017-2020. We zijn blij dat we een materieel meerjarig sluitende begroting kunnen presenteren. Bij de bespreking van de kadernota 2017 en de direct hierop volgende meicirculaire was er nog sprake van een mogelijk tekort. Dit tekort is in deze begroting structureel opgelost. Dit is gelukt zonder dat beleidsmatige ombuigingen noodzakelijk zijn. Er is ruimte gevonden om de door uw raad bij de bespreking van de kadernota 2017 aangenomen amendementen en moties te verwerken in deze begroting. De in de kadernota afgesproken aanpassing van de OZB aan de inflatie en de stijging van de afvalstoffenheffing wordt gecompenseerd door een daling van de rioolheffing. Daarnaast blijft de gemiddelde belastingdruk voor de inwoner gelijk.

In het raadsprogramma is het project “Financieel gezonde Huishouding” hoog op de agenda gezet. Dit project kent meerdere facetten, uiteenlopend van het verder op orde brengen van het financieel instrumentarium tot het in rustiger vaarwater brengen van onze gemeentefinanciën. Met de presentatie van de begroting 2017-2020 zijn de gemeentefinanciën daadwerkelijk weer een stuk verder op orde gebracht. Ondanks de negatieve financiële verwachtingen die gepaard gingen met het verschijnen van de meicirculaire, wordt uw raad met de begroting 2017-2020 een materieel (ofwel structureel) sluitende begroting gepresenteerd. Voor het sluitend krijgen van de begroting zijn dit jaar weer ombuigingen nodig gebleken, maar deze hebben geen invloed op de uitvoering van het vastgestelde beleid. In de begroting is ruimte gevonden om de amendementen en de moties die uw raad bij de vaststelling van de kadernota 2017 heeft geformuleerd, te honoreren. Daarnaast wordt voorgesteld om in te stemmen met een aantal wensen uit het raadsprogramma. In hoofdstuk 1.5 (moties en amendementen) is een overzicht gepresenteerd waarin staat hoe de ingediende moties en amendementen in de begroting zijn verwerkt.

1.2 Financieel perspectief

In dit hoofdstuk 1.2 (financieel perspectief) wordt getoond wat er na de vaststelling van de kadernota 2017 in financiële zin is gebeurd en welke keuzes aan u worden voorgelegd met deze begroting. Na vaststelling van de begroting zullen de mutaties (bestaande uit de reeksen van oude bezuinigingen, nieuwe ombuigingen, autonome ontwikkelingen en structurele wensen en moties en incidentele wensen) via een eerste begrotingswijziging administratief worden verwerkt. In de in deze begroting gepresenteerde stand van baten en lasten en de stand van reserves & voorzieningen zijn de genoemde mutaties (zoals gebruikelijk de afgelopen jaren) dus nog niet verwerkt.

Risico's

Uiteraard kent de begroting een aantal risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn deze gekwantificeerd. De structurele ruimte in de begroting is de komende jaren zeer beperkt. Pas vanaf 2020 lijkt er meer structurele lucht in de begroting te komen. Wanneer zich enkele structurele tegenvallers voordoen, betekent dit dat we op zoek moeten gaan naar additionele middelen. Een terughoudend beleid bij het omarmen van nieuwe beleidswensen is hierdoor een voorwaarde.

Uitgangspunten

De begroting 2017-2020 is gebaseerd op de uitgangspunten van de vastgestelde Kadernota 2017. In de bijlagen bij deze begroting zijn deze uitgangspunten nogmaals weergegeven. Bij het opstellen van de begroting zijn de volgende uitgangspunten daaraan toegevoegd:

- Tijdens het opstellen van de begroting is de septembercirculaire nog niet ontvangen. In principe houden we daarom geen rekening met mogelijke effecten hiervan. Dit in lijn met de uitgangspunten die de provincie hiervoor hanteert.

De effecten van de septembercirculaire worden verwerkt in de 2^e bestuursrapportage, welke voor de raad beschikbaar is op het moment dat besluitvorming over de begroting aan de orde is. Mocht de septembercirculaire dan wel de 2^e bestuursrapportage ingrijpende consequenties hebben op de begroting, dan versturen wij een aparte raadsinformatiebrief.

- Zoals op 5 september in de raadspresentatie met u gedeeld, heeft de wijziging van het BBV een grote invloed op (het proces van opstellen van) de begroting. De voorliggende begroting is BBV-proof. Alle vereisten zijn erin verwerkt. In hoofdstuk 1.4 worden de mutaties nogmaals geduid.
- Bij het bespreken van de Kadernota 2017 heeft uw raad besloten om de programma's 5 (WMO, Sociale Zaken en Minimabeleid) en 13 (Transities) samen te voegen. Dit is gebeurd in het nieuwe programma 5, Transformatie in het sociale domein.
- De verwachting is dat op het gebied van Jeugd de septembercirculaire extra middelen oplevert. Uitgangspunt is echter ook dat we in de begroting geen voorschot nemen op de septembercirculaire. In de begroting 2017–2020 zijn de transitie op basis van de bekende (meerjarige) inkomsten en op basis van de realisatiecijfers 2015 structureel dekkend verwerkt.

1.3 Van kadernota 2017 naar begroting 2017-2020

Het vertrekpunt voor de begroting 2017 is het meerjarig saldo zoals dat in de kadernota 2017 is gepresenteerd. Van daaruit zijn verschillende ontwikkelingen in beeld gebracht en worden uw raad keuzes voorgelegd waardoor uiteindelijk het onderstaande financiële beeld ontstaat.

		2017	2018	2019	2020
1	saldo kadernota	100.000	22.000	121.000	572.000
2	mutaties meicirculaire	-537.000	-278.000	-434.000	-536.000
A	Saldo na meicirculaire	-437.000	-256.000	-312.000	36.000
	mutaties MJB 2017-2020	-127.000	72.000	-669.000	168.000
B	Saldo MJB 2017-2020	-564.000	-184.000	-981.000	204.000
	incidenteel effect	-11.000	58.000	819.000	139.000
C	Materieel saldo MJB 2017-2020	-575.000	-126.000	-162.000	343.000
	Niet gerealiseerde oude bezuinigingen	-189.000	-189.000	-189.000	-189.000
D	Materieel saldo MJB na oude bezuinigingen	-764.000	-315.000	-351.000	154.000
	Ombuigingen	950.000	650.000	550.000	550.000
E	Materieel saldo MJB na ombuigingen	186.000	335.000	199.000	704.000
	autonome ontwikkelingen	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
F	Materieel saldo MJB na autonome ontwikkelingen	166.000	315.000	179.000	684.000
	Structurele wensen en moties	-53.000	-98.000	-98.000	-146.000
G	Materieel saldo MJB na honoreren structurele wensen	113.000	217.000	81.000	538.000

Hieronder wordt per stap (A t/m G) de ontwikkeling van het saldo van de meerjarenbegroting 2017-2020 toegelicht. Het saldo van deze begroting is de reeks die onder G is weergegeven. Daarbij is in deze inleiding een (+) een overschot en een (-) een tekort. Wat we zien is dat de begroting 2017-2020 meerjarig een structureel overschot heeft, maar dat de marges, zeker in de periode 2017-2019, klein zijn. Wij presenteren u het structureel (materieel) overschot, omdat juist deze reeks aangeeft hoe de financiën er de komende jaren voorstaat. Daarom is in het overzicht een correctie gemaakt voor de incidentele baten en lasten. Uiteraard wordt in dit hoofdstuk nog op het incidentele saldo ingegaan.

1.3.1 Saldo MJB 2017 – 2020 (B)

		2017	2018	2019	2020
A	Saldo na meicirculaire	-437.000	-256.000	-312.000	36.000
	mutaties MJB 2017-2020				
1	Treasury en kapitaallasten	190.000	516.000	128.000	825.000
2	Aanpassing omslagrente grex en heffingen	-413.000	-401.000	-420.000	-444.000
3	Afrekening grondexploitaties	328.000	75.000	-72.000	-108.000
4	Actieplan nieuwkomers	-111.000	-111.000	-111.000	-111.000
5	Dividendopbrengsten	80.000	80.000	80.000	80.000
6	Vervallen huur Opijnen	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000
7	Overige mutaties	-111.000	3.000	-184.000	16.000
B	Saldo MJB 2017-2020	-564.000	-184.000	-981.000	204.000

De kadernota sloot nog met positieve jaarschijven maar na de meicirculaire sloeg dit om in meerjarige tekorten voor de periode 2017-2019. Bij het opstellen van de begroting zijn verschillende zaken uitgezocht en die leiden tot een mutatie in de te verwachten begrotingssaldi. De mutaties worden kort toegelicht:

Treasury en kapitaalslasten

Deze mutatie is het gevolg van het herijken van de lijst voorgenomen investeringen. De herijking heeft ertoe geleid dat een aantal kredieten kon worden afgesloten en een aantal projecten een aangepaste planning heeft gekregen. Een overzicht van de investeringen is in de begroting toegevoegd (Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting). Op basis van dit nieuwe Meerjarige Investeringsplan Projecten (MIP) is vervolgens een nieuwe raming van de financieringsbehoefte gemaakt en van de bijbehorende rentelasten. Per saldo levert deze herijking de bovenstaande financiële voordelen op.

Aanpassing omslagrente grex en heffingen

De aanpassing van het BBV leidt ertoe dat de rente die aan grondexploitaties en heffingen mogen worden toegerekend, lager zijn dan voorheen. Bedraagt de rekenrente in 2016 nog 3,5%, op basis van de nieuwe voorschriften wordt dit vanaf 2017 1,7% voor de investeringen en 2,27% voor de grondexploitaties. Dit betekent dat per saldo minder rentelasten door grondexploitaties en de heffingen worden gedekt, wat leidt tot een nadeel voor de begroting.

Afrekening grondexploitaties

Jaarlijks wordt de benodigde personele inzet ten behoeve van de grondexploitaties herijkt. Deze inzet wordt gedekt vanuit de grondexploitaties en ontlasten daarmee de begroting. Aanvullend is in deze herijking de afrekening van de grex met de balans geactualiseerd. Per saldo leidt dit in 2017 tot een voordeel dat in de jaren erna omslaat in een nadeel.

Actieplan nieuwkomers

Bij de meicirculaire zijn hier middelen voor ontvangen maar deze middelen zijn niet gelabeld doch ten gunste van de algemene middelen gekomen. De raad heeft in juni het actieplan nieuwkomers vastgesteld en daarmee worden de middelen uit de begroting aangewend voor dit onderwerp.

Dividendopbrengsten

BNG (€ 90.000 V) en Vitens (€ 10.000 N) hebben een mutatie op de te verwachten dividend betaling aangegeven. Deze hebben we in de begroting verwerkt.

Vervallen huur Opijnen

In verband met de ontwikkeling van het Opijnenterrein zijn de huurinkomsten vervallen.

Overige mutaties

Ten behoeve van het opstellen van de begroting zijn vele mutaties verwerkt. Hierboven zijn de financieel meest relevante benoemd. In de post "overige mutaties" wordt het saldo van de kleinere, niet expliciet benoemde mutaties opgenomen.

1.3.2 Materieel saldo MJB 2017 – 2020 (C)

B	Saldo MJB 2017-2020	-564.000	-184.000	-981.000	204.000
8	incidenteel effect	-11.000	58.000	819.000	139.000
C	Materieel saldo MJB 2017-2020	-575.000	-126.000	-162.000	343.000

Het saldo van de MJB 2017-2020 (B) bestaat uit zowel structurele als incidentele baten/lasten. Hierbij hanteren we de definitie die de provincie hanteert: bedragen zijn structureel van aard wanneer ze langer dan 3 jaar in de begroting staan. De provincie eist van gemeenten dat de begroting materieel sluitend is, ofwel dat alle structurele lasten met structurele baten worden gedekt. Dit credo wordt door onze gemeente gehanteerd. Wanneer we het hebben over "het saldo van de begroting" hebben we het over het materieel saldo. Om dit te bepalen moeten de incidentele baten en lasten uit de begroting worden gehaald. In bovenstaande tabel gebeurt dat onder (8). In 2017 leidt deze eliminatie tot een verslechtering van het resultaat omdat de incidentele lasten groter zijn dan de incidentele baten, in de jaren erna zien we dat de

eliminatie het saldo juist verbetert. Als onderdeel van het “Overzicht baten en lasten” worden de incidentele effecten nader geduid.

Per saldo leidt het elimineren van de incidentele baten en lasten tot een verbetering van de jaarschijven. Echter, het incidentele effect gaat zich wel voordoen in de komende jaren. Deze kosten zullen vanuit de algemene reserve worden gefinancierd. In het overzicht van reserves en voorzieningen zijn deze mutaties van de algemene reserves reeds verwerkt.

1.3.3 Materieel saldo MJB 2017-2020 na oude bezuinigingen (D)

C	Materieel saldo MJB 2017-2020	-575.000	-126.000	-162.000	343.000
	Niet gerealiseerde oude bezuinigingen				
9	zwembad	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
10	vastgoed	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000
D	Materieel saldo MJB na oude bezuinigingen	-764.000	-315.000	-351.000	154.000

Bij de opbouw van de begroting 2017–2020 is er vanuit gegaan dat het bezuinigingspakket zoals dat in de begroting 2015 door uw raad is vastgesteld, volledig wordt gerealiseerd.

In programma 12 worden de afwijkingen verder toegelicht. Vervolgens is gekeken of de realisatie van alle bedragen daadwerkelijk te verwachten is. Deze analyse heeft geleid tot het voorstel om 2 bezuinigingen structureel te verlagen. In totaal gaat het om een verlaging van € 189.000. Deze verlagingen hebben uiteraard een negatief effect op de meerjarenbegroting. Daarnaast wordt voorgesteld om de bezuiniging op snippergroen af te boeken omdat de verkopen niet gerealiseerd gaan worden. Omdat de afwikkeling hiervan via de reserve Meerjarig Realistisch Evenwicht verloopt (en dus niet via de algemene reserve), wordt deze mutatie verder toegelicht bij programma 12.

1.3.4 Materieel saldo MJB na nieuwe ombuigingen (E)

		2017	2018	2019	2020
D	Materieel saldo MJB na oude bezuinigingen	-764.000	-315.000	-351.000	154.000
	Ombuigingen				
11	kwijtscheldingen	330.000	330.000	330.000	330.000
12	realistisch ramen WMO	400.000	300.000	200.000	200.000
13	verbeteren dienstverlening	20.000	20.000	20.000	20.000
14	stelpost vooruitlopend op sept circ (huisvesting nieuwkomers)	200.000			
E	Materieel saldo MJB na ombuigingen	186.000	335.000	199.000	704.000

Het verwachte materieel saldo (D) is negatief in de jaren 2017 t/m 2019, daarom is gezocht naar bezuinigingen. Geprobeerd is deze zoveel mogelijk technisch van aard te laten zijn, waarmee wordt bedoeld dat de invloed van de bezuinigingen op het staande beleid zeer beperkt is. De voorgestelde bezuinigingen zijn:

Kwijtscheldingen

Inwoners die een inkomen hebben van minder dan 100% van het bestaansminimum, kunnen kwijtschelding krijgen van hun afvalstoffenheffing en rioolheffing. In totaal gaat het jaarlijks om een bedrag van ongeveer € 330.000. Dit bedrag wordt tot op heden betaald vanuit de algemene middelen. Deze kosten mogen echter als kostencomponent deel uitmaken van de afvalstoffen- en rioolheffing. Het op deze manier verwerken van de kwijtscheldingen is toegestaan en gebeurt bij vele andere gemeenten. Voorgesteld wordt om dit vanaf 2017 in onze gemeente zo te doen, omdat de heffingen (onder andere als gevolg van de BBV-wijzigingen in 2017) per saldo dalen. De kosten van de kwijtscheldingen kunnen daarmee aan de heffingen worden toegerekend, zonder dat de inwoners in 2017 met een verhoging van de belastingdruk te maken krijgt.

Realistisch ramen WMO

In deze meerjarenbegroting zijn de transitiebudgetten zo realistisch mogelijk en structureel sluitend opgenomen. De realisatie in 2015 en in het eerste half jaar van 2016 vormden daarvoor de basis. We ramen het innovatiebudget lager dan in 2016. We gaan er daarbij vanuit dat we bij de septembercirculaire extra geld ontvangen op dit beleidsterrein. De oorspronkelijke risicoreservering voor de transities valt hiermee vrij.

Verbeteren dienstverlening

Met het verruimen en eenduidig maken van de openingstijden van Telefonie, Receptie en Publiekscentrum wordt de dienstverlening verbeterd. Nieuwe openingstijden worden: maandag t/m vrijdag van 08:30-17:00 uur en op donderdag tot 20:00 uur. De vakbalies gaan geheel op afspraak werken en tegelijk worden meer producten zonder afspraak aangeboden via "direct af te halen". De winst voor de inwoners van de Utrechtse Heuvelrug is dat voor veel producten en diensten de wachttijden (bijna) zullen verdwijnen. Tegelijk is men verzekerd van een medewerker met de juiste kennis van product of dienst. De verbetering van dienstverlening gaat gepaard met lagere kosten. Een deel van deze kostenbesparing wordt in de begroting 2017-2020 verwerkt.

Stelpost vooruitlopend op de septembercirculaire

In de meicirculaire 2016 is een korting van € 412.000 doorgevoerd op de algemene uitkering in 2017. Oorzaak: de extra kosten die het rijk maakte door de instroom van nieuwkomers leidde tot een groter gemeentefonds. Deze aanvulling wordt nu verwijderd uit het gemeentefonds en in de septembercirculaire naar rato van het aantal opgevangen statushouders verdeeld. Dit ter dekking van de kosten van de eerstejaars opvang, de integratie en de participatie van vergunninghouders. Naar verwachting ontvangen we bij de komende septembercirculaire dus weer een deel van de korting terug, al naar gelang we erin geslaagd zijn om onze taakstelling voor huisvesting nieuwkomers te realiseren. De Utrechtse Heuvelrug heeft een aanmerkelijk deel van deze taakstelling gerealiseerd. Dit percentage lijkt hoger te liggen dan het gemiddelde van Nederland. Daarom wordt voorgesteld om vooruitlopend op de septembercirculaire (en alleen voor dit onderdeel) een stelpost van € 200.000 op te nemen. Met de provincie is deze stelpost afgestemd en zij kunnen instemmen met deze werkwijze.

Uiteindelijk leiden de besparingen per saldo tot positieve jaarschijven en een materieel sluitende begroting (E).

1.3.5 Materieel saldo MJB na autonome ontwikkelingen (F)

E	Materieel saldo MJB na ombuigingen	186.000	335.000	199.000	704.000
	autonome ontwikkelingen				
15	motie normvergoeding scholen: bouwbesluit				
16	vergoeding vrijwilligers verkiezingen	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
F	Materieel saldo MJB na autonome ontwikkelingen	166.000	315.000	179.000	684.000

Gekeken is naar ontwikkelingen die zich vanaf 2017 gaan voordoen en waar we als gemeente geen nee tegen kunnen zeggen omdat ze onvermijdelijk zijn. Dit noemen we autonome ontwikkelingen. Voorbeeld van een dergelijke ontwikkeling is de stijging van de lonen wanneer er een nieuwe cao is afgesloten. Deze kosten moet je nemen in de begroting. In de begroting 2017 – 2020 zijn de volgende autonome ontwikkelingen opgevoerd en verwerkt.

Normvergoeding scholen

Scholen moeten worden gebouwd volgens het bouwbesluit. Het hanteren van deze norm betekent dat in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) gerekend moet worden met een bepaald normbedrag per m2. De norm die in het huidige IHP wordt gehanteerd ligt onder die van het bouwbesluit. Daar het bouwbesluit een wettelijke grondslag heeft, betekent dit dat de normvergoeding moet worden aangepast. Voor de begroting betekent dit voor de komende jaren een stijging van de verwachte kapitaalslasten in verband met

verbouw/nieuwbouw scholen. Naar verwachting bedraagt de kostenstijging in 2017 nog nihil, maar deze loopt op tot € 130.000 in 2030. Omdat binnen het IHP nog een structurele vrije ruimte zat van € 21.000 (en in 2018 een additionele incidentele ruimte van € 80.000), kunnen de meerkosten voor de periode 2017-2020 hieruit worden gedekt. In de jaren na 2020 zullen de kosten de op dit moment beschikbare budgetten gaan overstijgen. In het nieuwe IHP zal met de norm bouwbesluit worden gewerkt.

Vergoeding vrijwilligers verkiezingen

Momenteel is er voor presentiegeld een budget beschikbaar van € 15.700. Dit budget is absoluut ontoereikend. Als gevolg van rechterlijke uitspraken mag de Vrijwilligersregeling niet meer gebruikt worden wanneer de normen van deze vergoeding worden overschreden. Verhoging van het budget met ca. € 20.000 is noodzakelijk.

1.3.6 Materieel saldo na honoreren structurele wensen (G)

		2017	2018	2019	2020
F	Materieel saldo MJB na autonome ontwikkelingen	166.000	315.000	179.000	684.000
	Structurele wensen en moties				
17	motie normvergoeding scholen: BENG (helpt)				-48.000
18	sporthal steinheim		-45.000	-45.000	-45.000
19	restauratie Andriestoren	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
20	lagere huurinkomsten cultuurhuis	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
G	Materieel saldo MJB na honoreren structurele wensen	113.000	217.000	81.000	538.000

Naast de autonome ontwikkelingen zijn er ook beleidswensen (via moties of vanuit het raadsprogramma ontstaan) die in hun aard niet onvermijdelijk zijn maar wel zeer gewenst. Voorgesteld wordt om de 5 volgende wensen die tot structurele lasten leiden, te honoreren.

Motie normvergoeding BENG

De raad heeft bij motie gevraagd te onderzoeken wat het kost wanneer bij verbouw/nieuwbouw van scholen wordt gekozen voor het BENG-niveau (bijna energie neutraal). In het IHP dat aan de raad wordt voorgelegd, wordt deze variant becijferd en nader geduid. Op voorwaarde dat de raad instemt met het IHP, wordt hierop vooruitlopend de BENG norm gehonoreerd in de begroting 2017-2020. Uitgaande van de variant dat scholen 50% van de hiermee gepaard gaande meerkosten voor hun rekening nemen, lopen de kapitaalslasten op tot € 107.000 in 2030. In de begroting 2017-2020 kunnen de meerkosten die BENG met zich meebrengt vanaf 2020 niet meer worden opgevangen binnen de eerder genoemde ruimte van het IHP. Het accepteren van BENG betekent dat vanaf 2020 de begrote kapitaalslasten worden overschreden met € 34.000. In de latere jaren nemen de overschrijdingen toe. In de nota IHP 2016-2024 staan de tekorten die voor de periode 2021-2030 worden verwacht.

Sporthal Steinheim

Sporthal Steinheim is erg gedateerd. Gezien de hoge onderhoudskosten die over de komende jaren gemaakt zullen moeten worden om de sporthal op enig niveau te brengen en te houden, is het noodzakelijk dat nu goed wordt nagedacht over de toekomst van Steinheim. Uiteraard moet Steinheim gedurende de toekomstplanning wel blijven voldoen aan de minimale veiligheidseisen. De kosten voor het in stand houden voor 10 jaar worden geraamd op € 343.347 en leiden tot een kapitaallast in de begroting van € 45.000 vanaf 2018. Wij willen onderzoeken of we het dakvlak van de sporthal kunnen benutten voor het plaatsen van zonnepanelen en werken daartoe een businesscase uit. Voorts eindigt het contract met de huidige beheerder. Eind 2016 wordt besloten over de nieuwe invulling van het beheer per 1 januari 2017.

Restauratie Andriestoren

Voor de restauratie van het onderste gedeelte van de monumentale Andriestoren is een investeringsbedrag nodig van € 265.000. Er is subsidie aangevraagd en toegekend voor een totaalbedrag van € 225.000 met als

voorwaarde de restauratie van de toren volledig af te ronden. De benodigde eigen investering van € 40.000 leidt tot een kapitaallast van € 3.000 vanaf 2017.

Lagere huurinkomsten Cultuurhuis

De huren van de gemeentelijke cultuurhuizen (Cultuurhuis Pléiade in Doorn en De Binder in Leersum) liggen nu ver boven de marktconforme huurprijs. De huurovereenkomsten naderen hun einde. We passen de huurprijzen voor de maatschappelijke huurders aan naar een marktconforme huurprijs. Per saldo zou dit kunnen betekenen dat de huuropbrengsten met € 50.000 dalen. Dit hebben we als zodanig opgenomen in de begroting. We gaan er van uit dat door de huurverlaging de verhuurbaarheid van ruimtes toeneemt waardoor we nieuwe huurders kunnen aantrekken. Het tekort kan dan overeenkomstig worden ingelopen.

1.3.7 Incidenteel beslag

Naast het materieel (structureel) begrotingssaldo en de bijbehorende mutaties, hebben we nog te maken met de incidentele effecten. In hoofdstuk 1.3.2 gaven we al aan dat het elimineren van de incidentele baten en lasten gedekt moet worden uit de algemene reserve. Dit is reeds verwerkt in de staat van reserves en voorzieningen. Aanvullend wordt het materieel saldo van de begroting 2017–2020 jaarlijks gedoteerd aan de algemene middelen. Dit levert in totaal € 762.268 op voor de algemene reserve. Ten slotte wordt voorgesteld nog een aantal incidentele wensen (uit het raadsprogramma en de moties bij de kadernota 2017) te honoreren. Hier is gekeken naar nut en noodzaak van de wensen en op basis van dat criterium wordt voorgesteld onderstaande wensen incidenteel te honoreren.

		2017	2018	2019	2020
	incidentele wensen en moties				
21	Vernummeren Gooyerdijk	-48.000			
22	renovatie t woelige nest				
23	actualisatie bestemmingsplannen	-95.000			
24	verkeersvisie oude dorp				
25	Leaderprogramma				
26	digitaliseren akten burgerlijke stand	-40.000			
H	totaal incidentele wensen en moties	-183.000	-	-	-

Daar waar geen bedragen zijn genoemd, wordt gezocht naar ruimte binnen bestaande budgetten. Lukt dit uiteindelijk niet, dan komen we hierop terug in de raad. Het honoreren van deze wensen betekent een beslag op de algemene reserve in 2017 van in totaal € 183.000. Aan de andere kant zal de algemene reserve toenemen met de verwachte positieve begrotingssaldi. Deze mutaties leiden tot de volgende ontwikkeling van de algemene reserve:

algemene reserve	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
stand algemene reserve start jaar	€ 13.278.000	€ 13.347.736	€ 15.644.024	€ 16.541.869
vermeerderingen	€ 1.553.299	€ 2.575.043	€ 867.586	
verminderingen	-€ 1.412.934	-€ 495.791	-€ 50.341	
incidentele wensen	-€ 183.000			
dotatie resultaat MJB 2017-2020	€ 112.371	€ 217.036	€ 80.600	€ 352.261
stand algemene reserve ultimo jaar	€ 13.347.736	€ 15.644.024	€ 16.541.869	€ 16.894.130

De omvang van de algemene reserve groeit in de periode 2017 t/m 2020 en kent een weerstandsratio die de kwalificatie “uitstekend” verdient.

1.4 BBV-wijzigingen

Bij het opstellen van de begroting en jaarrekening moet de regelgeving worden gevolgd die is vastgelegd in het BBV. Deze regelgeving is jaarlijks aan wijzigingen onderhevig maar voor 2017 zijn de wijzigingen fors. Deze hebben als consequentie dat de baten en lasten per product / programma in 2016 moeilijk zijn te vergelijken met de baten en lasten per programma in 2017. Toch wordt daar in deze begroting op programma niveau een uitleg over gegeven. BBV-wijzigingen die aan alle mutaties ten grondslag liggen zijn de volgende:

Overhead

Het BBV schrijft voor welke kosten vanaf 2017 onder de noemer overhead vallen. Daarnaast is nieuw dat deze overhead niet meer op de programma's terecht mag komen, maar dat deze apart moet blijven staan op het programmaplan. Dat betekent voor onze gemeente dat de systematiek van kostentoerekening verandert maar dat een bedrag van € 11,7 miljoen niet meer over de programma's wordt verdeeld maar apart blijft staan. Uitzondering hierop is dat de overhead kosten die we toerekenen aan de grondexploitaties wel op het programma geboekt mogen worden. De nieuwe wijze van kostentoerekening maakt dat de gemeente op een andere manier de indirecte kosten aan de producten en dus aan de kostendeekkende leges en heffingen toe moet rekenen. Dit heeft gevolgen voor de kostendeekkendheid van deze leges en heffingen en dus voor de begroting.

Rente

Het BBV schrijft voor dat vanaf 2017 de rente die we toerekenen aan de investeringen en de grondexploitaties niet langer een fictieve rente mag zijn maar dat die in lijn moet zijn met de rente die we daadwerkelijk aan de banken betalen. Dat betekent voor onze gemeente dat niet meer gerekend mag worden met de rekenrente van 3,5% uit de kadernota maar dat voor investeringen met een omslagrente van 1,7% en voor grondexploitaties met een omslagrente van 2,27% moet worden gewerkt. Consequentie is dat er minder rente aan de heffingen en grondexploitaties kan worden toegerekend. Omdat het bedrag aan rente dat we aan de banken betalen niet verandert en we een kleiner deel van onze rentekosten via de heffingen en leges terugkrijgen van de inwoners, betekent dit een nadeel voor de begroting. Anderzijds is ons nadeel weer een voordeel voor de inwoner als gevolg van potentieel lagere heffingen voor met name riool en afval.

Taakvelden

Tot en met 2016 zijn gemeenten verplicht om hun baten en lasten toe te delen aan voorgeschreven functies. Ieder kwartaal rapporteren we de uitputting op functieniveau aan het CBS. Vanaf 2017 werken we met taakvelden. De bedoeling is hetzelfde als functies maar de lijst van voorgeschreven codes is wel afwijkend van de functielijst. De introductie van taakvelden zorgt er voor dat de productstructuur moet wijzigen. De vergelijkbaarheid tussen gemeenten neemt hierdoor toe.

Beleidsindicatoren

Gemeenten zijn verplicht om een lijst van 39 beleidsindicatoren op te nemen bij de programma's. In de programma's zijn deze indicatoren separaat zichtbaar gemaakt. Op de website "Waarstaatjegemeente.nl" worden indicatoren van verschillende (buur)gemeenten met elkaar vergeleken.

1.5 Moties en amendementen

Bij de bespreking van de begroting 2016 - 2019, de jaarrekening 2015 en de Kadernota 2017, heeft de raad een aantal moties en amendementen aangenomen. Geprobeerd is deze raadsbesluiten zoveel als mogelijk een plek te geven in de begroting 2017-2020. In onderstaande tabel is de stand van zaken hieromtrent gepresenteerd.

Wanneer ?	M/A	nr	Betreft	Stand van zaken
rekening 2015	Am		Instellen "egaliseriereserve Sociaal Domein 2016 t/m 2018"	In begroting 2017 is de reserve opgenomen met dotatie van € 1 mln.
rekening 2015	Am		Invoeren leeftijdsarrangement	Voorstel is aangeboden aan de Raad
rekening 2015	Am		Geld naar algemene reserve voor uitvoeren verdiepend cliëntervaringsonderzoek.	Is gerealiseerd.
rekening 2015	Mo		Verzoek om een raadsvoorstel naar een verdiepend cliëntervaringsonderzoek.	Voorstel is aangeboden aan de Raad.
begroting 2016	M		Kwaliteitsniveau onderhoud openbare ruimte (200.000)	Niet verwerkt in begroting 2017, zie motie 16 (arbeidsparticipatie)
begroting 2017	M		Verhogen handhavingsniveau naar minimumniveau (375.000)	Zie kadernota 2017, Am 7
kadernota 2017	Am	2	OZB-opbrengst bij Kadernota conform HICP	Verwerkt in begroting 2017
kadernota 2017	Am	3a	Samenvoegen programma 5 en 13	Verwerkt in begroting 2017
kadernota 2017	Am	7	Verhogen handhavingsniveau naar het minimumniveau	Verwerkt in begroting 2017
kadernota 2017	Mo	7	Reconstructie Amersfoortseweg Doorn	Extra veiligheidsmaatregelen komen aan de orde bij bespreking GVP in raad. Op dat moment kan raad kiezen voor versnellen. Herinrichting in 2017 is praktisch onhaalbaar, alleen onderhoud kan wel in 2017.
kadernota 2017	Mo	8	Gemeentelijke ombudsman sociaal domein	Verwerkt in begroting 2017.
kadernota 2017	Mo	9	Inclusief beleid	Verwerkt in begroting 2017.
kadernota 2017	Mo	11	Verhogen normvergoeding door woningbouw	Verwerkt in begroting 2017.
kadernota 2017	Mo	13a	Ontwikkeling van de OZB	Verwerkt in begroting 2017.
kadernota 2017	Mo	15	IHP op BENG-niveau	Verwerkt in begroting 2017.
kadernota 2017	Mo	16	Arbeidsparticipatie en openbare ruimte	Betrekken van mensen met afstand tot arbeidsmarkt. Raadsvoorstel volgt in 2016

Programmaplan

Programma 1 – Bestuurlijke Zaken

“Lokale democratie: op gezamenlijke kracht”

Raad, Griffie, Rekenkamer, College van B&W, Communicatie, Basisregistratie Personen, Bestuurlijke samenwerking en streekarchief

A. Ontwikkelingen

Gemeentelijke ontwikkelingen:

Bestuurs- en managementfilosofie

Vanaf 2015 hanteren we een bestuurs- en managementfilosofie (BMF) als onderlinge afspraak. Langs deze lijnen van taakverdeling, communicatie en omgangsvormen werken we samen. Tien ambassadeurs, die afkomstig zijn uit de hoek van inwoners, organisatie, college en raad, houden het gesprek op gang om daar bij het dagelijks werk vorm aan te geven. In 2016 wordt een start gemaakt met de eerste evaluatie. In 2017 trekken we conclusies en wordt de BMF bijgesteld en doorontwikkeld.

Werkwijze gemeenteraad en verkiezingen

In 2015 heeft de raad gekozen voor een nieuwe werkwijze / vergaderopzet. In deze nieuwe vergaderopzet is ruimte om inwoners en partners bij de besluitvorming te betrekken. In tussentijdse evaluaties is die werkwijze verder verbeterd. In 2017 zal de raad een besluit nemen over het bijstellen van de eigen regels, zodat de nieuwe werkwijze wordt verankerd in de regels van de raad. De aanpak van onze raad is als één van de vernieuwende lokale democratieprojecten aangemeld voor de Democratic Challenge van het ministerie van Binnenlandse Zaken. In 2017 starten de voorbereidingen voor de verkiezingen van de gemeenteraad in 2018. We ondersteunen alle groeperingen die overwegen deel te nemen aan de verkiezingen met laagdrempelige voorlichting over de procedures. Potentiële kandidaten kunnen in 2017 deelnemen aan voorlichtingsactiviteiten en cursussen – georganiseerd in onze gemeente of in samenwerking met andere gemeenten.

Toekomstvisie Utrechtse Heuvelrug

Vanaf 2015 bestaat de wens om te komen tot een toekomstvisie. Deze visie moet helpen bij integraal werken, bij het verbinden van beleidsterreinen en samenhang tussen diverse programma's. In de Raadsvergadering van 13 juni 2016 is besloten met een nieuw procesplan te komen.

Wet gemeenschappelijke regelingen

Met ingang van 2015 is de budgetcyclus van de gemeenschappelijke regelingen aan andere regels gebonden. Gemeenten krijgen de uitgangspunten voor de begroting vooraf voorgelegd. Vanaf 2015 zijn stappen gezet om de kans op greep en controle op beleid en financiën van de gemeenschappelijke regelingen te versterken door interne maatregelen en door contacten met andere gemeenten (raadsrapporteurs). De raad heeft in december 2015 de “Nota verbonden partijen, In control: meer grip, meer sturing en een betere controle” vastgesteld. In deze nota is de nadruk gelegd op de mogelijkheden om in control te zijn en sturing te geven aan verbonden partijen (waaronder gemeenschappelijke regelingen). In 2017 richten wij ons op de nadere uitwerking van de rol van de raadsrapporteurs en de ambtelijke/bestuurlijke regionale afstemming, met name over sturingsvragen.

Communicatie en participatieaanpak vernieuwen

Vroegtijdig en op maat betrekken van onze inwoners en partners bij projecten en beleidsvorming is belangrijk. De uitgangspunten voor participatief werken zijn vastgelegd in de Nota burgerparticipatie (december 2013). In 2017 komt er een vernieuwde aanpak gebaseerd op het evaluatieonderzoek uit 2015/2016 en de trends op gebied van communicatie en participatie, ervaringen met projecten en planvorming in de afgelopen periode. In de praktijk blijkt dat met name bij gevoelige onderwerpen het op een vernieuwende manier met elkaar in gesprek gaan en het met een brede samenstelling van deelnemers tot planvorming komen, zijn vruchten afwerpt. Het persoonlijk benaderen van mensen via bijvoorbeeld de mail werkt heel goed. De afwisseling in werkvormen, waarbij de nadruk ligt op interactie van alle betrokkenen in kleinere groepen, wordt gewaardeerd door de deelnemers. De werkwijze van de raad is input voor het verder ontwikkelen van de wijze van communiceren en participeren. Het gebruik van digitale en sociale media is onlosmakelijk verbonden aan de manier van werken.

Algemeen Privacy beleid

In mei 2016 is een nieuwe Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming in werking getreden. Op nationaal niveau is deze verordening van toepassing met ingang van 25 mei 2018. Met de hervorming in de privacywetgeving wordt de huidige regelgeving omtrent privacy grondig herzien. Onze organisatie kent een privacy protocol voor de verwerking van persoonsgegevens in de Basisregistratie Persoonsgegevens en een Privacy protocol voor het Sociaal Domein. Gelet op de toegenomen dienstverlening, de uitvoering van taken in die dienstverlening door externe partijen, en de eisen die de Autoriteit Persoonsgegevens aan organisaties en de nieuwe regelgeving stellen, vraagt dit versterkte aandacht voor privacy management. In 2017 wordt een algemeen gemeentelijk privacy beleid vastgesteld. Onderdeel van het privacy beleid is het bewustzijn binnen de organisatie. Met de komst van de Algemene Verordening Gegevensbescherming wordt de functie van Functionaris van de Gegevensbescherming (FG) voor gemeenten verplicht gesteld. Uiterlijk in mei 2018 dient deze functionaris aangesteld te zijn. Wij onderzoeken hoe deze functie wordt ingevuld.

Ontwikkelingen sociale media / communicatie

Het gebruik van sociale media heeft invloed op de wijze van communicatie. Zo is er naast bestaande traditionele communicatiemiddelen steeds meer inzet van eigentijdse media, zoals Twitter, Facebook, Instagram, Periscope, afvalapp, video, digitale nieuwsbrieven en enquêtes. Nieuwe ontwikkelingen op dit terrein worden gevolgd en wij sluiten aan bij interessante mogelijkheden of ontwikkelen zelf nieuwe instrumenten.

B. Beleidskaders

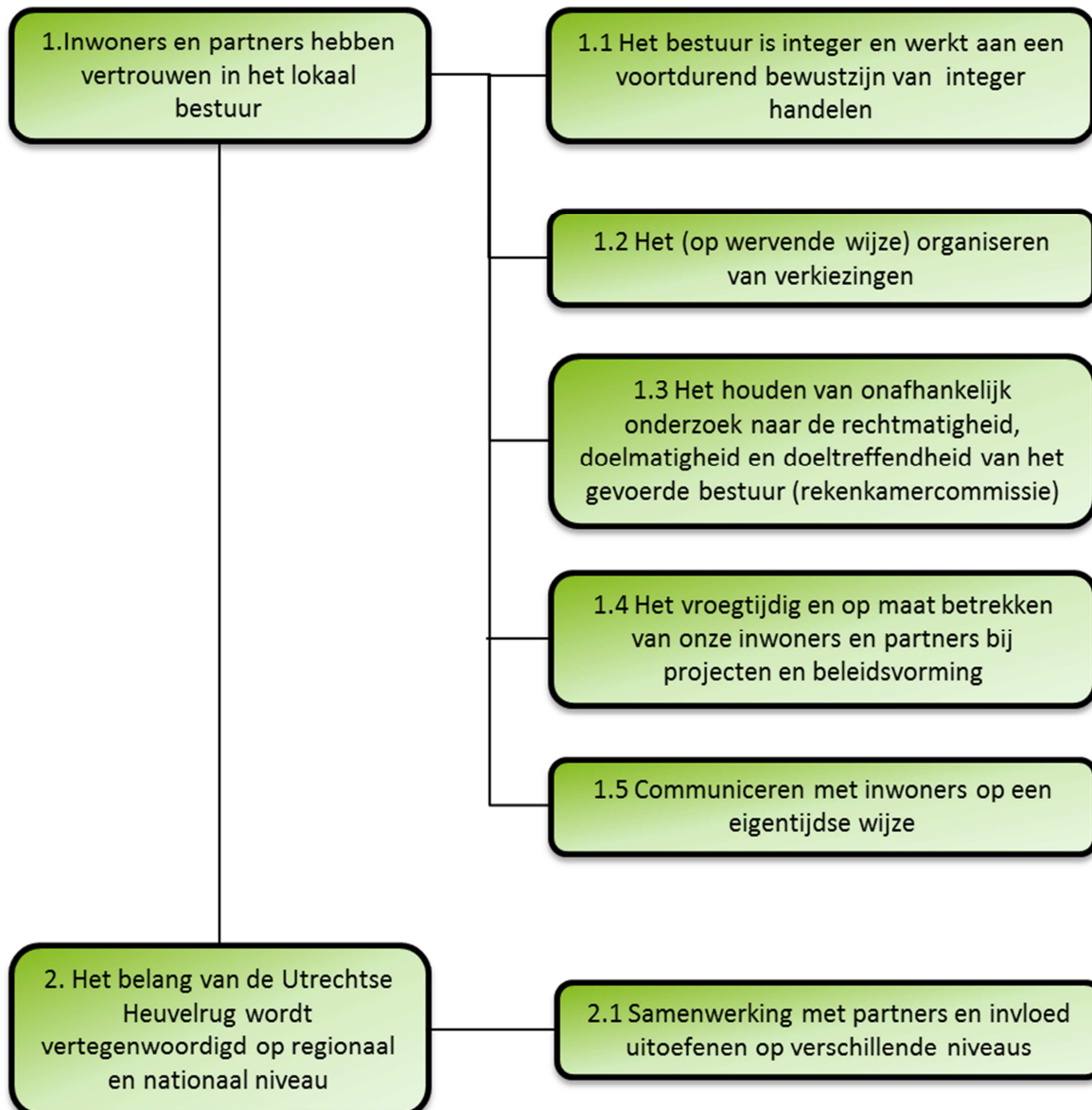
Gemeentelijk

- Inspraakverordening
- Bestuurs- en Management Filosofie (BMF)
- Reglement van orde gemeenteraad
- Nieuwe werkwijze raad (BOB)
- Verordening op de raadscommissies
- Verordening op de rekenkamercommissie
- Klachtenprotocol
- Reglement commissie bezwaarschriften
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid
- Participatienota
- Nota regionale samenwerking
- Referendumverordening Utrechtse Heuvelrug

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Burgemeester, wethouders, raadsleden en ambtenaren stellen bewust integriteit bij hun handelen voorop.	B		
1.2 Inwoners en partners hebben in toenemende mate vertrouwen in het lokale bestuur.	B		
1.3 Percentage opkomst inwoners bij gemeenteraadsverkiezingen ligt boven het landelijk gemiddelde.	Centraal stembureau Utrechtse Heuvelrug	n.v.t.	n.v.t.
1.4.1 Het percentage gegronde bezwaarschriften op het totaal	Jaarverslag commissie bezwaarschriften	10%	10%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Er is een integriteitsbeleid; tenminste 1 keer per jaar staan de evaluatie van dit beleid en de acties voor een verdere bewustwording rond integriteit op de agenda's van het college van B&W, de raad en commissies en alsmede van het afdelingsoverleg van ambtenaren	100%	100%
1.2.1 Verkiezingspromotie	n.v.t.	n.v.t.
1.3.1 Percentage geïmplementeerde aanbevelingen uit onderzoeken	80%	80%
2.1.1 Op peil houden aantal ingenomen bestuursrollen in gemeenschappelijke regelingen/deelname aan belangenverenigingen lokaal bestuur	12/2	12/2

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

Geen

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Raad		1.168	853	853	853	853
College		2.431	1.180	1.180	1.177	1.177
Verkiezingen		41	60	60	130	5
Naturalisatie		77	16	16	16	16
GBA basisadministratie		433	90	90	90	90
Referendum		64	0	0	0	0
Totaal lasten	4.694	4.214	2.201	2.201	2.268	2.142
Baten						
Naturalisatie		-16	-16	-16	-16	-16
GBA basisadministratie		-57	-57	-57	-57	-57
Totaal baten	-78	-74	-74	-74	-74	-74
Resultaat	4.874	4.140	2.127	2.127	2.194	2.069

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). 	nihil	-	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. 	-1.837	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De lasten voor het Regionaal Historisch Centrum zijn met de gewijzigde BBV voorschriften nu verantwoord in programma 4. 	-165	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de kadernota zijn de pensioenlasten voor het huidige bestuur aangepast aan het benodigde kapitaal in de voorziening. 	51	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het product Communicatie wordt vanaf de begroting 2017 verantwoord op een ander taakveld volgens de gewijzigde BBV voorschriften. 	-73	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2016 heeft het Oekraïne-referendum plaatsgevonden, in 2017 zijn er landelijke verkiezingen. 	-24	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De bezuiniging communicatie is gedeeltelijk gerealiseerd op programma 1. Het restant is gerealiseerd op programma 3 en 11. 	35	Nadeel	Structureel

Programma 2 – Veiligheid en Handhaving

Veiligheid is geen toeval.

Openbare orde en veiligheid, brandweer

A. Ontwikkelingen

Gemeentelijke ontwikkelingen:

Integraal Veiligheidsprogramma 2015-2018

Voor de periode 2015-2018 is een raadsprogramma opgesteld. In dit programma is over veiligheid het volgende vastgelegd: "de gemeente legt haar lokale prioriteiten op het vlak van openbare orde en veiligheid vast in een integraal veiligheidsprogramma". Het programma kent de volgende prioriteiten: overlast jeugd en kwetsbare doelgroepen, veelvoorkomende criminaliteit en woninginbraken, huiselijk geweld, veiligheid publieke taak, ondermijning en crisisbeheersing. Het doel van het integraal veiligheidsprogramma is om in samenwerking met inwoners, politie, Openbaar Ministerie, maatschappelijk middenveld en buurgemeenten het veiligheidsniveau vast te houden en op onderdelen te versterken. Vanuit het integraal veiligheidsprogramma worden verbindingen gelegd met de andere programma's / organisatieonderdelen. Bijvoorbeeld waar het gaat om de verbinding met toezicht en handhaving, de zorg en huisvesting voor kwetsbare doelgroepen en de samenwerking met de sociale wijkteams.

Maatschappelijke spanningen

De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat de ontwikkelingen in met name het Midden-Oosten invloed hebben op onze gemeente. Radicalisering, de vluchtelingenproblematiek en de nasleep van de situatie in Turkije vragen om nauw contact tussen onze gemeente, politie en maatschappelijke en religieuze instellingen. Elkaar kennen en gekend worden is van groot belang om bij maatschappelijke spanningen de rust en openbare orde te bewaren. Daarom zetten we, naast de reguliere contacten die we onderhouden, het initiatief van het bondgenotenoverleg uit 2016 voort. Tijdens het bondgenotenoverleg dat twee keer per jaar plaatsvindt wordt de actualiteit besproken en wordt aandacht besteed aan een specifiek thema. Voorbeelden hiervan zijn: radicalisering voorkomen en schoolveiligheid.

Ondermijning/georganiseerde criminaliteit

Voor een succesvolle aanpak van georganiseerde criminaliteit is een zo volledig mogelijk, integraal beeld nodig van criminele netwerken in de regio. Dit beeld wordt de komende jaren voor iedere gemeente in het Arrondissement Midden-Nederland opgeleverd en moet duidelijk maken waar zich welke faciliteerders bevinden en welke gelegenheden zich voordoen. Het beeld wordt niet alleen vanuit systemen opgeleverd. Straatinformatie van onder meer wijkagenten, bijzondere opsporingsambtenaren (Boa's) en bewoners- en ondernemers is voor de analyse van belang. Want juist praktijkmensen zijn goed op de hoogte van wat er speelt in de samenleving. De uitkomsten zullen vertaald worden naar een gecombineerde bestuursrechtelijke en strafrechtelijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Handhavingsbeleid

Handhavingsniveau verhogen en inzet Boa's

Conform amendement 7 Handhaving, behorend bij de Kadernota 2017-2020, werken wij op dit moment aan een risicoanalyse 'vergunning, toezicht en handhaving'. Deze analyse is noodzakelijk om in het op te stellen integraal vergunningen- en handhavingsbeleid te kunnen bepalen welke handhavingsonderwerpen op het gebied van openbare orde, openbare ruimte en milieu in onze gemeente prioriteit moeten hebben, welke capaciteit hiervoor structureel nodig is en hoe dit gerealiseerd kan worden. De voor de begrotingsjaren 2017 en 2018, tijdelijk beschikbaar gestelde extra Boa capaciteit is een eerste noodzakelijke stap naar het verhogen van het handhavingsniveau. De inzet van deze extra Boa capaciteit wordt in 2018 geëvalueerd.

Complexe handhaving / niet recreatief gebruik verblijfsrecreatieterreinen

In 2017 wordt een start gemaakt met handhaving op niet-recreatief gebruik van verblijfsrecreatieterreinen. Ter voorbereiding hierop zal een "Nota van uitgangspunten Verblijfsrecreatieterreinen" worden vastgesteld. In deze Nota van uitgangspunten wordt een aantal thema's besproken die noodzakelijk zijn voor het nieuwe bestemmingsplan 'Verblijfsrecreatieterreinen', een paraplu-bestemmingsplan waarin alle recreatieterreinen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn opgenomen.

Handhaving sociaal domein

Voor het toezicht en de handhaving ten aanzien van de kwaliteit van de geleverde zorg van WMO-aanbieders verwijzen we naar programma 5.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- Integraal veiligheidsprogramma
- Integraal handhavingsbeleid (in ontwikkeling)

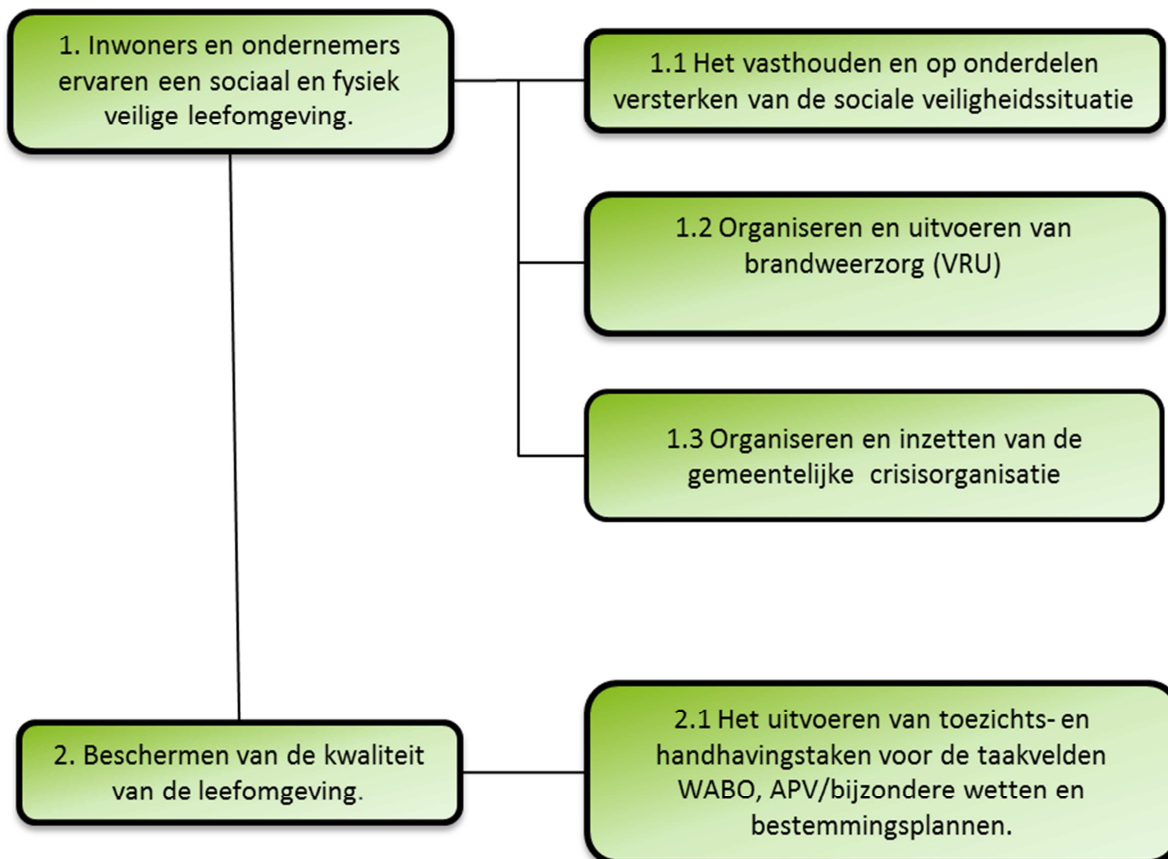
Regionaal

- Regionaal crisisbeheersingsplan
- Regionaal risicoprofiel
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Utrecht

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Percentage inwoners en ondernemers dat zich sociaal en fysiek veilig voelt in de gemeente (subjectieve veiligheid)	Leefbaarheidsonderzoek	94%	94%
1.1 Totaal aan geregistreerde criminaliteit (objectieve veiligheid)	Jaarrapportage Bureau Regionale Veiligheidsstrategie.	<1.990	<1.990
2.1 Overtredingen opsporingsdomein 1 openbare ruimte (exclusief Drank en Horeca)	Kwartaalrapportages Boa's	1.125 (2015)	+2.000 ¹

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Maximaal aantal geprioriteerde hangjongerengroepen per jaar	2	2
1.1.2 Integrale controles regie openbare orde en veiligheid	1	1
1.1.3 Fietsenactie stationsgebied	4	4
1.1.4 Aantal deelnemers Burgernet verhogen door wervingsacties en voorlichting	>5.700	>6.000
1.2.1 Aantal vrijwilligers op peil	133	133
1.2.2 Aantal incidenten bestrijden	452	452
1.3.1 Opleiding/Oefeningen gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie	2	2
2.1.1 Percentage nacontroles verleende omgevingsvergunningen	50%	50%
2.1.2 Aantal maatregelen Boa's tegen overtredingen (exclusief mondelinge waarschuwingen)	300	<600

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	131,2	>131,2 ²
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	Geen gegevens beschikbaar vanuit voorgeschreven bron	
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	8	8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,6	2,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000	CBS	3,7	3,7

¹ Hoger aantal overtredingen door meer capaciteit in 2017 voor handhaving op parkeren

² Ten opzichte van voorgaande jaren is een daling in 2015 geweest van het aantal doorverwijzingen. Dit laat zich niet verklaren door een daling in het aantal doorverwijzingswaardige incidenten. Omdat doorverwijzing preventief werkt is dit niet gewenst en wordt ingezet op een toename van het aantal doorverwijzingen.

	<i>inwoners</i>			
<i>Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)</i>	<i>Aantal per 1.000 inwoners</i>	<i>CBS</i>	<i>4,6</i>	<i>4,6</i>
<i>Jongeren met een delict voor de rechter</i>	<i>% 12 t/m 21 jarigen</i>	<i>Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel</i>	<i>Geen recente gegevens beschikbaar</i>	

G. Relatie programma met verbonden partijen

Omgevingsdienst regio Utrecht

De ODrU voert voor ons de toezicht- en handhavingstaken uit op het gebied van milieu. Dit draagt bij aan het beschermen van de kwaliteit van de leefomgeving en de fysieke veiligheid. We voorzien intensivering en extra taken voor milieu-, asbest- en energiehandhaving. Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland verboden. Dit betekent dat eigenaren van gebouwen met asbesthoudende dakbedekking deze voor die tijd moeten verwijderen. Dit zal onder andere gevolgen hebben voor de taken ten aanzien van toezicht en handhaving op verwijdering van asbest de komende jaren. De energiehandhavingstaken worden in het kader van het SER-energieakkoord en de Europese Energie Efficiency Directive (EED) geïntensiveerd. Deze taken worden door de ODrU uitgevoerd. We bekijken dit vraagstuk in samenhang met de actualisatie van het uitvoeringsprogramma.

Veiligheidsregio Utrecht

De brandweertaak is ondergebracht in de Veiligheidsregio Utrecht (VRU). In 2017 wordt verder gevolg gegeven aan het Beleidsplan VRU 2016-2019. De komende jaren is er op lokaal niveau specifieke aandacht voor brandveilig leven in relatie tot het langer thuis wonen van ouderen. Op het gebied van huisvesting zal er in 2017 een keuze gemaakt worden over het eigendom en beheer van de brandweergebouwen. De eerdere optie waarbij sprake was van volledige overdracht van eigendommen aan de VRU is volledig uit beeld. Naar verwachting zal besloten worden om de huidige situatie 'gebruik om niet' te handhaven. Zij het met een zodanige verdeling (demarcatie) van het onderhoud en exploitatie tussen eigenaar (gemeente) en gebruiker (VRU) dat de VRU in staat wordt gesteld dit efficiënt en effectief te organiseren conform reeds vastgestelde objectieve kwaliteitsnormen. In 2017 zal er een meerjarige taakuitvoeringsovereenkomst worden afgesloten met de VRU voor alle aanvullende taken die niet vallen onder de basisbrandweezorg (wettelijke taken en collectieve niet-wettelijke taken). Het gaat voor onze gemeente om een noodzakelijk piket voor bevelvoerders om de opkomsttijd te kunnen garanderen, aanvullend hulpverleningsmaterieel voor de bestrijding van natuurbrand en middelen om het vrijwilligersniveau op peil te houden. Het gaat dan om intensivering van bepaalde wettelijke taken en de uitvoering van niet wettelijke taken. Het onderdeel jeugdbrandweer dat voorheen als een aanvullende taak werd gezien, wordt vanaf 2017 onder de basisbrandweezorg geschaard.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Rampenbestrijding		2.967	2.966	2.952	2.952	2.936
Veiligheidsplan		1.142	586	586	499	499
Totaal lasten	4.098	4.109	3.552	3.538	3.452	3.436
Baten						
Veiligheidsplan		-26	-16	-16	-16	-16
Totaal baten	-30	-26	-16	-16	-16	-16
Resultaat	4.068	4.083	3.536	3.522	3.435	3.419

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. ▪ In de kadernota is het besluit genomen om in 2017 en 2018 een budget voor handhaving toe te voegen aan de begroting. ▪ Overige afwijkingen. 	-3	Voordeel	Structureel
	-602	Voordeel	Structureel
	87	Nadeel	Incidenteel
	-29	voordeel	Incidenteel

Programma 3 – Dienstverlening

“Altijd en overal”

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 3.1 Dienstverlening
- 3.2 Dorpsgericht werken

3.1 Dienstverlening

A. Ontwikkelingen

De online dienstverlening, waarin meer zelfbediening en zelfredzaamheid van onze inwoners en ondernemers wordt gevraagd, is een steeds belangrijker onderdeel van ons dienstverleningsconcept. De doorontwikkeling van onze gehele dienstverlening staat daarmee niet stil. Uitgangspunt hierbij is het hebben van één duidelijk kanaal voor de verschillende contactmogelijkheden; schriftelijk, telefonisch, elektronisch, persoonlijk (S.T.E.P.) Dat vraagt duidelijkheid en betrouwbaarheid. Inhoudelijk betekent deze doorontwikkeling:

- Verruimen en tegelijk eenduidig maken van openingstijden
- Gelijktrekken van openingsuren voor zowel Telefonie als Balies in het Publiekscentrum en de Receptie
- Meer diensten en producten aanbieden volgens "direct af te halen", zonder afspraak
- Vakbalies geheel op afspraak, waarbij er ruimte is en blijft voor maatwerk en spoedafhandeling
- Terugbrengen aantal benodigde balies en effectiever gebruik van de ruimte

Met het eenduidig maken van de openingstijden, worden de openingsuren van het Publiekscentrum ruim verdubbeld (naar maandag t/m vrijdag van 08:30 uur tot 17:00 uur en op donderdag tot 20:00 uur). De winst voor de inwoners van Utrechtse Heuvelrug is dat voor veel producten en diensten de wachttijden (bijna) zullen verdwijnen. Inwoners en ondernemers zijn tegelijk verzekerd van een medewerker met de juiste kennis van product of dienst. De Digitale Agenda 2020 is voor gemeenten het richtsnoer voor de komende jaren. De voor de huidige implementatieagenda Digitaal 2017 relevante activiteiten passen binnen De Digitale Agenda 2020.

iBurgerzaken

Met de komst van de landelijke Basis Registratie Personen (BRP) gaan wij de komende jaren belangrijke veranderingen tegemoet. Deze hebben directe gevolgen voor de dienstverlening aan onze inwoners. Met de (nieuwe) iBurgerzaken apps van PinkRoccade Local Government wordt tegemoet gekomen aan deze eisen; zelfbediening en zelfredzaamheid voor en door de inwoner, 24x7 beschikbaar en vanaf elk gewenst apparaat. De inwoners worden geruisloos en op gebruiksvriendelijke wijze door hun aanvraag geleid. We zijn najaar 2016 van start gegaan met de aangiftes van overlijden, geboorte en huwelijk. Komend jaar worden ook het doorgeven van verhuizingen, aanvraag reisdocumenten en rijbewijzen toegevoegd aan het palet.

Zaakgericht werken

De doelstelling van zaakgericht werken is het bieden van optimale digitale dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en bedrijven, het krijgen van grip op onze informatiehuishouding en het optimaliseren van onze interne bedrijfsvoering. Hierdoor hebben de inwoners

plaats- en tijd onafhankelijk te allen tijde inzicht in de voortgang en het resultaat van hun aanvraag. Begin 2017 vindt de voorlopige gunning van het zaaksysteem plaats en wordt de proof-of-concept uitgevoerd. Na de proof-of-concept vindt de definitieve gunning plaats en zal gefaseerd met de organisatiebrede implementatie van het zaaksysteem worden begonnen. Vanaf de 2^e helft 2017/begin 2018 wordt gefaseerd gestart met het afhandelen van digitale aanvragen via het zaaksysteem

Digitaliseren aktes burgerlijke stand

Inktvraat tast de huidige documenten aan. Digitaliseren is de enige methode om dit probleem het hoofd te bieden. Het zorgt bovendien ervoor dat de dienstverlening voorsorteert op de verdere invoering van de Wet Elektronische Dienstverlening van de burgerlijke stand.

B. Beleidskaders

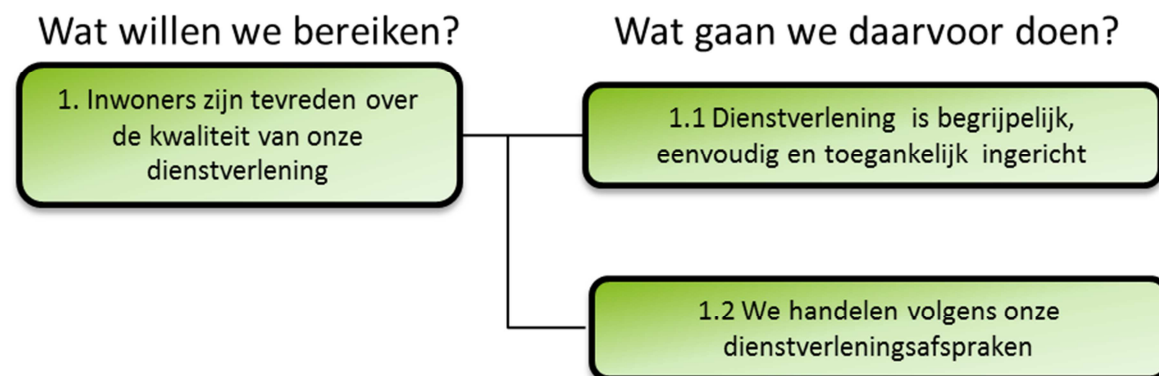
Gemeentelijk

- Gemeentewinkel, visie op publieke dienstverlening 2010 – 2014
- Beleidsvisie digitale informatievoorziening 2015-2018

Overige Overheden

- Visiebrief digitale overheid 2017, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mei 2013
- De Digitale Agenda 2020, VNG, juni 2015, herzien in 2016

C. Doelenboom

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Beoordeling kwaliteit dienstverlening. Dit gebeurt door een klanttevredenheidsonderzoek in het Publiekscentrum, de ervaringen met de online dienstverlening en de ervaringen met het kanaal telefonie.	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks benchmark-onderzoek Continue meting website 	7,8 (2014) ³ Dienstverlening is gemakkelijk	7,8 Dienstverlening is gemakkelijk

Toelichting

De tevredenheid met betrekking tot onze online dienstverlening wordt structureel gemonitord. We meten hoe toegankelijk, gemakkelijk of complex onze inwoners de digitale dienstverlening ervaren.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

Omschrijving	2016	2017
1.1.1 Percentage van meldingen dat digitaal (via het webformulier of via de MijnGemeente-app) binnenkomt.	50%	60%
1.1.2 Percentage bezoekers van het publiekscentrum dat op afspraak komt	90%	90%
1.2.1 Percentage binnengemeentelijke verhuizingen via zelfbediening	60%	70%
1.2.2 Percentage digitale aangifte overlijden (via begrafenisondernemingen)	-	100%
1.2.3 Percentage bezorgde reisdocumenten en rijbewijzen van het totaal aantal aanvragen	5%	5%

Toelichting toevoeging 1.2.2

Met de invoering van iBurgerzaken is het voor de begrafenisondernemers mogelijk digitale aangifte van overlijden te doen. Wij streven ernaar dat alle begrafenisondernemers hun aangifte alleen nog digitaal gaan aanleveren.

³ Geldt alleen voor het Publiekscentrum

3.2 Dorpsgericht werken

A. Ontwikkelingen

Onze gemeente vindt dorpsgericht werken belangrijk. Het dorpsgericht werken, en daarbinnen de positie van de dorpswethouders en de dorpscoördinatoren, is geëvalueerd en waar nodig versterkt. De werkwijze met dorpsagenda's en dorpsbudgetten wordt verder geïmplementeerd. Aandachtspunt is de inbedding van het dorpsgericht werken in de gemeentelijke organisatie (evaluatie pilot dorpscoördinatoren, dorpsagenda's integreren in organisatieplan en ruimte creëren voor het faciliteren van initiatieven uit de dorpen).

Elk dorp heeft een eigen dorpsnetwerk, Maarn/Maarsbergen gezamenlijk. Deze dorpsnetwerken bestaan uit betrokken inwoners en de dorpscoördinator. De dorpsnetwerken zijn de oren en ogen van het dorp. Zij weet wat er leeft en speelt in het dorp en signaleert kansen en hiaten op het gebied van leefbaarheid, zorg en welzijn. Deze signalen pakt het dorpsnetwerk op (al dan niet met andere inwoners) of zorgt dat het signaal bij de juiste partij terecht komt. Waar nodig ondersteunt de gemeente initiatieven vanuit het dorpsnetwerk met een subsidie vanuit het dorpsbudget. In 2017 werken we op basis van de vastgestelde visie dorpsgericht werken de volgende onderwerpen verder uit: inzet dorpsbudgetten, inzet dorps coördinatoren, rol en verantwoordelijkheid dorpen.

B. Beleidskaders

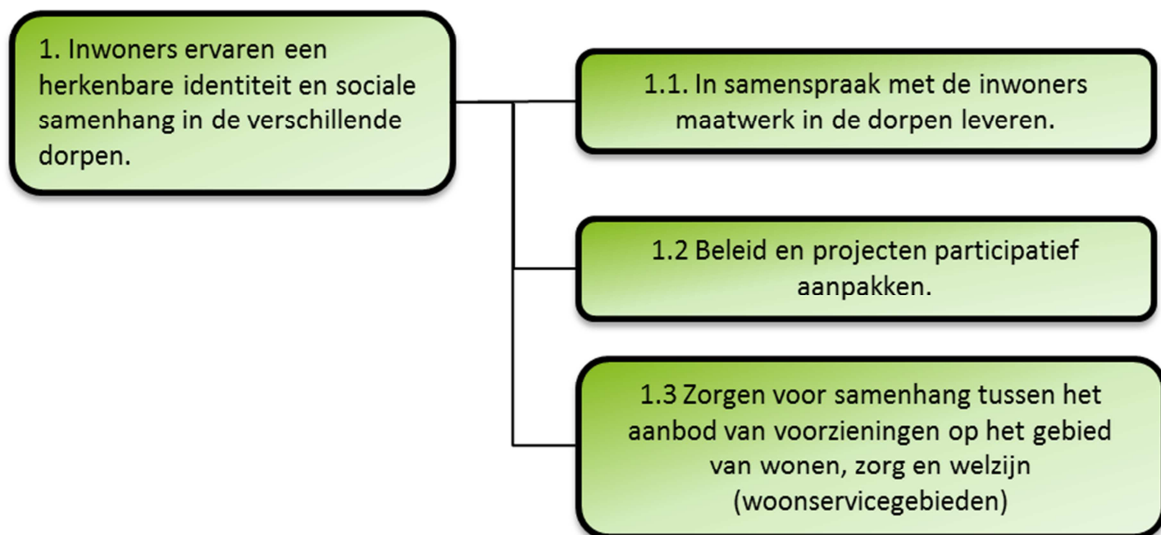
Gemeentelijk

- Nota Dorpsgericht werken
- Visie toekomst dorpsgericht werken

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1. Beoordeling leefbaarheid (te weten voorzieningen, bereikbaarheid, uitstraling en veiligheid)	Leefbaarheidsmonitor 2014	7,5	7,6

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De prestatie-indicatoren worden opnieuw gedefinieerd als de visie op dorpsgericht werken klaar is.

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)

De RID beheert en ondersteunt de ICT infrastructuur van de gemeenten Baarn, Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Soest en Wijk bij Duurstede, alsmede de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn en Heuvelrug. Doelstelling van de RID is het ondersteunen van een betrouwbare ICT omgeving zodat medewerkers daarmee adequaat hun taken kunnen vervullen onder andere op het gebied van publieke dienstverlening en de thema's bij kunnen blijven bij de snelle ontwikkelingen van de I-samenleving.

De verwachting is dat de RID organisatie in 2017 en volgende jaren een grote stap zet naar een stabiele en professionele infrastructuur en verbetering van de externe en interne dienstverlening.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
CIE + klachtenafhandeling		254	167	167	167	167
M-dienstverlening		1.600	2.061	2.060	2.060	2.023
Dorpsgerichtwerken		467	0	0	0	0
Dorpsgerichtwerken		0	303	303	303	303
Bouw- en woningtoezicht		3.022	1.612	1.712	1.412	1.412
Totaal lasten	5.341	5.343	4.143	4.242	3.942	3.905
Baten						
M-dienstverlening		-1.506	-981	-981	-981	-981
Bouw- en woningtoezicht		-1.155	-1.155	-1.155	-1.155	-1.155
Totaal baten	-2.754	-2.661	-2.136	-2.136	-2.136	-2.136
Resultaat	2.587	2.682	2.007	2.107	1.806	1.770

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. ▪ De precariobelasting is met de nieuwe bbv voorschriften verplaatst naar programma 13. ▪ In 2017 moet een groot aantal rijbewijzen vernieuwd worden na de invoering van het pasje. ▪ In de kadernota 2017 is besloten om een bedrag toe te voegen voor extra handhaving bouw en woningtoezicht ▪ Het product WKPB is de nieuwe bbv voorschriften verplaatst naar programma 12. ▪ De bezuiniging communicatie is gedeeltelijk gerealiseerd op programma 3 (voorheen op programma 1). 	-8	Voordeel	Structureel
	-1.278	Voordeel	Structureel
	614	Nadeel	Structureel
	-61	Voordeel	Incidenteel
	100	Nadeel	Incidenteel
	-27	Voordeel	Structureel
	-15	Voordeel	Structureel

Programma 4 – Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur

“Groen en Vitaal in balans”

Ruimtelijke ordening, Wonen, Woonwagengebeleid, Natuur en landschap, Monumenten

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 4.1 Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie
- 4.2 Wonen
- 4.3 Natuur en landschap / Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

4.1 Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie

A. Ontwikkelingen

Invoering Omgevingswet

In 2019 (wellicht zelfs in 2020) treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. De implementatie van deze wet wordt gezien als de vierde grote transitie, na de drie transities in het sociale domein. Het gaat namelijk om meer dan alleen de implementatie van een nieuwe wet. Met de invoering van de Omgevingswet en de verbeterdoelen die daarbij zijn gesteld, wordt verwacht dat ten aanzien van de fysieke leefomgeving opnieuw invulling wordt gegeven aan de taken, verantwoordelijkheden en rolopvattingen voor alle betrokken partijen: zowel gemeenten en ketenpartners als bedrijven en inwoner. In 2017 willen wij de volgende documenten vaststellen:

- Een koersdocument, waarin we onze ambities met betrekking tot de wet vastleggen
- Een plan van aanpak voor het opstellen van een omgevingsvisie (inclusief budget)
- Een programmaplan voor de invoering van de wet (inclusief budget)

Actualisatie bestemmingsplannen

In het kader van de actualisering zijn op dit moment acht bestemmingsplannen in procedure:

1. Leersum Buitengebied (fase: voorontwerp)
2. Recreatieterreinen (fase: voorontwerp)
3. Driebergen Centrum (fase: ontwerp)
4. Rijksstraatweggebied Leersum (fase: ontwerp)
5. Driebergen Buitengebied (fase: ontwerp)
6. Doorn Centrum (fase: vaststelling)
7. Bedrijventerreinen (fase: vaststelling)
8. OMMA (fase: beroep)

Wettelijk gezien had de actualisering van bestemmingsplannen op 1 juli 2013 afgerond moeten zijn. Het actualiseringsproces heeft om verschillende redenen vertraging opgelopen. Zonder extra budget kan de actualisatie niet binnen afzienbare tijd worden afgerond. Dit heeft de volgende consequenties:

1. Omdat sinds 1 juli 2013 geen leges mogen worden geheven over vergunningaanvragen die betrekking hebben op een bestemmingsplan ouder dan 10 jaar, zijn we leges misgelopen. Zolang de plannen niet actueel zijn, blijft dit bedrag oplopen.

2. Omdat het actualiseringsproces is vertraagd, moet er nog een aantal grote en complexe plannen worden afgerond. Tevens zullen twee veegplannen en de herziening van het bestemmingsplan Driebergen Woongebied (termijn van 10 jaar eindigt medio 2018) moeten worden opgepakt.

3. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de bestaande bestemmingsplannen samen het omgevingsplan. De verwachting is dat de wet dan tevens eist dat die bestemmingsplannen actueel zijn. Als ze niet actueel zijn, heeft dit financiële en/of ruimtelijke consequenties. Daarnaast vraagt de voorbereiding van de Omgevingswet de komende jaren de nodige capaciteit van dezelfde medewerkers.

Marinierskazerne Van Braam Houckgeest

Voor de herbestemming van de Marinierskazerne Van Braam Houckgeest in Doorn is in 2016 in samenwerking met het rijk en de provincie een ontwikkelingsrichting opgesteld via een transparant proces van verkenning, locatieanalyse en burgerparticipatie. Op basis van deze ontwikkelingsrichting worden de vervolgstappen bepaald voor (gefaseerde) herontwikkeling van het terrein vanaf 2019.

Glasvezel internet in het buitengebied

Het Programma Economische Ontwikkeling benoemt het belang van snel internet. In 2016 heeft onze gemeente meegedaan aan een verkennend onderzoek in de regio naar de mogelijkheden om snel internet via glasvezel aan te leggen in het buitengebied. De uitkomsten van dit onderzoek zijn nog niet bekend. Maar bij onder andere voldoende interesse bij marktpartijen kan in 2017 gestart worden met de aanleg van glasvezel in het buitengebied. Tijdens het opstellen van deze begroting is een raadsvoorstel voor dekking uit de algemene middelen onderweg voor het vervolg van het project.

Motie Alles uit de kast

We geven uitvoering aan deze motie om braakliggende terreinen, leegstaande panden en verpaupering in de dorpen in beeld te brengen. Het gaat om particuliere terreinen. We starten met het dorp Leersum. De in beeld gebrachte braakliggende terreinen en panden worden gepubliceerd op onze website. Hier kan men het adres, de status, eigendomssituatie en de actualiteit vinden. Daarnaast wordt actief over deze gegevens gecommuniceerd. Als deze werkwijze voor wat betreft Leersum tegemoet komt aan de informatiebehoefte, wordt deze ook toegepast voor de andere dorpen. Voorts onderzoeken we de mogelijkheden voor het gebruiken van (voormalige) schoollocaties voor woningbouw.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Bestemmingsplannen
- Structuurvisie Groen dus Vitaal
- Welstandsnota
- Bouwverordening

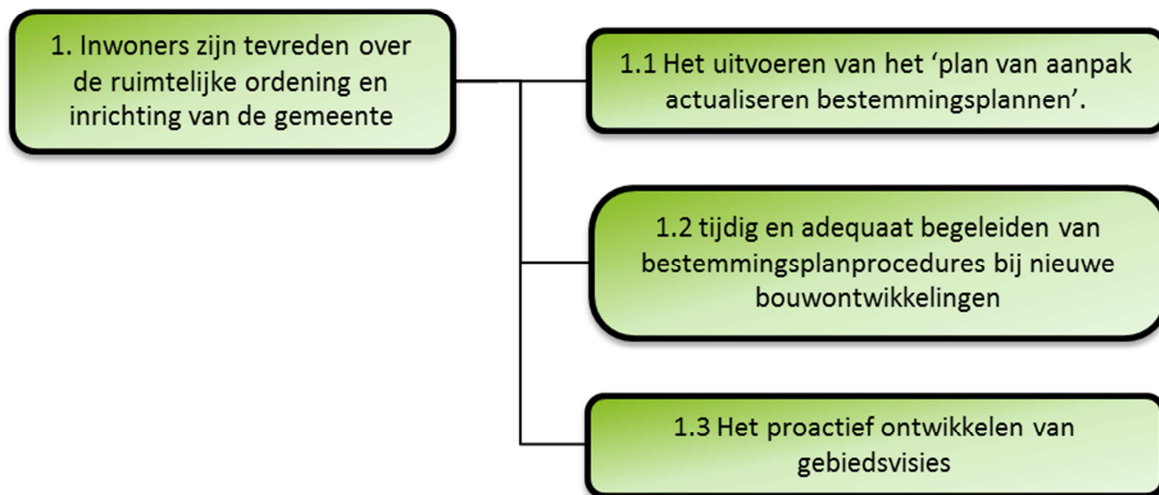
Landelijk

- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS)
- Beheer- en inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en -programma Kromme Rijn
- Wet ruimtelijke ordening
- Omgevingswet (in wording)

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Tevredenheidsscore voor leefomgeving in leefbaarheidsmonitor moet minimaal gelijk blijven	Leefbaarheidsmonitor Utrechtse Heuvelrug	7,4	7,4

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Percentage geactualiseerde bestemmingsplannen (volgens actualiseringsopgave van 17 november 2011)	63%*	81%
1.2.1 Percentage ontwikkelbestemmingsplannen dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld	75%	75%
1.3.1 Het aantal door de raad vastgestelde gebiedsvisies	2	1

*In 2016 zijn 10 van de 16 bestemmingsplannen geactualiseerd, waaronder OMMA dat een derde van het totale grondgebied van de gemeente omvat.

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	296	296
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	4,9	4.9

G. Relatie programma met verbonden partijen

Omgevingsdienst regio Utrecht

De ODrU voert de milieuo advisering op reguliere ruimtelijke projecten (ROM) uit, evenals de bodemtaken en het beheer van de informatie op onder andere bodem, lucht en geluid en heeft daarop een loketfunctie richting onze inwoners. Daarnaast zorgt zij voor aandacht voor natuur- en milieueducatie voor scholen. Dit draagt bij aan het instandhouden en verbeteren van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast adviseert de ODrU desgewenst op duurzaam bouwen bij projecten van de gemeenten en initiatiefnemers en ondersteunt zij met energie expertise projecten in het kader van het uitvoeringsprogramma milieu. Dit draagt bij aan de doelstellingen van een klimaatneutrale gemeente en een klimaatneutrale organisatie.

4.2 Wonen

A. Ontwikkelingen

Woonvisie

De woonvisie 2013-2020 beschrijft onze ambities, maatregelen en acties in drie deelprogramma's: doorstroming, levensloopbestendig en duurzaamheid. In deze visie is ons woningbouwprogramma tot 2020 vastgelegd. Voor de uitvoering van de woonvisie hebben we tijdelijk extra capaciteit aangetrokken. In 2017 komt deze extra capaciteit te vervallen. We zetten de verminderde capaciteit af tegen de toegenomen werkzaamheden (door onder andere huisvesting nieuwkomers) en brengen de gevolgen en mogelijkheden in beeld. Vanwege de ontwikkelingen op de woningmarkt, de uitkomsten van het woonbehoeftesonderzoek en de jaarlijkse prestatieafspraken onderzoeken we de noodzaak om de woonvisie in 2017 of 2018 te actualiseren. Het woningbouwprogramma en de plan capaciteit worden in ieder geval bijgesteld.

Starterslening

De starterslening loopt in 2016 af. We evalueren deze lening en onderzoeken of deze in 2017 wordt verlengd. Een mogelijkheid is dat de starterslening deels wordt ingezet voor een pilot blijverslening.

Bijdrage U thuis / U16

Met subsidie van de VNG werken wij sinds 2015 samen met 15 andere gemeenten op het gebied van energiebesparing onder de naam "U thuis". Het is onzeker of de VNG-subsidie in 2017 wordt voortgezet. We onderzoeken samen de mogelijkheden om het programma voort te zetten en of daar een bijdrage van de gemeenten voor nodig is. In U16 verband werken we aan een gezamenlijke woonruimteverdelingsopgave. We zoeken naar onderlinge afstemming over prestatieafspraken in het kader van de nieuwe Woningwet, "wonen en zorg" en "asiel en integratie".

Huisvesting van specifieke groepen / wonen en zorg

Door veranderingen in de wetgeving wonen mensen langer zelfstandig en stromen er meer mensen uit zorginstellingen naar de reguliere woningmarkt. Hierdoor ontstaat er extra druk op de woningmarkt. We onderzoeken integraal of we naar aanleiding daarvan ons beleid moeten aanpassen of nieuw beleid moeten opstellen.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Geactualiseerde Woonvisie 2013 – 2020 'Woonbeleid in een nieuwe realiteit'
- Jaarlijkse prestatieafspraken woningcorporaties en gemeente
- Huisvestingsverordening
- Beleidsregels Urgentie

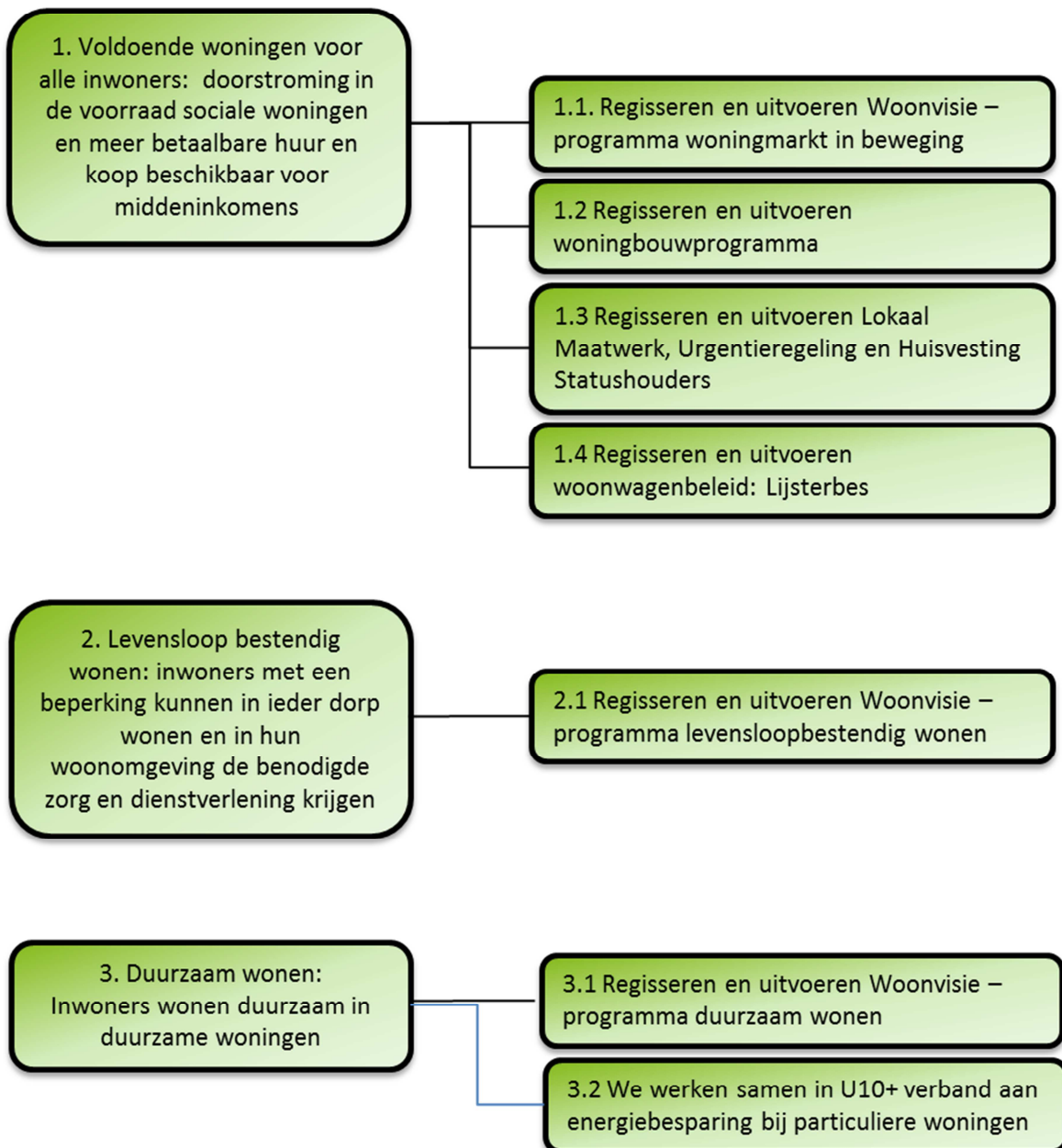
Landelijk

- Woningwet

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1. Totaal aantal woningen	WOZ – registratie*	20.151 (2015)	20.401
2. Aantal sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen (< € 181.000-)	WOZ – registratie*	6.603 (2015)	6.693
3. Aantal middeldure huur en koopwoningen	WOZ – registratie*	13.548 (2015)	13.638
4. In ieder dorp een passende infrastructuur wonen-welzijn- zorg voor mensen met een zorgbehoefte (woonservicegebieden)	Leefbaarheidsmonitor	B	B**
5. Klimaatvoetafdruk wonen in ton CO ₂ o.b.v. energie en gasgebruik	Energie in Beeld	78.700 (2008)	53.362
6. Aantal woningen met een geregistreerd energielabel A++ t/m B	Klimaatmonitor Agentschap NL	435 (2012)	2.156

* We maken nog gebruik van de WOZ, nog niet van de BAG.

** Wij stellen voor om deze effectindicator te verwijderen. Deze indicator is zeer lastig in beeld te brengen. We hebben geen referentiewaarde, er is geen sluitende definitie van passende infrastructuur en de leefbaarheidsmonitor wordt niet jaarlijks uitgevoerd.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1 Het aantal verleende startersleningen	15	ntb
1.3 Het aantal sociale woningen toegewezen via lokaal maatwerk ¹	62	62
1.3 Het aantal sociale woningen toegewezen via urgentieregeling ²	25	25
1.3 Het aantal statushouders gehuisvest ³	>83	123
3.1 Het aantal verleende subsidies energiemaatwerkadvies	20	20
3.1 Het aantal dorps en buurtaanpakken energie en wonen	4	4
3.1 Het aantal energie-expertteams actief	4	4

¹ Streefwaarde is 25% van het gemiddeld aantal verhuringen gebaseerd op het aanbod van de voorgaande 3 jaren. Extra aandacht voor het bijgestelde percentage. Als gevolg van de nieuwe Huisvestingswet is per 1 juli 2015 de ruimte voor lokaal maatwerk verlaagd van 30% naar 25%

² Streefwaarde is het gemiddelde van de voorgaande 3 jaren.

³ Streefwaarde is een prognose en gebaseerd op de taakstelling van 2015. De taakstelling wordt landelijk bepaald en regelmatig bijgesteld

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

Geen

4.3 Natuur en landschap / Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

A. Ontwikkelingen

Nieuwe Wet Natuurbescherming

De natuurwetgeving verandert per 1 januari 2017 met de intrede van de nieuwe Wet Natuurbescherming. In deze wet worden de Flora en Fauna wet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet samengevoegd. Deze wetswijziging behelst decentralisatie van rijkstaken. Mogelijk heeft dit personele consequenties. Omdat deze consequenties nog niet duidelijk zijn, willen we de komende tijd eerst ervaring opdoen met de nieuwe wet. De regelgeving rond de Ecologische Hoofdstructuur is gewijzigd. De provincie legt de primaire toetsing van dit 'provinciaal belang' nadrukkelijker bij de gemeente neer en heeft daartoe een digitale tool ontwikkeld. Dit zal naar verwachting leiden tot een verzwaring van de gemeentelijke taken, waarvan de exacte omvang uit ervaring zal blijken.

Uitbreiding Nationaal Park

Binnen het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug wordt gewerkt aan een gezamenlijke agenda voor de komende jaren. Onze gemeente wil daarin een nadrukkelijke rol spelen. Naar verwachting zal met betrokken partijen worden onderzocht of lusten en lasten meer met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht. Een mogelijkheid is dat een deel van de inkomsten uit de toeristenbelasting structureel aan het Nationaal Park wordt overgedragen.

Groenstructuurplan

In 2011 is met hulp van een adviesbureau een concept-groenstructuurplan tot stand gebracht. Destijds is het echter niet tot vaststelling door de gemeenteraad gekomen. Bij het vaststellen van de begroting 2016-2019 heeft de raad eenmalig € 20.000 beschikbaar gesteld voor uitwerking van het groenstructuurplan, in nauwe samenwerking met de Federatie Groene Heuvelrug en het Groenberaad. Dit bedrag is beschikbaar gesteld voor 2016. In 2016 is het project van start gegaan, maar volgens de planning zullen pas in 2017 daadwerkelijk uitgaven worden gedaan, hetgeen betekent dat het beschikbare bedrag moet worden overgeheveld naar 2017. De raad wordt hier met een raadsinformatiebrief van op de hoogte gesteld.

Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

We zetten de harmonisatie van de gemeentelijke monumentenlijst voort. In 2017 wijzen we monumenten in Leersum aan en in 2018 volgt tenslotte Overberg. Als vervolg op dit project verkennen we een nieuwe systematiek voor het beschermen van beeldbepalende panden, die een belangrijke bijdrage leveren aan de uitstraling van de openbare weg in historische kernen. Doel is om deze panden op een passende wijze te kunnen behouden voor het straatbeeld.

Cultuurhistorische waardenkaart

Wij ronden de cultuurhistorische waardenkaart af: een digitale kaart met daarop de cultuurhistorisch waardevolle objecten in onze gemeente, voorzien van beleidsregels. Bij de provincie vragen we subsidie aan voor 50% van de kosten. Wij zorgen dat de cultuurhistorische waardenkaart opgenomen wordt in het omgevingsplan, waarin cultuurhistorische waarden meegenomen moeten worden op basis van de Omgevingswet.

Grafheuvelproject

Ter beheer, behoud en ontsluiting van de prehistorische grafheuvels is in 2012 samen met de provincie een onderzoeksproject gestart, uitgevoerd door de Universiteit Leiden. Dit project is onderdeel van het Cultuurpact tussen onze gemeente en de provincie. In de periode 2014 tot en met 2020 worden in totaal 119 mogelijke grafheuvels onderzocht en op echtheid getoetst. Er resteren voor de periode 2017-2020 circa 67 heuvels die onderzocht worden. De kosten voor het onderzoek worden gedragen door de gemeente (vanuit het budget voor monumenten) en de provincie volgens 50/50-verdeling. Het is van belang dat het verhaal van de grafheuvels de samenleving bereikt. In de Erfgoedagenda staan voor 2017 en 2019 budgetten gereserveerd voor het ontsluiten van grafheuvels voor publieksbereik.

Evaluatie Archeologiebeleid

In 2013 is een nieuwe Beleidskaart Archeologie vastgesteld. Daarin is voor elke locatie in onze gemeente aangegeven wat de verwachting is ten aanzien van archeologische vondsten en sporen in de grond. Omdat door onderzoek de kennis over archeologische resten steeds voortschrijdt, heeft de raad bepaald dat de kaart elke vier jaar geactualiseerd wordt. In 2017 worden door middel van een veldraadpleging hernieuwde inzichten geïnventariseerd. Vervolgens wordt de noodzaak van actualisatie beoordeeld. Indien noodzakelijk wordt een plan van aanpak met begroting opgesteld voor actualisatie en vaststelling in 2018.

B. BeleidskadersGemeentelijk

- Landschapsontwikkelingsplan (LOP)
- Erfgoedagenda 2016-2020
- Nota's Schaapskooien, Tabaksschuren en Buitens op de Heuvelrug
- Archeologische Verwachtings- en beleidskaart
- Monumentenverordening
- Beheer- en Inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en –programma Kromme Rijn

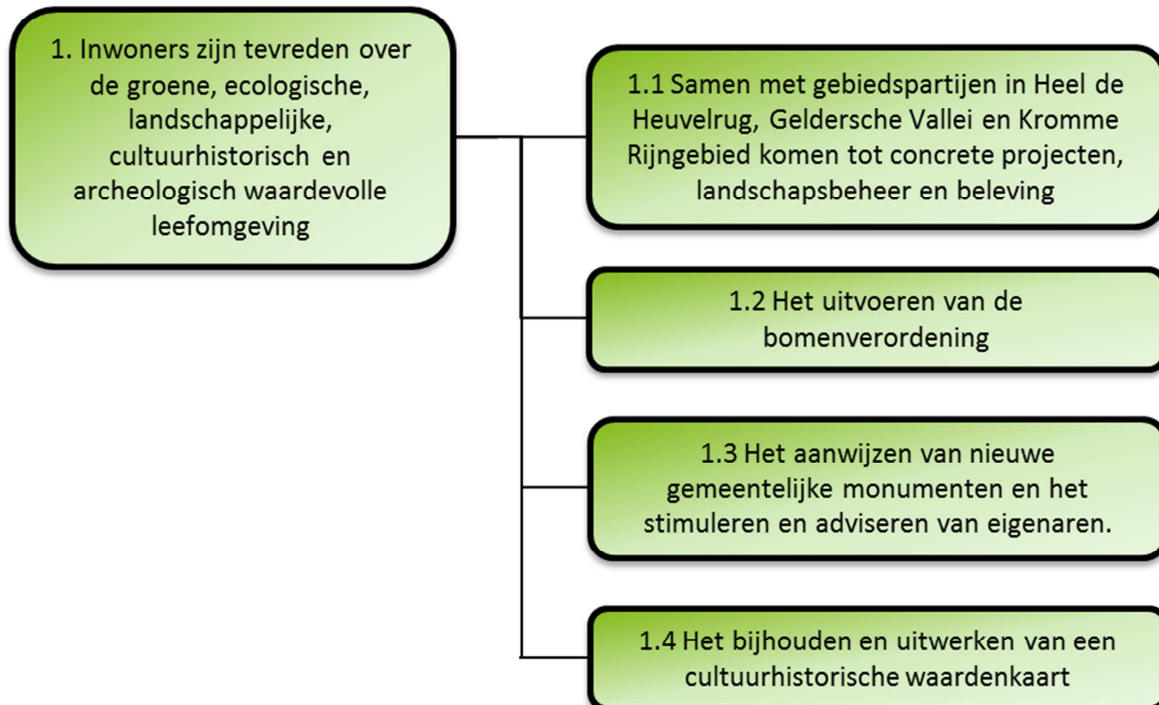
Landelijk

- Monumentenwet 1988
- Erfgoedwet

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Tevredenheidsscore voor leefomgeving in leefbaarheidsmonitor moet minimaal gelijk blijven	Leefbaarheidsmonitor Utrechtse Heuvelrug	7,4	7,4

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Uitvoeren van projecten in het landelijk gebied	2	2
1.2.1 Het aantal gegrond verklaarde bezwaren beperken tot maximaal 10% (in % van het aantal ingediende bezwaren)	10	10
1.3.1 Het aantal gemeentelijke monumenten minimaal gelijk houden	546*	558
1.4.1 Aantal raadplegingen heuvelrug op de kaart	11.453**	11.453

* Op basis van de laatste informatie is dit het werkelijke aantal.

** Op basis van de daadwerkelijk gemeten raadplegingen in 2015

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum

Het Regionaal Historisch Centrum geeft als gemeenschappelijke regeling uitvoer aan de Archiefwet en vervult de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Allemanstwaard		0	107	106	106	105
Musea		167	203	215	216	216
Monumentenzorg		622	327	327	326	325
Natuur en Landschap		465	345	345	345	345
Bestemmingsplannen		1.143	887	887	887	887
Wonen		849	640	646	473	464
Totaal lasten	3.647	3.247	2.509	2.525	2.352	2.342
Baten						
Musea		-5	-5	-5	-5	-5
Natuur en Landschap		-9	-9	-9	-9	-9
Bestemmingsplannen		-5	-5	-5	-5	-5
Wonen		-266	-250	-241	-232	-222
Totaal baten	-494	-284	-268	-259	-250	-240
Resultaat	3.153	2.963	2.241	2.266	2.102	2.101

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening) 	-4	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening 	-861	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2016 is € 60.000 begroot voor onttrekking uit de reserve voor het verstrekken van subsidies monumentenzorg. In 2017 is er nog geen bedrag geraamd voor het verstrekken van de subsidie. De reserve is dan nog voor maximaal € 25.000 toereikend. 	-60	Voordeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2016 is door de raad eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het Groenstructuurplan. De werkzaamheden hieromtrent starten eind 2016 en lopen door in 2017. 	-20	Voordeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De lasten voor het Regionaal Historisch Centrum zijn nu verantwoord in programma 4. 	165	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overige mutaties 	58	Nadeel	Structureel

Programma 5 – Transformatie in het sociale domein

Meedoen aan het maatschappelijk leven

Sociale dorpssteams, Verstrekkings Wmo en Jeugdhulp; Inkomensvoorzieningen; Herintreding in het arbeidsproces; Werk, begeleiding en werkleeraanbod; Sociale werkvoorziening; Minimabeleid; Schuldhulpverlening

In de kadernota 2017-2020 is vastgelegd dat de begrotingsprogramma's 5 en 13 worden samengevoegd, om integraler te kunnen sturen op de transformatie in het sociale domein. Dat heeft geleid tot dit nieuwe programma 5, met de integrale doelenboom voor de transformatie. De doelenboom is tot stand gekomen door de verschillende doelenbomen in de programma's 5, 6, 7 en 13 in elkaar te schuiven. Wij hebben de opgave om inwoners goede ondersteuning en zorg te bieden en tegelijkertijd de financiële taakstelling te behalen die het Rijk de gemeenten heeft opgelegd. We voeren daarom een samenhangend en integraal programma uit om te komen tot een transformatie in het sociale domein.

Dit programma is erop gericht om een beweging te maken naar hulp en ondersteuning die integraal samen met het gezin wordt ingezet en die meer aansluit bij het gewone leven en bij de eigen kracht van inwoners. Hiervoor versterken wij de sociale structuren in de dorpen, voeren dorpssteams integrale gesprekken met inwoners en regelen ze integrale ondersteuning waar nodig. We regelen dat de gevraagde ondersteuning beschikbaar, kwalitatief goed en direct inzetbaar is. De integrale doelenboom en indicatoren zijn opgenomen in programma 5. Wij hebben de doelenbomen uit de oude programma's 5 en 13 ongewijzigd samengevoegd. Wel hebben wij de nieuwe doelenboom anders opgebouwd. We hebben deze ingedeeld naar de piramide (algemene voorzieningen, toegang en individuele voorzieningen).

De beleidskeuzes en activiteiten die gericht zijn op het gewone leven, preventie en algemene voorzieningen, zijn door de hele begroting terug te vinden, met name in de programma's 3, 4, 6, 7 en 9. Wij werken daarom in programma 5 met verwijzingen. In programma 5 staan de activiteiten beschreven die samenhangen met de uitvoering van de toegang tot ondersteuning en de verstrekking van individuele ondersteuning.

In programma 13 stonden monitoring en verantwoording in een aparte paragraaf. We integreren deze nu in de programma's. Door te gaan werken met een lokale backoffice, hebben we meer grip op de processen en kunnen wij de monitoring verder ontwikkelen.

Tot en met de begroting 2016 raamden we de nieuwe Wmo en de Jeugdhulp op basis van de budgetten die we van het Rijk ontvingen. We hebben inmiddels realisatiecijfers over 2015. In deze begroting ramen we voor het eerst op basis van de realisatie.

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 5.1 Toegang tot ondersteuning
- 5.2 Individueel beschikte hulp en ondersteuning

5.1 Toegang tot ondersteuning

A. Ontwikkelingen

Doorontwikkelen kwaliteit sociale dorpssteams

We verzamelen systematisch informatie over de kwaliteit van de sociale dorpssteams uit de cliëntervaringsonderzoeken en van inwoners, cliëntorganisaties, zorgaanbieders en van onze consultants zelf. Op basis daarvan werken we verder aan het optimaliseren van onze dienstverlening en de verbetering van de communicatie naar onze inwoners.

Stichting sociale dorpsteams

We gaan in 2017 de sociale dorpsteams onderbrengen in een ‘stichting Sociale Dorpsteams’. We willen daarmee bereiken dat de consultants onafhankelijk zijn en maximale vrijheid van handelen hebben om samen met de inwoner te zoeken naar de beste oplossing. Een belangrijk besluit bij het inrichten van deze stichting is de invulling van de regierol van de gemeente. We maken per 2017 inzichtelijk wat de kosten zijn van de uitvoering van de lokale toegang. Daartoe is het deel van de subsidies van Welnuh en Vitras dat betrekking heeft op de inzet van consultants in de sociale dorpsteams, overgeheveld van programma 6 naar programma 5. Daarnaast hebben we voor Werk en Inkomen een regionale toegang bij de Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI).

Backoffice - regionale samenwerking

Volgens planning is op 1 januari 2017 de lokale backoffice volledig operationeel. We hebben daarbij voorgesorteerd op regionale samenwerking. We zijn voornemens om in 2017 de samenwerking binnen de regio te intensiveren. Hiermee willen we de kwetsbaarheid verminderen en efficiencywinst behalen. We gaan met onze partners in de regio in overleg over het afstemmen van de informatiesystemen of in ieder geval werken op basis van gelijke uitgangspunten voor de gegevensarchitectuur. Met gemeenten die met hetzelfde cliëntsysteem werken, stemmen we de werkprocessen zoveel mogelijk af, zodat het mogelijk wordt dat medewerkers in de backoffice elkaar onderling vervangen. Daarnaast intensiveren wij de regionale samenwerking op het gebied van applicatiebeheer.

Aansluiting sociale dorpsteams en huisartsen

We blijven investeren in de dialoog met de huisartsen, om te zorgen dat vragen die niet medisch van aard zijn bij de sociale dorpsteams terecht komen. Daarnaast is het belangrijk dat huisartsen bij jeugdhulpproblematiek eenzelfde werkwijze hanteren als de sociale dorpsteams. We voeren in 2017 samen met de huisartsen een pilot uit, waarbij een jeugd-praktijkondersteuner werkzaam is in de huisartsen praktijken en aansluit bij de sociale dorpsteams. We investeren hierin vanuit innovatiegelden.

Aansluiting sociale dorpsteams en RDWI

De Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) werkt sinds medio 2016 met Multidisciplinaire Teams. Deze werkwijze is bedoeld om een nauwere samenwerking met de lokale sociale teams mogelijk te maken. Dit vergt een nieuwe werkwijze van consultants van de RDWI en de sociale dorpsteams. Deze slag in de samenwerking zal in 2017 volledig vorm dienen te krijgen. We investeren in 2016 en 2017 extra in het project “De Verleiding” om een bredere doelgroep te kunnen begeleiden naar vrijwilligerswerk. Daarnaast werken samen met het Werkgeversservicepunt van de RDWI en onze lokale bedrijfscontactfunctionaris aan het ontzorgen van ondernemers die inwoners met lange afstand van de arbeidsmarkt in dienst willen nemen (zie verder bij programma 7 Sectorbenadering). We werken hier als gemeente aan, als werkgever hebben we een voorbeeldfunctie.

Aansluiting sociale dorpsteams en Schuldhulpverlening

We zetten met verschillende partijen een goed signaleringssysteem op zodat we inwoners met schulden proactief kunnen benaderen. We houden daarbij oog voor de privacy van onze inwoners. In 2015 bezuinigde de raad € 85.000 op schuldhulpverlening. We verwachten door vroeg signalering en preventie deze bezuiniging geheel te kunnen halen op de zware trajecten schuldhulpverlening die worden uitgevoerd door de RDWI.

Aansluiting sociale dorpsteams en SAVE / Veilig Thuis

We signaleren dat de samenwerking tussen de sociale dorpsteams en SAVE (voor jeugd) / Veilig Thuis (voor volwassenen) in 2017 extra aandacht behoeft. Dit vergt bijzondere aandacht, gelet op onze specifieke opgave ten aanzien van de veiligheid van onze inwoners. Het gaat hier zowel om werkprocessen als cultuur. We evalueren begin 2017 of de inzet van een consultant als intermediair tussen SAVE en de dorpsteams werkt en nemen een besluit over continuering.

Ombudsfunctie

We gaan werken met een ombudsfunctionaris voor onze inwoners. De ombudsfunctionaris zal regelmatig rapporteren over zijn/haar meldingen en bevindingen. Eind 2017 evalueren wij deze functie.

Clëntenparticipatie

We gaan onderzoeken hoe we de diverse vormen van cliëntparticipatie op elkaar kunnen afstemmen en kunnen harmoniseren. Zo willen we komen tot goede en doelgerichte participatie van inwoners, cliënten, cliëntvertegenwoordigers en adviesorganen.

Doorontwikkeling privacy

We werken verder aan de verbetering van de bescherming van de privacy van onze inwoners binnen het sociaal domein. We verbeteren de lokale werkinstructie voor de dorpssteams. Binnen alle samenwerkingsverbanden van de dorpssteams hebben wij oog voor privacy. Wij stellen een lokaal, centraal register op waarin alle verwerkingen binnen het sociale domein worden vastgelegd. Daarnaast sluiten wij binnen het sociaal domein aan bij het gemeentelijke privacy beleid.

5.2 Individueel beschikte hulp en ondersteuning

A. Ontwikkelingen

Contractering 2017

Wanneer meer ondersteuning nodig is dan het dorpssteam kan bieden, beschikt het dorpssteam individueel maatwerk. We bieden daarbij veel keuzevrijheid aan onze inwoners. We hebben raamcontracten met een groot aantal aanbieders. In zorgtafels zijn we voortdurend in gesprek met Wmo-raden, cliëntenorganisaties en aanbieders om de zorg te verbeteren en samen te werken aan innovatie.

We voeren het contractmanagement van de (nieuwe) Wmo- en jeugdcontracten regionaal uit. We geven daarbij in 2017 een aantal doelen prioriteit. Zo willen we in de eerste plaats borgen dat we kwalitatieve en adequate hulp en ondersteuning inschakelen voor onze inwoners. Dat doen we door de regionale contracten te verbeteren, maar door de samenwerking tussen dorpssteams en de zorgaanbieders te versterken. Daarnaast streven we ernaar om de administratieve last voor aanbieders te beperken. Tot slot innoveren we binnen de contracten. We brengen in kaart wat er gebeurt binnen het zorglandschap en ontwikkelen samen met aanbieders en cliënten nieuwe zorgvormen wanneer we zien dat er zorgvormen ontbreken. Daarin is in het bijzonder aandacht voor het innoveren van de essentiële functies (de zware vormen van residentiële jeugdhulp) en de relatie tussen zorg, onderwijs en wonen.

Budgettekort jeugdhulp

Onze gemeente en onze regio zijn al geruime tijd in gesprek met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) over het budgettekort dat wij voorzien op de jeugdhulp. Het ministerie erkent dit probleem en zoekt samen met de regio naar een structurele oplossing. Wanneer deze gesprekken in 2016 nog niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd, zetten wij in 2017 het gesprek voort. We werken daarin samen met de andere Utrechtse regio's.

Beschermd wonen

We bereiden ons in samenspraak met de partners in de regio, voor op de gefaseerde overdracht van de taken inzake het Beschermd wonen van de centrumgemeente Utrecht naar onze gemeente met ingang van 2018.

Beleidskeuze Huishoudelijke Hulp

Nadat het resultaat van het cliëntervaringsonderzoek 2016 en het verdiepend cliëntenonderzoek bekend zijn, heroverwegen we ons beleid op het gebied van de huishoudelijke hulp. Het huidige budget is daarbij gehandhaafd.

BIGA- sociaal werkbedrijf

In 2017 wordt de ontwikkelagenda van de BIGA geïmplementeerd. Belangrijk daarbij is het bieden van werk bij BIGA zelf en begeleiding van inwoners met een arbeidshandicap naar regulier werk op de arbeidsmarkt. We verwachten dat het aantal inwoners dat begeleiding nodig heeft de komende jaren sterk zal stijgen. In samenwerking met onze lokale ondernemers willen we bekijken of we meer inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans kunnen bieden. Voor inwoners met een dusdanige arbeidshandicap dat werkgevers te veel zouden moeten investeren in een aangepaste werkplek of begeleiding, bieden we een voorziening Nieuw Beschut. De RDWI biedt deze voorziening in samenwerking met BIGA aan.

Schuldhulpverlening

Door onze lokale ondersteuningsmogelijkheden voor inwoners met geldproblemen zien we het aantal intensieve, juridische schuldsaneringstrajecten bij de Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) afnemen. We intensiveren de samenwerking tussen Bureau Schuldhelpregeling van de RDWI en onze lokale dienstverlening zodat we lokaal voldoende expertise hebben om inwoners met onoplosbare schulden te kunnen ondersteunen. We onderzoeken in 2017 of we deze expertise niet beter lokaal kunnen organiseren of dat we deze opdracht bij de RDWI laten.

Toezicht en handhaving Wmo-aanbieders

In 2016 brachten we het toezicht op de uitvoering van de Wmo in regionaal verband onder bij de GGD. We gaan samen met de regiogemeenten handhavingsbeleid ontwikkelen en de uitvoering van de handhaving beleggen. Dit heeft een nauwe relatie met het regionale contractmanagement.

Mantelzorg

Mantelzorg past niet meer binnen de nieuwe opzet van programma 5. Dit is verplaatst naar programma 6.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Beleidskeuzen Transformatie Sociaal Domein
- Kansen door Kantelen, Wmo-beleidsplan 2013-2016 met daarbij Aanvulling op het Wmo beleidsplan 2013-2016
- Regionaal beleidskader Jeugd 2014
- Verordening Voorzieningen Wmo Utrechtse Heuvelrug 2015
- Verordening Jeugdhulp Utrechtse Heuvelrug 2015
- Verordening Vangnet en ruggensteun 2016
- Meerjarenbeleidskader Participatie en Inkomen in de Kromme Rijn Heuvelrug
- Gemeenschappelijke regeling Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)
- Gemeenschappelijke regeling Instituut voor Werkvoorziening Zuidoost Utrecht e.o. (IW4)
- Nota innovatie ondersteuningsaanbod werk en inkomen (in oktober ter besluitvorming aangeboden) 2015 – 2017
- Notitie Uitvoering Integrale Schuldhulpverlening vanaf 2012 - Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug

Landelijk

- Jeugdwet
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Participatiewet

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

1. In de dorpen voelt iedereen van jong tot oud zich thuis omdat er ruimte is voor veilig opgroeien en ontplooiën, ontmoeting, gastvrijheid, meedoen, omzien naar elkaar en toekomstgericht wonen.

1.1 Het versterken van (preventieve) algemene voorzieningen op het gebied van wonen, gezondheid, zorg, welzijn en gezinsfinanciën. (zie pr 4, 6, 7 en 9)

1.2 Het bevorderen van ontmoeting in de dorpen (zie pr 6)

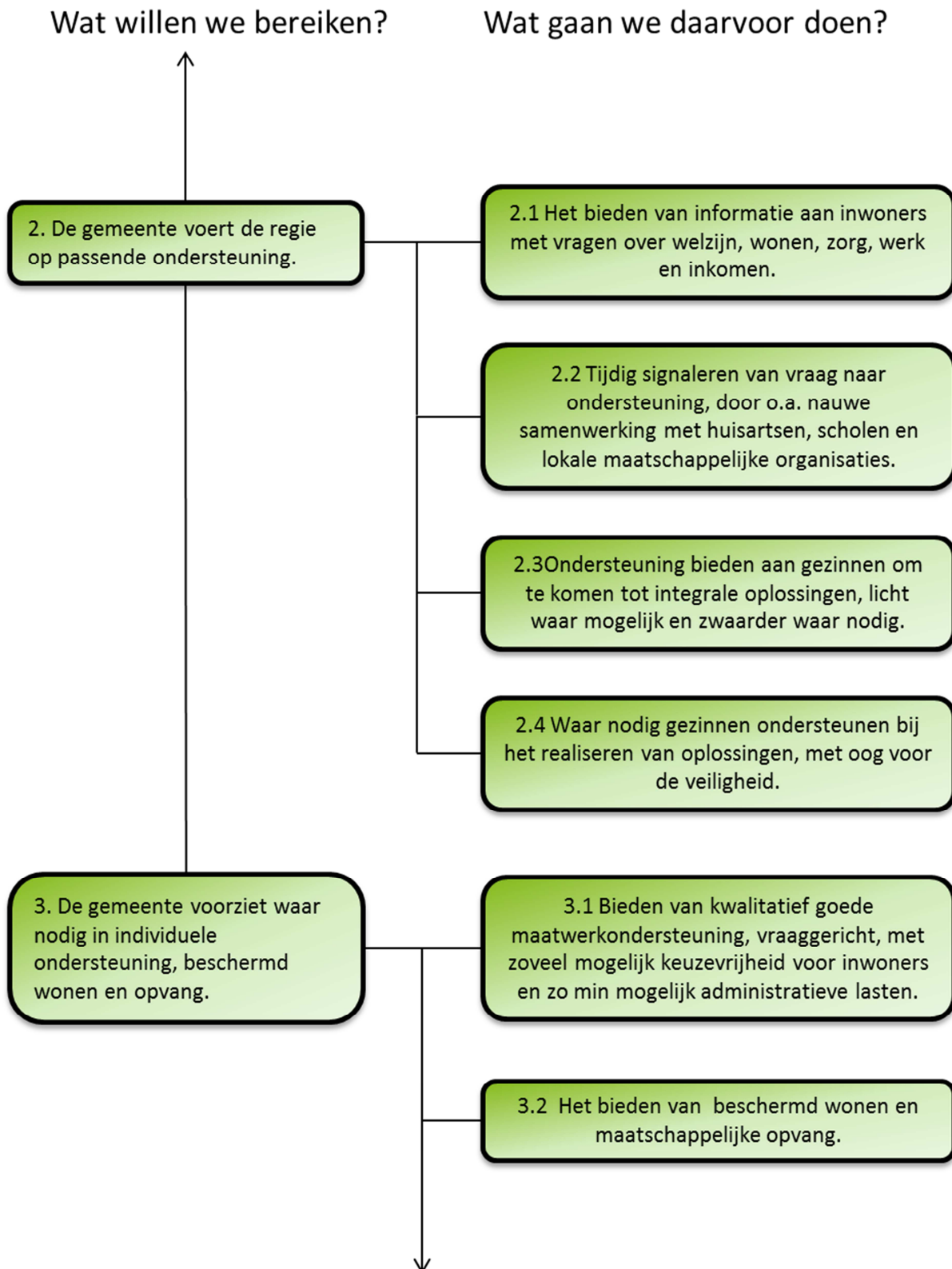
1.3 Het ondersteunen van mantelzorgers (zie pr 6)

1.4 Bij elkaar brengen van vraag en aanbod vrijwilligers en het faciliteren van initiatieven vanuit de dorpen (zie pr 6)

1.5 Het zorgen dat alle inwoners onbeperkt mee kunnen doen (inclusief) (zie pr 6)

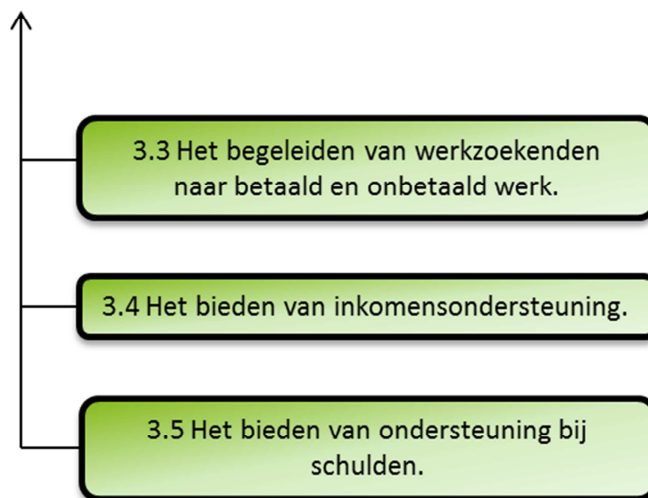
1.6. Het bieden van voldoende woningen voor mensen met een laag inkomen en/of een specifieke woonbehoefte (zie pr 4).

1.8 Het bevorderen van voldoende arbeidsplaatsen voor mensen met grotere afstand tot de arbeidsmarkt .

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Percentage zelfredzame inwoners	Onderzoek Participatie en zelfredzaamheid GGDrU 2015	46 %	46%
2.1 Klanttevredenheid over het sociaal dorpssteam	Clïëntervaringsonderzoek Wmo 2016	70%	72%
2.2.Klanttevredenheid over ondersteuning (de kwaliteit is goed)	Clïëntervaringsonderzoek Wmo 2016 Clïëntervaringsonderzoek Jeugd	83% -	85% 85%
2.3. Klanttevredenheid over ondersteuning (passend bij de hulpvraag)	Clïëntervaringsonderzoek Wmo 2016 Clïëntervaringsonderzoek Jeugd	84% -	85% 85%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
Aantal aanvragen dorpssteams ⁴	-	3.400
Aantal aanvragen RDWI	-	184
Aantal maatwerkvoorzieningen Wmo	-	1.800
Aantal maatwerkvoorzieningen Jeugdwet	-	900
Percentage persoonsgebonden budgetten	-	10%
Percentage inzet maatwerkvoorzieningen	-	75%
Percentage oplossingen eigen kracht, sociaal netwerk en/of algemene voorzieningen	-	25%
Inzet rechterhandondersteuning door sociale dorpssteams	-	25%
Percentage inwoners in de bijstand, dat gestegen is op de Participatieladder t.o.v. 2015	-	25%
Instroom in de bijstand t.o.v. 2015	-	- 20%

⁴ Er staan geen indicatoren 2016 omdat deze indicatoren in de begroting 2016-2019 nog in ontwikkeling waren.

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
<i>Kinderen in uitkeringsgezin</i>	<i>% kinderen tot 18 jaar</i>	<i>Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2014)</i>	3,02	3,02
<i>Werkloze jongeren</i>	<i>% 16 t/m 22 jarigen</i>	<i>Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel (2014)</i>	0,76	0,70
<i>Personen met een bijstandsuitkering</i>	<i>Aantal per 10.000 inwoners</i>	CBS	205,9	200
<i>Lopende re-integratievoorzieningen</i>	<i>Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar</i>	CBS	75,7	76
<i>Jongeren met jeugdhulp</i>	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	CBS	8,3	8,0
<i>Jongeren met jeugdbescherming</i>	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	CBS	1,4	1,3
<i>Jongeren met jeugdreclassering</i>	<i>% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar</i>	CBS	0,4	0,39
<i>Clënten met een maatwerkarrangement WMO</i>	<i>Aantal per 10.000 inwoners</i>	GMSD	<i>Geen gegevens beschikbaar vanuit voorgeschreven bron</i>	
<i>Demografische druk: grijze druk</i>	<i>% inwoners 65 jaar en ouder t.o.v. 15-64 jaar</i>	CBS	39	39
<i>Demografische druk: groene druk</i>	<i>% inwoners 65 jaar en ouder t.o.v. 15-64 jaar</i>	CBS	26,8	26,8

G. Relatie programma met verbonden partijen

Regionale Dienst Werk en Inkomen

De GR Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) voert voor onze gemeente de inkomensondersteuning, begeleiding naar werk, minimabeleid en de zwaardere vormen van schuldhulpverlening uit.

De BIGA en IW-4 voeren voor onze gemeente de sociale werkvoorziening uit in respectievelijk Doorn-Maarn-Driebergen en Amerongen-Leersum.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Ondersteuning onderwijs		1.392	1.239	1.239	1.239	1.239
Volwasseneducatie		3	3	3	3	3
Wmo algemene voorzieningen		1.265	1.390	1.390	1.390	1.390
WMO algemene voorzieningen (transities)		467	0	0	0	0
Innovatie WMO		400	200	100	50	50
Sociale Dorpsteams		347	884	869	869	869
Sociale Dorpsteams (transities)		2.080	1.711	1.711	1.711	1.711
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.		10.612	11.354	11.354	11.354	11.354
Minimabeleid lokaal		1.196	1.434	1.432	1.432	1.432
Werkgelegenheid		262	65	65	65	65
Participatiewet		2.673	2.552	2.517	2.427	2.274
WMO zorg materieel		1.350	1.050	1.050	1.050	1.050
Minimabeleid		70	66	58	58	58
WMO zorg dienstverlening		3.788	2.900	2.900	2.900	2.930
Minimabeleid (transities)		250	286	286	286	286
WMO zorg dienstverlening (transities)		4.380	3.039	2.872	2.722	2.722
Jeugdzorg maatwerkdienstverlening		7.849	9.034	8.934	8.834	8.834
Totaal lasten	37.148	38.383	37.208	36.781	36.391	36.268
Baten						
Ondersteuning onderwijs		-427	-395	-395	-395	-395
Wmo algemene voorzieningen		-110	-110	-110	-110	-110
Bijstandsverlening en inkomensvoorz.		-7.953	-8.545	-8.545	-8.545	-8.545
Minimabeleid lokaal		-80	-19	-19	-19	-19
WMO zorg dienstverlening		-950	-950	-950	-950	-950
WMO zorg dienstverlening (transities)		-150	-150	-150	-150	-150
Totaal baten	-31.188	-9.670	-10.169	-10.169	-10.169	-10.169
Resultaat	5.960	28.713	27.038	26.612	26.222	26.099

Toelichting verschillen 2017 t.o.v 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening) 	-4	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening 	-861	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De afwijkingen binnen het sociale domein worden veroorzaakt door aanpassing van de nieuwe ramingen aan de realisatiecijfers 2015. Een en ander binnen de budgetten die voor de transitie door het Rijk beschikbaar zijn gesteld. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning Onderwijs (lasten) 	-143	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning Onderwijs (baten) 	32	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ WMO/transities Jeugd 	-1226	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgaven bijstandsverlening Minimabeleid 	1058	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inkomsten bijstandsverlening Minimabeleid 	-531	Voordeel	Structureel

Programma 6 – Welzijn, Cultuurhuizenbeleid en Nieuwkomers

Vitale Dorpen

Welzijns- en cultuurhuizenbeleid dragen bij aan de doelen van de transformatie in het sociale domein, zoals opgenomen in programma 5. Door te investeren in vitale dorpen en in collectieve voorzieningen versterken wij de sociale samenhang in de dorpen. Hierdoor kunnen er betere algemene oplossingen gevonden worden voor inwoners met een hulpvraag. Oplossingen die beter aansluiten bij het gewone leven van mensen, die toekomstbestendig zijn en die uitgaan van kracht van mensen zelf.

Vanuit vragen van inwoners en signalen vanuit de sociale dorpssteams formuleren we kansen om te innoveren. De kansen liggen in het faciliteren van ontmoeting in de dorpen, en het versterken van preventie. Daarnaast ligt een accent op inclusief beleid.

Per dorp kan de invulling verschillen. Inwoners bepalen zelf op welke manier ze hieraan invulling geven. Belangrijke partner in het dorp is het dorpsnetwerk. Dit netwerk bestaat uit betrokken inwoners, die weten wat er speelt in een dorp. We faciliteren initiatieven door subsidies en de inzet van medewerkers, waaronder de dorpscoördinatoren.

Daarnaast bevat programma 6 het Programma nieuwkomers. Dit programma heeft geen eigen doelenboom, de acties krijgen vorm binnen verschillende programma's.

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- Vitale dorpen
- Programma Nieuwkomers

A. Ontwikkelingen

6.1 Vitale dorpen

Onbeperkt meedoen

We streven met elkaar naar een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Dit gaat voor mensen met een beperking vaak niet vanzelf. We willen de gemeente zodanig inrichten dat mensen ongeacht een beperking, maar ongeacht leeftijd, afkomst of sociale klasse, als vanzelfsprekend mee kunnen doen. In 2017 werken we verder aan de vorming van inclusief beleid, in samenwerking met ervaringsdeskundigen, Wmo raad en anderen

Doorontwikkeling welzijn

Inwoners en instellingen organiseren activiteiten, die de sociale structuur versterken. Wij faciliteren deze initiatieven, onder meer door het verstrekken van subsidies. Daarnaast formuleren we gerichte beleidsopdrachten voor het faciliteren van activiteiten en het verbinden van initiatieven.

Dementievriendelijke gemeente

Nu onze organisatie het certificaat dementievriendelijk heeft, stimuleren we organisaties in onze gemeente, zoals de bibliotheek en sportverenigingen, dit voorbeeld te volgen. De ondernemersverenigingen gaan aan de slag.

Wonen

Een passend woningaanbod is een belangrijke component om zelfstandig te kunnen wonen. We zien een toenemende druk op de woningmarkt, die belemmerend werkt voor doelgroepen met een specifieke vraag, zoals jongeren, nieuwkomers en mensen met een zorg-/begeleidingvraag. We willen daarom extra aandacht besteden aan deze problematiek (woningvoorraad, urgentiebepaling en alternatieve locaties). De acties zijn opgenomen in programma 4 (wonen) en 5 (beschermde wonen).

Vrijwilligers

Wij versterken het vrijwilligerswerk, waarbij we vraag en aanbod dicht bij elkaar willen brengen. Dat doen we onder andere door het stimuleren van het gebruik van de applicatie voor vraag en aanbod. Verder onderzoeken we hoe we de ondersteuning van individuele vrijwilligers beter kunnen inpassen in bestaande structuren.

Mantelzorgers

Onze mantelzorgregeling biedt mantelzorgers financiële ondersteuning. In 2017 brengen we deze regeling nog meer onder de aandacht en stimuleren zo het gebruik.

Arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt

In 2017 werken we de nota Rugensteun en Vangnet verder uit voor wat betreft arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt. We gaan door met de werkgeversbenadering voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. We benaderen werkgevers daarbij sectorgericht. In 2017 onderzoeken we of we lokaal een voorziening beschut werken kunnen organiseren.

Cultuurhuizen/ontmoeting

Ontmoeting krijgt in alle dorpen op een eigen wijze vorm. In de volgende drie dorpen zijn we in overleg met inwoners en bewoners bezig om deze ontmoeting op de juiste manier te faciliteren:

Doorn:	In 2017 werken we de ontmoetingsfunctie van het cultuurhuis Doorn verder uit. Een aantal maatschappelijk partijen heeft aangegeven belangstelling te hebben voor het huren van ruimte in het cultuurhuis. We zijn in gesprek met deze partijen.
Driebergen:	Per 1 juli 2017 is het pand aan de Bosstraat verkocht. Aangezien wij het belangrijk vinden dat ontmoeting in het dorp mogelijk blijft, zoeken wij in overleg met de betrokken partijen naar een nieuwe locatie in Driebergen.
Maarn:	Stichting Sociaal Cultureel Centrum De Twee Marken wil in combinatie met twee basisscholen, De Twee Marken omvormen tot een multifunctionele accommodatie. Wij steunen dit project en leveren in 2017 een actieve bijdrage in de vorm van een gemeentelijk projectleider.

6.2 Programma Nieuwkomers

In 2017 geven we concreet vorm aan de voorgenomen actiepunten vanuit het Actieplan Integratie Nieuwkomers "Thuis in de Utrechtse Heuvelrug". We werken hierbij integraal vanuit de thema's inburgering, wonen, werk en inkomen, onderwijs, gezondheidszorg, vrijwilligerswerk en sport en vrije tijd. In 2017 voeren we per thema de volgende acties uit:

Inburgering

We zorgen er voor dat elke nieuwkomer een participatietraject volgt, waarbij in 8 dagen de aspecten van de Nederlandse samenleving worden uitgelegd.

Wonen

Hoe hoog de taakstelling 2017 zal zijn, is nog moeilijk in te schatten. We gaan vooralsnog uit van dezelfde taakstelling als in 2016, te weten het huisvesten van 123 mensen. We maken afspraken met de woningcorporaties over de huisvesting van nieuwkomers in de sociale woningvoorraad. Daarnaast proberen we sociale woningbouw te stimuleren en te versnellen en zoeken we naar alternatieve vormen van huisvesting, al dan niet tijdelijk, om aan onze taakstelling te voldoen.

Werk en inkomen

In 2017 zorgen we voor meer vrijwillige arbeidsplaatsen, zodat nieuwkomers werkervaring kunnen opdoen. We trekken hierbij nauw op met project de Verleiding en lokale organisaties. We onderzoeken de mogelijkheid om een leer-werkplek te starten in het cultuurhuis Doorn. Een belangrijke voorwaarde voor geslaagde integratie is beheersing van de Nederlandse taal. We stimuleren daarom de taalpunten in onze gemeente. We investeren extra in ondersteuning bij geldproblemen om te voorkomen dat nieuwkomers bij het opbouwen van een nieuw bestaan al snel worden geconfronteerd met schulden.

Onderwijs

In 2017 zetten we ons samen met het AZC en lokale organisaties (waaronder VWUH) in om taalprojecten aan jonge asielzoekers aan te bieden, die 18 jaar worden, maar de Nederlandse taal nog niet voldoende machtig zijn. We gaan in overleg met scholen of een tweede taalklas geopend moet worden in het oosten van de gemeente.

Gezondheidszorg

In 2017 zorgen we ervoor dat preventieprogramma's toegankelijk zijn voor nieuwkomers. We bevorderen de deskundigheid van professionals door het aanbieden van een cursus over het herkennen van psychische problematiek ten gevolge van trauma's. Dit wordt verzorgd door Pharos.

Vrijwilligerswerk

Zie hierboven, onder Vrijwilligers. We hebben hierbij oog voor integratie van nieuwkomers. Samen met het AZC en VWUH (en andere betrokken lokale partijen) kijken we hoe we vrijwilligerswerk door en voor nieuwkomers/asielzoekers beter kunnen matchen.

Sport en Vrije tijd

In 2017 blijven we stimuleren dat lokale clubs initiatieven ontplooiën, waarbij ontmoeting centraal staat. We zorgen dat er per dorp informatie beschikbaar is voor nieuwkomers (ook autochtone) op het gebied van sport en vrije tijd. We zorgen ervoor dat nieuwkomers mee kunnen doen aan de samenleving. We verwijzen (via de sociale dorpssteams of RDWI) naar de mogelijkheden van jeugdsport- en cultuurfonds.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Welzijnsnota 2014-2017
- Actieplan Integratie Nieuwkomers Thuis in de Heuvelrug

C. Doelenboom

Zie doelenboom programma 5.

Het programma nieuwkomers heeft geen doelenboom. De acties krijgen vorm binnen de desbetreffende programma's.

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
(zie programma 5)			

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
<i>Faciliteren: Aantal verleende subsidies aan initiatieven vanuit de dorpen</i>	40	60
<i>Aantal branchegerichte afspraken met lokale ondernemers over extra ondersteuning van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt</i>	2	4

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

GGD regio Utrecht

De GGDrU voert voor onze gemeente taken uit ten behoeve de volksgezondheid en de jeugdgezondheidszorg.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar-rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Mediavoorzieningen		29	29	29	29	28
Asielzoekers		463	607	219	219	219
Maatschappelijk zorg		366	203	203	203	203
Ouderenzorg		340	367	367	367	367
Openbare gezondheidszorg		1.884	1.677	1.677	1.677	1.677
Totaal lasten	2.665	3.081	2.882	2.494	2.494	2.494
Baten						
Asielzoekers		-523	-158	0	0	0
Maatschappelijk zorg		-48	-49	-49	-49	-49
Openbare gezondheidszorg		-10	-10	-10	-10	-10
Totaal baten	-128	-580	-216	-58	-58	-58
Resultaat	-	2.537	2.501	2.436	2.436	2.435

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). 	-2	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. 	-40	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de begroting 2017 zijn de extra lasten voor de uitvoering van het actieplan integratie nieuwkomers verwerkt. 	176	Nadeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Binnen het product zorg heeft een verschuiving plaats gevonden. 	30	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afwijkingen Maatschappelijke-/Openbare Gezondheidszorg. 	-353	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afwijking bijdrage GGD. 	33	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2017 doet het Rijk een eenmalige uitname uit het gemeentefonds voor de bekostiging van het integratiebeleid nieuwkomers. In de september-circulaire worden gemeenten op basis van werkelijk gerealiseerde aantallen gecompenseerd. 	262	Nadeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overige mutaties. 	59	Nadeel	Structureel

Programma 7 – Onderwijs(huisvesting), Jeugdbeleid en Kinderopvang

Kansen voor jongeren

Dit programma is gericht op het bieden van voorzieningen aan de jeugd, zodat zij zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij en onze gemeente aantrekkelijk vinden om in te wonen. Het programma bevat een aantal wettelijke taken ten aanzien van onderwijs en jeugd. Dit programma draagt bij aan de doelen binnen het programma Transformatie van het sociale domein, met name aan de versterking van preventie en algemene voorzieningen ten behoeve van jeugd (zie programma 5).

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

7.1 Onderwijs(huisvesting) en Kinderopvang

7.2 Jeugd, spelen en speelplaatsen

7.1 Onderwijs (huisvesting) en Kinderopvang

A. Ontwikkelingen

Passend Onderwijs: terugdringen thuiszitters

Met de Samenwerkingsverbanden passend onderwijs voor primair en voorgezet onderwijs blijven we in overleg over het bestaande onderwijsaanbod in de regio. De vraag die we hierbij stellen is: voldoet het huidige regionale onderwijsaanbod aan de vraag? Een specifieke groep die hierin de aandacht heeft, is het toenemende aantal thuiszitters. We willen voorkomen dat kinderen die zich (vaak met gedrags/psychische problemen) thuis komen te zitten en hierdoor een achterstand oplopen waardoor het inzetten van zorg op termijn niet ondenkbaar is. De samenwerkingsverbanden voor het primair- en voortgezet onderwijs streven naar 0 thuiszitters. Wij nemen dit uitgangspunt over van de samenwerkingsverbanden.

Pilotproject thuiszitters

Wij willen, samen met het samenwerkingsverband VO en het Revijs, een plek creëren waar (potentiele) thuiszitters tijdelijk opgevangen en begeleid kunnen worden. Op deze manier willen we proberen te voorkomen dat kinderen thuis komen te zitten, wanneer de school niks meer kan betekenen voor de jongere en een zoektocht naar een andere school moet beginnen. Dit geeft de jongere en de ouders rust en ruimte om met voldoende begeleiding aan zichzelf te werken en dat ze (met begeleiding) weer terug kunnen naar school.

RMC Positionering

In 2016 zijn de gemeenten in de regio Utrecht Zuidoost gestart met een oriënterend onderzoek naar herpositionering van RMC en leerplicht. Kernvragen die in het onderzoek aan de orde komen zijn onder meer: wat verwachten de gemeenten van elkaar en van het RMC, welke taken en rollen horen daarbij, waar kunnen die taken het beste uitgevoerd worden, welke overleg/netwerkstructuur is er dan nodig, wat zijn eventuele consequenties voor de waardering van de functies en welk financieel plaatje hoort hierbij. Het onderzoek moet uitmonden in een advies voor een toekomstbestendige visie op RMC/leerplicht in de subregio Utrecht Zuidoost. In 2017 staat de uitwerking c.q. organisatorische verwezenlijking van dit advies centraal.

Aanbesteding leerlingenvervoer

Op 1 augustus 2017 moeten de gemeenten De Bilt, Zeist, Bunnik, Wijk bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug nieuwe vervoerders voor leerlingenvervoer hebben gecontracteerd. Doelstelling van de aanbesteding is te komen tot een overeenkomst waarbij kwalitatief optimale dienstverlening en duurzaamheid centraal staan. In april 2016 is een start gemaakt met de voorbereiding van de aanbesteding. Begin januari 2017 staat de inschrijffase gepland. Het gunningsbesluit zal naar verwachting in april 2017 vallen. In de maanden daarna volgt, na ondertekening van de contracten, de implementatie.

Handhaving kinderopvang

Er is de laatste drie jaar een daling te zien in het aantal handhavingszaken in onze gemeente. In 2017 werken we verder aan vermindering van het aantal handhavingszaken. Hiermee willen we bereiken dat de kwaliteit van de kinderopvang verder verhoogd wordt.

Taalhuizen

We organiseren lokaal Taalpunten waar we inwoners informatie en advies bieden over taalondersteuning. Bij het Taalpunt maken we een inschatting van de vaardigheden van de inwoner en verwijzen we haar of hem door naar de juiste aanbieder. We organiseren de Taalpunten lokaal in de dorpen. Uitgangspunt in de uitvoering is dat we het aanbod van taalactiviteiten laagdrempelig en waar mogelijk dichtbij huis willen leveren. In de afzonderlijke dorpen kan het beste bepaald worden welk aanbod voorziet in de behoeften van inwoners. In 2017 onderzoeken wij of in het oosten van onze gemeente een Taalpunt kunnen starten.

Uitvoeren kabinetsplannen voor voorschoolse opvang

Voorschoolse voorzieningen zijn goed voor de ontwikkeling van kinderen (2,5 tot 4 jaar) en bieden mogelijkheden voor ouders om te participeren in de maatschappij. Niet alle kinderen in Nederland worden bereikt met een aanbod voor voorschoolse voorzieningen. Het Rijk heeft 60 miljoen beschikbaar gesteld waarmee gemeenten een aanbod moeten doen aan de groep peuters die nu nog geen gebruik maken van voorschoolse voorzieningen. In 2017 zullen wij organiseren dat alle peuters een aanbod krijgen om deel te nemen aan een voorschoolse voorziening.

Onderwijsachterstandenbeleid

We evalueren en herijken het Onderwijsachterstandenbeleid. Eind 2016 loopt het bijbehorende convenant af dat we hebben afgesloten met basisscholen en voorscholen. We evalueren de resultaten en het convenant en doen begin 2017 een voorstel voor het vervolg.

Monitoren onderwijs aan vluchtelingenkinderen tot 18 jaar.

Het aantal asielzoekers in Nederland stijgt al enige tijd. In onze gemeente en in de regio is een toename merkbaar. Op het AZC in Leersum wordt onder bevoegd gezag van Wereldkidz basisonderwijs gegeven aan kinderen uit het AZC. Op het AZC in Overberg is, onder gezag van de Christelijk Voortgezet Onderwijs groep (CVO groep), de Eerste Opvang Asielzoekers school (EOA school) gevestigd voor kinderen in de leeftijd van 14-18 jaar. We monitoren of de capaciteit aan leslocaties toereikend is. Wij blijven hierover op lokaal en regionaal niveau in overleg met schoolbesturen, COA en samenwerkingsverbanden passend onderwijs.

IHP

Voor goed onderwijs moeten scholen adequaat zijn gehuisvest. Schoolgebouwen moeten naast eisen vanuit wet- en regelgeving ook voldoen aan onderwijskundige eisen. Wij zijn verantwoordelijk voor de bekostiging van nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. We regelden in onze verordening dat dat ook geldt voor renovatie als redelijk alternatief voor vervangende nieuwbouw. Om dit te waarborgen stelden we het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2016 - 2024 op. Daarbij kozen we voor een normbedrag dat is afgeleid van het bouwbesluit. Verder werken we aan onze duurzaamheidsambities door voor de helft bij te dragen aan de meerkosten, in het geval scholen kiezen volgens bouwen volgens de BENG norm. De financiële

consequenties van het IHP zijn in deze begroting verwerkt. Het IHP wordt parallel aan de begroting aangeboden.

OBS De Uitkijk

Zomer 2016 is OBS Uitkijk in Amerongen gefuseerd met OBS Meander in Leersum. Het gebouw van de Uitkijk wordt niet meer voor onderwijs gebruikt maar het huurcontract loopt nog 8 jaar door. Wij zoeken samen met woningbouwvereniging Rhenam naar een oplossing voor de leegstand binnen sociale kaders met voorkeur voor wonen. Voor een effectief en efficiënt proces willen wij een projectleider inzetten.

Revius Lyceum Doorn

Begin 2016 is op het terrein van Revius Doorn gestart met de bouw van 3 nieuwe gymzalen, die na de zomer zijn opgeleverd. Voor de zomer zijn de 3 bestaande gymzalen gesloopt en is op dit terrein gestart met de vervangende nieuwbouw van het lesgebouw, dat zomer 2017 zal worden opgeleverd. Daarna zal het bestaande lesgebouw worden gesloopt en de terreininrichting worden afgerond.

OBS Kameleon

Begin 2016 is het bestaande gebouw met de Kameleon en de gemeentelijke gymzaal in Doorn gesloopt. Voor de zomer is op hetzelfde terrein gestart met de vervangende nieuwbouw van de Kameleon en de gymzaal. Voor zomer 2017 wordt de nieuwbouw opgeleverd en zal de terreininrichting worden afgerond.

ABBS De Ontdekkingsreis

In juli 2016 is de Ontdekkingsreis van de tijdelijke huisvesting in Doorn verhuisd naar tijdelijke huisvesting in het gebouw van de voormalige Dolfijn Zuid in Driebergen-Rijsenburg. De planontwikkeling voor de permanente huisvesting op de locatie Jagerspad /Oostrom is gestart. De nieuwe huisvesting wordt naar verwachting medio 2017 opgeleverd.

OBS Meent en OBS De Ladder

De schoolbesturen van de Meent en De Ladder onderzoeken samen met het bestuur van dorps huis De Twee Marken hoe vervangende nieuwbouw van beide scholen kan worden gecombineerd met herontwikkeling van het gebouw van het dorps huis in Maarn met huisvesting van bibliotheek ZOUT en kinderopvang van Kind & Co. Het is de bedoeling dat deze partijen najaar 2016 een intentieovereenkomst sluiten en begin 2017 een realisatieovereenkomst. Daarna kan worden gestart met de planontwikkeling van de multifunctionele accommodatie met een start van de uitvoering in 2018 en een oplevering in 2019.

CBS Zonheuvel

Het schoolbestuur onderzoekt hoe het gebouw van de Zonheuvel in Driebergen-Rijsenburg door verbouw en renovatie technisch en functioneel geschikt kan worden gemaakt als duurzame huisvesting van de school. De uitvoering start in 2017.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Jeugd in tel, Kadernota jeugd 2013-2016
- “Toekomst peuterspeelzaalwerk en kinderopvang”, onderwijsachterstandenbeleid 2013-2016 en harmonisatie voorschoolse voorzieningen
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Verordening leerlingenvervoer 2014
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2011-2020
- Verordening voorziening huisvesting onderwijs 2015
- “Onderwijs en zorg netwerken in de dorpen”, notitie Brede scholen

Landelijk

- Wet op de Kinderopvang
- Oké wet
- Wet op het primair onderwijs
- Wet op het voortgezet onderwijs
- Wet op de expertisecentra
- Leerplicht en Participatiewet
- RMC-wet
- Wet passend onderwijs

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken?

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2017
1.1 Percentage voortijdig schoolverlaters per opleidingsniveau (voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie).		1,6 %	1,0%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
<i>Absoluut verzuim</i>	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	<i>DUO</i>	1	1
<i>Relatief verzuim</i>	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	<i>DUO</i>	72	70
<i>Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)</i>	<i>% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs</i>	<i>DUO</i>	3,3	3,0
<i>Achterstandsleerlingen</i>	<i>% 4 t/m 12 jarigen</i>	<i>Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel</i>	6,38	6,0

G. Relatie programma met verbonden partijen

Wereldkidz (voorheen Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland) geeft openbaar onderwijs aan scholen die onder gemeentelijk gezag vallen, met inachtneming van artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 51 van de Wet op de Expertisecentra en artikel 42 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Ze dragen zorg voor een professionele bedrijfsvoering in de organisatie en creëren een situatie waarbij schoolteams en directeuren hun energie kunnen richten op het primaire proces: “het geven van onderwijs en opvoeding op een hoog kwalitatief niveau”, met een breed gericht onderwijsaanbod voor kinderen van 2,5 tot en met 20 jaar, voor basis-, speciaal- en praktijkonderwijs.

7.2 Jeugd, spelen en speelplaatsen

A. Ontwikkelingen

Preventie Jeugd

We evalueren en herijken het preventieve jeugdbeleid, in het licht van de opgave binnen het programma Transformatie van het sociale domein (programma 13).

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- 'Jeugd in Tel', Kadernota jeugd 2013-2016
- Speelruimtebeleidsplan 2009-2018

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2017
<i>Ppercentage inwoners dat de gemeente aantrekkelijk vindt voor jongeren (% ja)</i>	Leefbaarheidsonderzoek 2014	22%	22%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

Geen

F. BBV indicatoren

Geen

G. Relatie programma met verbonden partijen

Geen

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Gymonderwijs	0	0	168	168	168	168
Onderwijshuisvesting	0	4.035	3.619	2.953	3.182	2.716
Bewegingsonderwijs	0	193	7	7	7	7
Speelplaatsen	0	257	132	117	106	105
Kinderopvang, jeugd- en jongerenwerk	0	708	673	699	724	726
Totaal lasten	0	5.194	4.599	3.944	4.187	3.722
Baten						
Gymonderwijs	0	0	-1	-1	-1	-1
Onderwijshuisvesting	0	-167	-1.102	-130	-442	-33
Bewegingsonderwijs	0	-1	0	0	0	0
Kinderopvang, jeugd- en jongerenwerk	0	-273	-275	-275	-275	-275
Totaal baten	0	-440	-1.379	-407	-719	-309
Resultaat	0	4.753	3.220	3.537	3.468	3.413

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening) ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening ▪ Ten opzichte van 2016 is per saldo sprake van een verlaging van € 18.000 en deze verlaging is het gevolg van lagere kosten voor schoolzwemmen. ▪ In het verleden werden de ambtelijke uren op dit product verantwoord. ▪ In het verleden werden de ambtelijke uren op dit product verantwoord. ▪ In 2017 ontvangen we conform raadsbesluit een eenmalig bedrag van € 1.069.000 van het Revisie en daarnaast € 33.000 gedurende de komende 10 jaar. ▪ Zie hierboven ▪ Overige mutaties IHP 	-225	Voordeel	Structureel
	-501	Voordeel	Structureel
	-18	Voordeel	Structureel
	65	Nadeel	Structureel
	18	Nadeel	Structureel
	-1069	Voordeel	Incidenteel
	-33	Voordeel	Structureel
	230	Nadeel	Incidenteel

Programma 8 – Economische Zaken, Recreatie en Toerisme

“Utrechtse Heuvelrug biedt een prettig klimaat voor ondernemers, inwoners en bezoekers”

Economische zaken, Werkgelegenheid, Recreatie, Toerisme en Deregulering

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

8.1 Economische Ontwikkeling

8.2 Algemeen Economische Zaken

8.3 Algemeen Recreatie en Toerisme

8.1 Economische Ontwikkeling

A. Ontwikkelingen

In 2016 is gewerkt aan de totstandkoming van het Programma Economische Ontwikkeling. Samen met ondernemers en inwoners zijn doelen, uitgangspunten en acties bepaald voor de komende jaren. Dit is verwerkt tot het Programma Economische Ontwikkeling met een uitvoeringsparagraaf voor 2016-2017. De acties voor het thema Duurzaamheid zijn beschreven in programma 11, de acties voor het thema Arbeidsparticipatie en Werkgelegenheid staan beschreven in programma 6. Voor de thema's Retail, Ondernemersklimaat en Recreatie en Toerisme voeren we in 2017 onder andere de volgende acties uit:

Detailhandel

Wij starten in 2017 met het opstellen van retailparagrafen per dorp. Dit is een van de afspraken die voorkomen uit de Retaildeal. Samen met onze inwoners, ondernemers en dorpsnetwerken bepalen we onder andere wat het winkelgebied uniek maakt en hoe we het gebied krachtig kunnen houden. Wij maken hierbij gebruik van de gegevens van het koopstromen onderzoek dat in 2016 voor de Randstad gehouden is. Onze gemeente heeft deelgenomen aan dat onderzoek. De provincie werkt aan nieuw detailhandels beleid, dat in de loop van 2017 wordt vastgesteld. Wij zullen in dit proces de belangen van onze gemeente inbrengen.

Aanpassingen openbare ruimte

Wij hebben in het programma budget gereserveerd om een aantal knelpunten in de openbare ruimte te verhelpen (zoals het herbestraten van de winkelstraten, aanleggen van asbaktegels en meer fietsklemmen). Wij willen, samen met de ondernemers concreet maken wat er aangepast moet worden. Dit zullen we per dorp aanpakken.

Standplaatsen beleid

In 2017 herijken wij het standplaatsen beleid.

Verstevigen Netwerken

In 2017 faciliteren wij zowel de bestaande samenwerkingsverbanden als het opzetten van nieuwe netwerken. Deze netwerken hebben uiteenlopende doelen; stimuleren van regionale samenwerking, begeleiden starters en zzp-ers, faciliteren innovatie initiatieven en voortzetten van de Bedrijveninvesteringszone.

Gastvrijheid

Hogeschool Utrecht voert voor onze gemeente een gastvrijheidsonderzoek uit. De resultaten en adviezen uit dit onderzoek nemen we mee bij de uitvoering van het programma economie. Om de gastvrijheid van onze gemeente te vergroten, treffen we maatregelen zoals het plaatsen van digitale informatieborden waar evenementen op worden vermeld.

Toeristenbelasting

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt toeristenbelasting geheven omdat toeristen tijdens hun verblijf gebruik maken van de lokale voorzieningen. In het programma Economische Ontwikkeling leggen we vast dat 25% van de totale inkomsten specifiek wordt besteed aan de sector recreatie en toerisme. We verzorgen jaarlijks een overzicht van de inkomsten en bestedingen van deze belasting.

8.2 Algemeen Economische Zaken

A. Ontwikkelingen

Vallei en Kromme Rijn Boert Bewust

Wij steunen het initiatief van de lokale boeren om de relatie tussen hun bedrijf en de omgeving te verbeteren. Daarom steunen wij de initiatieven van O-gen Vallei Boert Bewust en Kromme Rijn Boert Bewust. Deelnemende bedrijven maken het mogelijk dat bezoekers op hun bedrijf kennis kunnen maken met de agrarische sector.

8.3 Algemeen Recreatie en Toerisme

A. Ontwikkelingen

Ontlechting Recreatieschap

Het Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied (UHVK) wordt per 1 januari 2018 opgeheven. Alle voorzieningen moeten dan elders zijn ondergebracht. In 2017 wordt vooral ingezet op afwikkeling van contracten, verkoop van goederen/grond, etc. De financiële risico's van de opheffing van het schap zijn in beeld en maken onderdeel uit van deze begroting. Wij verwachten een uitdaging ten aanzien van de bereikbaarheid, onderhoud en kwaliteit van de fietspaden in onze gemeente. Na 1 januari 2018 blijven we als gemeente verantwoordelijk voor onder andere de routestructuren en paden die in onze gemeente liggen. De jaarlijkse bijdrage (93.000 euro) blijven we na opheffing van het recreatieschap inzetten voor deze taken. Hiervoor wordt een apart raadsvoorstel opgesteld. Voor onze gemeentelijke afkoopsom bij opheffing is in 2016 een voorziening getroffen.

Regionaal Bureau voor Toerisme Heuvelrug en Vallei

Sinds 1 april 2015 verzorgt het RBT voor onze gemeente het lokaal gastheerschap en de regionale marketing en promotie. In 2017 wordt de subsidie omgezet naar een meerjarige overeenkomst waarin we vastleggen wat zij de komende tijd voor activiteiten verzorgen om onder andere het aantal overnachtingen en de bestedingen te verhogen.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Economisch beleidsplan, 2007-2020
- Structuurnota Bedrijventerreinen, 2010
- Detailhandelsvisie, 2009
- Convenant bedrijventerreinen Zuid Oost Utrecht, 2012
- Subsidieregeling Toerisme Utrechtse Heuvelrug
- Nota Verblijfsrecreatie, 2009
- Nota van uitgangspunten Bestemmingsplan Recreatieterreinen

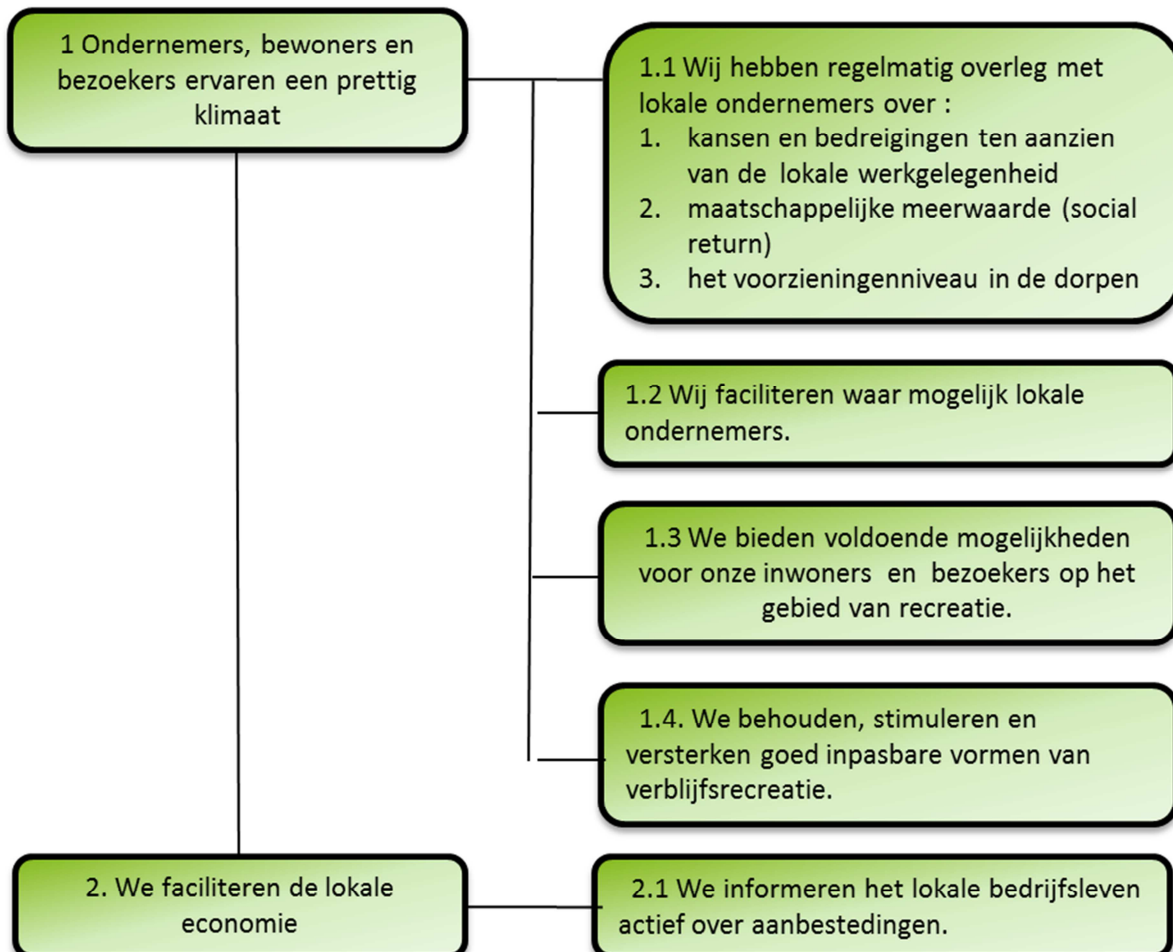
Provinciaal

- Thematische Structuurvisie Kantoren, 2016
- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Ruimtelijke Verordening, 2016

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

NB: Na vaststelling van het programma Economische Ontwikkeling zal deze doelenboom in de volgende begroting worden vervangen door de doelenbomen Retail, Ondernemersklimaat en Recreatie en Toerisme.

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren

Omschrijving	Bron	Referentie of nul waarde	Streefwaarde 2017
1.1. Verbeteren positie op de ranglijst van MKB Midden Nederland	Onderzoek MKB	2 jaarlijkse meting	Top 100
1.2.1. Tevredenheid over de hoeveelheid winkels in de buurt*	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,9	6,9
1.2.2. Tevredenheid over de verscheidenheid winkels in de buurt	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,3	6,3
1.2.3. Tevredenheid over de mogelijkheden om te parkeren bij winkels	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,9	6,9
1.3.1. Tevredenheid over de kwaliteit van de recreatiemogelijkheden	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	7,1	7.1
1.3.2. Tevredenheid over de hoeveelheid recreatie mogelijkheden	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	7.0	7.0
1.3.2 Toename van de toeristische en recreatieve bestedingen in onze gemeente	Monitor Toerisme en Recreatie Utrecht	€ 131 miljoen (2014)	€ 131 miljoen
1.4 1.Verhogen percentage Nederlanders dat bekend is met de regio en de gemeente UH als toeristische bestemming.	Regionale meting	46%	46%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2016	2017
1.1.1 Aantal ambtelijke bedrijfsbezoeken ten behoeve van economisch klimaat*	40	40
1.1.1 Aantal bestuurlijke bedrijfsbezoeken ten behoeve van economisch klimaat*	20	20
1.2.1 Aantal gezamenlijke bijeenkomsten met ondernemers en gemeente**	13	13

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
Functioniemenging	%	LISA	51,3	51,3
Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten	91	91
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	181,7	181,7

G. Relatie programma met verbonden partijen

Wij zijn als gemeente (tot 1 januari 2018) deelnemer aan de gemeenschappelijk regeling Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijngebied. Deze samenwerking was ingesteld om gezamenlijk de kosten en verantwoordelijkheid te dragen voor de openluchtrecreatie in de regio. Het doel van het recreatieschap is het mogelijk maken van openluchtrecreatie in de regio. Daarnaast verzorgt het recreatieschap de aanleg, het beheer en het onderhoud van de routestructuren en het beheer en onderhoud van de grotere recreatieterreinen. Dit sluit aan bij de doelstelling in de doelenboom van onze gemeente; wij bieden voldoende mogelijkheden voor onze inwoners en bezoekers op het gebied van recreatie.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Economische aangelegenheden		0	174	174	174	174
Markten		101	51	51	51	51
Eco. Aangelegenheden		394	156	156	156	156
Recreatie		488	289	289	289	289
Totaal lasten	601	984	670	670	670	670
Baten						
Markten		-123	-83	-83	-83	-83
Eco. Aangelegenheden		-45	-45	-45	-45	-45
Economische promotie		-1.036	-1.047	-1.047	-1.047	-1.047
Totaal baten	-1.075	-1.203	-1.175	-1.175	-1.175	-1.175
Resultaat	-474	-219	-505	-505	-505	-505

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. ▪ Met ingang van 2017 is meer budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Programma Economische ontwikkeling (t.o.v. 2016). ▪ De tariefsverhoging besloten in 2015 is niet haalbaar. Dit is aangepast naar een verhoging van 10% t.o.v. 2014. ▪ In 2016 is een voorziening opgericht voor de bijdrage aan de opheffing van het Recreatieschap. ▪ Overige mutaties. 	<p>Nihil</p> <p>-115</p> <p>70</p> <p>30</p> <p>-266</p> <p>-4</p>	<p>Voordeel</p> <p>Nadeel</p> <p>Nadeel</p> <p>Voordeel</p> <p>Voordeel</p>	<p>Structureel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p> <p>Structureel</p>

Programma 9 – Sport, inclusief sportaccommodaties, Kunst en Cultuur

“Actieve inwoners”

A. Ontwikkelingen

Zwembaden

Wij nemen eind 2016 een besluit over het voortbestaan van zwembad De Zwoer en zwembad Woestduin. Voor beide zwembaden loopt de overeenkomst met de huidige exploitant medio 2017 af, en daarnaast is er vanaf 2018 een taakstellende bezuiniging op het budget binnenzwembaden toegepast. Op dit moment onderhandelen wij met de huidige exploitant. We ramen dat we de geplande bezuiniging hierbij niet volledig halen. We brengen het verschil van € 125.000 structureel ten laste van de algemene middelen.

Buitensport

2017 realiseren wij voor het eerst een structurele bezuiniging op het onderhoud van de sportvelden op de begroting. Doordat er twee voetbalvelden door overcapaciteit uit het onderhoud zijn gehaald en de onderhoudsplicht voor twee buitensportcomplexen door twee stichtingen is teruggegeven aan de gemeente, kan door andere efficiënte inkoop het onderhoud goedkoper uitgevoerd worden. Daarbij wordt nog steeds voldaan aan de door het NOC*NSF gestelde kwaliteitsnormen voor onderhoud.

Binnensport

Voor zowel gymonderwijs als sport is komende 10 jaar de behoefte aan de capaciteit en afmetingen van sporthal Steinheim in Doorn. Om Steinheim gedurende die periode verantwoord open te houden, voeren wij in 2017 grootschalig en levensverlengend onderhoud uit (zie programma 12). Eind 2016 nemen wij tevens een besluit over het beheer van de sporthal gedurende genoemde periode, waarbij het benodigde bedrag mogelijk hoger is dan het beschikbare budget van € 47.000. Na de periode van tien jaar is voldoende duidelijk wat er gaat gebeuren met de sporthal op het mariniersterrein te Doorn, en of die sporthal Steinheim op termijn kan vervangen.

Cultuurpact

We hebben de intentie uitgesproken het cultuurpact met de provincie te verlengen. In overleg met de provincie en gemeenten uit de provincie geven we vorm aan het pact: met meerdere gemeenten, thematisch of regionaal ingestoken. We kijken naar de mogelijkheid een breed pact af te sluiten, waarbij bijvoorbeeld recreatiedoelstellingen deel van uitmaken.

Beleidsnota Cultuur Samen tot Bloei

De huidige beleidsnota loopt tot en met december 2017. In het eerste halfjaar evalueren we met culturele partners de doelstellingen van de beleidsnota en bereiden we een nieuwe beleidsperiode voor.

Culturele regio

We investeren in de samenwerking met het Regionaal Bureau voor Toerisme en Wijk bij Duurstede omtrent de cultuurregio. Hiermee verbreden we het culturele aanbod van beide gemeentes.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Sport in Beeld, beleidsnota sport 2008-2012 (voor accommodaties)
- Nota Welzijn: Vitale Dorpen (2014-2017)
- Nota Cultuur Samen tot Bloei (2014-2017)
- Cultuurpact provincie Utrecht
- Beleidsvisie bibliotheek

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 <i>Percentage inwoners dat voldoet aan de Norm Gezond Bewegen</i>	GGD-onderzoek	90% (jeugd 9-12, 2012) 81% (jeugd 13-17, 2012) 66% (19-65 jaar, 2012) 72% (65+, 2012)	93% 84% 69% 75%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
<i>Faciliteren: Aantal verstrekte cultuursubsidies in het kader van ontplooiën, ontmoeten en samenwerken</i>	24	24

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
<i>Niet sporters</i>	%	RIVM	48,4%	47,5%

G. Relatie programma met verbonden partijen

Geen

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Sportbeleid	0	160	162	159	158	157
Combinatiefuncties	0	267	203	203	203	203
Zwembaden	0	1.156	1.100	451	451	444
Binnensport	0	625	520	515	514	511
Buitensport	0	1.891	1.450	1.442	1.413	1.431
Kunst en cultuur	0	365	272	272	272	272
Openbare bibliotheek	0	909	854	854	854	854
Totaal lasten	0	5.374	4.562	3.897	3.866	3.871
Baten						
Sportbeleid	0	0	-1	-1	-1	-1
Zwembaden	0	-43	-44	-44	-44	-44
Binnensport	0	-206	-207	-207	-207	-207
Buitensport	0	-347	-350	-350	-350	-350
Kunst en cultuur	0	-5	-5	-5	-5	-5
Totaal baten	0	-601	-606	-606	-606	-606
Resultaat	0	4.773	3.955	3.291	3.260	3.266

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). 	-223	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. 	-501	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De afwijking op het product zwembaden wordt veroorzaakt door lagere kapitaallasten en overhead. 	-56	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2017 wordt de laatste tranche van de voorgenomen bezuiniging op de bibliotheek gerealiseerd. 	-38	Voordeel	Structureel

Programma 10 – Verkeer en Vervoer

“Veilige, bereikbare en leefbare leefomgeving”

A. Ontwikkelingen

In 2016 wordt het uitvoeringsprogramma van het Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) geactualiseerd. Hoewel de volledige breedte van het vakgebied aan de orde komt, ligt het accent met name bij de fietser. Dit sluit aan bij het groene karakter van de gemeente en het voorzieningenniveau. Onze aandacht gaat onder andere uit naar de hoofdinfrastructuur van Doorn, waaronder de Amersfoortseweg. Afhankelijk van de wijze van vaststelling en de beschikbaar gestelde middelen realiseren wij de projecten die daarin zijn opgenomen. Wij blijven streven naar het zo veel mogelijk “werk met werk” maken en laten geen kansen (in zowel praktische als financiële zin) liggen.

Spoortunnel Maarsbergen

In 2017 werken we aan de uitwerking van en besluitvorming over de verschillende varianten binnen het project van de spoortunnel in Maarsbergen. Dit project, waarover de regie door de provincie wordt gevoerd, heeft primair het verhogen van de spoorveiligheid ten doel. Daarnaast is het van belang om een verskeerssysteem te realiseren dat de toekomstige groei van verkeer kan opvangen. Door het participatieve traject met inwoners van Maarsbergen is tevens een expliciete nadruk gelegd op de leefbaarheid van het dorp. Wij streven naar een variant die in al deze aspecten zo optimaal mogelijk presteert.

Stationsgebied Driebergen-Zeist

Wij participeren actief in de ontwikkeling van het stationsgebied in Driebergen. Dit project is een samenwerking tussen de gemeente Zeist, Provincie Utrecht, ProRail en NS. Met de realisatie wordt de capaciteit op het spoor vergroot in combinatie met een goede doorstroming voor fiets, bus en auto. Er is bovendien veel aandacht voor de bereikbaarheid per fiets en de auto. In de plannen zijn overdekte parkeervoorzieningen voor circa 3.000 fietsen en 600 auto's opgenomen. Het gebied krijgt hiermee een uitstraling die uitstekend past bij onze groene en duurzame identiteit. Het ontwerp voor het station en de voorpleinen is gebaseerd op duurzaamheidsvisies die gezamenlijk door partijen zijn opgesteld. Voor de infrastructurele onderdelen gaat dit verder dan de oorspronkelijke gebiedsvisie door een compacter ontwerp met minder verhard oppervlak te realiseren. Hiermee wordt een compacte OV-knoop, een stationslandgoed in de hoogwaardige context van de Stichtse Lustwarande gerealiseerd. Op basis van de huidige planning zullen veel inwoners en passanten vvanaf 2020 deze prachtige entree naar onze gemeente kunnen gebruiken.

B. Beleidskaders

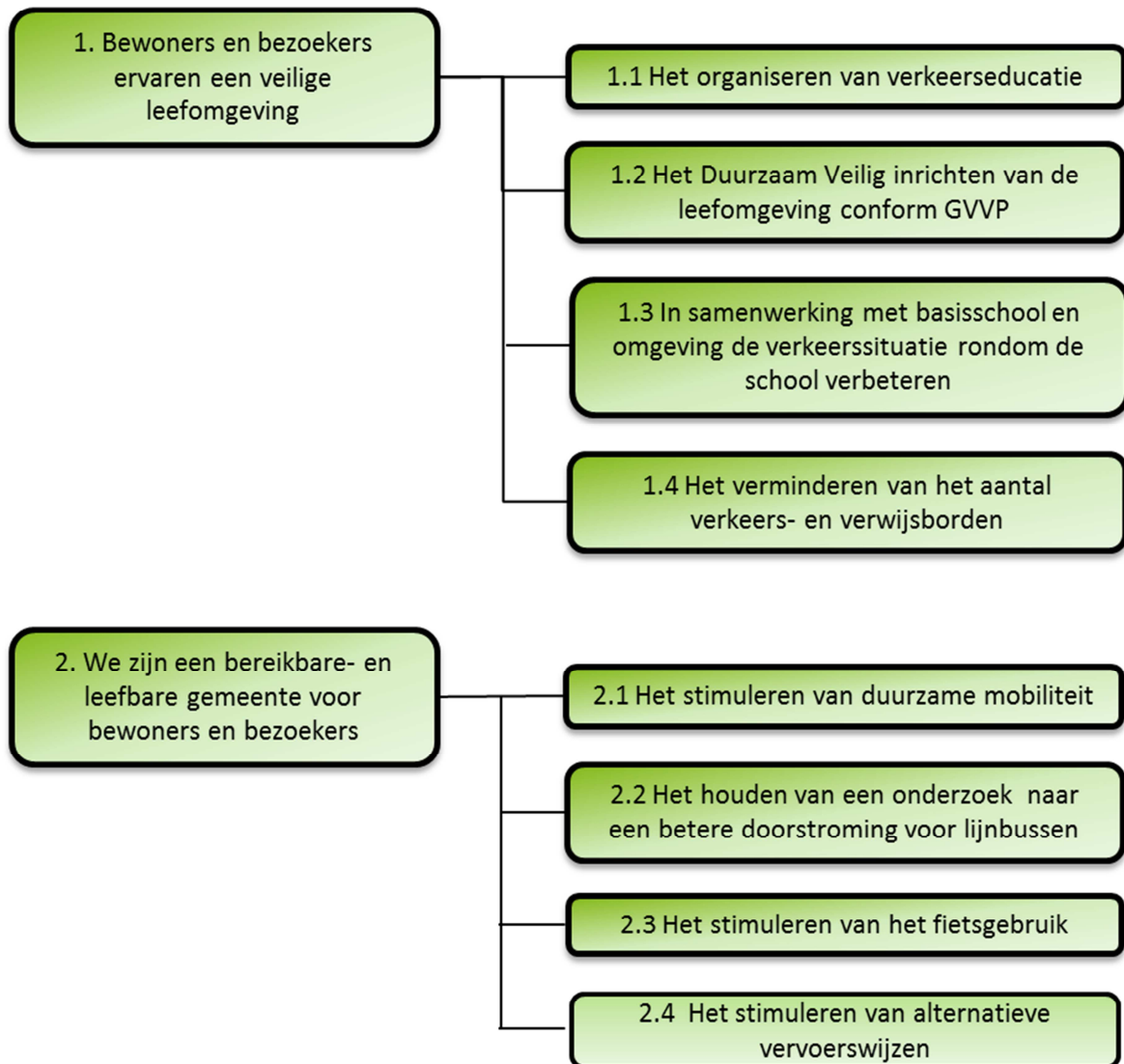
Gemeentelijk

- Structuurvisie Groen dus vitaal
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP)
- Wegenbeheerplan
- Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Tevredenheidsscore voor de verkeersveiligheid in de leefbaarheidsmonitor neemt toe	Leefbaarheidsmonitor	6.4 (2014)	6.5
2.1 Tevredenheidsscore voor de bereikbaarheid in de leefbaarheidsmonitor neemt toe	Leefbaarheidsmonitor	7.4 (2014)	7.4

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Aantal educatieacties in een jaar	4	4
1.3.1 Aantal schoolomgevingen verkeersveilig aangepast	1	1
2.1.1 Aantal nieuw geplaatste laadpalen voor elektrische auto's in openbare ruimte	6	10
2.4.1 Aantal gerealiseerde fietsservicepunten per jaar	2	0

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL	5	4
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	9	8

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Verkeersregelingen		1.310	536	547	589	587
Openbaar Vervoer		168	221	220	348	347
Totaal lasten	1.340	1.478	757	767	937	934
Baten						
Verkeersregelingen		-18	-1	-1	-1	-1
Parkeervergunningen		0	-17	-17	-17	-17
Totaal baten	-13	-18	-18	-18	-18	-18
Resultaat	1.327	1.460	739	749	919	917

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening) ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening ▪ Overige mutaties 	-225 -501 5	Voordeel Voordeel Nadeel	Structureel Structureel Structureel

Programma 11 – Openbare ruimte en Milieu

Goede, gezonde en duurzame leefomgeving

Wegen, straten en pleinen, Openbare verlichting, Openbaar groen, Begraafplaatsen,
Huishoudelijk afval en Milieu

A. Ontwikkelingen

Risicogestuurd beheer

In de afgelopen jaren hebben we ervaringen opgedaan met risico gestuurd beheer, oftewel assetmanagement. Bij deze risicobenadering delen we alle objecten (assets) in naar belangrijkheid middels een wegingsfactor. Deze bepalen we, bijvoorbeeld bij wegen en riolen, door de mate van belasting en capaciteit. Bij deze vorm van beheer verlengen we de (technische) levensduur van het object tot het moment dat de onderhoudskosten hoger worden dan vervanging.

Biodiversiteit

De nieuwe Wet richt zich op het behoud en versterken van de Nederlandse natuur. Dit betekent dat het beheer en onderhoud van de gemeentelijke natuurterreinen, en waar mogelijk het openbaar groen, nog meer gericht wordt op natuurlijke processen. Ontwikkeling van biodiversiteit en van ecologische verbindingen staan centraal, bijvoorbeeld door begrazing en ecologisch maaibeheer van gras - en heideterreinen. Hierbij zoeken we zoveel mogelijk aansluiting bij de aangrenzende en omliggende terreinen van andere eigenaren.

Openbaar groen

De gemeenteraad heeft een motie aangenomen om de onderhoudskwaliteit in de woonwijken te verhogen van CROW-beeldkwaliteit C naar B. In de afwegingen werd meegegeven dat een combinatie kan worden gezocht met de opgaves in het sociale domein, met name de Participatiewet. We besteden in onze opdracht aandacht aan beide doelen. We maken daarbij gebruik van het (innovatie)budget voor het sociaal domein. Voorwaarde voor deze investering is dat het uiteindelijk een besparing oplevert, omdat we inwoners uit de bijstand begeleiden naar werk.

Groenbeheerplan

In samenhang met het op te stellen Groenstructuurplan stellen we een Groenbeheerplan op. Dit wordt naar verwachting in 2017 vastgesteld als onderhoudskader voor de komende 6 jaren. In dit plan kondigen we, naast de uitwerking en de organisatie van het reguliere groenbeheer, deelplannen voor de volgende onderwerpen aan:

- Uitwerken van de mogelijkheden voor ecologisch beheer en verbetering van de biodiversiteit;
- Uitwerken van de gemeentelijke ambitie voor de score goud op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer;
- Verder uitbreiden van burgerparticipatie, waaronder zelfbeheer door wijkbewoners, in relatie tot dorpsgericht werken.

Vooraf de eerste twee punten sluiten aan bij de wetgeving en het beleid vanuit de Nieuwe Natuurwet die vanaf 1 januari 2017 ingaat. Het derde punt, het uitbreiden van burgerparticipatie, sluit aan op het gemeentelijke beleid.

Gemeentelijke bomen

In juli 2016 is het Beheerplan bomen vastgesteld voor 6 jaren inclusief de paragraaf “Aanpak risicobomen”. Door de aanpak van de risicobomen beperken we de huidige risico’s. Door uitvoering van het planmatig onderhoud volgens het beheerplan voorkomen we dat opnieuw onderhoudsachterstanden ontstaan en voldoen we aan de wettelijke zorgplicht. Met de actualisatie van het Groenstructuurplan leggen we ecologisch en landschappelijk belangrijke bomenstructuren vast. Dit is het beleidskader voor komende ontwikkelingen in de openbare ruimte ten aanzien van inrichting en beheer. Zo borgen wij het behoud van deze belangrijke groene structuren.

Gemeentelijke bossen, bosstroken en natuurterreinen

In 2016 is een beheerplan voor de gemeentelijke bossen en bosstroken opgesteld met een gezamenlijk areaal van circa 260 hectare. De onderhoudsplanung en -begroting is opgesteld voor de periode van 2017 tot en met 2023. In het eerste jaar worden de belangrijkste veiligheidsknelpunten aangepakt, daarna volgt de reguliere onderhoudscyclus. Hiermee voldoen wij als boseigenaar aan de wettelijke zorgplicht.

Riolering en wegen

Het meerjareninvesteringsplan voor riolering is gebaseerd op het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). Het uitvoeringsprogramma wordt momenteel geactualiseerd. Voor riolering wordt in 2017 een geactualiseerd uitvoeringsprogramma van het vGRP aangeboden. Het meerjareninvesteringsplan wegen is vooral gebaseerd op uitgevoerde weginspecties. Voor onze wegen wordt in 2017 een wegenbeheerplan opgesteld. Beide plannen zullen worden opgesteld volgens het risico gestuurd beheer.

Openbare verlichting

In 2016 heeft de raad de “Nota Openbare Verlichting, Beleid en Uitvoering” vastgesteld. Op basis van de uitgangspunten van de nota hebben wij een marktconsultatie gehouden. In 2017 bereiden wij de contractvorming voor en verwachten wij de opdracht te verstrekken.

Huishoudelijk afval

Het afvalbeleid, zoals beschreven in de Kadernota Afval 2014-2021, heeft een looptijd van acht jaar. Halverwege de looptijd, dus in 2017, staat de tussenevaluatie en actualisatie van het beleid in de planning. Ook zullen we dan het Uitvoeringsprogramma voor de tweede helft van de beleidsperiode (2018-2021) verder uitwerken. Een bewonerstevredenheidsonderzoek is een belangrijk onderdeel van de evaluatie. Het opstellen van de oorspronkelijke Kadernota Afval was één van de participatiepilots in onze gemeente, en participatie blijft essentieel, bij het verder ontwikkelen van het afvalbeleid. In de afgelopen jaren heeft de nadruk gelegen op het afval dat huis-aan-huis wordt ingezameld. Een belangrijk doel was het terugbrengen van het aandeel (ongescheiden) restafval. In 2017 verleggen wij de aandacht naar het beter scheiden van grof vuil, waardoor bijvoorbeeld textiel en kringloopgoederen niet meer verbrand worden maar opnieuw worden gebruikt.

Milieubeheer

We voeren vanaf 2017, na vaststelling, het uitvoeringsprogramma milieu uit gericht op de vijf hoofddoelen: klimaatneutrale gemeente 2035; kwaliteit leefomgeving; duurzame mobiliteit; duurzame economie; en duurzame en klimaatneutrale organisatie. Daarin anticiperen we waar mogelijk op nieuwe ontwikkelingen, zoals de verwachte aanpassingen van het geluidbeleid van het Rijk ‘Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid (SWUNG), decentralisatie van bodemtaken en de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) van het Rijk, verbod ‘asbest op daken’ vanaf 2024 en de intensivering en uitbreiding van energiehandhaving (zie programma 2). Na vaststelling van het uitvoeringsprogramma milieu passen we de doelenboom en indicatoren aan.

B. Beleidskaders

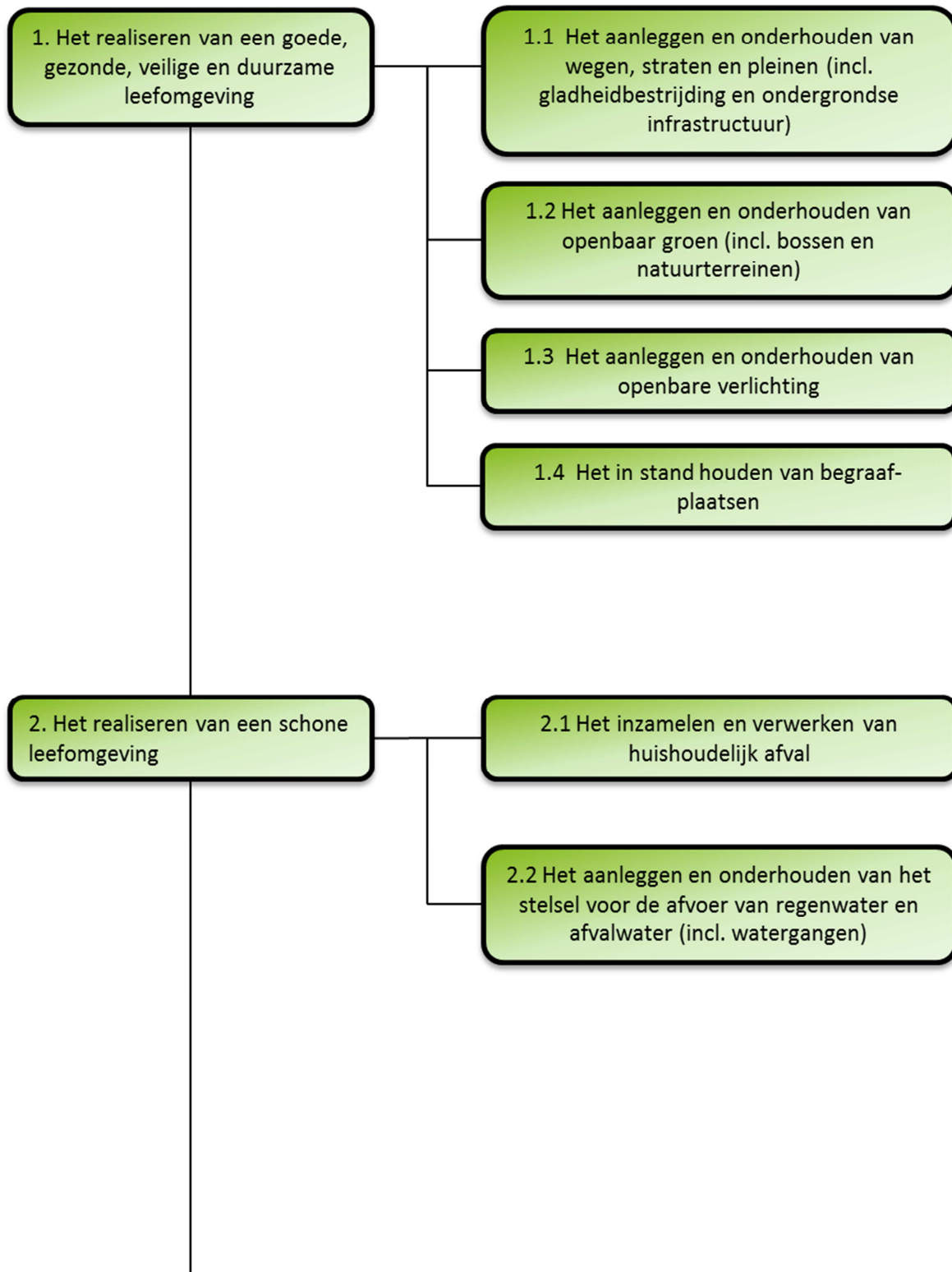
Gemeentelijk

- Nota Kwaliteit Beheer Openbare Ruimte
- Milieubeleidsplan Natuurlijk Duurzaam 2009 – 2014
- Startnotitie Actualisatie Uitvoeringsprogramma Milieu
- Nota bodemenergie
- Waterplan Heuvelrug
- Visie 'Dorpswateren'
- Beleidskader bodem
- Kadernota afval 2014-2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
- Wegenbeheerplan
- Beheerplan Bomen

C. Doelenboom

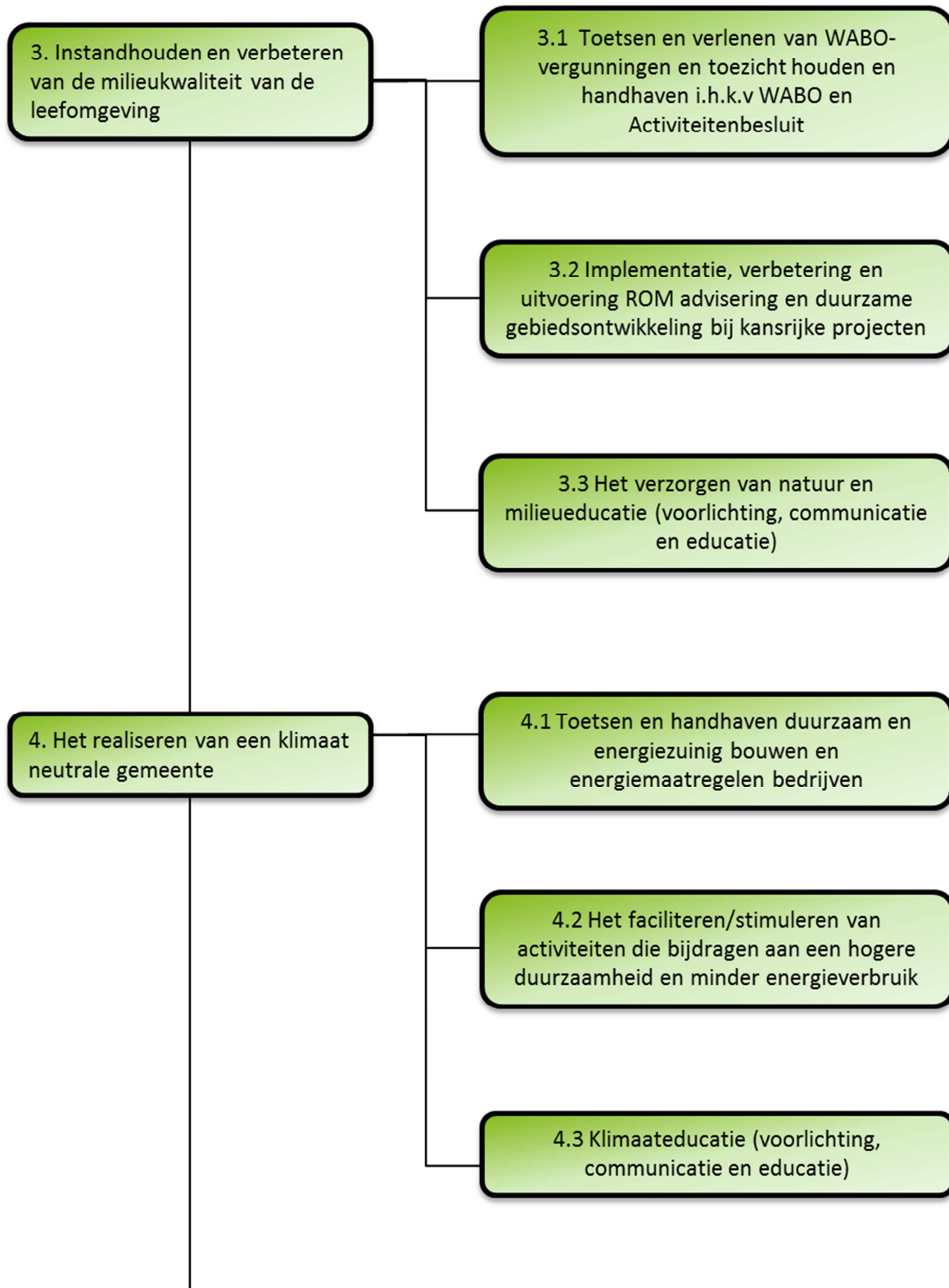
Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

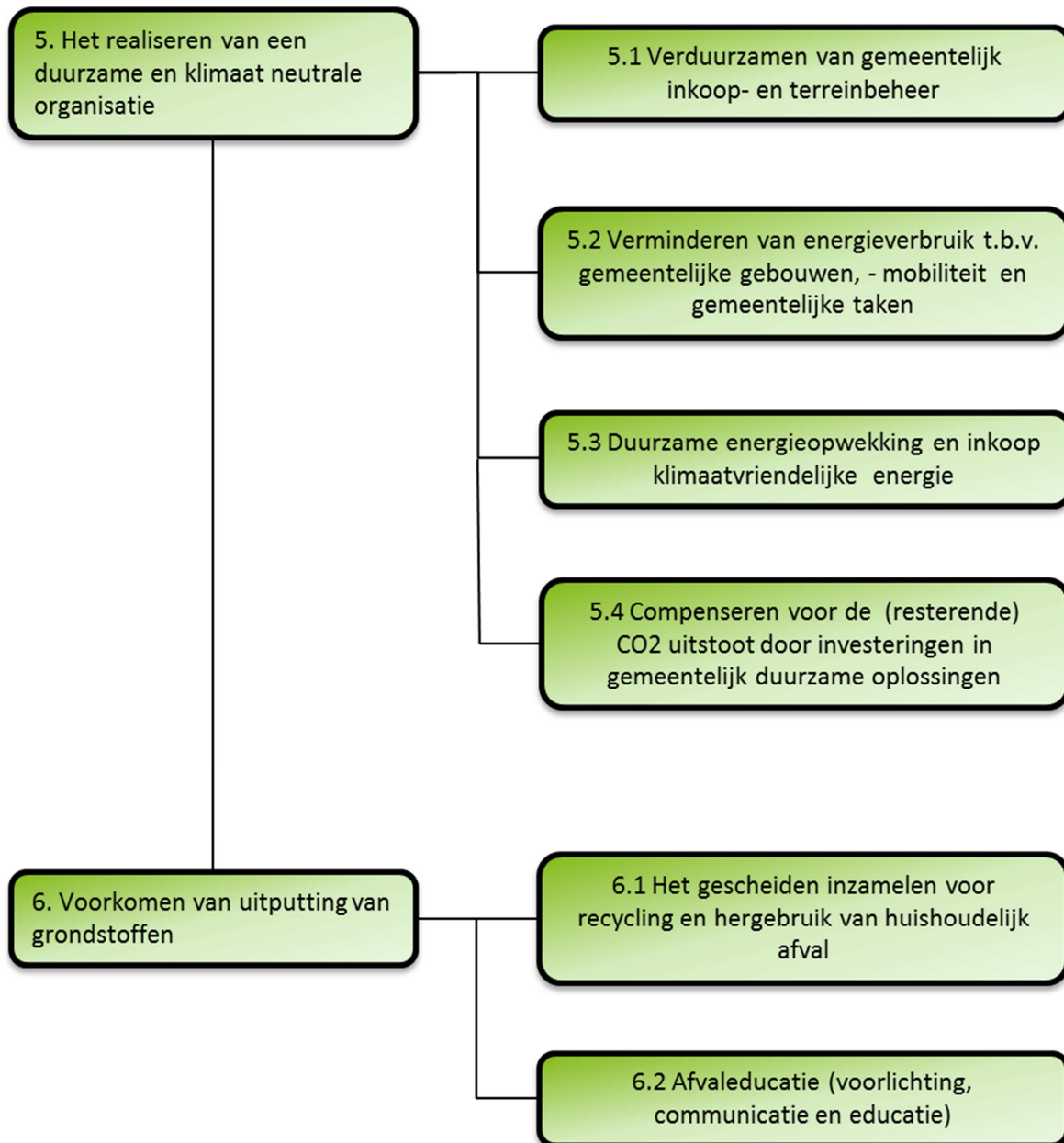
Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
1.1 Rapportcijfers netheid van de wijk	Leefbaarheidsmonitor	6,8	6,8
2.1 Rapportcijfer afvalinzameling en verwerking (streefwaarde $\geq 7,7$)	Inwoners enquête	7.7	$\geq 7,7$
3.1 Bodemkwaliteit: aantal klachten over bodem	ODRU	3 (2014)	4 ¹
3.2 Luchtkwaliteit en geur: aantal elektrische voertuigen in de gemeente (personen- en bedrijfsauto's + bromfietzers / scooters)	Klimaatmonitor AgentschapNL	28 (2010)	500
3.3 Aantal klachten stankoverlast / geur	ODRU	10 (2010)	9 ¹
3.4 Aantal klachten geluidsoverlast (exclusief horeca)	ODRU	48 (2010)	26 ¹
4.1 Klimaatvoetafdruk gebouwde omgeving grondgebied in de gemeente in ton CO ₂ gebaseerd op het gemeten elektriciteit en gasgebruik (referentiewaarde = voetafdruk 2009) ²	Stedin Energie in Beeld	221.999	153.695
5.1 Klimaatvoetafdruk van de organisatie –na compensatie (ton/CO ₂)	Twee jaarlijkse klimaatvoetafdruk	2.513 (2009)	0

¹ Als streefwaarde voor 2017 is de werkelijke waarde van 2015 gekozen.

² De streefwaarde is gebaseerd op een lineaire afname van CO₂ t.o.v. 2009, met als doel jaar 2035 = 0. Bij een lineaire afname is de te behalen CO₂ reductie per jaar 8.538 ton (221.999: 26 jaar). In 2017: - 8x8.538= - 68.304 ton.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2016	2017
1.1.1a % Hoofdinfrastructuur, dat voldoet aan onderhoudsniveau B	45%	45%
1.1.1b % Hoofdinfrastructuur, dat voldoet aan onderhoudsniveau C	45%	45%
1.1.1c Aantal toegekende claims wegen	12	6
1.1.1d Centra, parken en parels, alle producten onderhoudsniveau B	95%	95%
1.1.1e Overige openbare ruimte, onderhoudsniveau C	95%	95%
1.4.1 Begraafplaatsen, onderhoudsniveau A	95%	95%
1.4.2 Aantal gegronde klachten m.b.t. onderhoud begraafplaatsen	2	0
2.2.1 Aantal vuilemissies op oppervlaktewater a.g.v. niet functioneren van het hoofdriool	1	1
3.2.1 Aantal ROM-adviezen	45	55
3.3.2 Aantal deelnemende klassen aan buitenlessen	75	75
4.2.1 Aantal duurzaam bouwadviezen bij nieuwbouw	20	10
4.3.1 Aantal aangeboden communicatie- en educatieprojecten op energie en klimaat	12	12
5.2.1 Aantal ton CO ₂ uitstoot gemeentelijke mobiliteit	378	308
5.3.1 Energieverbruik openbare verlichting (Kwh)	1,3 miljoen	1,3 miljoen
5.4.1 Aantal ton resterende CO ₂ gecompenseerd	1.100	1.031
6.1.1 Hoeveelheid ingezameld restafval in kg/inwoner	190	170

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	Bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
<i>Omvang huishoudelijk restafval</i>	<i>Kg/inwoner</i>	<i>CBS</i>	194	148 ¹
<i>Hernieuwbare elektriciteit</i>	<i>%</i>	<i>RWS</i>	1,4% (2014)	15,5% ²

¹ Het BBV verstaat onder huishoudelijk restafval, het restafval exclusief het grof restafval. Voor de gemeentelijke indicator 6.1.1. is inclusief het grof restafval gerekend.

² Deze streefwaarde wordt als volgt bepaald: ambitie 2035 is 100% duurzame energie. Rechte lijn tussen 2014 (1,4%) en 2035 bepaalt de streefwaarde per jaar.

G. Relatie programma met verbonden partijen

Omgevingsdienst regio Utrecht

De ODrU voert de milieuadvisering op reguliere ruimtelijke projecten (ROM) uit, evenals de bodemtaken en het beheer van de informatie op onder andere bodem, lucht en geluid en heeft daarop een loketfunctie richting onze inwoners. Daarnaast zorgt zij voor aanbod van natuur en milieueducatie voor scholen. Dit draagt bij aan het instandhouden en verbeteren van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast adviseert de ODRU desgewenst op duurzaam bouwen bij projecten van de gemeente en initiatiefnemers en ondersteunt zij met energie expertise projecten in het kader van het uitvoeringsprogramma milieu. Dit draagt bij aan de doelstellingen van een klimaatneutrale gemeente en een klimaatneutrale organisatie.

Afval Verwijdering Utrecht

De gemeenschappelijke regeling AVU (Afval Verwijdering Utrecht) draagt namens de Utrechtse gemeenten zorg voor het transport, de overslag, de bewerking en verwerking van het ingezamelde huishoudelijke afval. Doelmatigheid en milieu staan hierbij centraal. De AVU is voor ons een belangrijke partner bij het realiseren van een schone leefomgeving, en het voorkomen van uitputting van grondstoffen.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Wegeninfrastructuur		4.880	3.709	3.643	3.749	3.772
Klokken en uurwerken		0	5	5	5	5
Openbaar Groen		4.265	2.385	2.373	2.391	2.392
Afwatering		0	126	126	126	124
Riolering		5.040	3.506	3.314	3.450	3.487
Reiniging		4.572	4.706	4.414	4.288	4.283
Milieubeheer		1.465	1.455	1.446	1.471	1.471
Begraafplaatsen		1.192	769	767	766	764
Totaal lasten	19.580	21.413	16.661	16.087	16.244	16.299
Baten						
Wegeninfrastructuur		-614	-614	-614	-614	-614
Openbaar Groen		-68	-68	-68	-68	-68
Riolering		-5.390	-4.534	-4.610	-4.746	-4.783
Reiniging		-5.325	-6.022	-6.016	-5.950	-5.885
Begraafplaatsen		-849	-849	-849	-849	-849
Totaal baten	-11.128	-12.246	-12.088	-12.157	-12.227	-12.199
Resultaat	8.452	9.167	4.573	3.930	4.017	4.100

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening)	-665	Voordeel	Structureel
▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening	-4.902	Voordeel	Structureel
▪ Geen storting in voorziening riolering	-550	Voordeel	Incidenteel
▪ Uitvoeringsprogramma Milieubeheer	150	Nadeel	Incidenteel
▪ Kosten en opbrengten inzameling en verwerking huishoudelijk afval	700	Nadeel	Structureel
▪ Overige mutaties	-42	Voordeel	Structureel

Programma 12 – Middelen en Ondersteuning

“Structureel en reël evenwicht”

Geldleningen, Algemene uitkering, WOZ, Vastgoed, Grondzaken

A. Ontwikkelingen

Uitvoering Raadsprogramma

Met de begroting 2017- 2020 geven wij verder uitvoering aan de uitgangspunten van het raadsbreed vastgestelde Raadsprogramma. Dit doen wij door:

- Het aanbieden van een structureel en materieel sluitende begroting waarin structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- Het in de begroting opnemen van een overzicht incidentele lasten en baten;
- Het toevoegen van de vrijvallende middelen als gevolg van een positief begrotingsresultaat aan de algemene reserve.

Financieel gezonde gemeente

In programma 12 is de financieel gezonde gemeente als doel benoemd. Naast het jaarlijks opstellen van een begroting die structureel en reël in evenwicht is, is als activiteit benoemd dat er voldoende weerstandsvermogen is in relatie tot de aanwezige en niet verzekerde risico's. Bij een financieel gezonde huishouding horen houdbare financië. In dit verband hebben wij de afgelopen jaren verscherpte aandacht voor het terugbrengen van de gemeentelijke schuldenlast. In de kadernota 2016 is over de afbouw van schulden het volgende aangegeven. Gesteld kan worden dat de ambitie van een financieel gezonde huishouding een ambitie van lange adem is. Een eenmalig positief resultaat is doorgaans niet in staat om de schuldquote te reduceren en om de solvabiliteit te verbeteren. Vaak zijn gedurende enkele jaren positieve resultaten nodig om de financiële positie van een gemeente te kunnen versterken. Daarnaast is onze gemeente ondertussen 'gewend' geraakt aan een bepaald investeringsvolume en een bepaald exploitatievolume. Het reduceren van investeringen en budgetten kan dan vaak niet in zeer korte tijd gerealiseerd worden. In 2015 startten wij het project financieel gezonde huishouding. Zo is in 2016 het nieuwe rekeningschema geïmplementeerd. In 2017 werken wij aan een visie op control. Periodiek bespreken wij de voortgang met de Audit Commissie.

Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

De commissie BBV heeft een aantal ingrijpende voorstellen gedaan om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeentes te vergroten (stelselwijziging). Hier gaat het om de onderdelen overhead, rente, grondexploitaties en taakvelden. Deze wijzigingen zijn verwerkt in de begroting 2017 en in de inleiding op de begroting uitvoering toegelicht. Er zijn producten tussen programma's verschoven. Daarnaast zijn er producten bijgekomen als gevolg van de introductie van taakvelden zoals deze in het BBV staan voorgeschreven. Overhead moet apart inzichtelijk worden gemaakt. Deze stelselwijziging zorgt ervoor dat het vergelijken van bedragen op de programma's/producten tussen de jaren 2016 en 2017 niet mogelijk is. In de begroting wordt deze vergelijking op programmaniveau gemaakt. Tenslotte zijn er verplichte beleidsindicatoren voorgeschreven. Deze zijn opgenomen in deze begroting.

Vaststellen visie op vastgoed / Afstoten vastgoed

In 2012 heeft de raad de nota Visie op vastgoed vastgesteld. Deze visie richt zich op het beheer en het verkopen van vastgoed. In 2017 presenteren wij een visie op vastgoed waarin is opgenomen welk vastgoed

we houden, hoe we het kernvastgoed beheren en welk vastgoed wij verkopen. Daaraan gekoppeld wordt duidelijk welk budget nodig is om het resterende vastgoed op een voldoende niveau te beheren en onderhouden. In 2017 zal aan de hand van deze nota blijken of de bezuinigstaakstelling op vastgoed daadwerkelijk gerealiseerd zal kunnen worden.

Verhuurbaarheid Cultuurhuis Pléiade

Wij verlagen het huurtarief van het cultuurhuis naar een marktconform niveau. We inventariseren de ruimtewensen van vaste huurders en potentiële nieuwe huurders in het Cultuurhuis Pléiade. Hieruit blijkt dat wij meer vierkante meters kunnen verhuren. Voor de langere termijn onderzoeken wij of er (nog) meer vierkante meters beschikbaar kunnen worden gemaakt voor verhuur. Hiermee kan de verlaging van de huurprijs, per vierkante meter naar meer marktconforme huurprijs, (deels) gedekt worden. Het oorspronkelijke doel van het Cultuurhuis kan door verhuur aan de juiste partijen meer worden gerealiseerd. Per saldo zou dit kunnen betekenen dat de huuropbrengsten met € 50.000 dalen. Dit bedrag hebben we opgenomen in de begroting. We gaan er van uit dat door de huurverlaging de verhuurbaarheid van ruimtes toe neemt waardoor we nieuwe huurders kunnen aantrekken. Het tekort kan dan overeenkomstig worden ingelopen.

Steinheim

Sporthal Steinheim is erg gedateerd. Gezien de hoge onderhoudskosten die over de komende jaren gemaakt zullen moeten worden om de sporthal op enig niveau te brengen en te houden, is het noodzakelijk dat nu goed wordt nagedacht over de toekomst van Steinheim. Uiteraard moet Steinheim gedurende de toekomstplanning wel blijven voldoen aan de minimale veiligheidseisen. De kosten voor het in stand houden voor 10 jaar worden geraamd op € 343.347 en leiden tot een kapitaallast in de begroting van € 45.000 vanaf 2018. Wij willen onderzoeken of we het dakvlak van de sporthal kunnen benutten voor het plaatsen van zonnepanelen en werken daartoe een businesscase uit. Voorts eindigt het contract met de huidige beheerder. Eind 2016 wordt besloten over de nieuwe invulling van het beheer per 1 januari 2017.

Kinderboerderij het Woelige Nest

Om de kinderboerderij te laten voldoen aan de huidige regelgeving en de eisen van het keurmerk voor kinderboerderijen is een investering nodig die kapitaalslasten meebrengt ter hoogte van € 8.000. Deze € 8.000 wordt gedekt door enerzijds de huur van de kinderboerderij te verhogen en anderzijds de subsidie aan de kinderboerderij te verlagen. In overleg met de kinderboerderij wordt gestreefd naar een sluitende businesscase.

Actualisatie grondexploitaties

Om goed te kunnen sturen op het resultaat en de risico's van de grondexploitatieprojecten, stellen wij twee keer per jaar een Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) vast. Bij de opbouw van de begroting 2017-2020 wordt het MPG uit voorjaar 2016 gehanteerd. In het najaar van 2016 verschijnt het nieuwe MPG.

Implementatie nota Grondbeleid

Na de vaststelling van de nota Grondbeleid door de gemeenteraad zijn wij gestart met de implementatie. Uitgangspunt is het onderscheid tussen facilitair passieve en facilitair actieve projecten. Een punt van aandacht is de werkwijze gedurende de initiatieffase; het komt regelmatig voor dat plannen worden gewijzigd of ingetrokken, voordat er een anterieure overeenkomst is gesloten. Indien de bezuiniging op anterieure overeenkomsten volledig wordt doorgevoerd, betekent dit dat er geen uren meer beschikbaar zijn voor het invullen van de gemeentelijke bijdrage gedurende initiatieffase. Dit betekent dat het volledig kostendekkend zijn van de anterieure overeenkomst ingewikkeld kan worden.

Bezuinigingen

In de jaarrekening 2015 is een overzicht gepresenteerd van de realisatie van de bezuinigen. Vijf bezuinigingen zijn in de begroting 2017 conform besluitvorming verwerkt. Het gaat daarbij om:

- Bezuiniging op Communicatie
- Toeristen en forensenbelasting
- Kostendekkende markt
- Advieskosten

Over de resterende bezuinigingsmaatregelen lichten wij het volgende toe:

bezuinigingstaakstelling	2016	2017	2018	2019	2020
1 verminderen subsidie zwembaden	€ 0	€ 0	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
2 afstoten vastgoed	€ 0	€ 50.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000
afstoten vastgoed 2012	€ 245.000	€ 245.000	€ 245.000	€ 245.000	€ 245.000
3 overdracht onderhoud sportvelden naar verenigingen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
4 efficiencyslag organisatie outsourcen eenheid belastingen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
5 precario kabels en leidingen nutsbedrijven (verhogen inkomsten)	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000
6 verkoop snippergroen	€ 453.000	€ 453.000	€ 453.000	€ 226.000	
7 efficiencyslag organisatie anterieure overeenkomsten	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000

Verminderen subsidie zwembaden

Wij nemen eind 2016 een besluit over het voortbestaan van zwembad De Zwoer en zwembad Woestduin. Voor beide zwembaden loopt de overeenkomst met de huidige exploitant medio 2017 af, en daarnaast is er vanaf 2018 een taakstellende bezuiniging op het budget binnenzwembaden toegepast. Op dit moment onderhandelen wij met de huidige exploitant. We ramen dat we de geplande bezuiniging hierbij niet volledig halen. We brengen het verschil, dat we ramen op € 125.000,- ten laste van de reserve niet gerealiseerde bezuinigingen.

Afstoten vastgoed

In de begroting 2012 is een bezuinigingsstaakstelling ingeboekt op vastgoed van € 245.000. Daarnaast is een nieuwe taakstelling op vastgoed toegevoegd in 2015 van € 50.000 in 2017 welke oploopt tot € 125.000 vanaf 2018. Wij hebben bij de behandeling van de kadernota 2016 voorgesteld de taakstelling uit 2012 naast bezuinigen op inzet van personeel en beheer- en onderhoudskosten in te vullen met de vrijvallende kapitaallasten, welke bij verkoop van vastgoed ontstaan. Zoals gerapporteerd in het MPG per 1-1-2016 is door de verkoop van de voormalig gemeentekantoren in Leersum en Amerongen (gedeeltelijk) een besparing van ca. € 60.000 aan kapitaallasten gerealiseerd. Het resterende deel van de taakstelling vastgoed uit 2012 wordt in 2016 en 2017 naar verwachting gerealiseerd vanuit een verdere vrijval kapitaalslasten en bijbehorende verlaging van het Beheer- en onderhoudsbudget (die ontstaat door verkopen vastgoed). Wat de taakstelling uit 2015 betreft is nog onduidelijk of deze wordt gerealiseerd. In 2017 verschijnt de nota Vastgoed en die moet antwoord geven op de vraag of de huidige Beheer & Onderhoudsbudgetten met het bedrag uit de taakstelling kunnen worden verlaagd. In de begroting 2017 is de taakstelling uit 2015 daarom vooralsnog ongewijzigd gebleven, maar deze maakt wel onderdeel uit van de risicoparagraaf.

Onderhoud sportvelden naar verenigingen

De bezuiniging is opgenomen in de begroting 2017-2020 en zal worden gerealiseerd. In de 2^e bestuursrapportage 2016 zal worden gemeld dat de taakstelling voor 2016 (€ 50.000) niet wordt gehaald.

Efficiencyslag organisatie outsourcen eenheid belastingen

De taakstelling is conform verwerkt in de begroting 2017-2020. De outsourcing levert vanaf 2018 een extra meeropbrengst op van € 43.000. Dit voordeel is verwerkt in de begroting vanaf 2018.

Precario op kabels en leidingen

We bouwen enig voorbehoud in waar het gaat om de te verwachten precario-ontvangsten 2016 en verder. Zowel landelijk als lokaal staat de rechtmatigheid hiervan ter discussie. In de begroting 2017-2020 is de bezuinigingstaakstelling gehandhaafd. In de risicoparagraaf een reservering opgenomen.

Verkoop snippergroen

De opgave om conform bezuinigingstaakstelling snippergroen te verkopen is niet haalbaar. Recent is een pilot afgerond. In de 2^e bestuursrapportage 2016 komen wij met een financieel nadelig effect (jaarschijf 2016). In deze begroting stellen wij voor om € 1.132.000 uit de jaren 2017 t/m 2019 af te boeken ten laste van de reserve meerjarig realistisch evenwicht.

Anterieure overeenkomsten (AOK)

Het kostendekkend maken van de anterieure overeenkomsten zou € 400.000 per jaar op moeten brengen. Het is de vraag of dit in 2016 en de jaren daarna gerealiseerd gaat worden. In 2016 vindt implementatie plaats van de in december 2015 vastgestelde nota Grondbeleid. Daaruit moet blijken in welke mate de AOK kostendekkend is te maken en welk bedrag dit gaat opleveren. Tevens kunnen we dan beter duiden hoeveel er nodig is om niet declarabele uren te financieren die in voorbereidingstrajecten worden gestoken maar uiteindelijk niet leiden tot een declarabele AOK. Vooralsnog blijft de bezuinigingstaakstelling gehandhaafd maar in de risicoparagraaf wordt hier wel een reservering voor opgenomen.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Financiële verordening gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Nota lokale heffingen
- Nota reserves en voorzieningen
- Nota waarden en afschrijven
- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement
- Werkwijze gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen gemeente Utrechtse Heuvelrug

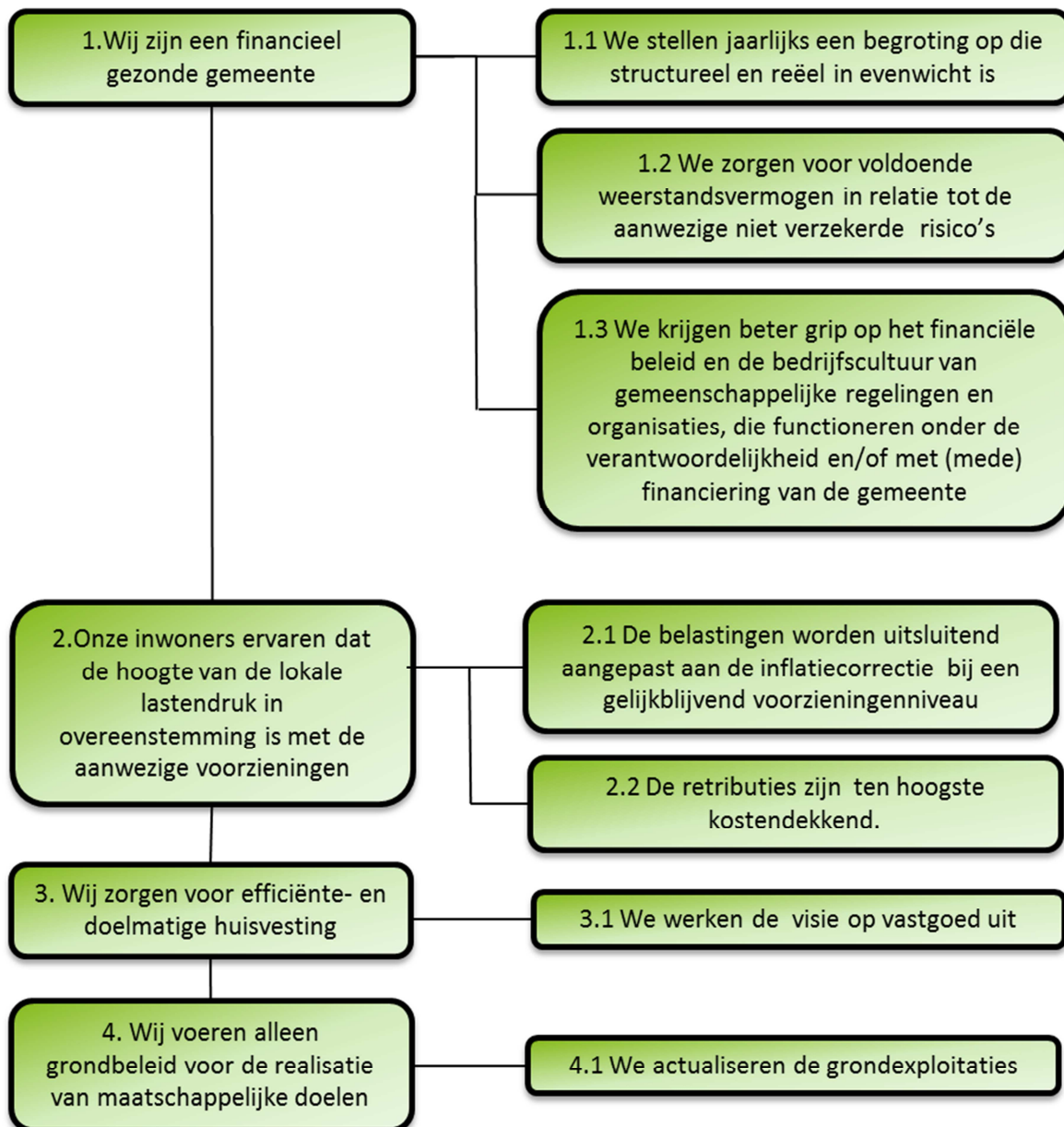
Landelijk

- Wet Financiering Decentrale Overheden
- Toezicht kader provincie Utrecht
- Wet Waardering Onroerende Zaken
- Wet Hof
- Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2017
2.1 Percentage inwoners dat tevreden is over de aanwezige voorzieningen in de dorpen in relatie tot de lokale lastendruk	Leefbaarheidsmonitor	70	70

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2016	2017
1.1.1 Aantal onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2	2
1.1.2 Mate van provinciaal toezicht	repressief	repressief
1.2.1 Weerstandsvermogen	1 of hoger	1 of hoger

F. BBV indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	bron	Actuele waarde	Streefwaarde 2017
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO (rapport 2017 moet nog komen)	754	n.b.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO (rapport 2017 moet nog komen)	854	n.b.
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,4	5,4
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,5	5,5
Apparaatskosten (24.976.306/48.829)	Kosten per inwoner	Eigen begroting	511	511
Externe inhuur € 2.583.849 / € 22.868.433	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	11,3%	11,3%
Overhead € 11.710.216/ € 104.986.000	% van totale lasten	Eigen begroting	11,2%	11,2%

G. Relatie programma met verbonden partijen

Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

De BghU verzorgt de uitvoering van de Wet Waardering onroerende zaken en heft en int belastingen, heffingen en leges namens haar deelnemers. De BghU is een publieke, uitvoerende en dienstverlenende organisatie die op basis van maatschappelijk algemeen aanvaarde bedrijfseconomische principes wordt geleid.

H. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenbegroting		
				2018	2019	2020
Lasten						
Ambtswoning	0	0	49	48	25	25
WKPB,BAG en BRK	0	0	127	127	127	127
Kadastrale informatie	0	0	315	315	315	315
Gebouwen en gronden	0	3.192	414	354	294	293
Overige baten en lasten	0	185	1.274	1.137	1.077	1.077
Juridische kosten	0	50	0	0	0	0
Brandweergebouwen	0	0	336	356	355	354
Brandweergebouwen	0	430	0	0	0	0
De Binder	0	0	454	451	448	445
Anterieure overeenkomsten	0	138	258	283	284	284
Grondexploitatie	0	3.283	8.450	2.240	1.169	751
Totaal lasten	0	7.278	11.675	5.312	4.094	3.670
Baten						
Ambtswoning	0	0	-18	-18	-18	-18
Kadastrale informatie	0	0	-4	-4	-4	-4
Gebouwen en gronden	0	-4.063	-673	-2.243	-453	-227
Overige baten en lasten	0	-365	0	0	0	0
Brandweergebouwen	0	0	-0	-0	-0	-0
Brandweergebouwen	0	-0	0	0	0	0
De Binder	0	0	-268	-268	-268	-268
Anterieure overeenkomsten	0	-117	-335	-335	-335	-335
Grondexploitatie	0	-4.834	-8.704	-2.668	-941	-487
Totaal baten	0	-9.380	-10.002	-5.536	-2.020	-1.339
Resultaat	0	-2.102	1.673	-224	2.075	2.331

Toelichting verschillen 2017 t.o.v. 2016	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie kapitaallasten (lagere omslagrente en gewijzigde toerekening). 	-1.620	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mutatie overhead als gevolg van nieuwe wettelijke kostentoerekening. 	1.366	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De huurinkomsten zijn verlaagd als gevolg van de sloop van de panden op het terrein Opijnen. 	87	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Meerjaren Planning Grondexploitatie. 	1.070	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voor de inflatie op prijzen is een bedrag beschikbaar gesteld in de kadernota. 	409	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aframing stelpost jeugdzorg. 	-100	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het product WKPB is conform de nieuwe BBV voorschriften verplaatst naar programma 12. 	27	Nadeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2016 was er sprake van huurcompensatie bij de Binder. 	-100	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De post reserves is door de nieuwe voorschriften verantwoord in de Algemene Dekkingsmiddelen. 	-1.053	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De post onvoorzien is door de nieuwe voorschriften verantwoord in de Algemene Dekkingsmiddelen. 	-70	Voordeel	Structureel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In de begroting van 2017 is een lagere winstneming geprognoseerd dan in 2016. Na het afsluiten van een grondexploitatie met een positief resultaat wordt dit bedrag als incidentele meevaller in de begroting opgenomen. In 2016 zijn de resultaten van de Oude Rijksweg 2-4 en Beaufortweg 46 begroot. 	1.280	Nadeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ De resultaten vanuit het afsluiten van een grondexploitatie worden toegevoegd aan de algemene reserve. Vanwege een lagere winstneming zal ook deze toevoeging lager uitkomen. 	-1.280	Voordeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2017 realiseren wij extra inkomsten uit anterieure overeenkomsten, die worden ingezet om de bezuinigingsaanpak voor 50% te realiseren. 	-200	Voordeel	Incidenteel
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overige mutaties. 	-16	Voordeel	Structureel

BBV Overzichten

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Omschrijving programma	Begroting 2017			Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
		lasten	baten	saldo			
1	Bestuurlijke zaken	2.201	-74	2.127	2.127	2.194	2.069
2	Veiligheid en handhaving	3.552	-16	3.536	3.522	3.435	3.419
3	Dienstverlening	4.143	-2.136	2.007	2.107	1.806	1.770
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	2.509	-268	2.241	2.266	2.102	2.101
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	37.208	-10.169	27.038	26.612	26.222	26.099
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	2.882	-216	2.666	2.436	2.436	2.435
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopvang.	4.599	-1.379	3.220	3.537	3.468	3.413
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	670	-1.175	-505	-505	-505	-505
9	Sport, inclusief sportacc, kunst en cultuur	4.562	-606	3.955	3.291	3.260	3.266
10	Verkeer en vervoer	757	-18	739	749	919	917
11	Openbare ruimte en Milieu	16.661	-12.088	4.573	3.930	4.017	4.100
12	Middelen en ondersteuning	11.675	-10.002	1.673	-224	2.075	2.331
	Alg. Dekkingsmiddelen	1.250	-65.531	-64.282	-63.937	-63.764	-64.129
	Overhead	12.172	-462	11.710	12.391	12.331	12.342
	Heffing VPB	25	0	25	25	25	25
	Onvoorzien	121	0	121	121	121	121
	Saldo baten en lasten	104.986	-104.140	846	-1.552	142	-227
	Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
1	Bestuurlijke zaken	0	0	0	0	0	0
2	Veiligheid en handhaving	0	0	0	0	0	0
3	Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	76	-191	-115	-115	22	22
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	0	0	0	-87	0	0
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	0	0	0	0	0	0
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopvang.	0	-72	-72	-141	0	0
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	0	0	0	0	0	0
9	Sport, inclusief sportacc, kunst en cultuur	0	0	0	0	0	0
10	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
11	Openbare ruimte en Milieu	0	0	0	0	0	0
12	Middelen en ondersteuning	1.553	-1.648	-94	2.079	817	0
	Subtotaal reserves	1.629	-1.911	-282	1.736	840	22
	Resultaat	106.616	-106.051	565	184	981	-204

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag
1 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	54.238
2 OZB woningen	7.398
3 OZB niet-woningen	2.467
4 Belastingen overige	899
5 Treasury	529
Totaal	65.531

In 2017 bedragen de baten van de gemeente € 105,8 miljoen. Een deel van deze baten bestaat uit bestemde middelen, bijvoorbeeld uit rijkssubsidies. In bovenstaande tabel wordt zichtbaar welk deel van de baten voor alle soorten van uitgaven mogen worden ingezet. Deze baten noemen we de algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht Overhead

De totale apparaatskosten bedragen € 24,9 miljoen. Hiervan is € 11,7 miljoen overhead. Om de totale kosten van de overhead tussen gemeenten vergelijkbaar te maken, is vanaf 2017 een nieuwe BBV-aanschrijving van kracht. Deze uniformering heeft voor onze gemeente tot gevolg dat de systematiek van overhead-doorbelasting op de schop moest. Naast het moeten regelen van veel praktische aangelegenheden, heeft de uniformering ook gevolgen voor de meerjarenbegroting. We rekenen namelijk overhead toe aan leges en heffingen en door de te wijzigen systematiek kan (zal) de omvang van die toerekening veranderen en dat heeft weer een direct gevolg op de hoogte van de tarieven en de dekking van de meerjarenbegroting. Deze wijzigingen moeten nog worden vastgelegd in de financiële verordening. Deze verordening krijgt u in het vierde kwartaal.

Huidige werkwijze

In de begroting kunnen de meeste kosten direct op een product worden geboekt. De niet direct toerekenbare kosten (salaris, huisvesting, ICT, enz.) gaan via de systematiek van geraamde uren keer het afdelingstarief naar de producten en komen daarmee op de programma's terecht. De niet direct toerekenbare kosten worden daarbij uitgesplitst in kosten die op afdelingsniveau zijn te alloceren (bijvoorbeeld salarissen beleidsmedewerkers) en kosten die dat niet zijn. Deze laatste kosten noemen we overhead.

Wat gaat er veranderen

Vanaf 2017 moeten de overheadkosten centraal op het taakveld "overhead" verantwoord worden. Het begrip overhead wordt in de BBV-notitie omschreven als *"alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces"*.

De uitgangspunten die gelden bij de bepaling of iets overhead is zijn:

- Directe kosten direct toerekenen aan de betreffende taakvelden.
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren daarom tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead (bijvoorbeeld uitbesteding salarisadministratie).
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevend behoren tot de overhead. De bijbehorende salariskosten behoren ondeelbaar tot de overhead.
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.
- Er wordt een uitzondering gemaakt voor de GREXEN; op deze producten wordt tijd geschreven;

- Bij vacatures wordt gekeken naar de functie inhoud en worden deze salariskosten op de betreffende producten begroot;

Naast deze uitgangspunten zijn de soorten van kosten benoemd die tot de overhead behoren:

Huisvestingskosten

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisaties, zoals het gemeenteloket. Een sporthal, zwembad, brandweerkazerne vallen niet onder de overhead.

Personeelskosten

Salarislasten van een medewerker moeten zo mogelijk direct aan een product worden toegerekend. In het BBV is een lijst opgenomen die aangeeft welke soorten van kosten in ieder geval als overhead moeten worden bestempeld. Het betreft:

- Leidinggevende primair proces (hiërarchisch)
- Financiën, toezicht en controle gericht op eigen organisatie
- P & O
- Inkoop
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie
- Juridische zaken, niet zijnde bezwaar en beroep en afhandeling vergunningverlening
- Bestuurszaken en ondersteuning, niet zijnde de griffie
- Informatievoorziening en automatisering, niet zijnde de specifieke applicaties
- Facilitaire zaken en huisvesting
- E-depots, archiefonderzoek, postregistratie
- Managementondersteuning primair proces

Kosten ICT

De kosten voor applicatiebeheerders en software voor specifieke taak worden begroot en verantwoord op het betreffende taakveld.

Bijdragen verbonden partijen

De bijdragen die verbonden partijen zoals Gemeenschappelijke Regelingen in rekening brengen bij gemeente, worden verantwoord op het taakveld/de taakvelden waar de verbonden partijen werkzaam voor zijn. Dat sluit aan bij het gewijzigde BBV waarbij de beleidsdoelstellingen van verbonden partijen voortaan bij de programma's opgenomen waarvoor een verbonden partij actief is. Kosten van verbonden partijen die een overhead-taak uitvoeren moeten onder de overhead worden meegenomen.

Overheadkosten	
<i>Huisvestingskosten (incl. cultuurhuis)</i>	€ 1.590.364
<i>Salariskosten Overhead</i>	€ 6.605.007
<i>Overige personeelskosten</i>	€ 1.552.267
<i>ICT-kosten</i>	€ 846.116
<i>Kosten Verbonden partijen (RID)</i>	€ 1.116.462
Totale Overheadskosten	€ 11.710.216

In de huisvestingskosten zitten het gemeentekantoor, cultuurhuis en de openbare parkeergarage, maar niet de werf. In de salariskosten zijn het de genoemde functies in het BBV, samen met de overige personeelskosten.

Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten en dergelijke voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Huisvestingskosten - Werf	€ 714.890	
Huisvestingskosten Gemeente kantoor en cultuurhuis	€ 1.590.364	
Huisvestingskosten totaal		€ 2.305.254
Salariskosten Producten	€ 12.127.310	
Salariskosten Overhead	€ 6.605.007	
Overige personeelskosten	€ 1.552.267	
Totale Salariskosten		€ 20.284.584
Kosten ICT (direct)		€ 423.890
Kosten ICT (overhead)		€ 846.116
Kosten Verbonden partijen (RID)		€ 1.116.462
Totale Apparaatskosten		€ 24.976.306

Bedrag voor heffing VPB

Hiervoor is een bedrag gereserveerd van € 25.000 per jaar. Uit het verloop van grondexploitaties moet in de toekomst blijken of deze reservering toereikend is dan wel overmaat heeft.

Bedrag voor Onvoorzien

Hiervoor is een bedrag gereserveerd van € 122.000. Dit bedrag is het resultaat van de door u vastgestelde normtarief van € 2,50 per inwoner.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

1.1 Inleiding

De paragraaf Lokale Heffingen moet op basis van het nieuwe BBV de volgende onderdelen bevatten:

- De geraamde inkomsten;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarbij inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- Een aanduiding van de lokale lastendruk;
- Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale heffingen vormen jaarlijks een belangrijk onderdeel van onze inkomsten en zijn onderdeel van de gemeentelijke beleidsvrijheid. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in heffingen waarvan de besteding van de opbrengst vrij is (zogenaamd belastingen) en heffingen waarvan de besteding van de opbrengst gebonden is (zogenaamd rechten). In deze begroting onderscheiden wij de volgende heffingen:

Belastingen

Onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting.

Rechten

Marktgelden, afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, leges.

Financiële beleidsuitgangspunten Tarievenbeleid 2017

In de kadernota 2017 – 2020 heeft u de financiële kaders voor het tarieven beleid 2017 vastgesteld.

De kaders voorzien uitsluitend in een aanpassing van de tarieven aan de inflatie.

▪ Onroerende Zaak Belastingen	1,0%	(HICP 2017)
▪ Toeristenbelasting	1,0%	
▪ Forensenbelasting	1,0%	
▪ Hondenbelasting	1,0%	
▪ Precariobelasting	1,0%	
▪ Marktgelden	1,0%	
▪ Rioolheffing	100%	kostendekking
▪ Afvalstoffenheffing	100%	kostendekking
▪ Leges	100%	kostendekking

Uitgangspunten kosten van overhead

Vanaf 2017 mag de overhead niet meer worden geboekt op de producten. Dit betekent dat bij de bepaling van de heffingen en leges, de overhead extra comptabel is meegenomen.

Uitgangspunten kostendekkendheid rechten

Voor de rechten hanteren wij in beginsel het uitgangspunt van 100% kostendekkende tarieven. In 2017 voldoen de tarieven voor de afvalstoffen/reinigingsrechten en rioolrechten aan dit uitgangspunt. Dit geldt echter (nog) niet voor leges, grafrechten en marktgelden. Overigens is dit laatste niet nieuw omdat in voorgaande jaren sprake was van onderdekking. Als voorbeeld noemen wij hier de legesverordening die, vertaald in euro's, in 2017 in totaal tot een onderdekking leidt van afgerond € 550.000 (Titel 1, 2 en 3).

Kwijtscheldingsbeleid

Wij maken in deze begroting de keuze om het kwijtscheldingsbeleid voortaan onderdeel te laten zijn van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. In het verleden maakten wij de keuze deze lasten te dekken uit de algemene middelen omdat kwijtschelding onderdeel is van het minimabeleid.

Ontwikkeling Lokale Lastendruk

Met deze begroting slagen wij in onze opzet om de lokale lastendruk ongeveer gelijk te houden.

Opbrengsten per lokale belasting

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving heffing	Begroting 2016	Begroting 2017
Onroerendezaakbelastingen	9.767	9.865
Afvalstoffenheffing	4.500	5.006
Rioolheffing	5.345	4.668
Hondenbelasting	282	285
Forensenbelasting/ toeristenbelasting	1.086	1.047
Precariobelasting kabels en leidingen	607	614
Marktgelden	110	72
Begraafrechten	848	848
Leges	2.239	2.239
Totaal	24.784	24.644

1.2 Belastingen

WOZ/ waardeontwikkeling

Voor de heffing van de onroerendezaakbelasting worden jaarlijks alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De peildatum voor het belastingjaar 2017 is 1 januari 2016. De herwaardering en de heffing en inning van belastingen wordt voor het belastingjaar 2017 voor het eerst volledig uitgevoerd door de Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht. Dit omdat wij per 1 januari 2016 zijn toegetreden tot deze gemeenschappelijke regeling.

In de afgelopen jaren was sprake van dalende prijzen op de woningmarkt. De dalende trend is gestopt en voor 2017 houden wij rekening met een gemiddelde prijsstijging van 3% voor woningen. Voor niet-woningen houden wij nog altijd rekening met een daling van 1%. Deze cijfers zijn afkomstig uit de meicirculaire 2016. Deze percentages geven de landelijke trend weer en zoomen niet specifiek in op onze gemeente. In het najaar van 2016 komen de ramingen van de BGHU omtrent de waardeontwikkeling in 2017 van het onroerend goed in onze gemeente. Op basis hiervan stellen we de verordening onroerendezaakbelasting 2017 op, welke in december 2016 ter vaststelling aan uw raad voorligt.

Opbrengst Onroerendezaakbelasting

In lijn met de aangenomen moties en het hierover geformuleerde uitgangspunt in de kadernota 2017 – 2020 passen wij de opbrengst onroerendezaakbelasting uitsluitend aan, aan de inflatiecorrectie op basis van de HICP index 2017. Het Centraal Planbureau (CPB) presenteert periodiek de verwachting omtrent de ontwikkeling van de HICP-index voor komende periode. Bij het opstellen van de kadernota 2017 verwachtte

het CPB een HICP-index voor 2017 van 1%. Dit inflatie-percentages is met de Kadernota vastgesteld en daarom ook toegepast in de begroting 2017 voor de aanpassing van de OZB aan de inflatie.

Op basis van de eerdergenoemde waardeontwikkeling van de woningen en met inachtneming van bovenstaande uitgangspunten houden wij in 2017 voorlopig rekening met de hieronder genoemde tarieven.

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017
Woning - Eigenaar	0,1174 %	0,1151%
Niet-woning - Eigenaar	0,1661 %	0,1661%
- Gebruiker	0,1558 %	0,1558%

Hondenbelasting

De opbrengsten hondenbelasting verhogen wij met 1% op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde kadernota 2017 - 2020. Voor 2017 betekent dit dat wij rekenen met onderstaande tarieven.

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017
1 ^e hond	€ 70,08	70,78
2 ^e hond	€ 116,88	117,05
Elke volgende hond	€ 157,44	158,01
Kennel	€ 441,48	445,89

Wij controleren jaarlijks op het houden van honden. In het verleden controleerden wij in iedere kern jaarlijks 1/3 van het woningbestand. BghU voert deze taak voortaan voor ons uit en zij controleren jaarlijks 20% van het totale woningenbestand in alle kernen. Dit laatste betekent dat iedere inwoner van onze gemeente 1 keer in de 5 jaar wordt gecontroleerd op hondenbezit.

Forensen/ Toeristenbelasting

De opbrengsten voor de forensen- en toeristenbelasting verhogen wij met 1% op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde kadernota 2017 – 2020. In juni 2016 heeft u het besluit genomen om kinderen tot en met de leeftijd van 12 jaar, indien sprake is van een kortstondig recreatief verblijf, vrij te stellen van de betaling van toeristenbelasting. Dit uitgangspunt verwerken wij opnieuw in de verordening toeristenbelasting 2017 en daarom is sprake van een lagere opbrengst forensen en toeristenbelasting.

Voor 2017 betekent dit dat wij rekenen met onderstaande tarieven.

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017
Tarief forensenbelasting per object	€ 260,00	€ 262,60
Tarief toeristenbelasting per overnachting	€ 1,00	€ 1,01

Precario op kabels en leidingen

Met ingang van het belastingjaar 2015 heffen wij precario op kabels en leidingen. Voor 2017 verhogen wij de opbrengst met 1% op basis van de vastgestelde uitgangspunten van de kadernota 2017 – 2020. Voor 2017 houden wij in de begroting rekening met een opbrengst van € 614.000. Omdat momenteel tegen deze heffing een bezwaarschriftprocedure loopt houden wij er nog altijd rekening mee dat deze heffing niet of niet

volledig geïnd kan worden. Voor een toelichting hierop verwijzen wij u naar het de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige belastingen - Bedrijveninvesteringszone (BIZ)

De opbrengst van de BIZ-gelden verloopt budgettair neutraal omdat alle opbrengsten worden afgedragen aan de ondernemersverenigingen. In de kernen Doorn, Driebergen-Rijsenburg en Leersum is sprake van een BIZ.

1.3 Rechten

Afvalstoffenheffing/ Reinigingsrechten

De tarieven voor afval en reinigingsrechten zijn 100% kostendekkend. Evenals voorgaande jaren houden wij bij de vaststelling van de tarieven rekening met de compensabele BTW. Het BTW-compensatiefonds wordt immers gevoed met geld uit het gemeentefonds. Omdat gemeenten een lager bedrag ontvangen uit het gemeentefonds mogen zij de compensabele BTW meenemen als kosten bij de bepaling van de hoogte van de tarieven. Nieuw in deze begroting is dat wij de kosten voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing onderdeel maken van de kostendekkendheid van de tarieven. In het verleden bekostigden wij deze kwijtschelding uit de algemene middelen. Het is echter beleidsmatig toegestaan om deze lasten te dekken uit tarieven en omdat de totale gemiddelde lastendruk in deze begroting daalt, vinden wij het verantwoord om een dergelijke keuze op dit moment te maken.

Overzicht kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/ Reinigingsrechten (bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakveld afval (inclusief directe loonkosten en rente)	4.420
Taakveld belastingen BghU	120
Taakveld overhead	442
Taakveld huisvesting gemeentewerf	286
Taakveld minimabeleid-lokaal (kwijtschelding)	150
Compensabele BTW	753
Totaal lasten	6.171
Baten	
Overige baten	1.263
Baten reinigingsrechten	4.908
Totaal baten	6.171
Percentage kostendekkendheid	100%

Het bovenstaande overzicht van lasten en baten leidt voor 2017 tot de volgende voorlopige tarieven:

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017	Percentage stijging t.o.v. 2016
Per perceel	€ 191,88	€ 213,45	+ 11%
Bij meerpersoonshuishoudens	€ 239,88	€ 266,84	+11%
Bedrijven (excl. BTW)	€ 239,88	€ 266,84	+ 11%

De tarieven voor afval stijgen omdat de kosten van afvalverwijdering ten opzichte van eerder jaren hoger uitvallen omdat we veel meer kunststof inzamelen dan oorspronkelijk werd verwacht. Verder hebben wij u eerder in deze paragraaf al gemeld dat wij kiezen om de kwijtscheldingslasten onderdeel te maken van het tarief voor de afvalstoffenheffing.

Rioolrechten

De tarieven voor riool zijn 100% kostendekkend. Evenals voorgaande jaren houden wij bij de vaststelling van de tarieven rekening met de compensabele BTW. Het BTW-compensatiefonds wordt immers gevoed met geld uit het gemeentefonds. Omdat gemeenten een lager bedrag ontvangen uit het gemeentefonds mogen zij de compensabele btw meenemen als kosten bij de bepaling van de hoogte van de tarieven. Nieuw in deze begroting is dat wij de kosten voor kwijtschelding van rioolrechten onderdeel maken van de kostendekkendheid van de tarieven. In het verleden bekostigden wij deze kwijtschelding uit de algemene middelen. Het is echter beleidsmatig toegestaan om deze lasten te dekken uit tarieven en omdat de totale gemiddelde lastendruk in deze begroting daalt, vinden wij het verantwoord om een dergelijke keuze op dit moment te maken.

Overzicht kostendekkendheid Rioolrechten

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakveld riool (inclusief directe loonkosten en rente)	3.193
Taakveld belastingen BghU	85
Taakveld overhead	592
Taakveld huisvesting gemeentewerf	268
Taakveld minimabeleid-lokaal (kwijtschelding)	180
Compensabele BTW	350
Totaal lasten	4.668
Baten	
Baten rioolrecht	4.668
Totaal baten	4.668
Percentage kostendekkendheid	100%

Het bovenstaande overzicht van lasten en baten leidt voor 2017 tot de volgende voorlopige tarieven:

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017	Percentage daling t.o.v. 2016
Per perceel	€ 206,88	€ 173,78	13%
Bij meer-persoonshuishoudens	€ 258,72	€ 217,32	13%

De tarieven voor het rioolrecht dalen vooral als gevolg van de gewijzigde BBV voorschriften en de daaruit voortvloeiende verlaging van kapitaallasten en het feit dat wij, in afwachting van het nog op te stellen GRP, vooralsnog geen toevoeging aan de voorziening meer doen.

Marktgelden

De tarieven voor de marktgelden hebben wij op basis van de uitgangspunten van de kadernota 2017 – 2020 verhoogd met 1%.

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakveld weekmarkt (inclusief directe loonkosten)	50
Taakveld overhead	43
Taakveld BghU	1
Totaal lasten	94
baten	
Overige baten weekmarkt	11

Marktgelden	72
Totaal baten	83
Percentage kostendekkendheid	88%

Begraafrechten

Vanaf 2015 zetten wij in op een reductie van kosten voor het vergroten van de kostendekkendheid voor het taakveld begraafplaatsen. In 2015 hielden wij in de begroting nog rekening met een jaarlijkse last van € 1.202.000. Voor het jaar 2017 houden wij voor dit taakveld rekening met jaarlijkse uitgaven van € 1.068.000. De lagere uitgaven dragen bij aan een betere kostendekkendheid van de begraafplaatsen. De inkomsten zijn de afgelopen jaren echter niet verhoogd en dus is nog altijd geen sprake van een volledige kostendekkendheid.

Overzicht kostendekkendheid Begraafrechten

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakveld begraafplaatsen (inclusief directe loonkosten en rente)	770
Taakveld overhead	297
Taakveld belastingen BghU	2
Totaal lasten	1.069
baten	
Overige baten	1
Baten Begraafrechten	848
Totaal baten	849
Percentage kostendekkendheid	79%

Leges

Binnen de legesverordening onderscheiden we drie titels. Titel 1 heeft betrekking op algemene dienstverlening zoals onder andere de afgifte van paspoorten, identiteitsbewijzen, rijbewijzen en uittreksels uit de Gemeentelijke Basisadministratie. Titel 2 heeft betrekking op alle dienstverlening die valt onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning zoals bouwvergunningen, kapvergunningen vrijstellingsvergunningen etc. Titel 3 heeft betrekking op dienstverlening die valt onder de Europese Dienstenrichtlijn. Voor alle 3 de titels geldt dat ze in deze begroting niet 100% kostendekkend zijn. Van kruissubsidiëring tussen de afzonderlijke titels is voor 2017 dan geen sprake. We merken hierbij wel op dat dit op basis van wet- en regelgeving kruissubsidiëring wel tot de mogelijkheden behoort.

Overzicht kostendekkendheid Titel 1 Algemene Dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakvelden Titel 1 (inclusief directe loonkosten en rente)	957
Taakveld overhead	435
Totaal lasten	1.392
baten	
Baten leges Titel 1	1.147
Totaal baten	1.147
Percentage kostendekkendheid	82%

**Overzicht kostendekkendheid Titel 2 Dienstverlening die valt onder de fysieke leefomgeving/
omgevingsvergunning**

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakvelden Titel 2 (inclusief directe loonkosten en rente)	941
Taakveld overhead	532
Taakveld belastingen BghU	10
Totaal lasten	1.483
baten	
Baten leges Titel 2	1.180
Totaal baten	1.180
Percentage kostendekkendheid	80%

Overzicht kostendekkendheid Titel 3 Dienstverlening die valt onder de Europese dienstrichtlijnen

(bedragen x € 1.000)

Lasten	2017
Taakvelden Titel 3 (inclusief directe loonkosten en rente)	16
Totaal lasten	16
baten	
Baten leges Titel 3	13
Totaal baten	13
Percentage kostendekkendheid	81%

Kwijtscheldingsbeleid

De BghU voert het kwijtscheldingsbeleid uit. Er bestaat uitsluitend een mogelijkheid voor volledige kwijtschelding. Gedeeltelijke kwijtschelding is niet mogelijk. Inwoners met een inkomen tot 100% van het voor hen geldende minimum inkomen komen in aanmerking voor kwijtschelding. De inkomenstoets wordt in beginsel uitgevoerd op basis van de informatie die via het inlichtingenbureau beschikbaar is. Indien deze informatie ontoereikend is, vraagt BghU aanvullende informatie op. Kwijtschelding kan worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting voor het houden van een eerste en tweede hond. De betalingscapaciteit van een belastingplichtige bepalen wij aan de hand van het netto besteedbare inkomen afgezet tegen het normbedrag voor de algemene kosten van het bestaan. In de begroting 2017 houden wij voor het totale kwijtscheldingsbeleid rekening met een bedrag van € 330.000.

Ontwikkeling lokale lastendruk

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 300.000 op 1 januari 2017 (2016 = € 291.262).

Lastendruk	2016	2017	Afwijking t.o.v. 2016
OZB	€ 341,94	€ 345,30	+1%
Afvalstoffenheffing	€ 239,88	€ 266,84	+11%
Rioolheffing	€ 258,72	€ 225,09	-13%
Totaal:			
Eigenaren	€ 341,94	€ 345,30	+1%
Gebruiker	€ 497,60	€ 491,93	-1,1%
Eigenaren en gebruiker	€ 839,54	€ 837,23	-0,28%

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 500.000 op 1 januari 2017 (2016 = € 485.437).

Lastendruk	2016	2017	Afwijking t.o.v. 2016
OZB	€ 569,90	€ 575,50	+1%
Afvalstoffenheffing	€ 239,88	€ 266,84	+11%
Rioolheffing	€ 258,72	€ 225,09	-13%
Totaal:			
Eigenaren	€ 569,90	€ 575,50	+ 1%
Gebruiker	€ 497,60	€ 491,93	-1,1%
Eigenaren en gebruiker	€ 1.068,50	€ 1.067,43	-0,1%

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 750.000 op 1 januari 2017 (2016 = € 728.155).

Lastendruk	2016	2017	Afwijking t.o.v. 2016
OZB	€ 854,85	€ 863,25	+1%
Afvalstoffenheffing	€ 239,88	€ 266,84	+11%
Rioolheffing	€ 258,72	€ 225,09	-13%
Totaal:			
Eigenaren	€ 854,85	€ 863,25	+ 1%
Gebruiker	€ 497,60	€ 491,93	-1,1%
Eigenaren en gebruiker	€ 1.352,45	€ 1.355,18	+0,2

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 1.000.000 op 1 januari 2017 (2016 = € 970.874).

Lastendruk	2016	2017	Afwijking t.o.v. 2016
OZB	€ 1.139,81	€ 1.151,00	+1%
Afvalstoffenheffing	€ 239,88	€ 266,84	+11%
Rioolheffing	€ 258,72	€ 225,09	-13%
Totaal:			
Eigenaren	€ 1.139,81	€ 1.151,00	+ 1%
Gebruiker	€ 497,60	€ 491,93	-1,1%
Eigenaren en gebruiker	€ 1.637,41	€ 1.642,16	+0,3%

Plaats ranglijst Coelo

In 2016 nam onze gemeente plaats 231 op de door de Coelo gepubliceerde ranglijst voor de netto woonlasten.

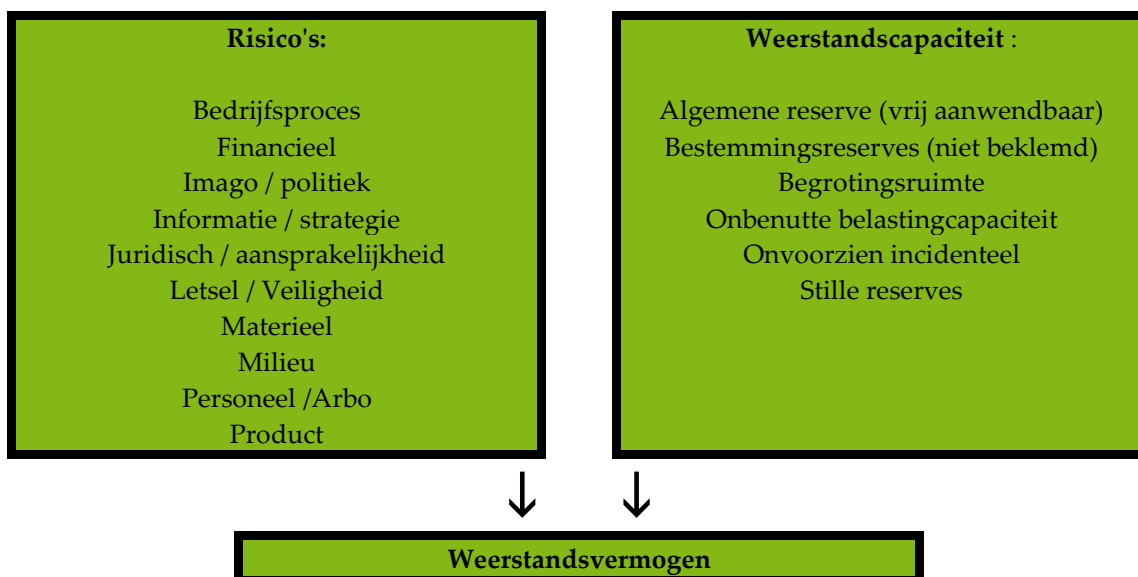
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Op grond van het BBV kan het weerstandsvermogen worden gedefinieerd als “het vermogen van de gemeente om (niet) structurele financiële risico’s op te vangen zonder dat het gevolgen heeft voor de uitvoering van de dagelijkse taken”. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (= de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico’s die de gemeente loopt, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. In deze paragraaf wordt dit uiteengezet. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is verder een aantal financiële kengetallen opgenomen. Deze kengetallen vormen een hulpmiddel bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente.

2. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's, de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

2.1 Berekening weerstandscapaciteit

De Kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement bepaalt dat de gemeentelijke weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de Algemene Reserve vrij aanwendbaar, de bestemmingsreserves waarvoor geen verplichtingen zijn aangegaan, de begrotingsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit, de stelpost onvoorzien en eventuele stille reserves.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 1: Berekening weerstandscapaciteit			
	JR2015	B2016	B2017
Algemene reserve (vrij aanwendbaar)	9.615	10.702	13.278
Onvoorziene uitgaven	5	121	121
Onbenutte belastingcapaciteit*	4.725	5.277	5.778
Totale weerstandscapaciteit	14.345	16.100	19.177

* Berekend t.o.v. 'redelijk peil' in art. 12 fin. verhoudingswet (120% van landelijk gemiddelde OZB-tarief).

3 Benodigde weerstandscapaciteit

3.1. Risico's

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van de geïnventariseerde financiële risico's. De waardering van de risico's vindt plaats op basis van een kansberekening en de hoogte van het verwachte financiële risico. Op basis van een zogenaamde "Monte Carlo simulatie" wordt een financieel effect berekend, dat bepalend is voor de rangorde in de tabel.

In de onderstaande tabel worden de tien belangrijkste financiële risico's van de gemeente benoemd. Ten aanzien van een aantal risico's geldt de we nog in onderhandelingen zijn met derden om te komen tot de werkelijke kosten. Het is niet in het belang van de gemeente om in deze begroting het bedrag op te nemen dat we als financiële consequentie van het betreffende risico verwachten. Daarom worden wel alle risico's uit de top 10 genoemd, alleen zijn de financiële gevolgen van de "gevoelige" risico's niet separaat in beeld gebracht. Deze zijn desgewenst in te zien bij de griffie. Uiteraard tellen de niet getoonde risico's wel mee bij de bepaling van de totale omvang van de geïnventariseerde risico's.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 2: Belangrijkste financiële risico's & beheersmaatregelen					
Nr.	Risico	Beheersmaatregel	Kans	Fin. gevolg in €	Invloed
1.	Continuïteit van Zorg/ Transformatie	Verlaging Rijksmiddelen. Via regionale afspraken van solidariteit en risicodeling wordt getracht dit risico te beperken.	50%	max. 2.000	18.23%
2	Begrotingstekorten gemeenschappelijke regelingen	De kadernota van de gemeenschappelijke regeling (GR) wordt gescreend door de betrokken accounthouder. Daarnaast houdt een raadsrapporteur per GR zicht op ontwikkelingen en risico's in het jaar.	70%	max. 800	10.20%
3	De grondexploitaties worden met verlies afgesloten	Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) wordt twee maal per jaar geactualiseerd. Het kans percentage is een gewogen gemiddelde.	23%	max. 2.694	9.27%
4	Niet realiseren van geraamde inkomsten Precario kabels en leidingen	De factuur 2015 is door Stedin betaald, maar onder protest. Wij gaan er nog steeds van uit in ons recht te staan met het opleggen van de precario. Zou een structureel risico van	50%	max. 600	5,47%

		€ 600.000 betreffen.			
5	Bosbranden en wateroverlast door extreem weer	Het "Rampenbestrijdingsplan" wordt periodiek geactualiseerd.	10%	max. 2.500	4,56%
6	Terugvordering BTW restitutie op Sportvoorzieningen door Belastingdienst	Met de belastingdienst loopt een dispuut over de gedeclareerde BTW op sportvoorzieningen.			
7	Aanspraak op Gemeentegaranties door lokale instellingen met maatschappelijk doel.	De risico's zijn grotendeels afgedekt via aanvullende zekerheden (bijvoorbeeld vestiging van 1 ^e recht van hypotheek). De Jaarstukken (begroting, jaarrekening en balans) van de betrokken organisaties/instellingen worden periodiek gescreend door de accounthouder. Daarbij wordt zicht gehouden op ontwikkelingen en risico's in het lopende jaar.	50%	max. 475	4.36%
8	Niet realiseren van ombuiging op Anterieure Overeenkomsten (AOK)	In de begroting 2017-2020 is een bezuiniging verwerkt op de AOK van € 400.000 structureel. Bij het verschijnen van de nota grondbeleid zal blijken of deze bezuiniging helemaal of gedeeltelijk haalbaar is.	50%	max. 400	3,69%
9	Infrastructurele ontwikkelingen zijn duurder	Hier is een risico opgenomen voor het geval infrastructuurle ontwikkelingen in ruimtelijke projecten, voor zover de gemeente toe te rekenen, duurder worden.			
10	Realisatie woningbouwproject door CV Lange Dreef	De Stuurgroep Lange Dreef heeft medio 2016 maatregelen genomen tot vermindering van het exploitatietekort op het project. Gelet op een aantal onzekerheden wordt het risico en de kans gehandhaafd op het huidige niveau.	30%	max. 593	2.81%

De omvang van alle risico's, dus de top 10 risico's aangevuld met alle kleinere risico's, bedraagt € 18,2 miljoen.

Nieuwe of gemuteerde risico's buiten de Top 10 Risico's:

Ten opzichte van de laatste risicoanalyse bij de Jaarrekening 2015 is in deze begroting een aantal nieuwe risico's opgenomen. Deze worden hieronder benoemd. Ook is een aantal oude risico's gemuteerd.

Onderstaand worden de nieuwe mutaties en de mutaties in bestaande risico's benoemd voor zover ze een impact hebben van meer dan € 50.000.

1. Nieuw risico: Rijksbezuinigingen Participatie wet (WSW) risico € 500.000 (kans dat risico optreedt 30%). Het Rijk kort jaarlijks op het participatiebudget. Hierdoor worden mogelijk lagere bijdragen ontvangen (dan geraamd in de begroting 2017-2020) voor de uitvoering van de voormalige WSW.
2. Nieuw risico: vanwege de voortdurend lage(re) rentestand is het mogelijk dat aanvullende stortingen nodig zijn in de voorziening wethouders pensioenen. Hiervoor wordt een risico opgenomen van € 250.000.
3. Nieuw risico: In de begroting 2017-2020 is de bezuiniging op vastgoed geheel verwerkt. Een deel van de bezuiniging is inmiddels ingevuld, maar nog onduidelijk is of de bezuiniging uiteindelijk helemaal

geëffectueerd zal worden. Bij het verschijnen van de vastgoednota zal hier meer duidelijkheid over zijn. Het risico wordt maximaal ingeschat op € 150.000 structureel.

4. Nieuw risico: In de meicirculaire 2016 is de gemeente gekort op de inkomsten voor “inkomsten nieuwkomers”. De korting bedroeg € 412.000. In diezelfde meicirculaire is aangegeven dat verwacht mag worden dat dit bedrag weer terugkomt in de septembercirculaire 2017, maar alleen voor dat deel waarvoor de betreffende gemeente daadwerkelijk nieuwkomers heeft gehuisvest. Hierop vooruitlopend hebben we in de begroting 2017 een inkomst geraamd van € 200.000. Dit is gebaseerd op het aantal nieuwkomers dat onze gemeente daadwerkelijk heeft gehuisvest In relatie tot onze taakstelling.
5. Nieuw risico: Er is een nieuw risico toegevoegd van € 200.000 in verband met continueren van zorg indien door scherpe contractafspraken (als gevolg van de landelijke verlaging van middelen) zorgaanbieders niet meer in staat zijn aan hun (financiële) verplichtingen te voldoen. Mogelijk moeten in dat geval extra kosten gemaakt voor het vinden van alternatieve zorg.
6. Mutatie risico: Het oorspronkelijk risico nr. 7 ad € 656.000 (Jaarrekening 2015) voor de ontvlechting van de Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijngebied is gereduceerd tot € 150.000. Het recreatieschap meldt in haar Kadernota namelijk dat de bijdrage voor van onze gemeente in de ontvlechting aanmerkelijk lager geschat dan eerder gedacht. Op basis van die informatie, behandeld in Raad van 15 september 2016, is overgegaan tot vorming van een voorziening “opheffing Recreatieschap” ad € 266.963 (begrotingswijziging nr. 2016-322). Omdat het bedrag van de ontvlechting de afgelopen maanden nogal eens wijzigde, hebben we een extra risico opgenomen van € 150.000 voor het geval de berekeningen toch hoger uitvallen dan nu gedacht.
7. Vervallen risico: Het risico dat de gemeente wordt aangesproken op verstrekte garantstellingen ten behoeve van leningen van woningbouwcorporatie werd voorheen ingeschat op € 1.000.000 met een kans van 10% (eens in de 10 jaar). Omdat er in de praktijk sprake is van voldoende buffers bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), is dit risico vervallen. Rating bureau S&P heeft de kredietwaardigheid van het WSW naar triple A verhoogd. Deze AAA rating geeft de hoge kredietwaardigheid van de WSW- zekerheidsstructuur aan. De kans dat dit risico zich voordoet is zodanig gering dat het kan vervallen.
8. Vervallen risico: Het risico van € 125.000 wegens derving van inkomsten door een wijziging in de heffingssystematiek van de Toeristenbelasting is niet meer aan de orde. De betreffende inkomstenraming is aangepast op basis van de nieuwe belastingverordening.
9. Vervallen risico: Het risico op compensatie van verlofuren die tijdens ziekte zijn opgebouwd, voorheen ingeschat op € 150.000, vervallen. Inmiddels is dit wettelijk afdoende geregeld.
10. Vervallen risico: Het opgevoerde risico's tot maximaal € 150.000 wegens onvoldoende kwaliteit van Calamiteitenplannen voor bijzondere scholen kan vervallen omdat schoolbesturen hier met ingang van 1 januari 2016 zelf verantwoordelijk voor zijn.

3.2 Risicosimulatie

Op basis van de geïnventariseerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Daarbij wordt een inschatting gemaakt van de kans en de verwachting dat een risico zich voor zal doen. In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement is afgesproken dat 90% van alle risico's financieel moet kunnen worden afgedekt. Calculaties laten zien dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 4.250.000 (benodigde weerstandscapaciteit). In Tabel 1 is aangegeven dat de beschikbare weerstandscapaciteit € 19.177.000 bedraagt.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 3: Berekening ratio weerstandsvermogen			
	JR2015	B2016	B2017
Beschikbare weerstandscapaciteit	14.345	16.100	19.177
Benodigde weerstandscapaciteit	5.652	4.618	4.250
Ratio weerstandsvermogen	2,54	3,49	4,51

We zien dat de ratio weerstandsvermogen uitkomt op 4,51. Daarmee verdient het de kwalificatie "uitstekend" (zie onderstaande tabel).

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De positieve ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen is het gevolg van de mutatie in de benodigde weerstandscapaciteit in combinatie met een stijging van het beschikbare weerstandsvermogen. Per saldo leveren de mutaties in de risico's een afname op van € 1.316.000, namelijk het verschil tussen de risico's bij de Jaarrekening 2015 (€ 19.578.000) en de verwachte risico's die van toepassing zijn op de Begroting 2017 (€ 18.262.000). Uit onderstaande normtabel blijkt dat onze ratio op grond van in de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement opgenomen normering uitstekend is.

4. Toelichting verstrekte garantstellingen

Via een motie is in de raad van 6 november 2014 verzocht inzicht te geven in de som van de garanties die door de Gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn afgegeven en het financieel risico dat hiermee wordt gelopen. Daarnaast moet de reden van de garantstelling duidelijk zijn en moet worden onderbouwd hoe de riskante garanties en daarmee samenhangende risico's kunnen worden afgebouwd.

Garantstellingen

De leningen die wij gegarandeerd hebben zijn in alle gevallen leningen die verstrekt worden voor de verwezenlijking van een maatschappelijk doel. Concreet betekent dit geldverstrekkingen aan woningbouwverenigingen voor de realisatie van (sociale) huurwoningen of aan sportverenigingen voor de bouw van een onderkomen. Voor de garantstellingen aan particulieren geldt dat deze in het verleden verstrekt zijn om de mogelijkheden voor inwoners op de woningmarkt te vergroten. Dit is een sterfhuiscstructie, er worden geen nieuwe garantstellingen aan particulieren verstrekt.

Het totaal van de gegarandeerde geldleningen per 1/1/2017 bedraagt € 175.961.745. Onderscheid wordt gemaakt in leningen waarbij de gemeente primair garantsteller is, secundair garantsteller/achtervang en particuliere leningen waarvoor de gemeente eveneens primaire garantsteller is. Onderstaand overzicht biedt inzicht in de verstrekte garantstellingen.

Omschrijving	Bedrag per 1-1-2017	Risico
Gemeente als eerste borgstelling	€ 29.984.407	Laag
Gemeente als achtervang bij woningbouwleningen	€ 141.009.395	Laag
Particuliere Leningen	€ 4.967.943	Laag
Totaal	€ 175.961.745	

In alle gevallen is het risico op de garantstellingen laag.

Gemeente als eerste garantsteller

De leningen waarvoor de gemeente als eerste garantsteller optreedt, zijn verstrekt aan de C.V. Lange Dreef voor 13,5 miljoen. De overige leningen zijn verstrekt aan woningbouwvereniging Amerongen voor het MFC Allemanswaard (6,9 miljoen), Stichting Sportaccommodaties Hoenderdaal (4,9 miljoen), het golfterrein Doorn (1,9 miljoen) en voor het resterende deel aan individuele (sport)verenigingen.

Gemeente als achtervang

Bij de garantstellingen waarbij de gemeente als achtervang dient, treedt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw op als eerste garantsteller. Dit betekent dus voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug een te verwaarlozen risico.

Particuliere leningen

Voor de particuliere leningen geldt dat sprake is van een sterfhuiskonstructie, wat betekent dat de omvang van garantstelling alleen nog maar afneemt. In het geval van de particuliere leningen betreft het hypotheekverstrekkingen op een eerste hypotheek op woningen. Bij deze woningen is op dit moment, ondanks de waardedaling van het vastgoed, nog altijd sprake van een overwaarde. De gemeente heeft het recht van hypotheek wanneer de hypotheekontvanger niet aan haar verplichtingen kan voldoen en er aanspraak wordt gedaan op de garantiestelling. Het risico dat we lopen is dus verwaarloosbaar.

Afbouwen garanties

De enige maatregel die de gemeente kan treffen is het verzorgen van voldoende weerstandscapaciteit om de garantstellingen te kunnen waarborgen. Door dit onderdeel te maken van de paragraaf weerstandsvermogen en het risicobeheer wordt daarop ingespeeld.

5. Kengetallen BBV

In het BBV is voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen wordt opgenomen. Naast deze verplichte kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht over de financiële positie van de gemeente aan de raadsleden. De volgende kengetallen zijn verplicht gesteld vanuit het BBV.

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. Solvabiliteitsratio;
4. Kengetal grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Belastingcapaciteit.

Verder is de regelgeving aangevuld met de introductie van de geprognosticeerde begin- en eindbalans in de begroting en meerjarenraming. Door het opnemen van deze informatie in de begroting en de meerjarenraming krijgt de gemeenteraad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor de jaren 2017 t/m 2020 ziet er voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug als volgt uit:

Voor een overzicht van de begin- en eindbalansen wordt verwezen naar de geprognosticeerde balans.

5.1 Netto schuldquote

Deze ratio wordt gebruikt om een beeld te schetsen van de mate van financiële flexibiliteit van een organisatie. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente op korte termijn accenten kan verleggen. De netto schuldquote drukt de netto schuld (rentedragende schulden +/- liquide middelen) uit als percentage van de totale baten in de exploitatie en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

(bedragen x € 1.000)

Berekening netto schuldquote	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Passiva						
A Vaste schulden	135.780	142.994	147.372	142.734	130.081	121.973
B Netto vlottende schuld	4.526	14.316	13.657	13.338	13.495	13.495
C Overlopende passiva	8.660	8.660	8.660	8.660	8.660	8.660
Totaal	148.966	165.970	169.689	164.732	152.236	144.129
Activa						
D Financiële activa	2.301	2.105	1.913	1.724	1.541	1.369
E Uitzettingen < 1 jaar	11.318	11.318	11.318	11.318	11.318	11.318
F Liquide middelen	9	9	9	9	9	9
G Overlopende activa	9.041	9.041	9.041	9.041	9.041	9.041
Totaal	22.668	22.473	22.280	22.091	21.909	21.736
Saldo passiva min activa	126.298	143.497	147.409	142.641	130.327	122.393
H Totaal baten	103.170	103.361	104.140	98.091	94.745	93.712
Berekening netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	122,4%	138,8%	141,5%	145,4%	137,6%	130,6%

5.2 Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

(bedragen x € 1.000)

Berekening netto schuldquote + verstr. leningen		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Passiva							
A	Vaste schulden	135.780	142.994	147.372	142.734	130.081	121.973
B	Netto vlottende schuld	4.526	14.316	13.657	13.338	13.495	13.495
C	Overlopende passiva	8.660	8.660	8.660	8.660	8.660	8.660
	Totaal	148.966	165.970	169.689	164.732	152.236	144.129
Activa							
D	Financiële activa (BBV art. b, c, d, e en f):						
	- leningen aan woningbouwcorporaties	8.774	8.474	8.149	7.816	7.473	7.081
	- leningen aan deelnemingen	1.158	1.125	1.092	1.059	1.026	993
	- overige langlopende leningen	4.401	4.378	4.350	4.316	4.276	4.180
	- overige uitzettingen looptijd > 1 jaar	42	42	42	42	42	42
	- bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.259	2.063	1.871	1.682	1.499	1.327
E	Uitzettingen < 1 jaar	11.318	11.318	11.318	11.318	11.318	11.318
F	Liquide middelen	9	9	9	9	9	9
G	Overlopende activa	9.041	9.041	9.041	9.041	9.041	9.041
	Totaal	37.002	36.450	35.871	35.283	34.685	33.990
	Saldo passiva min activa	111.964	129.519	133.818	129.449	117.551	110.139
H	Totaal baten	103.170	103.361	104.140	98.091	94.745	93.712
Berekening netto schuldquote + verstr. leningen							
(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		108,5%	125,3%	128,5%	132,0%	124,1%	117,5%

5.3 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht baten en lasten.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Eigen vermogen	19.871	19.961	19.679	21.415	22.254	22.277
B	Totaal van de passiva.	179.489	197.266	200.704	197.483	185.827	177.743
Berekening solvabiliteitsratio							
Solvabiliteit(A/B) x 100%		11,1%	10,1%	9,8%	10,8%	12,0%	12,5%

5.4 Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in het totaal van de voorraad bouwgronden ten opzichte van de totale baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Grondexploitatie		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Totaal van de activa 'niet in exploitatie genomen bouwgronden'	0	0	0	0	0	0
B	Totaal van de activa 'bouwgronden in exploitatie'	4.579	6.273	-44	74	-326	-740
C	Totale baten	103.170	103.361	104.140	98.091	94.745	93.712
	Berekening grondexploitatie in % grondexploitatie in % (A+B)/C x 100%	4,4%	6,1%	0,0%	0,1%	-0,3%	-0,8%

5.5 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft inzicht in de beschikbare structurele ruimte voor het dragen van de eigen lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserve uit te drukken in een percentage van de totale baten.

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte		Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
-	Totale lasten	120.145	105.746	104.987	96.540	94.887	93.486
	Totale incidentele lasten	4.237	4.785	10.432	3.150	1.703	751
A	Totale structurele lasten	115.908	100.961	94.555	93.390	93.184	92.735
	Totale baten	121.749	105.361	104.140	98.091	94.745	93.712
	Totale incidentele baten	4.300	3.811	10.277	4.943	1.702	612
B	Totale structurele baten	117.449	101.550	93.863	93.148	93.043	93.100
	Totaal B-A	1.541	589	-692	-242	-141	365
C	Totale struct. toev. aan de reserve	329	1.898	76	76	76	76
D	Totale struct.onttr. aan de reserve	1.154	456	192	192	54	54
	Totaal D-C	825	-1.442	116	116	-22	-22
E	Totale baten	121.749	105.361	104.140	98.091	94.745	93.712
	Berekening structurele expl. ruimte ((B-A)+(D-C)/E) x 100%	1,9%	-0,8%	-0,6%	-0,1%	-0,2%	0,4%

5.6 Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Het kengetal belastingcapaciteit wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. Het gemiddelde voor het jaar 2017 is € 715.

(bedragen x € 1.000)

Berekening belastingcapaciteit	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	363,34	341,94	345,30	345,30	345,30	345,30
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	244,08	239,88	266,84	266,84	266,84	266,84
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	209,73	258,72	225,09	225,09	225,09	225,09
D Eventuele heffingskorting voor een gezin	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	817,15	840,54	837,23	837,23	837,23	837,23
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	704,00	716,00	715,00	715,00	715,00	715,00
Berekening belastingcapaciteit (E/F) x 100%	116,1%	117,4%	117,1%	117,1%	117,1%	117,1%

Conclusie en samenvatting

Kengetallen	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
netto schuldquote	122,4%	138,8%	141,5%	145,4%	137,6%	130,6%
netto schuldquote gec. voor alle verstrekte leningen	108,5%	125,3%	128,5%	132,0%	124,1%	117,5%
solvabiliteitsratio	11,1%	10,1%	9,8%	10,8%	12,0%	12,5%
structurele exploitatieruimte	1,9%	-0,8%	-0,6%	-0,1%	-0,2%	0,4%
grondexploitatie	4,4%	6,1%	0,0%	0,1%	-0,3%	-0,8%
belastingcapaciteit	116,1%	117,4%	117,1%	117,1%	117,1%	117,1%

5.7. Beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie dienen de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente te worden gezien.

In 2015 is een begin gemaakt met de verbetering van onze financiële positie. Onderdeel daarvan betreft het terugdringen van de schuldpositie door onder andere de realisatie van de geplande grondexploitaties en de verkoop van niet-strategisch vastgoed en de voormalige gemeentewerven en –kantoren. De inkomsten die hieruit worden gegeneerd wenden wij aan voor het verlagen van de schuldpositie of het verlagen van de financieringsbehoefte. Verder heeft in het kader van de uitwerking van spoor II van de begroting 2015 een herijking van het investeringsplan en het MPG plaatsgevonden.

De schuldquote ligt met 141,5 % boven de norm van 130% van de VNG (deze norm is gerelateerd aan de EMU-norm). Er is dan sprake van een aanzienlijke schuldpositie, wanneer wordt gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden (netto gecorrigeerde schuldquote). Hiermee samenhangend is de solvabiliteitsratio van de gemeente met 10% relatief laag (VNG-norm: 20% >).

In de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 is er sprake van een reëel en structureel evenwicht. Er is echter wel sprake van beperkte marges, terwijl de externe ontwikkelingen veelal extra inspanningen vereisen van de gemeente.

Ten aanzien van de grondexploitaties geldt dat deze jaarlijks worden geactualiseerd en dat de waardering van de grondexploitaties wordt betrokken in het oordeel van de accountant ten aanzien van de getrouwheid van de jaarrekening. Dit oordeel is tot op heden positief. Waar nodig zijn voor voorziene exploitatietekorten afdoende voorzieningen getroffen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

1. Algemeen

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het verplicht om het beleidskader voor onderhoud van kapitaalgoederen en de financiële consequenties in de begroting en jaarrekening op te nemen. Dat is in deze paragraaf uitgewerkt.

Onze gemeente heeft een oppervlakte van 13.140 hectare, waarvan 12.949 hectare land en 191 hectare oppervlakte binnenwater. Het grootste deel van de gemeente is particulier grondbezit. Een klein gedeelte is in eigendom en/of beheer bij de gemeente. Het grootste deel hiervan is openbare ruimte. De openbare ruimte bevat verschillende soorten kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, groen en openbare gebouwen.

Kapitaalgoederen vertegenwoordigen, gedurende de periode dat ze van nut zijn, een waarde voor onze gemeente. Die waarde bewaken we door onderhoud te plegen. Het reguliere onderhoud komt ten laste van de exploitatie. Zolang we het onderhoud op peil houden, blijven de voorzieningen voor de inwoners en andere gebruikers op niveau en voorkomen we kapitaalvernietiging. We voldoen dan aan onze wettelijke zorgplicht. Het gewenste onderhoudsniveau dient altijd te worden gezien in relatie tot de kosten. Als we als gemeente beschikken over helder beleid en actuele beheerplannen, kunnen we risico's in de hand houden.

Als openbare ruimte vervangen moet worden, worden er middelen opgenomen in het meerjareninvesteringsplan. De rente en afschrijving wordt als kapitaallast opgenomen in de exploitatiebegroting. Om efficiënter om te gaan met de kapitaallasten en beter inzicht te geven in de investeringen hebben we in 2014 het Meerjareninvesteringsplan herijkt. De inhoud van het plan is grotendeels gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De beschikbare ambtelijke capaciteit bepaalt grotendeels het investeringstempo. We hanteren een sober basisniveau qua onderhoud, en richten ons op het voorkomen van onveilige situaties en schades. Voor bewoners betekent dit sobere niveau dat er meer overlast kan zijn. Voor ons als gemeente brengt mogelijk achterstallig onderhoud het risico van een toenemend aantal meldingen en schadeclaims. Bovendien stijgen de onderhoudskosten in de komende jaren, omdat een groot deel van de openbare ruimte het eind van zijn levensduur nadert. Op den duur is vervanging nodig.

2. Kengetallen gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wegen (inclusief trottoirs en fietspaden) in m ²	2.515.000
Civieltechnische kunstwerken	131
Lichtmasten (lantaarnpalen)	8.300
Verkeersregelininstallaties (verkeerslichten)	8
Verkeersborden	3.900
Straatnaamborden	1.750
Riolering in km	394
Berg-bezink voorzieningen	9
Rioolpompen en –gemalen	708
Wateroppervlak in bebouwd gebied in m ²	57.500
Buitensportcomplexen	10
Bos- en natuurterrein in ha	260
Openbaar groen in ha	213
Bomen (exclusief bossen en bosstroken)	49.200
Speeltoestellen	528
Speelplaatsen	111
Begraafplaatsen	9
Begraafplaatsen totaal oppervlakte in m ²	140.042
Culturele kunstwerken	38
Scholen	34
Overige gebouwen	75

3. Leeswijzer

In deze paragraaf komen de volgende hoofdonderwerpen aan de orde. De hoofdonderwerpen kennen telkens de indeling *Bestaand beleid*, *Voorgenomen activiteiten*, *Bedrijfsvoering* en *Financiën*.

- I Waardering en afschrijving
- II Beleidskader van de volgende items
 - Strategisch:*
 - 1. GRP
 - 2. GVVP
 - 3. Sportnota
 - 4. Speelruimteplan
 - Tactisch:*
 - 5. Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte
 - Operationeel:*
 - 6. Wegen
 - 7. Civieltechnische kunstwerken
 - 8. Lichtmasten
 - 9. Openbaar groen, de volgende onderdelen
 - a. gemeentelijke bomen;
 - b. gemeentelijke bossen en natuurterreinen.
 - c. Plantsoenen;
 - d. Gras-, oever-, en watervegetaties;
 - 10. Speelvoorzieningen
 - 11. Rioleringen en water
 - 12. Gebouwen, waar onder schoolgebouwen
 - 13. Buitensportcomplexen
 - 14. Begraafplaatsen
 - 15. Kunstwerken (cultuur)

I. Waardering en afschrijving

Het nut van kapitaalgoederen strekt zich over meerdere jaren uit. Daarom worden de kosten niet in het jaar van aanschaf verantwoord, maar geactiveerd en over meerdere jaren afgeschreven. Het is volgens het BBV overigens niet verboden een investering met maatschappelijk nut direct af te schrijven of te dekken uit een reserve, maar de gemeentelijke nota “Waarderen en afschrijven” van 12 november 2015 geeft als beleidslijn om dat niet te doen. Waardering vindt plaats op basis van historische kostprijs. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Investerings lager dan € 10.000 komen rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Voor de bepaling van de afschrijvingstermijnen wordt de economische levensduur als toekomstige gebruiksduur aangehouden. Daadwerkelijke vervanging vindt meestal plaats als de technische levensduur verstreken is.

II. Beleidskaders

Strategisch:

1. Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)

Het GRP, op 6 oktober 2011 vastgesteld, heeft tot doel om huishoudelijk afvalwater en regenwater op veilige en efficiënte wijze af te voeren. De uitgangspunten zijn dat we regenwater - dat relatief schoon is - zoveel mogelijk buiten het riool houden en dat we riolen die niet meer goed functioneren, planmatig vervangen. De herinrichting van wegen en openbaar groen wordt zoveel mogelijk gelijktijdig met het riool ter hand genomen. Dit beperkt de kosten en vermindert overlast voor bewoners.

2. Gemeentelijk Verkeer en Vervoers Plan (GVVP)

Deze nota is op 2 februari 2010 vastgesteld en richt zich op een veilige en vlotte doorstroming van het verkeer. Uitgangspunt is dat we in de wegenstructuur onderscheid maken tussen de hoofdstructuur en woonstraten en dat we openbaar vervoer en fietsverkeer stimuleren. Voor verkeerskundige maatregelen zijn geen investeringsmiddelen opgenomen in de begroting. Dit betekent dat dit beleid alleen daar kan worden ingevuld waar investeringen voor wegrenovaties gepland zijn.

3. Sportnota 'Sport in Beeld'

Deze nota dateert van 24 september 2008 en heeft tot doel om de beoefening van georganiseerde sport voor inwoners te faciliteren en te stimuleren. Daartoe hebben we de gebouwen afgestoten naar de verenigingen en de velden in eigendom, beheer en onderhoud genomen. Conform de Sportnota beschikt inmiddels elke buitensportvereniging (hockey, voetbal en korfbal) over tenminste één kunstgrasveld.

4. Speelruimte Beleidsplan

Dit plan van 23 april 2009 heeft tot doel het buitenspelen van kinderen en jongeren te faciliteren en te stimuleren. Uitgangspunt is dat in het bijzonder buitenspelen in een natuurlijke omgeving wordt bevorderd en dat het aanbod van speelvoorzieningen wordt geharmoniseerd.

Uit de kerntakendiscussie in 2012 volgde een forse bezuiniging: de helft van het aantal formele speelvoorzieningen gaan wij verwijderen. In de praktijk betekent dit dat we speeltoestellen die technisch zijn afgeschreven niet vervangen. Hiermee behalen we op termijn de doelstelling van de bezuiniging.

Tactisch:

5. Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte

Het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte uit 2009 legt de basis voor de ontwikkeling van kwaliteit-gestuurd beheer. We leggen de uitgangspunten voor de kwaliteit vast in de beheersystemen en beschrijven het onderhoud zoveel mogelijk in beeldbestekken. Inmiddels hebben we de eerste beeldbestekken aanbe-
steed: voor gazons maaien, onkruidbestrijding op verhardingen en onkruidbestrijding in plantsoenen.

Met de Kerntakendiscussie in 2012 zijn de budgetten voor het beheer en onderhoud verlaagd. De kwaliteits-niveau's zijn bijgesteld volgens onderstaande tabel.

Kwaliteitsprofielen, bijgesteld na de kerntakendiscussie						
Gebied	A+	A	B	C	D	Ambitieprofiel
Centra			x			Basis
Parels			x			Basis
Woonwijk				x		Sober
Bedrijventerrein				x		Sober
Hoofdinfrastructuur			x	x		basis / sober
Parken			x			Basis
Landelijk gebied				x		Sober
Begraafplaatsen		x				Extra
Sportterreinen				x		Sober
Bossen en natuurterreinen				x		Sober

De kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op het landelijke systeem van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Wegenbouw). Er zijn vijf niveaus: A+, A, B, C en D. Ze worden hieronder toegelicht:

Niveau A+: Nieuwe aanleg. Dit niveau wordt praktisch niet gebruikt voor het bepalen van onderhoudskwaliteit.

Niveau A: Hoogwaardig. Meer dan de functie vereist. De openbare ruimte ligt er goed bij.

Niveau B: Functioneel, sober en doelmatig. De openbare ruimte ziet er redelijk uit, maar er is regelmatig wat op aan te merken.

Niveau C: Onrustig beeld met enig discomfort of hinder. Schade en vervuiling zijn zichtbaar aanwezig. Over het algemeen functioneert de ruimte nog wel. Er treden echter incidenteel onveilige situaties op.

Niveau D: een slecht beeld met vervuiling. Er is sprake van kapitaalvernietiging en onveilige situaties. Er zijn veel claims die vaak worden toegewezen.

Operationeel:

6. Wegen

a. Bestaand beleid.

In het beheerplan Wegen van 28 mei 2009 is gekozen voor een budgetneutrale variant. Dit betekende destijds een licht financieel tekort, dat echter door onze efficiënte bedrijfsvoering kon worden opgevangen. Na het vaststellen van het beheerplan is er fors bezuinigd. Met de beschikbare middelen zijn wij ondanks een dalend kwaliteitsniveau nog in staat de risico's voor aansprakelijkheid en veiligheid te beperken. Incidentele onveilige situaties doen zich bij het huidige kwaliteitsniveau wel voor.

Aangezien de meeste wegen in de jaren zeventig en tachtig zijn aangelegd en ongeveer vijftig jaar meegaan, staan we op korte termijn voor een grote vervangingsopgave. Door inspecties wordt de conditie van het wegdek in de gaten gehouden en kan het optimale moment voor vervanging worden bepaald. Hiermee wordt in het Meerjareninvesteringsplan rekening gehouden.

b. Activiteiten.

Naast het reguliere onderhoud voeren wij riool- en wegrenovaties uit. Deze worden projectmatig uitgevoerd en hebben een looptijd van meerdere jaren.

c. Bedrijfsvoering.

In de bedrijfsvoering van de activiteiten in de openbare ruimte heeft in de afgelopen jaren een belangrijke verschuiving plaatsgevonden van zelf doen naar regisseren. Hierdoor wordt ons databeheer en contractvorming steeds belangrijker. Onze eigen medewerkers zetten wij vooral in op servicetaken, waaronder het afhandelen van meldingen en het voorkomen van overlast.

d. Financiën.

De kosten voor de vervanging van het gehele wegen-areaal noemen we de vervangingswaarde. De totale vervangingswaarde hebben wij berekend op € 147 miljoen voor wegen, en ca. € 1,5 miljoen voor verkeers- en straatnaamborden. Voor verkeersregelinstallaties, wegmarkeringen en voorzieningen voor openbaar vervoer is de vervangingswaarde onbekend.

Het budget voor wegen is onderverdeeld in wegen, verkeersregelingen en voorzieningen voor openbaar vervoer (met name bushaltes). Voor het regulier onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemde budgetten zijn inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Wegen	1.938
Verkeersregelingen (VRI's, wegmarkering, verkeersborden, straatnaamborden)	230
Openbaar vervoersvoorziening	138

Het investeringsvolume wordt per jaar vastgesteld op basis van opgevoerde projecten. Er is geen onderhoudsvoorziening.

7. Civieltechnische kunstwerken

a. Voor dit onderdeel is geen beleid opgesteld. Op dit moment is de onderhoudstoestand van de meeste kunstwerken redelijk. Enkele voorzieningen, bijvoorbeeld vlonders en steigers, dienen vooral een recreatief doel. Andere voorzieningen dienen een technisch doel. Dat beschoeiingen in goede conditie blijven is van belang om ook schade aan nabijgelegen wegverharding te voorkomen.

b. Activiteiten
Wij reageren op meldingen.

c. Bedrijfsvoering
Vanwege het beperkte budget vindt er geen planmatig onderhoud plaats. Er is een budget van € 16.000 beschikbaar.

d. Financiën
De vervangingswaarde is onbekend.

8. Openbare verlichting.

a. Bestaand beleid
Voor dit onderdeel is in 2016 beleid vastgesteld. Dit is onder andere gericht op de vermindering met ca. 3.000 lichtpunten en op het vernieuwen van het areaal.

b. Activiteiten
De pilots voor de vernieuwing hebben wij afgerond. We bereiden nu de contractvorming voor. Deze richt zich op vermindering van het aantal en vervanging door energiezuinige en onderhoudsarme moderne lichtmasten.

c. Bedrijfsvoering
Tot het nieuwe contract in werking treedt verrichten wij minimaal onderhoud aan de lichtmasten.

d. Financiën
De kosten voor openbare verlichting bedragen jaarlijks ca € 650.000.

9. Openbaar groen.

a. Bestaand beleid.
Het openbare groen bestaat uit vier onderdelen: bomen, bos- en natuurterreinen, plantsoenen en gras-, oever-, en watervegetaties. De beheerplannen voor gemeentelijke Bomen alsmede Bos- en Natuurterreinen uit 2009 beschrijven drie varianten beschreven: budgetneutraal, streefniveau en streefniveau-plus. Er is gekozen voor de budget neutrale beheervariant. Dit is de variant die met de beschikbare middelen uit de begroting kan worden gerealiseerd. Door de keuze voor onderhoudsniveau C kent deze variant financiële risico's, omdat schadeclaims niet in alle gevallen kunnen worden weerlegd. Incidentele onveilige situaties

doen zich bij het huidige kwaliteitsniveau wel voor. Risico's voor kapitaalvernietiging zijn er op dit moment niet, maar het achterstallig onderhoud neemt wel toe. Door de inrichting en het beheer beter aan te sluiten bij natuurlijke processen wordt het openbaar groen duurzamer. We stimuleren bewoners de inrichting en het onderhoudsniveau te verhogen.

b. Activiteiten

Er loopt een project voor verkoop of terugvordering van illegaal ingenomen openbaar groen. Pleksgewijs vormen wij openbaar groen om naar natuurlijker groen dat minder onderhoud nodig heeft. Dit komt de biodiversiteit ten goede.

c. Bedrijfsvoering

In het onderhoud van openbaar groen wordt databeheer en contractvorming met aannemers steeds belangrijker. Uiteraard houden we er rekening mee dat een aantal werkzaamheden goed door BIGA, eventueel in samenwerking met andere ondernemers, kunnen worden uitgevoerd. De eigen onderhoudsteams worden meer en meer ingezet op het verlenen van service en voorkomen van overlast.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 15 miljoen voor openbaar groen en € 120 miljoen voor bomen. Voor bossen en natuurterreinen is geen vervangingswaarde bekend.

Voor het regulier onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemde budgetten zijn inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Openbaar groen en bomen	1.359
Bossen en natuurterreinen	83

Voor groot onderhoud en het verduurzamen en omvormen van openbaar groen is in de meerjarenbegroting dekking voor een jaarlijks investeringsbedrag van € 50.000. Er is geen onderhoudsvoorziening.

10. Speelvoorzieningen

a. Bestaand beleid

Het beleid is beschreven in het Speelruimteplan. Uit de kerntakendiscussie (2012) volgt dat we het aantal formele speelvoorzieningen halveren ten opzichte van 2012.

b. Activiteiten

In de komende jaren gaan wij door met het verminderen van het aantal formele speelvoorzieningen. De vrijkomende ruimte richten wij waar mogelijk in met natuurlijke spelaanleidingen, zoals boomstammen.

c. Bedrijfsvoering

Eén keer per jaar worden alle speeltoestellen technisch geïnspecteerd. Daarnaast vinden twee maal per jaar visuele controles plaats. Hiermee voldoen wij aan onze wettelijke zorgplicht.

d. Financiën.

De geschatte vervangingswaarde bedraagt ca. € 1 miljoen. Voor het regulier onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Speelvoorzieningen	132

In 2014 is besloten niet meer te investeren in vernieuwing van speelvoorzieningen. Als gevolg van de kerntakendiscussie dient immers de helft van het aantal speelplaatsen verwijderd te worden. Er is geen onderhoudsvoorziening.

11. Riolering en water

a. Bestaand beleid

Jaarlijks actualiseren we de gegevens in het beheersysteem op basis van reguliere inspecties. Het GRP bevat een uitvoeringsprogramma. Wanneer wij riolering vervangen richten wij ook de bovengrond opnieuw in. Bewoners worden betrokken bij het planproces.

b. Activiteiten

Naast regulier onderhoud verrichten wij grote riool- en wegrenovaties. Deze voeren wij projectmatig uit. Deze projecten hebben een looptijd van meerdere jaren. In 2016 zijn wij gestart met de uitvoering van het project Engelsewerk in Amerongen en met terugdringen wateroverlast in Amerongen. De rioolvervanging van Dennenhorst en omgeving in Driebergen bevindt zich in de voorbereidingsfase.

c. Bedrijfsvoering

Tot nu toe laten wij jaarlijks 1/7^e deel van de riolering schoonmaken en inspecteren. Deze cyclus is gebaseerd op landelijke richtlijnen. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke zorgplicht. Deze cyclische werkwijze gaat veranderen. Vanaf 2017 gaan wij meer risico-gestuurd werken. Dit houdt in dat de frequentie van inspectie en onderhoud afhankelijk wordt van het risico (ligging, gebruiksintensiteit, etc).

d. Financiën.

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 300 miljoen. Voor het regulier onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Riolering	2.680
Water en duikers	125

12. Gebouwen, waaronder schoolgebouwen

a. Bestaand beleid

Het onderhoud van de schoolgebouwen is sinds 2015 de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. De 34 schoolgebouwen zijn in eigendom van de schoolbesturen maar vallen onder het economisch claimrecht van de gemeente. Drie schoolgebouwen worden gehuurd.

De visie op vastgoed die wordt voorbereid, is bepalend voor het aantal gebouwen dat in gemeentelijk eigendom blijft. De onderhoudsbudgetten moeten in overeenstemming worden gebracht met het gewenste onderhoudsniveau van het resterende vastgoed.

Het ongeplande of onvoorziene onderhoud wordt opgevangen binnen de reserve onderhoud gebouwen. De Visie op vastgoed heeft ook gevolgen voor de reserve onderhoud gebouwen op de langere termijn.

b. Activiteiten

Niet strategische vastgoed wordt minimaal onderhouden en afgestoten. De meeste onderhoudsactiviteiten betreffen het zogenaamde dagelijkse onderhoud. Om sporthal Steinheim langer in gebruik te kunnen houden moet het achterstallig onderhoud worden aangepakt.

c. Bedrijfsvoering

De gebouwen worden jaarlijks binnen het beschikbare onderhoudsbudget onderhouden. Dit budget is op dit moment onvoldoende om al het planmatig onderhoud tijdig en op het gewenste onderhoudsniveau uit te voeren. Vanaf 2018 lijkt dit nog moeilijker te worden.

d. Financiën.

Aan onderhoud gebouwen gaan we in 2017 € 579.807,00 uitgeven. De reserve onderhoud gebouwen is naar verwachting per 31 december 2016 € 407.881.

13. Buitensportcomplexen

a. Bestaand beleid

Wij hebben de uitvoering van de Sportnota sinds 1 juli 2011 afgerond in de zin dat overeenstemming is bereikt met de sportverenigingen over de uitvoering van de Sportnota. De raad is hierover in augustus 2011 geïnformeerd. De gemaakte afspraken worden nu contractueel verankerd en in de organisatie geïmplementeerd. Wij hebben de harmonisatie van de tenniscomplexen in 2015 bij vier verenigingen afgerond. Met twee verenigingen zijn wij nog in gesprek.

In de uitvoering van het raadsprogramma 2014-2018 is een bezuinigingsmaatregel op het product sport opgevoerd. Dit betreft een vermindering van € 50.000 op het onderhoudsbudget vanaf januari 2016. Deze bezuiniging kunnen wij vanaf 2016 gedeeltelijk realiseren door het onderhoud van de sportvelden naar ons terug te halen en het aantal wedstrijdelden bij een aantal sportverenigingen te verminderen. De contractuele afwikkeling wordt zo snel mogelijk afgerond.

b. Activiteiten

In 2016 is de bezuiniging op dit product integraal uitgewerkt. Hierbij is ook een meerjarenplan voor regulier en groot onderhoud uitgewerkt, wat gevolgen heeft voor de investeringen van dit product. In 2017 gaan we verder werken aan het realiseren van de bezuiniging en volledig in beeld brengen van de investeringen.

c. Bedrijfsvoering.

Wij hebben het beheersysteem gevuld met betrouwbare gegevens en hebben een beheerplan in voorbereiding. Een risico is onbekendheid met de levensduur van kunstgrasvelden. Wij gaan hierbij vooralsnog uit van een afschrijvingstermijn van 15 jaar.

d. Financiën

Voor het reguliere onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Sportterreinen	810

Er worden in 2017 geen kunstgrasvelden vervangen of aangelegd. Er is een investeringsbedrag van € 10.000 beschikbaar voor het vervangen van veldverlichting.

14. Begraafplaatsen

a. Bestaand beleid

Als gemeente hebben wij het eigendom en beheer van negen, vijf algemene en vier historische, gemeentelijke begraafplaatsen: één in Maarn en in Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg en Leersum elk twee. Op de vier oude begraafplaatsen worden geen nieuwe graven meer uitgegeven en voeren vrijwilligers het onderhoud uit. Op basis van het “Verbeterplan Begraafzaken” dat wij in 2008 hebben vastgesteld, ontwikkelen wij plannen voor de verbetering van het onderhoud, het beheer en de exploitatie van de begraafplaatsen. De nota ‘Ruimte voor Graven’ uit 2013 beschrijft mogelijkheden om de ruimte op begraafplaatsen nog beter te benutten. Zo is de procedure beschreven om graven te ruimen en worden mogelijkheden genoemd om extra graven te realiseren. De controle op onderhoudsniveaus vindt plaats door steekproefsgewijze maandelijkse schouw. Op dit moment voldoen wij aan het vastgestelde onderhoudsniveau (niveau A).

b. Activiteiten

Wij hebben in de afgelopen jaren uitbreidingen van de begraafcapaciteit gerealiseerd op de begraafplaatsen van Leersum en Doorn. Om de bezuiniging (gedeeltelijk) te kunnen realiseren hebben we in Doorn een natuurbegraafplaats gerealiseerd. In 2017 werken wij de bezuiniging verder uit.

c. Bedrijfsvoering

Het beheersysteem is gevuld met betrouwbare gegevens. Verder hebben we gewerkt een koppeling gemaakt tussen het geografische beheersysteem aan de begraafplaatsadministratie.

d. Voor het regulier onderhoud zijn in 2017 de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Begroting
Begraafplaatsen	489

15 Kunstwerken (cultuur)

a. Bestaand beleid

In de nota cultuur 2011-2013 “Participeren en Profileren” hebben we ons voorgenomen een beleidsnotitie kunst in de openbare ruimte te schrijven. Deze notitie is geschreven (‘Kijk op Kunst’), maar is nooit goedgekeurd, omdat er geen middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en verzekering.

b. Activiteiten

Er zijn geen activiteiten, omdat er geen middelen beschikbaar zijn.

c. Bedrijfsvoering

De berekende vervangingswaarde bedraagt ca. € 700.000. Deze is gebaseerd op de verzekerde waarde.

d. Financiën

Alleen bij gevaar of na meldingen van vernieling wordt beperkt onderhoud uitgevoerd.

Paragraaf Financiering

1. Algemeen

De basis voor de paragraaf financiering ligt in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze wet is er op gericht om een solide financieringswijze te bevorderen en de renterisico's te beheersen. Hieronder vallen alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut (vastgesteld in 2011). Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en administratieve organisatie rond het beheer op de financiële stromen op korte en lange termijn.

Door de kredietcrisis, de geëvalueerde Wet financiering decentrale overheden en de ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO) en de ontwikkelingen op de Europese geld- en kapitaalmarkt is de aandacht voor de gemeentelijke treasuryfunctie aanzienlijk toegenomen.

2. Beleid

Het aantrekken en verstrekken van geld brengt risico's met zich mee. Het uitvoeren van de treasuryfunctie is erop gericht om deze risico's te beperken. Bij de uitvoering van het wettelijk kader zijn twee hoofdlijnen te definiëren:

1. De gemeentelijke financiering wordt beperkt tot de publieke taak.
2. De uitvoering van beleid gebeurt doordacht en daarmee worden risico's tot een minimum beperkt.

3. Risicoprofiel

3.1 Algemeen

Bij het verplicht gestelde risicoprofiel wordt onder risico's verstaan: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico, debiteurenrisico en -voor zover aanwezig- valutarisico.

Voor onze gemeente gaat het vooral om het renterisico en het liquiditeitsrisico. Bij het renterisico speelt de verwachte ontwikkeling van rentepercentages in de markt, de zogenaamde rentevisie, uiteraard een belangrijke rol.

3.2 Rentevisie

De rentevisie is gebaseerd op de in juli 2016 door de Bank Nederlandse Gemeenten afgegeven visie.

De ECB zal een ruim monetair beleid blijven voeren. Dit mede ingegeven door de aanzienlijke economische gevolgen als gevolg van de Brexit.

De lange rentetarieven zullen onder invloed van het gematigd economisch herstel en een verwachte hogere inflatie naar verwachting wat gaan oplopen.

Voor de opstelling van de begroting voor het komende jaar zijn wij uitgegaan van de volgende tarieven: (peildatum juli 2016):

- rente financieringstekort (gemiddelde kort- en langlopende leningen)	1,30 %
- rente kortlopende leningen (o.b.v. indicatie BNG)	0,05 %

3.3 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is de in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) neergelegde limiet voor de toegestane omvang van de netto vlottende schuld. Dit betekent dat 8,5% van het begrotingstotaal gefinancierd mag worden met kortlopende leningen (< 1 jaar). De limiet wordt berekend op basis van een percentage van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet voor 2017 op basis van het begrotingstotaal (€ 106.616.000) bedraagt € 9.062.000.

3.4 Renterisico(norm)

Het renterisico is het risico, dat de gemeente loopt in verband met contractueel overeengekomen wijzigingen van rentepercentages van aangetrokken en uitgezette langlopende leningen. Dit betekent dat de aflossing van leningen, jaarlijks, maximaal 20% van de omvang van de begroting mag zijn. Voor 2017 geeft dat het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
Te betalen aflossingen	9.410	9.251	8.377	7.961
Renterisico op vaste schuld	9.410	9.251	8.377	7.961
Renterisiconorm				
Begrotingstotaal	106.616	99.191	95.831	93.562
Ministeriele regeling vastgestelde %	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	21.000	20.000	19.000	19.000
Toets renterisico				
Renterisiconorm	21.000	20.000	19.000	19.000
Renterisico op vaste schuld	9.410	9.251	8.377	7.961
Ruimte (+)/ Overschrijding (-)	11.590	10.749	10.623	11.039

3.5 Kort geld ten opzichte van lang geld

De rente voor kortlopende leningen is bij een normale rentestructuur lager dan die voor langlopende leningen, nu was dat het geval. Ons beleid is er daarom op gericht om, binnen de wettelijke kaders, via kortlopende leningen in de financieringsbehoefte van onze gemeente te voorzien.

4. Kredietrisico

4.1 Algemeen

Het kredietrisico betreft de risico's bij de uitgezette leningen, de beleggingen en de garanties en deelnemingen. Hierna gaan wij per onderdeel in op de stand van zaken.

4.2 Uitgezette leningen

De aan de woningbouwvereniging verstrekte geldleningen zijn nagenoeg allemaal via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gegarandeerd en hebben geen kredietrisico. De gemeente fungeert hierbij alleen als achtervang (achterborgstelling). Daarnaast is een geldlening verstrekt aan de Stichting Bouw en Beheer Clubhuis Shinty te Driebergen-Rijsenburg en de Stichting LOHC Radio 90 FM. Het totale schuldrestant per 1 januari 2017 van deze verstrekte geldleningen bedraagt € 48.000. Daarnaast is een geldlening uitgezet bij de NV. Bank Nederlandse Gemeenten. Het saldo op 1 januari 2017 bedraagt € 3.997.000. Op basis van een voormalige regeling is een drietal hypothecaire geldleningen verstrekt aan medewerkers van onze gemeente. Het restantsaldo hiervan op 1 januari 2017 bedraagt € 339.000. Aan Vitens is in 2008 een achtergestelde lening verstrekt, waarvan het restantsaldo per 1 januari 2017 € 168.000 bedraagt.

In het volgend overzicht hebben wij het restantsaldo van de uitgezette leningen per 1 januari en 31 december 2017 weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	uitgezette leningen
Stand 01 januari 2017	13.020
te betalen / ontvangen aflossingen	382
Stand 31 december 2017	12.603
te betalen / ontvangen rente	488
Gemiddelde rente (gewogen)	3,75%
Laagste rente	0,00%
Hoogste rente	6,90%

4.3 Beleggingen

Het totale bedrag dat de gemeente heeft belegd in aandelen en andere waardepapieren bedraagt afgerond € 650.000. Dat bedrag is als volgt opgebouwd:

Afgerond op € 1.000			
Omschrijving	Aantal aandelen	Nominaal bedrag per aandeel	Totale belegging
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	201.669	2,50	504.000
Aandelen Bronwaterleiding Doorn *)	56	227,00	13.000
Aandelen Vitens *)	36.554	1,00	37.000
Aandelen BIGA	2.652	50,00	132.600
Inschrijving Grootboek Nationale Schuld			69.000
Deelname Lange Dreef BV			9.000
Deelname Utr.Heuvelrug Commandiet BV			18.000
Totaal			782.600

*De hier vermelde gegevens over de aandelen hebben betrekking op de situatie van vóór de voorgenomen fusie tussen de N.V. Bronwaterleiding "Doorn" en Vitens.

4.4 Garanties en deelnemingen

De gemeente staat garant voor diverse door sociaal-maatschappelijke instellingen afgesloten geldleningen. De laatste beoordeling daarvan en de waardering van de deelnemingen heeft plaatsgevonden bij de jaarrekening 2015. Daarbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd. Voor een overzicht van de deelnemingen verwijzen wij naar de paragraaf "Verbonden partijen".

5. Financieringspositie

5.1 Algemeen

In dit onderdeel gaan wij in op de financieringspositie gedurende de begroting 2017-2020. Daarbij wordt inzicht gegeven in:

- de geraamde financieringspositie;
- de rentelasten en rentebaten van de financieringsfunctie;
- de berekening van de liquiditeitspositie;
- de stand van de geldleningen.

5.2 Financieringspositie

De financieringspositie is in het onderstaande overzicht weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Geïnvesteed kapitaal				
Boekwaarde geactiveerde investeringen	180.034.822	173.831.895	167.568.337	160.205.541
Beschikbare financieringsmiddelen				
a. opgenomen langlopende geldleningen	126.066.042	116.331.228	106.746.525	98.026.576
b. eigen financieringsmiddelen	31.295.951	30.927.807	32.673.118	33.513.482
Totaal financieringsmiddelen	157.361.993	147.259.035	139.419.643	131.540.058
Geraamd financieringstekort	22.672.829	26.572.860	28.148.695	28.665.483

5.3 Rentelasten en rentebaten van de financieringsfunctie

Conform de bepalingen uit het gewijzigde BBV worden in de onderstaande tabel de rentebaten en rentelasten van de financieringsfunctie, en het geraamde renteresultaat weergegeven.

Omschrijving	2017
Saldo rentelasten en rentebaten	
Rentelasten:	
- Rente van vaste geldleningen	3.450.908
- Rente financieringstekort	181.472
Rentebaten:	
-Rente op uitgezette leningen	-487.840
Saldo rentelasten en rentebaten	3.144.540
Rentetoerekening buiten de renteomslag	
- Rentetoerekening grondexploitaties (2,27%)	-213.920
- Rente i.v.m. projectfinanciering (woningbouwverenigingen)	-236.995
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.693.625
Boekwaarde buiten de renteomslag	
- Boekwaarde geactiveerde investeringen	180.034.822
- Boekwaarde grondexploitaties	-9.423.767
- Boekwaarde i.v.m. projectfinanciering (woningbouwverenigingen)	-9.328.763
	-18.752.530
Boekwaarde voor de renteomslag	161.282.293
Renteresultaat	
- De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 1,70 %)	2.741.799
Renteresultaat op het taakveld treasury	48.174

Het saldo van de rentelasten en rentebaten wordt op basis van een omslagrente toegerekend aan de diverse taakvelden binnen de begroting. Deze omslagrente wordt berekend door het saldo van de rentelasten en rentebaten te delen door de boekwaarde van de geactiveerde investeringen op 1 januari 2017. De rente in

verband met projectfinanciering (leningen ten behoeve van woningbouwcorporaties) en de rente die op grond van het BBV moet worden toegerekend aan grondexploitaties, blijft buiten de renteomslag. Het geraamde renteresultaat op het taakveld treasury wordt verklaard door de afronding van de omslagrente. De berekende omslagrente is 1,66% en is in de begroting afgerond op 1,70%.

5.4 Berekening liquiditeitspositie (over- c.q. onderschrijding kasgeldlimiet)

Om het renterisico van kortlopende schulden (korter dan 1 jaar) te beperken is de norm berekend op 8,5% van het begrotingstotaal per 1 januari van het dienstjaar. Onderstaand zijn de berekeningen over de liquiditeitspositie van onze gemeente voor 2017-2020 opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet	2017	2018	2019	2020
Omvang begroting per 1 januari	106.616	99.191	95.831	93.562
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet in €	9.062	8.431	8.146	7.953

In het algemeen kunnen kortlopende geldleningen tegen een lager rentepercentage worden aangetrokken dan langlopende geldleningen. Het streven is erop gericht om, tot het maximum van de kasgeldlimiet, de financieringsbehoefte met kortlopende leningen in te vullen.

5.5 Stand geldleningen

In het volgend overzicht hebben wij het restantsaldo van de geldleningen per 1 januari en 31 december 2017 weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	opgenomen leningen
Stand 01 januari 2017	117.592
te betalen / ontvangen aflossingen	-9.410
Stand 31 december 2017	108.182
te betalen / ontvangen rente	3.214
Gemiddelde rente (gewogen)	2,73%
Laagste rente	0,00%
Hoogste rente	5,22%

* = exclusief woningbouwleningen, waarvoor de gemeente als tussenpersoon fungeert

5.6 EMU

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid.

In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% BBP mag zijn.

Ons aandeel in het EMU saldo wordt de komende jaren geraamd op:

(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves ▪ Afschrijvingen ten laste van de exploitatie ▪ Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie ▪ Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd ▪ Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4 ▪ Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. ▪ Baten bouwgrondexploitatie 	872	-846	1.552	-142	227
	7.951	6.861	6.698	7.056	6.743
	683	80	80	80	80
	8.978	9.641	10.345	6.052	4.910
	10				
		1.710	917	495	40
	20	6.994	1.849	856	446
Totaal	558	1.738	-1.083	1.303	2.546

Paragraaf bedrijfsvoering

Voor het realiseren van de programma's in de programmabegroting is goede bedrijfsvoering nodig. De bedrijfsvoering blijven we door ontwikkelen zodat deze te allen tijde past bij een moderne netwerkorganisatie. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van en de beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering voor zover deze nog niet in andere programma's benoemd zijn.

Het financiële deel van de bedrijfsvoering vindt u in programma 12 waar onder andere ingegaan wordt op onderdelen van de opgave 'financieel gezond huishouden'. Hier vindt u de omvang van de overhead van de organisatie. De paragraaf bedrijfsvoering begint met een toelichting op deze overhead. Het vakgebied communicatie richt zich in 2017 grotendeels op het verder vormgeven van participatie en deze vindt u daarom in programma 1. Facilitaire beleidsvoornemens en de ontwikkeling van zaakgericht werken staan beschreven in programma 3. Deze paragraaf bevat daarom naast een toelichting op de overhead de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van organisatie, personeel, informatisering en informatiebeveiliging.

1.1 Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling is een continu proces. We gaan door met ontwikkelen om aan te blijven sluiten bij de samenleving. Daarbij blijven we kijken hoe we op efficiënte wijze goede dienstverlening blijven bieden om zo structurele voordelen te genereren. Hiervoor zijn soms incidentele investeringen nodig.

Organisatieontwikkeling in de vorm van een programma is in 2017 afgelopen, maar de borging van de werkwijzen die volgen uit de concernopgaven loopt door. Het gaat om de volgende concernopgaven:

- besturings- en managementfilosofie (zie programma 1)
- financieel gezond huishouden (zie programma 12)
- concernplan
- project- en programmasturing
- procesgericht werken
- strategische personeelsplanning
- organisatiecultuur

In 2017 vervolgen we de opleidingen van directie, management en teamleiders om de sturing die past bij een netwerkorganisatie verder te ontwikkelen.

Mede door Organisatieontwikkeling realiseren we een bezuiniging (efficiency) van ruim € 1 miljoen, waarvan € 470.000 op personeelslasten. Voor het realiseren van deze bezuiniging richten we ons op het later invullen van de vrijkomende vacatures en de vacatures die ontstaan door pensionering van medewerkers. De bezuiniging op personeelslasten heeft een opbouw tot € 470.000 in 2018 en tot en met 2016 is aan de bezuinigingstaakstelling voldaan. Voor 2017 betekent dit dat we € 340.000 bezuinigen op de personeelslasten ten opzichte van 2014.

	2015	2016	2017	2018
Efficiency Personeelslasten				
Aframing Salarisbudget 0,3%	50.000	50.000	50.000	50.000
Aframing vrijvallen 30% ontstane loonkosten gepensioneerd	45.000	170.000	290.000	420.000
Totaal bezuiniging loonkosten	95.000	220.000	340.000	470.000
Gerealiseerd	95.000	220.000	220.000	220.000

1.2 Personeelsbeleid

Goed personeelsbeleid is belangrijk om de doelen van de organisatie te behalen. Het beleid zorgt ervoor dat medewerkers hun kennis, vaardigheid en kwaliteiten optimaal kunnen inzetten voor goede dienstverlening. Ook geven we met personeelsbeleid uitvoering aan de wettelijke verplichtingen en kaders. In 2017 richten we ons in het bijzonder op een aantal thema's:

Toekomstbestendig personeelsbestand

De samenleving en de organisatie is volop aan het veranderen. Het is daarom belangrijk dat wij anticiperen op de toekomst en ons personeelsbestand zodanig ontwikkelen dat wij de juiste kwaliteiten en capaciteit in huis hebben. Als wij nu kijken naar ons personeelsbestand dan zien wij een discrepantie tussen hoe het nu is en wat wij in de toekomst nodig hebben. Deze discrepantie lossen we op met de volgende dingen:

- Opleiding en ontwikkeling van competenties en vaardigheden voor de toekomst
- Instroom en behoud van jongeren
- Mobiliteit en uitwisseling
- Flexibel inzetten van kwaliteiten

Duurzame inzetbaarheid

De aandacht voor duurzame inzetbaarheid van al onze medewerkers wordt steeds belangrijker. Het werk en de snel opvolgende veranderingen, soms in combinatie met privé omstandigheden, vraagt veel van onze medewerkers. Vanuit verschillende bronnen, zoals een periodiek medisch onderzoek en de verzuimgegevens, ontvangen wij signalen dat wij een verhoogd risico lopen op uitval van medewerkers door een hoge psychosociale arbeidsbelasting. Zowel op concernniveau als op thema-niveau ligt er een actieplan om deze belasting te verminderen. Acties op concernniveau hebben onder andere te maken met het verbeteren van planning, prioriteitsstelling en capaciteitsverdeling. Op themaniveau hebben de nieuwe teamleiders een belangrijke rol en is dit onderwerp een onderdeel van hun ontwikkeltraject. Daarnaast werken we binnen de thema's aan het vergroten van de onderlinge sociale ondersteuning en vinden trainingen plaats, bijvoorbeeld een training 'emotionele weerbaarheid' voor medewerkers om beter om te kunnen gaan met de soms moeilijke of emotioneel-beladen situaties waarmee onze medewerkers te maken krijgen. Wij werken aan nieuw beleid of passen bestaand beleid aan om de duurzame inzetbaarheid te bevorderen. In het bijzonder hebben wij aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van onze oudere medewerkers. Door de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd zien wij dat een deel van deze groep fysieke of mentale belemmeringen ervaren om hun werk goed te blijven doen of mee te ontwikkelen. Binnen de bestaande middelen zorgen wij voor zo goed mogelijk beleid.

Herijken bestaand beleid

Door de verandering in de organisatie is het nodig dat wij ons bestaand beleid aanpassen aan de nieuwe situatie. Enerzijds gaat het hierom dat wij de structuur en de nieuwe rollen goed verwerken in ons beleid en aan de andere kant gaat het om dat het beleid past bij de uitgangspunten van een netwerkorganisatie. Dit betekent dat wij bestaand beleid – zoals de gesprekkencyclus, het wervings- en selectiebeleid en het opleidings- en ontwikkelingsbeleid tegen het licht gaan houden aanpassen aan de nieuwe organisatie. Uitgangspunten voor dit beleid zijn:

- Stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers
- Bevorderen flexibele inzet van medewerkers
- Passend bij een moderne organisatie, zowel qua vorm en inhoud.

Individueel Keuzebudget

Per 1 januari 2017 hebben alle medewerkers een Individueel Keuzebudget (IKB). Het individueel keuzebudget is de optelsom van 6% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoelage, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan (omgerekend) bovenwettelijk verlof. De medewerker bepaalt zelf wanneer hij dit uit laat betalen en hoe hij deze middelen inzet voor de door hem gekozen doelen.

1.3 Informatisering

Informatisering behelst de inzet van middelen uit de informatie- en communicatietechniek (ICT) om werkprocessen en dienstverlening digitaal uit te voeren en te ondersteunen. De beleidsvisie is uitgewerkt in een Uitvoeringsplan Informatiebeleid 2014-2018: een van de belangrijkste onderwerpen hierin is het invoeren van zaakgericht werken (zie programma 3). Uitvoering geven aan het informatiebeleid vertaalt zich rechtstreeks in een modernere en effectievere dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen en een hierop toegeruste ondersteuning van de organisatie.

De uitwerking van een gezamenlijke uitvoeringsstrategie en uitvoeringsagenda (BiZa, VDP, VNG) en de realisatie van de i-NUP-projecten maken onderdeel uit van het uitvoeringsplan.

In 2017 werken wij verder aan ICT-projecten uit het informatie uitvoeringsplan. Projecten die worden uitgevoerd zijn onder andere:

- Definitief inregelen van het beheer van de basisregistratie BGT;
- Informatiestromen in beeld brengen en optimaliseren. Verplicht gebruik basisregistraties;
- Invoering Digilevering;
- Invoering zaakgericht werken.

Twee keer per jaar wordt gerapporteerd op projectniveau over de voortgang van de ICT projecten.

1.4 Informatiebeveiliging

Vanuit de visie 'Digitale overheid 2017-2020' moet de overheid in de komende jaren volledig digitaal zijn wat haar dienstverlening betreft. Uiteraard mag hierbij het onderwerp informatiebeveiliging niet ontbreken. Dit betreft nieuwe taken en daarvoor is onze I-formatie met 0,25 fte uitgebreid.

Voor 2017 staan onder andere de volgende projecten gepland:

- Opstellen informatieveiligheidsbeleid, spelregels, bijbehorende processen en systemen om de risico's te beheersen;
- Bewustwording (De informatieveiligheid is zo sterk als de zwakste schakel);
- Borging in planning- & controlcyclus.

De gemeente moet op diverse terreinen (rond SUWI, DigiD, BRP etc.) haar verantwoordingslast afleggen. Het Rijk ontwikkelt nu een systematiek (ENSIA⁵) waarmee wij op transparante wijze verantwoording af te leggen over het gerealiseerde niveau van informatieveiligheid. Daarmee wordt de bestaande verantwoordingslast eenvoudiger gemaakt. Gemeenten worden in de toekomst aan één IT-Audit onderworpen. De implementatie start op 1 januari 2017.

⁵ ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek en Single Information Audit.

Paragraaf verbonden partijen

1. Inleiding

Een gemeente kan in principe zelf bepalen hoe een bepaalde taak wordt uitgevoerd. De gemeente kan er bijvoorbeeld voor kiezen de uitvoering zelf te doen of de uitvoering te regelen (via een gemeenschappelijke regeling) met een aantal regiogemeenten gezamenlijk. De kernvraag is en blijft of de doelstellingen van het uitvoerende orgaan nog steeds overeen komen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente gerealiseerd worden. Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's is het gewenst dat in de begroting en de jaarverslaglegging aandacht wordt besteed aan rechtspersonen, waarmee de gemeente een band heeft.

2. Algemeen

Wat is een verbonden partij?

Het BBV geeft als definitie: 'een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft'. Bij een financieel belang gaat het om beschikbaar gestelde middelen die niet verhaalbaar zijn indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang betekent zeggenschap. Dat kan via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is sprake van een 'verbonden partij' als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Een stichting waarin de wethouder op persoonlijke titel als bestuurder plaatsneemt - en dus niet de gemeente vertegenwoordigt - is volgens deze definitie geen verbonden partij.

Inhoud paragraaf

Het BBV stelt in artikel 15 dat deze verplichte paragraaf tenminste dient te bevatten:

1. De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
2. De lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - Gemeenschappelijke regelingen;
 - Vennootschappen en coöperaties;
 - Stichtingen en verenigingen;
 - Overige verbonden partijen.

In de lijst moet op grond van het recente BBV tenminste nog de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- De veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het jaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het jaar;
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het jaar;
- De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij;
- De eventuele risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

Op grond van de wijziging van het BBV in 2016 dient voorts in de programma's te worden aangegeven op welke wijze de verbonden partijen bijdragen aan de realisatie van de programmadoelstellingen.

Beleidsuitgangspunten

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de Nota Verbonden partijen: "In control: meer grip, meer sturing en een betere controle". Deze nota is eind 2015 door de gemeenteraad vastgesteld. De nota biedt een beleidskader voor het aangaan van verbonden partijen, geeft de gemeenteraad, het college en de organisatie mogelijkheden om sturing te geven aan verbonden partijen en helpt daarnaast de grip op verbonden partijen te vergroten.

3. Financieel belang

In totaal wordt aan de gemeenschappelijke regelingen door onze gemeente jaarlijks ruim € 9,0 miljoen betaald. Deze bijdrage wordt verstrekt in de vorm van inwonerbijdragen en bijdragen voor verleende producten of verstrekte diensten. Daarnaast vindt soms doorsluiting van rijksbudgetten plaats. De verstrekte bijdragen vormen ongeveer 10% van de totale begroting.

4. Overzicht verbonden partijen

Omdat er meer inzicht wordt verlangd in de verbonden partijen zodat de “grip” kan worden vergroot, is voor de door verbonden partijen te verstrekken informatie een format ontwikkeld. Dit format is gebaseerd op de in het BBV opgenomen eisen ten aanzien van de te verstrekken informatie en maakt onderdeel uit van deze paragraaf.

In onderstaand overzicht worden de financiële gegevens van de verbonden partijen weergegeven:

Overzicht gemeenschappelijke regelingen								(bedragen x € 1.000)	
Naam		Bijdrage			Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Verwacht resultaat 2017 voor bestemming
		werkelijk	raming	raming	begin 2017	einde 2017	begin 2017	einde 2017	
		2015 ¹	2016 ²	2017 ³					
4.1 Gemeenschappelijke regelingen									
Programma 1 - Bestuurlijke Zaken									
1.	Regionaal Historisch Centrum (RHC) Zuidoost Utrecht	172	165	167	238	148	0	0	0
Programma 2 - Veiligheid en Handhaving									
2.	Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	2.816	2.810	2.819	3.213	2.726	22.392	20.269	0
Programma 3 - Dienstverlening									
3.	Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)	946	1.207	1.168	30	30	6.000	4.500	0
Programma 4 - Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur									
4.	Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN)	50	50	50	0	0	0	0	0
Programma 5 - WMO, Sociale Zaken en Minimabeleid									
5.	Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)	2.461	2.265	2.265	422	364	3	n.n.b.	0
6.	Instituut voor Werkvoorziening IW 4 (IW4-bedrijven)	19	20	20	2.337	2.337	3.599	3.088	0
Programma 6 - Welzijn, incl. Cultuurhuizenbeleid en Volksgezondheid									
7.	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht ⁴	847	556	1.418	2.288	2.500	12.500	12.500	0
Programma 7 - Onderw., incl. huisv., jeugdbel., kinderopv. en volw.educatie									
8.	Wereldkidz vh. Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland ⁴	0	0	0	2.608	2.623	4.872	4.889	16
Programma 8 - Ec. zaken werkgel., recreatie, toerisme en deregulering									
9.	Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied	93	93	93	0	0	0	0	0
Programma 11 - Beheer openbare ruimte en milieu									
10.	Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	1.090	1.216	1.195	341	466	9.333	12.419	0
11.	Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)	815	871	878	569	572	0	0	6
Programma 12 - Middelen en ondersteuning									
12.	Belastingssamenwerking (BghU)	0	700	697	381	381	1.071	855	0
4.2 Vennootschappen en coöperaties									
Programma 12 - Middelen en ondersteuning									
13.	Vitens NV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	441.300	446.100	1.292.800	1.298.600	29.100
14.	Lange Dreef C.V. ⁴	0	0	0	-273	-593	14.240	8.044	-319
15.	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) ⁴	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	3.582.000	4.163.000	149.923.000	145.317.000	226.000
4.3 Stichtingen en verenigingen									
Programma 9 - Sport, incl. sportaccommodaties, kunst en cultuur									
16.	St. Zwem- en Sportaccommodaties Doorn ⁴	97	100	100	0	0	2.150	2.100	-100
4.4 Verbonden partijen in liquidatie									
Programma 3 - Dienstverlening									
16.	N.V. Bronwaterleiding "Doorn" in liquidatie (per 2 juli 2010 overgenomen door N.V. Vitens) ⁴	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	179	145	900	879	-61
Programma 12 - Middelen en ondersteuning									
17.	Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	81	68	0	0	-13
Totaal		9.406	10.053	10.870					
1) Op basis vastgestelde jaarrekening									
2) Op basis vastgestelde begroting, incl. tussentijdse rapportages									
3) Op basis concept begroting									
4) Cijfers jaarrekening 2015									

4.1 Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionaal Historisch Centrum (RHC) Zuidoost Utrecht

Vestigingsplaats: Wijk bij Duurstede.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Uitvoering geven aan de Archiefwet van 1995 (toezicht en advisering door een archivaris) en het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.

Deelnemende partijen: De gemeenten Bunnik, Houten, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Vianen en Wijk bij Duurstede.

Bestuurder: G.F. Naafs (voorzitter)

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.

Risico's: Een mogelijk financieel risico vanaf 2018 vormen de financiële en andere gevolgen van het zogenaamde e-depot en andere ontwikkelingen op digitaliseringsgebied. Hierover wordt in 2017 een beleidsplan uitgewerkt dat leidt tot een bestuursvoorstel voor een verantwoorde keuze voor en e-depot.

Ontwikkelingen:

- Wegwerken van achterstanden in toegankelijkheid van archieven;
- Uitbreiden en verbeteren digitalisering en digitale dienstverlening via eigen website en verschillende portals;
- Vergroten toegankelijkheid collecties beeldmateriaal;
- Bieden van duidelijkheid in 2017 over het e-depot (inhoudelijk, organisatorisch en financieel) zodat dit in 2018 van start kan gaan.

	2016	2017	2018	2019	2020
Begroting RHC	€164.945	€167.629	€179.695	€179.993	€180.324
Begroting GUH	€165.455	€167.246	€179.245	€179.605	€179.605
Verschil GUH	+ €510	- €383	- €450	- €388	- €719

2. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

Vestigingsplaats: Utrecht.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: De Veiligheidsregio Utrecht behartigd de belangen van de gemeenten op het gebied van de brandweerzorg, de organisatie van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing (bevolkingszorg), het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer, de zorg voor een adequate samenwerking met de politie Utrecht en de meldkamer ambulancezorg, een gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Deelnemende partijen: Alle 26 Utrechtse gemeenten.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid), Dagelijks bestuur: G.F. Naafs (lid)

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.

Risico's: Uit de BduR-circulaire (Brede Doel Uitkering Rampenbestrijding)- van juni 2015 bleek dat de uitkering voor de VRU vanaf 2017 afneemt met € 770k, te weten van € 10,08 miljoen naar € 9,31 miljoen. Bij de behandeling van de ontwerp-programmabegroting 2017 heeft het AB, mede op basis van de ingebrachte zienswijzen, besloten dat zij in elk geval in 2017 het resterende deel van de verlaging van de BduR (dus het deel dat overbleef na doorgevoerde bezuinigingen) als taakstelling opnemen en daarmee dus niet doorrekenen naar gemeenten. In de Kadernota 2018 wordt aangegeven of en, zo ja hoe deze verlaging structureel wordt opgevangen. Het is op dit moment nog onduidelijk wat de financiële consequenties zullen zijn van de uitkomst van de huisvestingsdiscussie VRU.

Ontwikkelingen

- Het algemeen bestuur heeft in 2013 besloten tot een 2e tranche bezuiniging van in totaal 8% op de gemeentelijke bijdrage. Dit komt neer op een bedrag van € 5,33 miljoen, gebaseerd op de basistaken. Deze taakstelling mag gefaseerd ingevoerd worden en dient vanaf 2018 volledig structureel gerealiseerd te zijn.
- Op het gebied van huisvesting zal er in 2017 een keuze gemaakt worden over het eigendom en beheer van de brandweergebouwen. De eerdere optie waarbij sprake was van volledige overdracht van eigendommen aan de VRU is volledig uit beeld. Naar verwachting zal besloten worden om de huidige situatie 'gebruik om niet' te handhaven. Zij het met een zodanige verdeling (demarcatie) van het onderhoud en exploitatie tussen eigenaar (gemeente) en gebruiker (VRU) dat de VRU in staat wordt gesteld dit efficiënt en effectief te organiseren conform reeds vastgestelde objectieve kwaliteitsnormen.
- In 2017 zal er een meerjarige taakuitvoeringsovereenkomst worden afgesloten met de VRU voor alle aanvullende taken die niet vallen onder de basisbrandweezorg (wettelijke taken en collectieve niet-wettelijke taken).
- Vanaf 2017 wordt de jeugdbrandweer collectief bekostigd.

3. Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)

Vestigingsplaats: Doorn

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het adequaat kunnen vervullen van de publieke dienstverlening door ondersteuning van een betrouwbare ICT omgeving. De RID beheert en ondersteunt de ICT infrastructuur van de gemeente.

Deelnemende partijen: De gemeenten Baarn, Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Soest en Wijk bij Duurstede, alsmede de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn en Heuvelrug.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: Jan Willem van Dongen (lid).

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Op 16 juni 2016 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een structurele verhoging van de financiële bijdrage van de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan de RID, waarmee tegemoet wordt gekomen aan de versterking en professionalisering van de RID organisatie.

Risico's: Geen

Ontwikkelingen: De RID levert een uniform pakket van producten en diensten aan zijn klantorganisaties. De afspraken over deze producten en diensten zijn bij de oprichting van de gemeenschappelijke regeling in 2012 door alle deelnemers vast gesteld en is besloten deze dienstverleningsovereenkomst voor 5 jaar te bevriezen. In 2017 zal in overleg met de overige deelnemers van de RID deze dienstverlenings-overeenkomst worden geëvalueerd en worden bijgesteld naar de verwachtingen van de deelnemende organisaties en de snelle ontwikkelingen van de I-samenleving.

Eind 2015 is door een extern bureau een onderzoek gehouden of de inrichting en de omvang van de RID-organisatie nu en in de toekomst voldoet aan de verwachtingen van de deelnemende organisaties en de snelle ontwikkelingen van de I-samenleving. Geconstateerd is dat voor de versterking en professionalisering van de RID organisatie vanaf 2016 en volgende jaren extra financiële middelen nodig zijn. Deze zijn inmiddels toegekend in de raadsvergadering van 16 juni 2016. De verwachting is dat door het afronden van de backend migratie en door de versterking en professionalisering van de RID organisatie in 2017 en volgende jaren een grote stap wordt gezet naar een stabiele en professionele infrastructuur en verbetering van de externe en interne dienstverlening en van de bedrijfsvoering.

4. Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN)
Vestigingsplaats: Bunnik.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het geven van advies over de instandhouding en bevordering van het bouwkundig schoon, de welstandszorg, het landschaps- en stedenschoon, waaronder de monumentenzorg, alsmede de zorg voor de ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid.
Deelnemende partijen: Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zeist. Daarnaast nemen Blaricum en Laren op contractbasis diensten af.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G. Boonzaaijer (lid)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De inkomsten van de gemeenschappelijke regeling zijn direct afhankelijk van het aantal aanvragen om advies. Daling van het aantal aanvragen heeft gevolgen voor de exploitatie. Ter dekking van een negatief exploitatieresultaat wordt wel een algemene reserve aangehouden die door het bestuur is gemaximeerd. De stand per 31 december 2015 bedraagt € 365.217. Nu de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2017 eindigt, zijn er geen risico's meer die rechtstreeks verband houden met het aantal adviesvragen. Wel ontstaan er (wachtgeld)verplichtingen jegens de oud-medewerkers van de GR.
Ontwikkelingen: In 2014 is gestart met het uitvoeren van het liquidatie actieplan zoals dat vastgesteld is door het Algemeen Bestuur en de raden van de aangesloten gemeenten. Het plan behelst opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling per 1 januari 2017. De medewerkers zullen worden ondergebracht in de nieuwe stichting "MooiSticht". Begin dit jaar werd er nog vanuit gegaan dat MooiSticht per 1 januari 2016 zou gaan functioneren, maar halverwege het verslagjaar bleek dat versnelde transformatie niet mogelijk was. Zowel het personeel als de adviesproducten kunnen pas overgedragen worden aan de stichting op het moment dat de GR ook daadwerkelijk wordt geliquideerd op 1 januari 2017. In november 2016 wordt een voorstel in de raad behandeld waarin wordt voorgesteld op welke wijze van overdracht van de welstandsadvisering van Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN) aan de stichting MooiSticht kan worden geregeld..

5. Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI)
Vestigingsplaats: Zeist.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het aanbieden van diensten en producten op het terrein van werk, inkomen, sociale werkvoorziening, re-integratie, schuldhulpverlening, en overige daarmee verband houdende onderwerpen.
Deelnemende partijen: De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J.W. van Dongen, H.A. Nijhof, Dagelijks bestuur: H.A. Nijhof (lid)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: In 2014 stemden de raden van de gemeenten Bunnik, De Bilt, Wijk bij Duurstede, Zeist en onze raad in met het regionale beleidsplan " <i>Participatie en Inkomen in de regio Kromme Rijn Heuvelrug, Toekomstbestendige kaders</i> ". Daarin belegden we de uitvoering van de Participatiewet – het bieden van inkomensondersteuning en het begeleiden naar werk van inwoners in de bijstand–bij de RDWI. Tot die groep behoort ook sinds het ingaan van de Participatiewet op 1 januari 2015 het begeleiden naar werk van arbeidsgehandicapten. De RDWI voert voor de gemeenten bovendien de uitvoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening uit. Daarnaast voert de RDWI enkele regelingen voor inwoners met een laag inkomen voor onze gemeente uit.
Risico's: Afgelopen jaren was er voor de Utrechtse Heuvelrug een structureel tekort op het integratiebudget (I-deel) als gevolg van een incorrecte inschatting van het aantal werklozen in onze gemeente door het Rijk. Onze gemeente ontving daarom tot 2014 een Meerjarige Aanvullende Uitkering (MAU). Het Rijk verdeelt het budget landelijk op sinds 2015 op een andere manier,

gebaseerd op andere omgevingsfactoren. Deze nieuwe verdeling pakt voor onze regio niet goed uit. Als gevolg daarvan is het tekort op het I-deel in 2015 sterk oplopen. Daarom hebben we op 7 juli 2016 een aanvraag ingediend voor deelname aan de nieuwe vangnetregeling. Eind dit jaar wordt daarover een beslissing genomen.

In de GR is geregeld dat tekorten op het I-deel evenredig verdeeld worden. Als gevolg van deze ontschotting werd afgelopen jaren ons tekort opgevangen door de andere gemeenten met wie we samenwerken. Momenteel hebben alle aan de RDWI deelnemende gemeenten te maken met een tekort. Wij betalen momenteel mee aan gemeenten met een groter tekort. Het tekort van onze gemeente loopt door de ontschotting daarom op. Alle gemeenten hebben daarom een aanvraag ingediend om deel te nemen aan de Vangnetregeling van het Rijk. Afhankelijk van toekenning van het Rijk van deze aanvragen kan ons tekort door de ontschotting dalen of juist oplopen.

Het kabinet gaat de rijksbijdrage voor de sociale werkvoorziening afbouwen. De vergoeding per Wsw-arbeidsjaar daalt van ongeveer € 26.000 nu naar € 22.700 in 2021. Gemeenten namen in 2015 de aandelen over van de BIGA Groep BV (verder: BIGA). Bij ongewijzigd beleid zou een aanzienlijk tekort ontstaan. Vanaf 2021 zou dat gaan om een bedrag tussen de drie ton en een half miljoen euro. Bovendien zijn gemeenten vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk van het begeleiden van arbeidsgehandicapten naar werk. Daarom stelden we in 2015 een ontwikkelagenda voor. Door de aandelen van BIGA, in ieder geval tijdelijk, over te nemen garanderen we dat de huidige medewerkers van dit sociaal werkbedrijf kunnen blijven werken en dat we arbeidsgehandicapten die zich nu melden bij gemeenten een baan kunnen bieden.

Ontwikkelingen: Het aantal uitkeringen is in de regio met 239 opgelopen naar 2.937 uitkeringen. In onze gemeente werden 35 uitkeringen extra toegekend waardoor het totaal aantal aanvragen is gestegen naar 600. Sinds 2011 is het aantal inwoners met een uitkering regionaal met 35% toegenomen. Mede door een sterke groei van het aantal statushouders komt de groei in 2016 uit op ongeveer 8,8% regionaal.

Het herstel op de arbeidsmarkt zet door maar vertaalt zich nog niet direct in minder inwoners die gebruik moeten maken van bijstand.

De afgelopen jaren is het participatiebudget drastisch gekrompen. Het aantal inwoners dat een beroep moet doen op de bijstand is daarnaast gestegen. Dit heeft geleid tot scherpe keuzes door de gemeenten. We merken bovendien dat er sprake is van een mismatch: het beschikbare werk sluit niet aan bij de mogelijkheden van werkzoekenden in onze gemeente. Dat zien we terug in de resultaten. In 2015 is het aantal banen toegenomen, maar nog niet voor inwoners zonder opleiding. Circa 70% van de inwoners in de bijstand valt in die categorie. Dit is een regionaal probleem.

De sociale dienst heeft een ingrijpende reorganisatie ingezet. Re-integratie consultants gaan lokaal werken, in nauwe samenwerking onze lokale sociale dienstverlening. We bieden begeleiding naar werk dat past bij de wensen en mogelijkheden van inwoners. Lokaal investeren we met Project De Verleiding waarmee we inwoners met lange afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar vrijwilligerswerk. Arbeidsgehandicapten die we sinds 1 januari 2015 naar werk begeleiden vallen niet meer onder de Wet Sociale Werkvoorzieningen (WSW) waardoor er voor hen niet gegarandeerd werk beschikbaar is. We zetten in op een nauwe samenwerking tussen RDWI en BIGA. Daarmee bewerkstelligen we dat de expertise van beide organisaties kan worden ingezet om inwoners naar werk bij reguliere werkgevers te begeleiden. Bij BIGA kunnen arbeidsgehandicapten aan het werk.

6. Instituut voor Werkvoorziening IW 4 (IW4-bedrijven)
Vestigingsplaats: Veenendaal.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). Het bieden van een werkplek aan arbeidsgehandicapten met WSW indicatie die alleen kunnen functioneren in een 'beschutte omgeving'.
Deelnemende partijen: De gemeenten Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug (postcodegebied Amerongen en Leersum) en Veenendaal.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: A.J. Nijhof (lid), plaatsvervanger: J.W. van Dongen.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Er kunnen vanaf 1 januari 2015 geen nieuwe werknemers meer instromen bij Sociale Werkplaatsen zoals IW4 en de rijkssubsidie per arbeidsjaar wordt geleidelijk afgebouwd van ongeveer € 26.000 naar € 22.700 in 2021. Het aantal huidige werknemers zal door natuurlijk verloop geleidelijk in omvang afnemen, wat grote gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering en de financiële resultaten. Dit alles leidt, bij voortzetting van het huidige beleid, mogelijk tot een tekort in 2017. Het bestuur van IW4 hecht er aan dat IW4 zich sterk in blijft zetten op de beweging van binnen naar buiten, van intern werkbedrijf, naar een organisatie die inzet op re-integratie van arbeidsgehandicapten op de reguliere arbeidsmarkt. In 2016 zal een strategische visie met betrekking tot uitvoeringsorganisatie door het algemeen bestuur worden vastgesteld. Deze wordt voorgelegd aan de gemeenteraden.
Ontwikkelingen: In 2015 is een samenwerking met Permar onderzocht. Gelet op de jaarcijfers 2014 van Permar is de samenwerking voorlopig op de lange baan geschoven. We maken momenteel, als gevolg van de gemeentelijke herindeling van 2006, nog deel uit van de gemeenschappelijke regeling IW4. Bij IW4 werken voor onze gemeente 19 inwoners uit Amerongen, Overberg en Leersum. Dit aantal zal als een gevolg van het afsluiten van de WSW geleidelijk afnemen. Dit overwegende stelden we bij de behandeling van de begroting IW4 2017 voor om te onderzoeken of de kosten van uittreden hoger zijn dan de kosten van deelname aan deze GR.

7. Gemeenschappelijke Regeling GGD regio Utrecht (GR GGDrU)
Vestigingsplaats: Zeist.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners bevorderen, onder meer door preventie
Deelnemende partijen: Alle gemeenten provincie Utrecht.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: Hans Nijhof (lid)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De deelnemende gemeenten staan garant voor de betaling van rente en aflossing van de door de GGDrU aangegane geldleningen en eventuele schulden in rekening-courant. De garantstelling geschiedt naar verhouding van het aantal inwoners op 1 januari van het jaar waarin de garantieverplichting tot stand is gekomen. Door eventuele toepassing van andere verdeelsleutels en het op termijn divergeren van regionaal beleid, krijgen we mogelijk in de toekomst te maken met herverdelingseffecten en frictiekosten.
Ontwikkelingen: Voor de begroting 2017 gaat GGDrU inhoudelijk uit van een op hoofdlijnen ongewijzigd beleid. Er is een aantal ontwikkelingen dat van invloed is op GGDrU. Sinds 1 januari 2016 voert GGDrU de iJGZ voor 0-18 jarigen uit voor 24 gemeenten. De GGDrU verkent of na afloop van de termijn van de twaalf overeenkomsten, de JGZ 0-4 (per 1 januari 2018) collectief kan worden gemaakt door aanpassing van de gemeenschappelijke regeling. Per 2018 zullen naar verwachting de gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik herindelen tot een

nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Afhankelijk van de provincie waartoe de nieuwe gemeente dan behoort, is er sprake van ontvlechting dan wel invlechting van alle GGD-taken. Als gemeente Vijfheerenlanden bij de provincie Utrecht komt zal het gemeentebestuur moeten besluiten over de uitvoering van de JGZ 0-4 jarigen, die nu door Rivas wordt uitgevoerd.

Voor de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) blijkt het nog steeds moeilijk de gevolgen van individuele keuzes van gemeenten te overzien. Iedere gemeente is zelfstandig of in enig samenwerkingsverband op zoek naar nieuwe manieren om deze taak in te richten. Een belangrijk deel van de traditionele OGGZ-doelgroep vormen de zogenaamde verwarde personen. Daarvoor is landelijk een taskforce actief. Deze spoort gemeenten aan om sluitende plannen te maken. GGDrU hoopt vanaf 2017 samen met gemeenten tot afspraken te kunnen komen over de wijze waarop de problematiek het beste kan worden aangepakt.

GGDrU wil haar bedrijfsvoeringsrisico's zoveel mogelijk minimaliseren. Primair dient GGDrU de collectieve taken op het gebied van de algemene publieke gezondheid en Jeugdgezondheidszorg te kunnen waarborgen. De intensiverings- en maatwerkpakketten kunnen daar bovenop een goede dienstverlening zijn, waarmee GGDrU haar ondersteunende en verbindende ambitie naar de gemeenten kan waarmaken.

In 2014 bleek dat de bedrijfsvoering door de sterke groei van GGDrU niet evenredig was meegegroeid en versterking nodig was. Voor de jaren 2015, 2016 en 2017 heeft het bestuur van GGDrU extra budget ter beschikking gesteld met het incidentele resultaat van 2014. De afgelopen twee jaren zijn er al grote stappen gezet in het verbeteren van de bedrijfsondersteuning. Dit wordt in 2017 verder doorgezet. Vanaf 2018 moet structureel een dekking van deze kosten, € 300.000, worden gevonden in de begroting van GGDrU. Voorbereidingen hiervoor vinden in 2017 plaats in samenspraak met het bestuur. Om tot de gewenste dekking te komen moeten verschillende zoekrichtingen voor besparingen worden verkend.

8. Wereldkidz (voorheen Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland)

Vestigingsplaats: Zeist.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het geven van openbaar onderwijs aan scholen die onder gemeentelijk gezag vallen, met inachtneming van artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 51 van de Wet op de Expertisecentra en artikel 42 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs Zorg dragen voor een professionele bedrijfsvoering in de organisatie en een situatie creëren waarbij schoolteams en directeurs hun energie kunnen richten op het primaire proces: “het geven van onderwijs en opvoeding op een hoog kwalitatief niveau”, met een breed gericht onderwijsaanbod voor kinderen van 2,5 tot en met 20 jaar, voor basis-, speciaal- en praktijkonderwijs.

Deelnemende partijen: De gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Zeist en Stichtse Vecht

Bestuurder(s): College van bestuur: Wubbo J. Wever

Raad van toezicht:

- drs. H. Tulner, benoemd 1 november 2010; voorzitter
- drs. E.H.M. Vinken, benoemd 1 november 2012; lid auditcommissie
- drs. R.J.J. Kevenaar, benoemd 1 april 2014; voorzitter auditcommissie
- drs. H. Koster, benoemd 1 november 2014
- drs. D.S.N. Bakker-van den Berg, benoemd 1 november 2014

De leden van de raad van toezicht worden op bindende voordracht van de raad van toezicht door de gemeenteraden benoemd.

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Na het bekend worden van het slechte resultaat 2012 in mei 2013 is WereldKidz onder ‘financieel toezicht’ geplaatst door de inspectie van het onderwijs. Er zijn diverse maatregelen getroffen om het financieel negatieve tij te keren én met succes. Uit de jaarcijfers over 2014 bleek dat de liquiditeitspositie was verbeterd en sloot de jaarrekening met een positief saldo. In 2015 heeft Wereldkidz wederom een overschot geboekt van ruim 2 ton, hetgeen financieel gezien een positieve

ontwikkeling is. De stichting staat voor alsnog onder financieel toezicht.
Risico's: De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor het aanbieden van openbaar onderwijs in de gemeente. Door de verbeterde financiële situatie van de stichting is het potentiële risico dat de gemeente door middel van een borgstelling of een lening moet bijspringen nu niet meer aan de orde.
Ontwikkelingen: Het openbaar onderwijs kampt de komende jaren, net als overige schoolbesturen, met een forse terugloop van het leerlingenaantal. WereldKidz geeft aan de belangrijkste risico's van krimp en de daarmee samenhangende dalende werkgelegenheid in beeld te hebben en in de meerjaren begroting te hebben afgedekt. In 2015 is een aantal bezuinigingen structureel doorgezet waardoor de organisatie in staat moet zijn met de beschikbare middelen uit te komen. De bezuinigingsslag heeft geleid tot een discussie over behoud van het openbaar onderwijs in de verschillende gemeenten c.q. verschillende dorpen op de Utrechtse Heuvelrug. In 2016 is openbare basisschool De Uitkijk in Amerongen gesloten.

9. Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied (UHVK)
Vestigingsplaats: Utrecht.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het mogelijk maken van openluchtrecreatie in de regio. De zorg voor aanleg, beheer en onderhoud van routestructuren en de zorg voor beheer en onderhoud van de grotere recreatieterreinen.
Deelnemende partijen: De provincie Utrecht en de gemeenten Amersfoort, Bunnik, De Bilt, Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Leusden, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, en Zeist.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J.W. van Dongen en G. Boonzaaijer, Dagelijks bestuur: J.W. van Dongen (voorzitter)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: In het begrotingsjaar worden geen veranderingen verwacht in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
Risico's: Op 13 maart 2014 heeft het algemeen bestuur van het recreatieschap UHVK, na raadplegen van de deelnemers, besloten om de samenwerking te ontmantelen en het recreatieschap per 1 januari 2018 op te heffen. Alle voorzieningen moeten dan elders zijn ondergebracht. In de begroting 2017 van het recreatieschap staat opgenomen dat de opheffing van het recreatieschap per 1 januari 2018 naar verwachting tot een incidentele kostenpost van € 2.820.000 zal leiden. Deze is berekend op basis van het 'best guess' principe. Op basis van de afgesproken verdeelsleutels (8,04%) bedraagt het aandeel van onze gemeente daarbij € 266.963 (bijdrage voorziening afkoopsom € 226.918 + verwachte extra bijdrage bij opheffing € 40.045). Voor dit bedrag is in 2016 een voorziening getroffen. Risico bestaat dat de bijdrage voor de ontmanteling hoger uitvalt en is daarom een risico opgenomen in paragraaf Weerstandsvermogen. Begin 2018 zal de finale afrekening plaatsvinden en zal de uiteindelijke afkoopsom bekend zijn.
Ontwikkelingen: Stand van zaken toekomstig beheer dagrecreatieterreinen Zanderij Maarn (afspraken in de maak over opzegging erfpacht), Utrechtse Baan (overleg over onderhoud en beheer met Staatsbosbeheer), Rode Haan (staat in verkoop) en het Doornse Gat. Voor het Doornse Gat is een ondernemer geselecteerd voor de toekomstige ontwikkeling, beheer en exploitatie om het terrein in de toekomst open te houden. Voor de ontwikkeling op het terrein van het Henschotermeer is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. De grondeigenaar is op zoek naar een nieuwe exploitant voor het terrein. De provincie is verantwoordelijk voor het vinden van toekomstbestendige oplossingen voor het beheer en onderhoud van de routes en paden (fiets en wandel). Zij hebben dit uitbesteed aan een bureau. Er wordt gewerkt aan het oprichten van een routebureau waar in ieder geval de routes (beheer en onderhoud) kunnen worden ondergebracht. Wij nemen als gemeente deel aan diverse ambtelijke werkgroepen om zo inspraak te hebben en het ontmantelingsproces nauwgezet te kunnen volgen.

10. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)
Vestigingsplaats: Soest
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het op een doelmatige en uit een oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde manier sturing en uitvoering geven aan het afvalstoffenbeleid in de provincie Utrecht. Namens de gemeenten zorgt de AVU voor de regie van het door de inwoners van de provincie Utrecht aangeboden huishoudelijk afval (dus geen afval van bedrijven). De AVU draagt zorg voor een goede, reguliere en milieuverantwoorde verwerking van door de gemeenten ingezameld huishoudelijk afval, ofwel de regeling van transport, overslag, bewerking en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Deelnemende partijen: Alle 26 Utrechtse gemeenten
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J. W. van Dongen (plaatsvervanger G. Boonzaaijer)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De risico's bestaan uit de normale bedrijfsrisico's. Door het ontbreken van reserves en voorzieningen heeft de AVU geen weerstandsvermogen. Alle in enig jaar gemaakte kosten worden aan de deelnemers doorberekend. Als gevolg hiervan kunnen schommelingen optreden in de jaarlijks te betalen bedragen.
Ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Half 2017 zal een nieuw contract voor de inzameling, transport en verwerking van oud papier ingaan. De aanbesteding ervan is in 2016 gestart. ▪ De verwerking van PMD (verpakkingen van plastic, metaal en drinkpakken) zal in 2017 veel de aandacht vragen. Er is in 2016 een groot tekort aan verwerkingscapaciteit ontstaan in Nederland waardoor de kosten van de verwerking sterk gestegen zijn. Dit probleem vraagt om een gecoördineerde aanpak van gemeenten, verwerkers, de verpakkingindustrie en de landelijke overheid.

11. Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)
Vestigingsplaats: Utrecht
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het op een doelmatige, kwalitatief goede, efficiënte en controleerbare manier uitvoeren van de door de deelnemende gemeenten opgedragen adviserende en uitvoerende taken op het gebied van de omgeving, milieu en duurzaamheid in de ruimste zin.
Deelnemende partijen: De gemeenten: Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Montfoort, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden, IJsselstein en Zeist.
Bestuurder (s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (onafhankelijk voorzitter), G. Boonzaaijer (lid)
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Het belang van de gemeente kan vertaald worden naar de omvang van taken die wij garanderen af te zullen nemen. Hieraan zijn andere zaken gerelateerd zoals afrekening bij tekorten of overschotten op de GR (naar rato van opdrachtenportefeuille of als AB anders bepaald). De gemeente garandeert een jaarlijkse afname van 9.480 gegarandeerde uren plus uren voor VTH-taken waar de gemeente sinds 1 januari 2014 bevoegd gezag van is (voormalige provinciale taken). Dit is 8,2% van het totale opdrachtenpakket wat bij de ODrU is ondergebracht door alle deelnemende gemeenten. In 2017 is een bedrag beschikbaar van € 929.524 inclusief € 111.000 aan rijksbijdrage voor de uitvoering van de voormalige provinciale VTH taken waar wij sinds 1 januari 2014 bevoegd gezag van zijn.
Risico's: Het project 'ODrU op orde' is in 2015 afgerond. De benodigde investeringen om de organisatie op orde werken nog een aantal jaren door en zijn verwerkt in de projectbegroting incidentele kosten. In 2016 wordt de balans opgemaakt voor de finale eindafrekening met de

deelnemende gemeenten. Deze incidentele kosten zijn reeds verantwoord in 2013.
<p>Ontwikkelingen: Er worden diverse wettelijke veranderingen verwacht, zoals de nieuwe Omgevingswet.</p> <p>De Wet private kwaliteitsborging zal gevolgen hebben voor de afdelingen Bouw- en Woningtoezicht bij gemeenten en omgevingsdiensten doordat een groot deel van hun toetsende en toezichthoudende taken bij marktpartijen worden ondergebracht. Op 15 april 2016 is het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gezonden. De invoering vindt plaats in 3 fasen en zal op zijn vroegst in 2017 in gaan.</p> <p>De ODrU voert gesprekken met verschillende eigenaar gemeenten over het overdragen van vooral bouwtaken. De gevolgen hiervan zullen worden uitgewerkt in een businessplan. Uitgangspunt is continuïteit, kwaliteit en beheersing van kosten. Om dit te borgen, mochten meer gemeenten de bouwtaken willen overdragen, is het belangrijk dat deze taken gefaseerd overgaan.</p> <p>Daarnaast zullen de fusiegesprekken met de provincie en RUD Utrecht worden gecontinueerd. Er wordt niet gesproken over een concrete datum. Partijen hebben gezamenlijk aangegeven samenwerking en zorgvuldigheid voorop te stellen.</p> <p>Voor 2017 is een eerste aanzet gegeven tot een productbegroting. Dit zal de aankomende jaren verder ontwikkeld worden. Voorts gaat de ODrU haar organisatie door ontwikkelen om nieuwe taken (bijvoorbeeld omgevingswet, VTH) in de toekomst op de juiste wijze in de organisatie te kunnen implementeren.</p>

12. Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)
Vestigingsplaats: Utrecht.
<p>Het openbaar belang dat wordt behartigd:</p> <p>De BghU verzorgt de uitvoering van de Wet Waardering onroerende zaken en heft en int belastingen, heffingen en leges namens haar deelnemers. De BghU is een publieke, uitvoerende en dienstverlenende organisatie die op basis van maatschappelijk algemeen aanvaarde bedrijfseconomische principes wordt geleid.</p>
<p>Deelnemende partijen: De gemeenten Utrecht, De Bilt, Houten, Nieuwegein, Zeist, Bunnik Lopik en Utrechtse Heuvelrug en Het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden.</p>
Bestuurder: J.W. van Dongen
<p>Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: De door BghU gepresenteerde meerjarenbegroting 2017- 2020 leidt tot een verlaging van de te betalen gemeentelijke bijdrage. Was in 2016 nog sprake van een bijdrage van € 700.000. Vanaf 2017 loopt de bijdrage terug naar respectievelijk € 697.000 in 2017, € 657.000 in 2018 en vanaf 2019, € 656.000.</p>
<p>Risico's: De BghU houdt in haar begroting rekening met een noodzakelijk weerstandsvermogen van € 600.000 om mogelijke risico's op te vangen. Op basis van een niet nader gespecificeerde analyse concludeert BghU dat het eigen vermogen, met inbegrip van "onvoorzien", voldoende groot is om mogelijke risico's op te vangen.</p>
<p>Ontwikkelingen: De BghU borgt de continuïteit van haar taakuitvoering en streeft een continue verbetering van de kwaliteit en klantgerichtheid van het waarderings- en belastingproces na op basis van de leanmanagementfilosofie. Zij heeft oog voor het belang van inwoners, instellingen, bedrijven en haar deelnemers en faciliteert hen zoveel mogelijk. Een belangrijk aspect daarbij is de verregaande stroomlijning en digitalisering van het belastingproces. De BghU staat borg voor een adequate uitvoering en het ophalen van de juiste belastingopbrengst. De BghU streeft daarbij naar verlaging van de maatschappelijke kosten onder meer door samen te werken (zowel horizontaal met meerdere gemeenten als verticaal met waterschappen). De BghU is een moderne werkgever met oog en aandacht voor haar medewerkers. De BghU heeft de ambitie om op middellange termijn gezien te worden als toonaangevend samenwerkingsverband op het gebied van basisregistraties en belastingen, waarbij er een goede verhouding is tussen de kwaliteit en de prijs van de dienstverlening.</p>

4.2 Vennootschappen en coöperaties

13. Vitens NV
Vestigingsplaats: Zwolle.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het dragen van medeverantwoordelijkheid voor de gezondheid door het duurzaam leveren van veilig en betrouwbaar drinkwater en een duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Deelnemende partijen: De gemeenten in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in de provincies Drenthe en Noord-Holland.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Uitgekeerd dividend: Jaarrekening 2015: € 106.000 (dividend over 2014) Begroting 2016-2019: € 90.000
Risico's: Vitens beheerst de risico's door kennis van de wetgeving te borgen in de organisatie en indien noodzakelijk adequate beheersmaatregelen te treffen.
Ontwikkelingen: Na de laatste fusie in 2007 met drinkwaterbedrijf Hydron, concentreert Vitens zich verder op uitbreiding en verbetering van de dienstverlening aan klanten en op het efficiënter en duurzamer inrichten van de bedrijfsvoering. Met het laag houden van de tarieven levert Vitens een bijdrage aan lage maatschappelijke kosten. Deze kunnen nog verder omlaag door naar de hele waterketen te kijken. Vitens wil een meer bedrijfsmatige en duurzame aanpak van de gehele drink- en afvalwaterketen. De verwachte dividenduitkering over 2016 (uitbetaling in 2017) bedraagt € 2,47 per aandeel. Dit komt voor de GUH neer op een uitkering van ca. € 90.000.

14. Lange Dreef C.V.
Vestigingsplaats: Utrechtse Heuvelrug
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het realiseren van woningen, openbare ruimte en een natuurontwikkelingsgebied.
Deelnemende partijen: De rechtspersoon is een commanditaire vennootschap waarin drie door Gemeente Utrechtse Heuvelrug en de stichting Heuvelrug Wonen opgerichte B.V.'s hun samenwerking aan de gebiedsontwikkeling Lange Dreef hebben vormgegeven. De gemeente neemt voor 50% deel in het exploitatierisico van de Lange Dreef BV.
Bestuurders: Gemeente heeft geen rechtstreeks bestuurlijk belang in de CV Lange Dreef. Via de wethouder ruimtelijke ordening (G. Boonzaaijer) als bestuurder van de deelnemende B.V.'s kan invloed worden uitgeoefend op de besluitvorming van de CV Lange Dreef.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: In het begrotingsjaar worden geen veranderingen verwacht in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
Risico's: De risico's voor deelname aan de CV liggen bij de deelnemende vennoten, van de drie deelnemende B.V.'s. Wij lopen risico's door vertraagde verkoop van kavels, langere looptijd van het project, lagere opbrengsten van kavels, hogere rente en een eventueel faillissement van de ontwikkelaar. Deze risico's worden elk kwartaal beoordeeld door de Stuurgroep Lange Dreef, waarin de vennoten zitting hebben. Op basis van de Jaarrekening 2015 van de Lange Dreef is per 31-12-2015 een negatief eigen vermogen ontstaan van € 592.808. De gemeente Utrechtse Heuvelrug dient als vennoot dit tekort voor de helft aan te zuiveren te weten € 296.404. In de gemeentelijke Jaarrekening 2015 is daarom een voorziening Lange Dreef opgenomen ad € 296.404. Van belang is dat binnen het plangebied Lange Dreef een maatschappelijke kavel beschikbaar komt voor woningbouw. Hierdoor komen extra inkomsten binnen het plan beschikbaar, die het negatieve Eigen Vermogen van de Lange Dreef positief beïnvloeden.

Ontwikkelingen:

Oplevering en bewoning van de woningen.

Naast de Hofwoningen (108 stuks)) die zijn bewoond zijn er 36 'kijkers in het groen' verkocht en voor een groot deel bewoond. De eerste fase van de Vakwerkwoningen (12 stuks) zijn verkocht en in aanbouw. De verkoop van de tweede fase van deze woning is gestart in maart 2016. Ook is gestart met de bouw van appartementen. Van de 20 particuliere kavels zijn 4 woningen bewoond, zijn 2 woningen in aanbouw en loopt voor 1 woning een omgevingsvergunningprocedure. Het stimuleren van de verkoop van de resterende 13 vrije kavels is een continu proces. De belangstelling voor deze kavels neemt toe, maar de verkoop gaat nog minder snel dan bij aanvang van het project is voorzien.

Aanleg van de natuurzones en de openbare ruimte.

In 2014 is de eerste fase van de natuurzone opgeleverd en overgedragen aan de gemeente. Inmiddels is de beheerfase van deze natuurzone ingegaan. De aanleg van het resterende deel van de natuurzone start zodra de obstakels van het aangrenzende agrarische bedrijf zijn verwijderd. Met de eigenaar zijn hierover inmiddels afspraken gemaakt. Voor het beheer van de natuurzone en het openbaar gebied is een concept beheerplan opgesteld en zal in 2016 worden vastgesteld.

15. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Het openbaar belang dat wordt behartigd: BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Deelnemende partijen: De bank is een structuurvennootschap. Het Rijk bezit de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en één waterschap.

Bestuurders: De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.

Uitgekeerd dividend

Jaarrekening 2015: € 115.000 (dividend over 2014)

Begroting 2016-2020: € 206.000

Risico's: Gelet op de huidige status van de bank (AAA/AA+) zijn er geen risico's. In de begroting is rekening gehouden met de laatst gerealiseerde dividenduitkering. Het risico bestaat dat door een lagere winst en/of een ander uitkeringspercentage de werkelijke dividenduitkering lager uitvalt. Dit risico is opgenomen in het weerstandsvermogen. Gelet op de huidige rating van Standard & Poor's (S&P) die voor de BNG wordt afgegeven (AA+), wordt het risico op faillissement erg gering geschat.

Ontwikkelingen: Met ingang van het boekjaar 2011 is de dividenduitkering verlaagd van 50 naar 25% van de nettowinst. Deze beleidswijziging is in beginsel van toepassing tot 2018. Eind november 2013 heeft Standard & Poor's (S&P) de lange termijn rating van de Staat der Nederlanden verlaagd van AAA naar AA+. In navolging daarvan zijn begin december 2013 de ratings van BNG Bank en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) neerwaarts bijgesteld. Dit heeft geen merkbare gevolgen gehad. Op de (internationale) geldmarkt betaalt de BNG Bank nog evenveel rente als voor de afwaardering door ratingbureau S&P. De BNG Bank gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Op basis daarvan mag de bank geen informatie verstrekken over de verwachtingen voor het komende begrotingsjaar.

4.3 Stichtingen en verenigingen

16. St. Zwem- en Sportaccommodaties Doorn
Vestigingsplaats: Doorn.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het bieden van de mogelijkheid tot overdekt zwemmen en de beoefening van de golfsport
Deelnemende partijen: De gemeente Utrechtse Heuvelrug
Bestuurder(s): P.C. van der Zee (voorzitter), S. Streekstra (secretaris), W. Stegeman (penningmeester), J. Scheltinga (lid) en D. van der Sleen (lid).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De gemeente dekt het nadelige exploitatietekort. Door een eventuele afname van het aantal leden van de Golfclub zal het exploitatietekort toenemen.
Ontwikkelingen: De gemeente heeft een financieel belang bij de Stichting. Het negatieve exploitatieresultaat komt ten laste van de gemeente. Eén en ander geschiedt op basis van een rekening-courant overeenkomst. De jaarrekening van de Stichting wordt jaarlijks gecontroleerd door de gemeentelijke accountant. In 2008 heeft de Stichting Zwem- en Sportaccommodaties Doorn een golfterrein aangekocht. Daarvoor is een lening afgesloten bij de BNG. Het nadelig saldo is ontstaan omdat de inkomsten voor speelrecht van de Doornse Golfclub de kosten van rente en aflossing van de geldlening en die voor het onderhoud aan het golfterrein bij lange na niet kunnen compenseren. De gemeente staat garant voor eventuele negatieve resultaten van het golfterrein. Het oorspronkelijke plan was, nadat de Stichting de exploitatieproblemen met het golfterrein zou hebben opgelost, om het golfterrein in 2014 over te dragen aan de gemeente. Dit plan is gewijzigd. Door een aantal oorzaken (onder meer de economische crisis, de al dan niet bekende voorgenomen ontwikkelingen betreffende het golfterrein, het zwembad, het tenniscentrum en het mariniersterrein) is het niet gelukt het golfterrein per 01 januari 2014 over te dragen aan de gemeente. Uiterlijk 01 januari 2017 zal besluitvorming hierover plaatsvinden.

4.3 Verbonden partijen in liquidatie

Vennootschappen

17. N.V. Bronwaterleiding "Doorn" in liquidatie (per 2 juli 2010 overgenomen door N.V. Vitens)
Vestigingsplaats: Doorn.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: De afronding van de liquidatie van het bronwaterleidingbedrijf als gevolg overname door N.V. Vitens.
Deelnemende partijen: De gemeente Utrechtse Heuvelrug.
Bestuurder(s): Raad van commissarissen: Jan Willem van Dongen
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Geen.
Ontwikkelingen: Op 2 juli 2010 heeft de economische overdracht van de activa aan Vitens N.V. plaatsgevonden. Per gelijke datum zijn de bedrijfsactiviteiten overgedragen. De juridische overdracht heeft medio 2011 plaatsgevonden. Voor de finale liquidatie van de Bronwaterleiding is een liquidatieplan gemaakt met als planning 2018. Deze is voorgelegd aan de rechter om een verklaring van recht. Finale afwikkeling van de overdracht is eerst mogelijk als er een uitspraak ligt van de rechter over de rechtmatigheid van de voorgenomen liquidatie.

Gemeenschappelijke regelingen

18. Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie
Vestigingsplaats: Zeist.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het volledig, zowel juridisch als financieel, afhandelen van de in 2001 plaatsgevonden verkoop van de activa van het GZO aan Eneco.
Deelnemende partijen: De gemeenten De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Zeist.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid), J.W. van Dongen (lid), G. Boonzaaijer (lid). Dagelijks bestuur: G.F. Naafs (lid).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Niet van toepassing
Ontwikkelingen: De algemene reserve van de GZO wordt nog in stand gehouden als buffer voor de dekking van de jaarlijkse beheerkosten. Zolang de gemeenschappelijke regeling niet is geliquideerd worden de beheerkosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Op termijn kan er nog een nabetaling plaats vinden uit de afwikkeling van de verkoop van de aandelenportefeuille GZO in de aandelen GCN (nu Eneco). Deze nabetaling is afhankelijk van de uitspraak in de nog lopende rechtszaak over het verzet van Eneco tegen de Splitsingswet. Deze uitspraak kan nog enige tijd op zich laten wachten. Als gevolg van bovengenoemde ontwikkelingen is er nog geen duidelijkheid over de datum van finale afwikkeling van de liquidatie.

Paragraaf grondbeleid

1. Inleiding

Het grondbeleid is een middel om gemeentelijke ambities uit andere beleidsterreinen, waarbij grond en grondposities een rol spelen, te realiseren. Door middel van het grondbeleid stuurt en faciliteert de gemeente bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Op 4 februari 2016 is de nota Grondbeleid door de raad vastgesteld. In deze nota is de koers van de onze gemeente vastgelegd, namelijk situationeel grondbeleid. Als hoofdroute hanteert de gemeente facilitair grondbeleid, waarbij het eigendom van de grond gedurende de ontwikkeling geen eigendom is of wordt van de gemeente. Wanneer de situatie het rechtvaardigt, wordt als uitvalsroute een actief grondbeleid gevoerd. Hierbij verwerft de gemeente de grond van de ontwikkellocatie in eigendom.

2. Ontwikkelingen

Implementatie nota Grondbeleid

De invoering van de nieuwe nota Grondbeleid hebben wij projectmatig aangepakt. Met het betrekken van alle relevante disciplines, zoals juridisch, financieel, planeconomisch en projectleiding, kiezen wij voor een integrale aanpak. Belangrijk aandachtspunt is het onderscheid tussen facilitair passieve en facilitair actieve projecten, zoals dat in de nota Grondbeleid is omschreven. Uitgangspunt van de facilitair passieve projecten is dat het initiatief en het ontwikkelproces volledig bij de private partij ligt. Binnen facilitair actieve projecten neemt de gemeente een actievere houding aan. Bij deze projecten is de bijdrage aan de gemeentelijke ambities dermate relevant, dat de gemeente ervoor kan kiezen risicodragend en financieel te participeren. De gemeentelijke inzet op deze projecten bepaald mede de haalbaarheid van de bezuinigingstaakstelling op anterieure overeenkomsten.

Nieuwe notitie grondexploitaties BBV

In de nieuwe notitie Grondexploitaties, zoals deze door de commissie BBV is uitgebracht zijn een aantal voorschriften gewijzigd hoe de gemeente de grondexploitaties in de begroting en jaarrekening moet verwerken. Uit een nadere analyse blijkt dat een aantal van deze wijzigingen geen gevolgen heeft voor de verslaglegging van de grondexploitaties van onze gemeente. Zo wordt bijvoorbeeld de maximale resterende looptijd van de grondexploitaties (voor de waardebepaling) beperkt tot 10 jaar. In onze planning wordt voor alle projecten de afronding reeds voorzien.

De wijziging dat er geen boekwaarde van ontwikkellocaties als 'niet in exploitatie genomen gronden' meer op de balans gecategoriseerd kunnen worden heeft voor de presentatie en waardering van de lopende projecten geen gevolgen. Bij de jaarrekening 2015 waren alle locaties in ontwikkeling genomen en daarmee als 'bouwgrond in exploitatie' in de jaarrekening verantwoord. Uitzondering hierop zijn de locaties waar een ontwikkelscenario op basis van de bouwveloppe is gepland en er geen sloopactiviteiten door ons worden uitgevoerd. De boekwaarde van deze projecten zijn in de categorie 'materiële vaste activa' verantwoord.

De wijzigingen die wel gevolgen heeft voor de grondexploitaties betreft de rente. De rente die mag worden toegerekend aan grondexploitaties is vanaf 2016 beperkt tot de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen. Deze is voor de gemeente op 2,27% gesteld, waar voorheen het omslagpercentage van 3,5% werd gehanteerd. Deze rentewijziging heeft een positief effect op de financiële uitkomst van de grondexploitaties.

De grondexploitaties worden vanaf het MPG per 1 juli 2016 opgesteld aan de hand van de regelgeving zoals neergelegd in de nieuwe notitie Grondexploitaties.

Netto contante waarde

In de Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG) worden de financiële prognoses van de projecten gepresenteerd op basis van de zogenoemde eindwaarde. Dit geeft een beeld wat een project naar verwachting heeft gekost of opgeleverd na afloop van het project. In het vastgoedrekenen is het gebruikelijk

de financiële resultaten van een project uit te drukken in de contante waarde. Hierbij wordt het resultaat van de projecten ‘teruggerekend’ naar dezelfde datum. Hierdoor wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van de projecten groter, en daarmee het afwegingskader als er tussen projecten gekozen moet worden. Onderzocht wordt of deze methode van presenteren opgenomen kan worden in het MPG en/of de jaarrekening.

3. Projecten

De rapportage over de inhoudelijke en de financiële voortgang van de ruimtelijke projecten en verkoop van de voormalige gemeentewerven en –kantoren vindt plaats via de Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG). Hierin worden onder meer de risicoprofielen en de verwachte kosten en opbrengsten in beeld gebracht en toegelicht. Ondanks dat wij als hoofdroute kiezen voor facilitair grondbeleid hebben wij een aantal projecten in uitvoering waarbij de grond eigendom is van de gemeente. Veelal betreft het ontwikkellocaties uit de vrijgekomen gemeentewerven of gronden die in het verleden om strategische reden zijn aangekocht.

Grondexploitaties

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de grondexploitaties die in de meerjarenbegroting 2017–2020 zijn opgenomen. Voor de projecten De Bijenkorf en Beaufortweg 46 staat de afronding gepland in 2016. De kavels aan de Oude Rijksweg tussen nr. 2 en 4 zijn inmiddels of worden naar verwachting in de loop van 2016 verkocht.

Grondexploitatie	Kern	Eindwaarde o.b.v. MPG 1-1-2016	V/N ⁶
De Kolk	Leersum	€ -1.257.000	N
Donderberg	Leersum	€ 136.000	V
Engweg 8 – 14	Driebergen	€ -1.081.000	N
Oranjestein	Doorn	€ 281.000	V
Van de Boschstraat 4 (vm. gemeentewerf)	Amerongen	€ 620.000	V
Sportlaan 67 (vm. gemeentewerf)	Driebergen	€ 1.169.000	V
Leersumsestraatweg 9	Doorn	€ -812.000	N

Materiële vaste activa

De locaties die in wel gemeentelijk bezit, maar waar door de gemeente geen sloop- of ontwikkel activiteiten ontplooit zijn in de jaarrekening opgenomen onder de categorie ‘materiële vaste activa. In deze categorie zijn inmiddels een aantal objecten verkocht of vindt nog in 2016 de levering hiervan plaats. Zo zijn de voormalige gemeentehuizen in Leersum (Rijksweg 46) en Amerongen (Hof 1, 3 en 5) de boerderij aan de Hoofdstraat 26 te Driebergen in 2015 verkocht. Het voormalige gemeentehuis in Maarn is reeds verkocht en naar verwachting worden de aanpalende bouw kavels in 2016 verkocht. De verkoop en levering van het laatste deel van het voormalige gemeentehuis Amerongen (Hof 7) vindt plaats in 2016.

Locatie	Kern	Eindwaarde o.b.v. MPG 1-1-2016	
Van Bennekomweg 10-16 (vm. gemeentewerf)	Doorn	€ -327.000	N
Pomplaan 3 (vm. gemeentewerf)	Leersum	€ 6.000	V
J. van Wassenaerstraat 23-25 (vm. gemeentewerf)	Maarn	€ 463.000	V
Bosstraat 1 (vm. gemeentehuis)	Driebergen	€ -39.000	N
Woning Van de Boschstraat 2	Amerongen	€ 421.000	V

De woning aan de Van de Boschstraat 2 wordt op dit moment verhuurd en is bestemd voor de verkoop. Voorheen maakte deze woning onderdeel uit van de grondexploitatie van de voormalige gemeentewerf

⁶ V=Voordeel, dit betreft de projecten met een positief financieel eindresultaat; N=Nadeel en betreft de projecten met een negatieve prognose.

Amerongen (Van de Boschstraat 4), maar is in het MPG per 1-1-2016 hier uit gehaald en als materiële vaste activa getypeerd.

4. Winst- en verliesnemering

Voor de grondexploitaties met een negatief financieel eindresultaat is een verliesvoorziening gevormd. Deze voorziening wordt in de jaarrekening in mindering gebracht op de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie. Voor de objecten die als materiële vaste activa in de balans worden opgenomen is bij een verlies dit bedrag rechtstreeks in mindering gebracht op de boekwaarde.

Voor de projecten met een positieve financiële prognose wordt in het laatste jaar van de planning het totale financiële resultaat toegevoegd aan de algemene reserve. Dit geldt zowel voor de grondexploitaties als voor de projecten uit de categorie materiële vaste activa.

5. Risico's

In het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties op de stand per 1-7-2016 zijn de risico's voor de grondexploitatie financieel gekwantificeerd. Deze risico's maken onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2017.

Overzicht baten en lasten

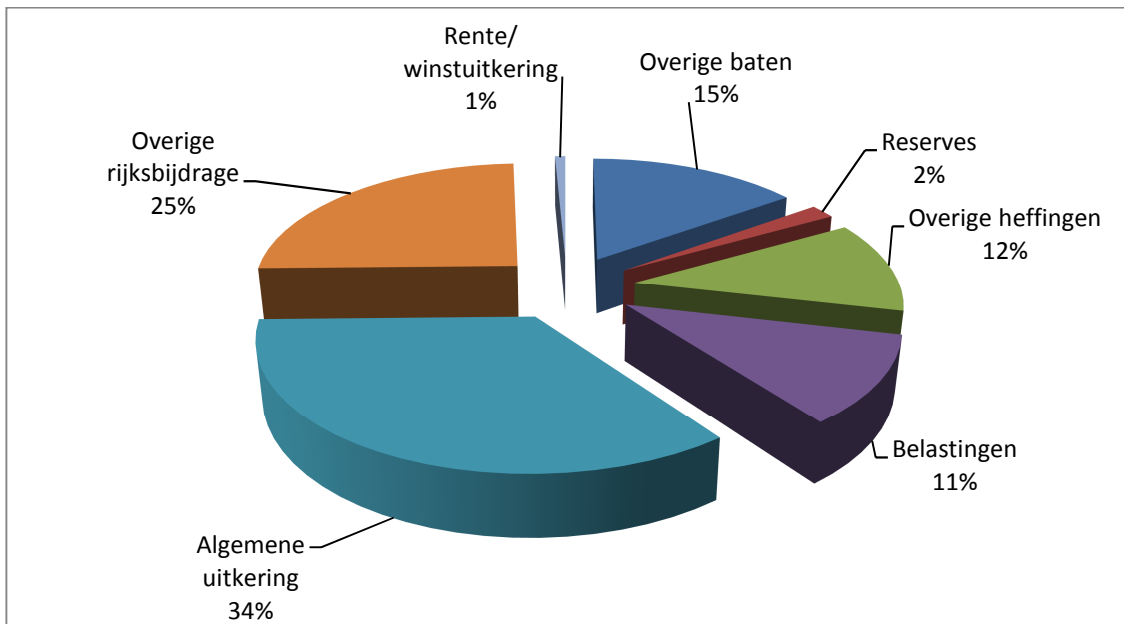
Overzicht van baten en lasten 2017-2020

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Omschrijving programma	Begroting 2017			Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
		lasten	baten	saldo			
1	Bestuurlijke zaken	2.201	-74	2.127	2.127	2.194	2.069
2	Veiligheid en handhaving	3.552	-16	3.536	3.522	3.435	3.419
3	Dienstverlening	4.143	-2.136	2.007	2.107	1.806	1.770
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	2.509	-268	2.241	2.266	2.102	2.101
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	37.208	-10.169	27.038	26.612	26.222	26.099
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	2.882	-216	2.666	2.436	2.436	2.435
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopvang	4.599	-1.379	3.220	3.537	3.468	3.413
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	670	-1.175	-505	-505	-505	-505
9	Sport, inclusief sportacc, kunst en cultuur	4.562	-606	3.955	3.291	3.260	3.266
10	Verkeer en vervoer	757	-18	739	749	919	917
11	Openbare ruimte en Milieu	16.661	-12.088	4.573	3.930	4.017	4.100
12	Middelen en ondersteuning	11.675	-10.002	1.673	-224	2.075	2.331
	Alg. Dekkingsmiddelen	1.250	-65.531	-64.282	-63.937	-63.764	-64.129
	Overhead	12.172	-462	11.710	12.391	12.331	12.342
	Heffing VPB	25	0	25	25	25	25
	Onvoorzien	121	0	121	121	121	121
	Saldo baten en lasten	104.986	-104.140	846	-1.552	142	-227
	Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
1	Bestuurlijke zaken	0	0	0	0	0	0
2	Veiligheid en handhaving	0	0	0	0	0	0
3	Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	76	-191	-115	-115	22	22
5	Wmo, sociale zaken en minimabeleid	0	0	0	-87	0	0
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	0	0	0	0	0	0
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopvang	0	-72	-72	-141	0	0
8	Economische zaken, recreatie en toerisme	0	0	0	0	0	0
9	Sport, inclusief sportacc, kunst en cultuur	0	0	0	0	0	0
10	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
11	Openbare ruimte en Milieu	0	0	0	0	0	0
12	Middelen en ondersteuning	1.553	-1.648	-94	2.079	817	0
	Subtotaal reserves	1.629	-1.911	-282	1.736	840	22
	Resultaat	106.616	-106.051	565	184	981	-204

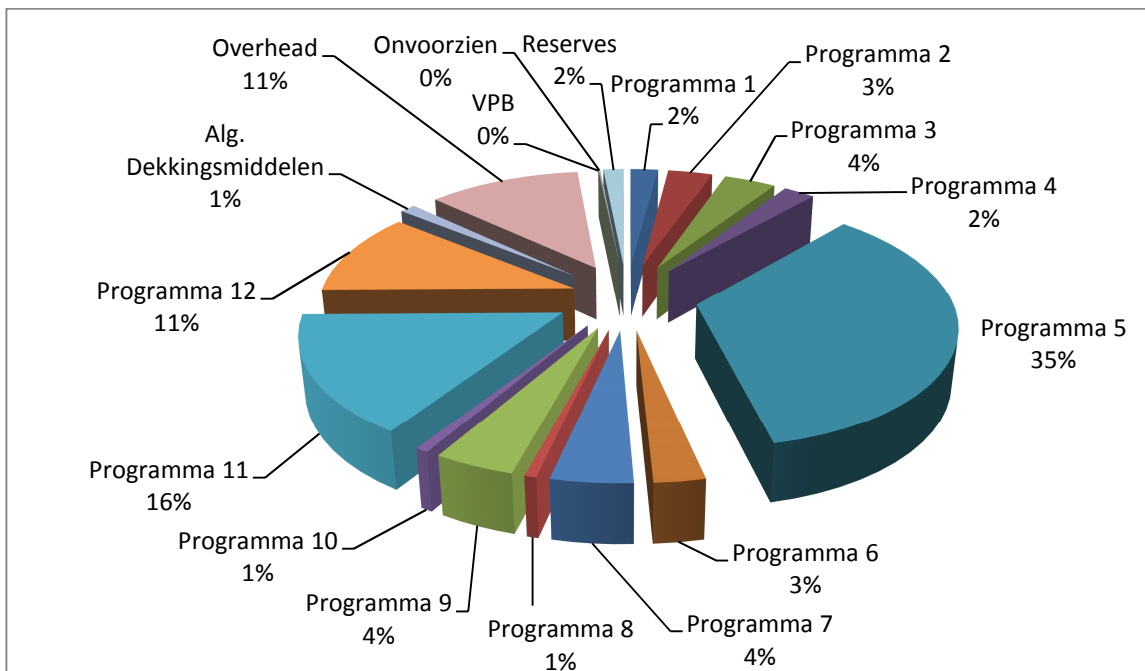
Herkomst baten

Totaal herkomst baten € 106.051.000 (zie resultaat blz. 169)

Herkomst lasten

Totaal herkomst lasten € 106.616.000. (zie resultaat blz. 169)

Overzicht van baten en lasten per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Prog	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijving taakveld	2017		2018		2019		2020	
				BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
01	Bestuurlijke zaken	0.1	Bestuur		2.034		2.034		2.030		2.030
		0.2	Burgerzaken	-74	167	-74	167	-74	237	-74	112
02	Veiligheid en handhaving	1.1	Crisisbeheersing en brandweer		2.966		2.952		2.952		2.936
		1.2	Openbare orde en veiligheid	-16	586	-16	586	-16	499	-16	499
03	Dienstverlening	0.1	Bestuur		167		167		167		167
		0.2	Burgerzaken	-981	2.061	-981	2.060	-981	2.060	-981	2.023
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		303		303		303		303
		8.3	Wonen en bouwen	-1.155	1.612	-1.155	1.712	-1.155	1.412	-1.155	1.412
04	Ruimte,cultuurhist,monumenten en natuur	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en		107		106		106		105
		5.4	Musea	-5	203	-5	215	-5	216	-5	216
		5.5	Cultureel erfgoed		327		327		326		325
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9	345	-9	345	-9	345	-9	345
		8.1	Ruimtelijke ordening	-5	887	-5	887	-5	887	-5	887
		8.3	Wonen en bouwen	-250	640	-241	646	-232	473	-222	464
05	WMO,Soc.zaken en minimabeleid	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-395	1.242	-395	1.242	-395	1.242	-395	1.242
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-110	1.590	-110	1.490	-110	1.440	-110	1.440
		6.2	Wijkteams		2.595		2.580		2.580		2.580
		6.3	Inkomensregelingen	-8.564	12.788	-8.564	12.786	-8.564	12.786	-8.564	12.786
		6.4	Begeleide participatie		65		65		65		65
		6.5	Arbeidsparticipatie		2.552		2.517		2.427		2.274
		6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		1.050		1.050		1.050		1.050
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-1.100	6.291	-1.100	6.116	-1.100	5.967	-1.100	5.997
		6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		9.034		8.934		8.834		8.834
06	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	5.6	Media		29		29		29		28
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-207	1.177	-49	789	-49	788	-49	788
		7.1	Volksgezondheid	-10	1.677	-10	1.677	-10	1.677	-10	1.677

				(bedragen x € 1.000)							
Progr	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijving taakveld	2017		2018		2019		2020	
				BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
07	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	4.1	Openbaar basisonderwijs	-1	168	-1	168	-1	168	-1	168
		4.2	Onderwijshuisvesting	-1.102	3.619	-130	2.953	-442	3.182	-33	2.716
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	7	0	7	0	7	0	7
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		132		117		106		105
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-275	673	-275	699	-275	724	-275	726
08	Ec.zaken, werkgel.en recr/toerisme	3.1	Economische ontwikkeling		174		174		174		174
		3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-128	207	-128	207	-128	207	-128	207
		3.4	Economische promotie	-1.047		-1.047		-1.047		-1.047	
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		289		289		289		289
09	Sport,kunst en cultuur	5.1	Sportbeleid en activering	-1	365	-1	362	-1	361	-1	360
		5.2	Sportaccommodaties	-601	3.070	-601	2.408	-600	2.378	-600	2.385
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	-5	272	-5	272	-5	272	-5	272
		5.6	Media		854		854		854		854
10	Verkeer en vervoer	2.1	Verkeer en vervoer	-1	536	-1	547	-1	589	-1	587
		2.2	Parkeren	-17		-17		-17		-17	
		2.5	Openbaar vervoer		221		220		348		347
11	Beheer Openbare Ruimte	2.1	Verkeer en vervoer	-614	3.709	-614	3.815	-614	3.920	-614	3.948
		5.5	Cultureel erfgoed		5		5		5		5
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-68	2.510	-68	2.499	-68	2.516	-68	2.517
		7.2	Riolering	-4.534	3.506	-4.610	3.600	-4.746	3.736	-4.783	3.780
		7.3	Afval	-6.022	4.706	-6.016	4.719	-5.950	4.593	-5.885	4.595
		7.4	Milieubeheer		1.455		1.446		1.471		1.471
12	Middelen en ondersteuning	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-849	769	-849	767	-849	766	-849	764
		0.1	Bestuur	-18	49	-18	48	-18	25	-18	25
		0.2	Burgerzaken	-4	442	-4	442	-4	442	-4	442
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-673	414	-2.243	354	-453	294	-227	293

				(bedragen x € 1.000)							
Progr	Omschrijving programma	Taakveld	Omschrijving taakveld	2017		2018		2019		2020	
				BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN
		0.8	Overige baten en lasten	0	1.274	0	1.137	0	1.077	0	1.077
		1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	336	0	356	0	355	0	354
		1.2	Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	-268	454	-268	451	-268	448	-268	445
		8.1	Ruimtelijke ordening	-335	258	-335	283	-335	284	-335	284
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-8.704	8.450	-2.668	2.240	-941	1.169	-487	751
		0.5	Treasury	-529	553	-527	425	-525	397	-477	126
		0.61	OZB woningen	-7.398	0	-7.398	0	-7.398	0	-7.398	0
		0.62	OZB niet-woningen	-2.467		-2.467		-2.467		-2.467	
		0.64	Belastingen overig	-899	697	-899	657	-899	656	-899	656
		0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen	-54.238	0	-53.728	0	-53.528	0	-53.670	0
	Onvoorzien	0.8	Overige baten en lasten		121		121		121		121
	Overhead	0.4	Overhead	-462	12.172	-462	12.090	-462	12.029	-462	12.023
	Reserves	0.10	Mutaties en reserves	-1.911	1.629	-916	2.651	-104	944	-54	76
	VPB	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		25		25		25		25
Eindtotaal				-106.051	106.616	-99.007	99.191	-94.849	95.831	-93.766	93.562

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

A. Incidentele lasten en baten

		(bedragen x € 1.000)			
progr	Omschrijving	2017	2018	2019	2020
	Incidentele lasten				
1	Verkiezingen	60	60	130	5
2	Amendement BOA	100	200	0	0
2	Amendement BOA	87	87	0	0
3	Complexe handhavingen	100	100	0	0
5	Woonvisie	0	25	0	0
6	Actieplan integratie nieuwkomers	230	0	0	0
7	Eenmalige kapitaallasten i.v.m. IHP	44	0	0	0
7	Sloopkosten	501	108	47	0
7	Afboeken boekwaarde i.v.m. sloop	569	189	363	0
7	Tijdelijke huisvesting	28	0	0	0
12	Frictiekosten organisatieontwikkeling	235	87	0	0
12	Werf Leersum	13	20	0	0
12	Werf Maarn	13	26	0	0
12	Werf Doorn	21	13	0	0
12	Grondexploitatie	8.433	2.234	1.164	745
	totaal incidentele lasten	10.432	3.150	1.703	751
	Incidentele baten				
7	Huisvesting bijdrage grex	0	97	409	0
7	Bijdrage Revijs	1.069	0	0	0
12	Verkopen onroerend goed (snippergroen)	453	453	226	0
12	Bezuiniging vastgoed	50	125	125	125
12	Werf Doorn saldo afrekening	0	295	0	0
12	Woning v.d. Boschstr 2 Amerongen	0	421	0	0
12	Werf Leersum afrekening	0	172	0	0
12	Werf Maarn afrekening	0	671	0	0
12	Maarsbergen Oost II	0	40	0	0
12	Grondexploitatie	8.704	2.668	941	487
	totaal incidentele baten	10.277	4.943	1.702	612
	Saldo incidentele lasten en baten	-155	1.793	-2	-139

progr	Omschrijving	2017	2018	2019	2020
	<u>Waarvan verrekend met reserves</u>				
	<u>Onttrekkingen</u>				
7	Reserve tijdelijke huisvesting onderwijs	28	0	0	0
7	Reserve onderwijshuisvesting	44	141	0	0
12	Reserve frictie organisatieontwikkeling	235	87	0	0
12	Algemene reserve vrij aanwendbaar	1.413	496	50	0
		1.720	724	50	0
	<u>Toevoegingen</u>				
12	Algemene reserve, vrij aanwendbaar	1.554	2.575	867	0
		1.554	2.575	867	0
	Saldo verrekening met reserves	-166	1.851	817	0
	Netto incidentele lasten en baten	-11	58	819	139

B. Structurele reservemutaties

(bedragen x € 1.000)

	<u>Onttrekkingen</u>	2017	2018	2019	2020
12	Reserve onderhoud gebouwen	54	54	54	54
4	Reserve woonkwaliteit	138	138	0	0
		192	192	54	54
	<u>Toevoegingen</u>				
12	Reserve onderhoud gebouwen	76	76	76	76
		76	76	76	76
	Saldo structurele reservemutaties	-116	-116	22	22

Berekening Materieel Saldo

(bedragen x € 1.000)

	2017		2018		2019		2020	
Lasten	104.987		96.540		94.887		93.486	
Toevoegingen aan reserves	1.629		2.651		944		76	
Totaal lasten	106.616		99.191		95.831		93.562	
Baten	104.140		98.091		94.745		93.712	
Onttrekkingen aan reserves	1.911		916		104		54	
Totaal baten	106.051		99.007		94.849		93.766	
Incidentele lasten	8.712		2.426		1.653		751	
Incidentele baten	8.723		2.368		835		612	
Structureel begrotingssaldo	-576		-126		-164		343	
Structureel en reëel begrotingssaldo	-576	V	-126	V	-164	V	343	N

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Investeringsplan

Toelichting

In het Meerjaren Investeringsplan (MIP) 2017-2020 zijn alle voorgenomen investeringen voor de periode 2017-2020 opgenomen. Het opnemen van dit plan in de begroting heeft een tweetal doelen:

- Het geven van inzicht in de geplande investeringen en de omvang van het investeringsvolume. Dit stelt het college en de raad in de gelegenheid de geplande investeringen te betrekken bij de integrale afweging van middelen;
- Het voorleggen van de voorgenomen investeringen aan de gemeenteraad. Met het vaststellen van de begroting en het Meerjaren Investeringsplan autoriseert de gemeenteraad de kredieten die zijn opgenomen in de eerste jaarschijf van het investeringsplan (i.c. 2017).

In het Meerjaren Investeringsplan zijn zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen opgenomen. De onderstaande kapitaallasten zijn verwerkt in de voorliggende begroting. De kapitaallasten van investeringen ten behoeve van riolering en afvalverwerking maken deel uit van de kostendeekkende heffingen. In onderstaand overzicht ziet u meerjarig de kapitaallasten van het MIP. Omdat het MIP start in 2017 ontstaan er pas in het jaar 2018 kapitaallasten. Dit conform het afschrijvingsbeleid.

Kapitaallasten MIP	2017	2018	2019	2020
Programma 7 (Onderwijshuisvesting)	0	125.191	161.558	293.150
Programma 9 (Sportaccommodaties)	0	1.673	1.651	37.118
Programma 10 (Verkeersinstallaties)	0	14.867	14.672	14.477
Programma 11 - Beheer openbare ruimte	0	115.087	423.599	531.248
- waarvan m.b.t. riolering	0	55.667	222.236	277.049
- waarvan m.b.t. afval/reiniging	0	4.212	4.151	4.090
Programma 12 - Middelen en Ondersteuning	0	78.366	117.588	175.539
Totaal	0	335.184	719.067	1.051.532

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), Jeugdbeleid, kinderopvang				
<u>Product Onderwijshuisvesting</u>				
Dolfijn Noord - Voorbereidingskrediet		80		
Dolfijn Noord - Nieuwbouw			550	367
Dolfijn Noord - Duurzaamheid			46	31
Dolfijn Noord - Gymzaal			277	185
De Zonheuvel - Nieuwbouw		670	447	
De Zonheuvel - Duurzaamheid		30	20	
De Ladder - Voorbereidingskrediet	101			
De Ladder - Nieuwbouw		700	467	
De Ladder - Duurzaamheid		30	20	
De Meent - Voorbereidingskrediet	97			
De Meent - Nieuwbouw		672	448	
De Meent - Duurzaamheid		29	19	
De Kring Sparrenlaan - Renovatie - Voorbereidingskrediet				73
Totaal Huisvesting scholen	198	2.211	2.294	656
Revijs - Nieuwbouw	2.469			
Revijs - Duurzaamheid	215			
Revijs - Locatiespecifieke omstandigheden	216			
Totaal Huisvesting REVIJS	2.900	0	0	0
Totaal programma 7	3.098	2.211	2.294	656
Programma 9 - Sport (accommodaties), kunst en cultuur				
<u>Product Sport</u>				
Vervanging veldverlichting FC Driebergen, veld 2	10			
Vervanging lichtmasten Shinty Driebergen				65
Renovatie toplaag natuurgras Rugby Driebergen				25
Renovatie toplaag DHC veld 2			170	
Renovatie toplaag DHC oefenveld			40	
Vervanging veldverlichting DVSA, trainingsveld	10			
Beregeningsinstallaties sportpark De Burgwal, Amerongen			36	
Vervanging kunstgrasveld HDS Leersum voetbal (toplaag?)			190	
Totaal sport	20	0	436	90
Totaal programma 9	20	0	436	90

Programma / product / omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 10 - Verkeer en vervoer				
<u>Product Verkeer</u>				
Vervangen VRI Arnhemsebovenweg-Traaij	130			
Straatwerk VRI Arnhemsebovenweg-Traaij	70			
Totaal verkeer	200	0	0	0
Totaal Programma 10	200	0	0	0
Programma 11 - Beheer Openbare Ruimte	-	-	-	-
<u>Projecten Riolering en wegen</u>	-	-	-	-
Renovatie asfaltwegen 2017	300			
Verkeerskundige herinrichtingen 2017	60			
Renovatie elementverharding 2017	200			
Renovatie asfaltwegen 2018		300		
Verkeerskundige herinrichtingen 2018		60		
Renovatie elementverharding 2018		200		
Renovatie asfaltwegen 2019			300	
Verkeerskundige herinrichtingen 2019			60	
Renovatie elementverharding 2019			200	
Renovatie asfaltwegen 2020				300
Verkeerskundige herinrichtingen 2020				60
Renovatie elementverharding 2020				200
Uitvoering renovatie wegen i.v.m. rioolvervanging				500
Renovatie Amersfoortseweg Doorn		550		
Vervanging weg i.v.m. riolering Dennenhorst e.o.	360	360		
Onderhoud wegen asfalt Hoofdstraat Driebergen (nazorg)	100			
Vervanging riolering Engelsewerk (nazorg)	100			
Herinrichting wegen Julianalaan Amerongen i.v.m. rioolrenovaties (uitvoering)		237		
Julianalaan Amerongen - Nazorg			50	
Vervanging weg i.v.m. riolering Loolaan		35		
Vervanging weg i.v.m. riolering Dennenhorst e.o. Nazorg		100		
Terugdringen wateroverlast Amerongen	514	338		
Terugdringen wateroverlast Amerongen - Nazorg			150	
Vervanging wegen Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Uitvoering			405	
Vervanging weg Heuleweg Doorn - Uitvoering			138	
Vervanging weg i.v.m. riolering Heuleweg- nazorg				50
Renovatie weg Industrieweg- uitvoering				117
Renovatie weg Middenlaan e.o.- uitvoering				472
Totaal wegen	1.634	2.180	1.303	1.699

Programma / product / omschrijving	2017	2018	2019	2020
Vervanging riolering uitvoering				1.000
Vervanging riolering Dennenhorst e.o. Driebergen (uitvoering)	1.081	1.081		
Vervanging riolering Heuleweg Doorn - Voorbereidingskrediet	100			
Vervanging riolering Heuleweg Doorn - Uitvoering			276	
Vervanging riolering Industrieweg Amerongen (voorbereiding)		50		
Vervanging riolering Julianalaan Amerongen (uitvoering)		474		
Vervanging riolering Loolaan (voorbereiding)		70		
Vervanging riolering Middenlaan e.o. (voorbereiding)		200		
Vervanging riolering Ted Visserweg en Vinkenbuurt (voorbereiding)	100			
Vervanging riolering Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Uitvoering			811	
Terugdringen wateroverlast Amerongen	1.541	1.013		
Voorbereiding nieuwe projecten (actualisatie GRP)			450	
Vervanging riolering Rijksstraatweg Leersum	100			
Vervanging riolering Industrieweg- uitvoering				235
Vervanging rioleringsprojecten (nader te specificeren)		200		
Vervanging riolering Middenlaan e.o.- uitvoering				945
Totaal riolering	2.922	3.088	1.537	2.179
Totaal projecten Riolering en wegen	4.556	5.268	2.840	3.878
<u>Product Gladheidbestrijding</u>				
Vervanging VW Crafter strooiwagen				75
Totaal gladheidbestrijding				75
<u>Product Openbaar groen</u>	-	-	-	-
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2017	50			
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2018		50		
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2019			50	
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2020				50
Vervanging Snowy Kobuta STV 32	46			
Vervanging tractor New Holland G 6030		36		
Vervanging tractor John Deere 1905		98		
Vervanging Amazone verticuteermachine				30
Totaal Openbaar groen	96	184	50	80
<u>Product Reiniging / afval</u>				
Vervanging afvalinzamelingscontainers Driebergen	36			
Vervanging perscontainer				23
Vervanging pack-roller				28
Totaal reiniging/afval	36			51
Totaal programma 11	4.688	5.452	2.890	4.084

Programma / product / omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 12 - Middelen en ondersteuning				
<u>Wijkbeheer</u>				
Vervanging telezwenk Ahlmann	121			
Vervanging Citroen Berlingo	27			
Vervanging Citroen Berlingo	27			
Vervanging Renault Kangoo		27		
Vervanging Citroen Berlingo			27	
Vervanging M.A.N. klein			170	
Vervanging Mitsubishi L200			42	
Vervanging VW Crafter piket				80
Vervanging M.A.N. grote vrachtwagen	180			
Vervanging Renault Kangoo		27		
Vervanging Renault Twingo		11		
Vervanging Renault Twingo		11		
Vervanging Hyundai Matrix		21		
Vervanging Stihl heftruck			28	
Vervanging oplegger schamelwagen			13	
Vervanging tractor New Holland			48	
Vervanging veegbezems drie stuks			19	
Totaal Wijkbeheer	355	97	347	80
<u>Service centrum</u>				
Vervanging laptops	20			
Vervanging smartphones	60			
Vervanging AV middelen vergaderruimten		70		
Vervanging auto Service Centrum		15		
Vervanging beamers			20	
Vervanging Scanner normaal			15	
Vervanging geluidinstallatie Raadszaal			50	
Totaal Service centrum	80	85	85	
<u>Grote projecten</u>				
Gebiedsontwikking Maarsbergen-Oost	1.200			
Ondertunneling Maarsbergen		2.500		
Totaal grote projecten	1.200	2.500		
Totaal programma 12	1.635	2.682	432	80
Totaal Generaal	9.641	10.345	6.052	4.910

Reserves en Voorzieningen

Programma 4

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
R54102	Reserve subsidiering monumenten	26	26	26	26
R81001	Reserve actualisering bestemmingsplannen	44	44	44	44
R82002	Reserve woonkwaliteit	637	499	362	362
R82004	Reserve onderhoud gebouwen	408	430	453	475
R92201	Reserve Allemanswaard	1.315	1.315	1.315	1.315
	Totaal	2.429	2.314	2.198	2.221

Programma 5

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
R61010	Reserve egalisatie sociaal domein 2016-2018	1.000	1.000	1.000	1.000
	Totaal	1.000	1.000	1.000	1.000

Programma 7

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
R42101	Reserve onderwijshuisvesting (dekking kapitaallasten)	215	171	30	30
R48003	Reserve tijdelijk huisvesting en onderhoud scholen	131	103	103	103
	Totaal	346	274	133	133

Programma 12

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
R00002	Algemene reserve, vrij aanwendbaar	13.278	13.418	15.498	16.315
R92203	Reserve Meerjarige Realistisch Evenwicht	2.153	2.153	2.153	2.153
R96001	Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentekantoor	280	280	280	280
R96411	Reserve frictie organisatieontwikkeling	475	240	153	153
	Totaal	16.186	16.092	18.084	18.901
	Totaal reserves	19.961	19.679	21.415	22.254

Programma 1

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
V00103	Voorziening waardeoverdracht bestuurders	848	808	768	728
V00104	Voorziening pensioenen wethouders -65 jaar	4.729	4.770	4.811	4.852
	Totaal	5.577	5.578	5.579	5.580

Programma 11

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
V72201	Voorziening onderhoud riolering / tariefseglisatie	5.158	5.157	5.157	5.157
V72501	Voorziening tariefegalisatie afval	304	304	304	304
	Totaal	5.461	5.461	5.461	5.461

Programma 12

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019	Stand begin 2020
V83002	Voorzieningen Lange Dreef	296	296	296	296
V96404	Voorziening persoonlijke opleidingsgelden	0	0	0	0
	Totaal	296	296	296	296
	Totaal voorzieningen	11.335	11.335	11.336	11.337

Geprognosticeerde Balans

(bedragen x € 1.000)

	Eind 2016	Eind 2017	Eind 2018	Eind 2019	Eind 2020
ACTIVA					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
Economisch nut	94.294	92.497	88.715	84.477	80.767
Economisch nut (Meerjaren Investeringsplan)	-	9.641	10.345	6.052	4.910
Investeringen met econ. nut met heffing voor kostenbestrijding	22.488	23.309	24.921	24.039	23.158
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	37.099	38.767	37.483	36.239	34.997
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Deelnemingen	648	648	648	648	648
Leningen aan verbonden partijen	9.599	9.242	8.875	8.500	8.074
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	2.063	1.871	1.682	1.499	1.327
Verstrekte langlopende leningen	4.378	4.350	4.316	4.276	4.180
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	42	42	42	42	42
Vorraden	6.287	-30	88	-312	-726
Uitzettingen	11.318	11.318	11.318	11.318	11.318
Liquide middelen	9	9	9	9	9
Overlopende activa	9.041	9.041	9.041	9.041	9.041
Totaal Activa	197.266	200.704	197.483	185.827	177.743
PASSIVA					
Algemene reserve	13.278	13.418	15.498	16.315	16.315
Bestemmingsreserves	6.683	6.174	5.743	5.766	5.788
Voorzieningen	11.335	11.335	11.336	11.337	11.338
Vaste schulden	142.994	147.372	142.734	130.081	121.973
Netto-vlottende schulden	14.316	13.657	13.338	13.495	13.495
Overlopende passiva	8.660	8.660	8.660	8.660	8.660
Totaal Passiva	197.266	200.704	197.483	185.827	177.743

Bijlagen

Subsidies

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 2 Openbare orde/veiligheid				
Subsidies buurtpreventie	11	11	11	11
Subsidies HALT	18	18	18	18
Totaal Programma 2 Openbare orde/veiligheid	29	29	29	29
Programma 3 Dienstverlening				
Dorpsgericht werken	101	101	101	101
Totaal Programma 3 Dienstverlening	101	101	101	101
Programma 4 Monumenten				
Subsidie Open Monumentendag	5	5	5	5
Subsidies oudheidkamer	29	29	29	29
Totaal Programma 4 Monumenten	34	34	34	34
Programma 5 WMO				
Subsidies WMO	42	42	42	42
Subsidies ondersteunende begeleiding	126	126	126	126
Totaal Programma 5 WMO	168	168	168	168
Programma 5 Sociale zaken en WSW				
Subsidies slachtofferhulp	11	11	11	11
Subsidies algemeen maatschappelijk werk	476	476	476	476
Subsidies nota Mantelzorg	168	168	168	168
Subsidies mensen met een beperking	16	16	16	16
Totaal Programma 5 Sociale zaken en WSW	671	671	671	671
Programma 6 Volksgezondheid				
Subsidies openbare gezondheidszorg	3	3	3	3
Subsidies lokaal gezondheidsbeleid	11	11	11	11
Totaal Programma 6 Volksgezondheid	14	14	14	14
Programma 6 Maatschappelijke zorg				
Subsidies lokale omroep	28	28	28	28
Subsidies Vrijwilligerswerk	108	108	108	108
Totaal Programma 6 Maatschappelijke zorg	136	136	136	136

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 6 Ouderenbeleid				
Subsidies ouderenwerk	308	308	308	308
Subsidies nota ouderen	14	14	14	14
Totaal Programma 6 Ouderenbeleid	322	322	322	322
Programma 6 Interculturalisatie				
Subsidies vreemdelingenwerk	65	65	65	65
Totaal Programma 6 Interculturalisatie	65	65	65	65
Programma 7 Onderwijs				
Subsidies basisscholen	14	0	0	0
Subsidies OAB	502	502	502	502
Totaal Programma 7 Onderwijs	516	502	502	502
Programma 7 Jeugdbeleid				
Subsidies jeugd- en jongerenwerk	369	369	369	369
Totaal Programma 7 Jeugdbeleid	369	369	369	369
Programma 7 Peuterspeelzalen				
Subsidies peuterspeelzalen	23	23	23	23
Totaal Programma 7 Peuterspeelzalen	23	23	23	23
Programma 8 Recreatie en toerisme				
Diverse lasten recreatie	31	31	31	31
Subsidies recreatie	29	29	29	29
Subsidies recreatie kinderboerderij	16	16	16	16
Subsidies toerisme VVV	53	53	53	53
Totaal Programma 8 Recreatie en toerisme	130	130	130	130
Programma 9 Bibliotheek				
Subsidies bibliotheek	843	843	843	843
Totaal Programma 9 Bibliotheek	843	843	843	843
Programma 9 Sport				
Bijdrage bosbad Leersum	146	146	146	146
Bijdrage zwembad Woestduin	213	0	0	0
Subsidie Hoenderdaal	177	177	177	177
Combinatiefunctie	203	203	203	203
Totaal Programma 9 Sport	739	527	527	527

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Programma 9 Kunst en cultuur				
Subsidie huisvesting Muziekschool	44	44	44	44
Subsidies Cultuurnota	167	167	167	167
Subsidie huisvesting Tabaksteeltmuseum	3	3	3	3
Totaal Programma 9 Kunst en cultuur	214	214	214	214
Totaal	4.376	4.149	4.149	4.149

Uitgangspunten

Algemeen

- Uitgangspunt is een structureel en reëel sluitende begroting.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- Voor de bepaling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt uitgegaan van de meicirculaire 2016.
- De begroting geeft duidelijk inzicht welke baten en lasten incidenteel van aard zijn.
- Budgetten zijn gebaseerd op het bestaande beleid tot en met de raadsbesluiten van 1 maart 2016.
- De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen.
- Omslagrente 1,7%
- Stelpost Onvoorzien (bedrag per inwoner) € 2,50
- Omvang Algemene Reserve vrij (bedrag per inwoner) € 50,00
- Aantal inwoners op 1 januari 2016 48.829⁷

Budgetaanpassingen/Inflatiecorrectie

- Onroerende Zaak Belastingen 1,0% (IHCP)
- Toeristenbelasting 1,0%
- Forensenbelasting 1,0%
- Hondenbelasting 1,0%
- Precariobelasting 1,0%
- Marktgelden 1,0%
- Rioolrecht 100% kostendekking
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Leges 100% kostendekking
- Salarissen en sociale lasten
 - Werkelijke inschaling per 1 maart 2016
 - Periodieke verhogingen (% van de loonsom) 0,5%
 - Looninflatie (o.g.v. CAO) 0,4%
 - Pensioenpremie 1,00%
- Levering door derden
 - Leveringen (in de vorm van stelpost) 1,0%
- Subsidies
 - Loongevoelige deel (o.g.v. CAO) 2,00%
 - Prijsgevoelige deel 1,00%
 - Verhouding loon- en prijsgevoelige deel 50/50
- Bijdrage gemeenschappelijke regelingen
 - Op basis van conceptbegroting 2016 van de regeling

⁷ Aantal inwoners op 1 januari 2016.